

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Görme Engellilere Okuma Yazma Öğretim Kılavuzu

Okuma yazma öğretimi için hazırlanan bu kılavuz, görme engelli öğrencilerin okuma yazma becerilerini geliştirmeye yardımcı olacaktır. Kılavuzun içeriği, öğretmenler için hazırlanmış etkinlikler ve yöntemler içerir. Kılavuzun amacı, öğrencilerin okuma yazma becerilerini geliştirmeye yardımcı olmaktır.

GÖRME ENGELLİLERE OKUMA YAZMA ÖĞRETİM KILAVUZU

Komisyon Başkanı

Prof. Dr. Mustafa BALOĞLU

Komisyon Başkan Yardımcısı

Dr. Raziye Erdem

Editör

Yrd. Doç. Dr. Tuba TUNCER

Yazarlar

Abdullah ÖZTÜRK

Mehmet DOĞAN

Faruk EKER

Zeynep ÖZTÜRK

Yasemin DOĞAN

Gülten ŞEN

Görsel Tasarım

Aykut YAMAN

Türkçe Öğretmeni

Ahmet ŞENER

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

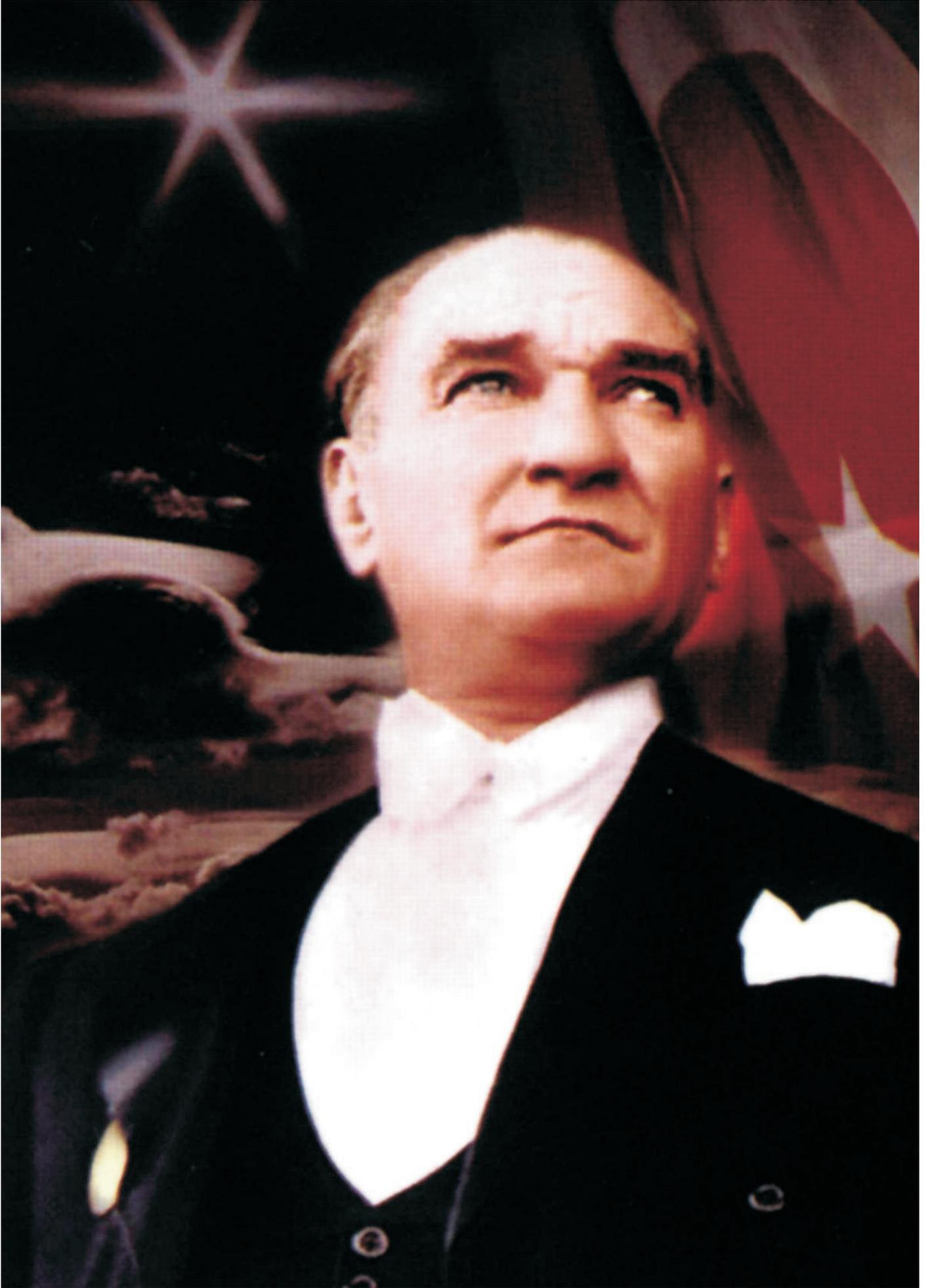
Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fişkırarak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsın-taşım,
Her cerihamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	1
--------------	---

BÖLÜM I

İLKOKUMA VE YAZMA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

I.1. İlk Okuma Yazma Öğretim Yöntemleri	3
1.1. Bireşim (Sentez-Harf-Alfabe) Yöntemi	3
1.2. Çözümleme Yöntemi	3
1.3. Karma Yöntem	4
1.4. Öykü Yöntemi	4
1.5. Ses Temelli Cümle Yöntemi	5
1.5.1. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin Özellikleri	5
1.5.2. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin İlkeleri	6
1.5.3. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin Aşamaları	7
1.6. Doğrudan Öğretim Yöntemi	7
1.7. Yanlızsız Öğretim Yöntemleri	8
1.8. Öğretimde Kullanılan İşlem Süreçleri	9
1.8.1. İpuçları	9
1.8.1.1. Sözel İpucu	9
1.8.1.2. Model Olma	9
1.8.1.3. Fiziksel Yardım	10
1.8.2. Şekil Verme	11
I.2. Etkili Okuma Yazma Öğretimi	11
I.2.1. Uygun Amaçların Seçilmesi	11
I.2.2. Öğretimin Bilimsel Olarak Geçerliliği Kanıtlanmış Yöntemlerle Sunulması	12
I.2.3. Öğretmenin Model Olması	12
I.2.4. Yanlış Model Olma Örneği	12
I.2.5. Doğru Model Olma Örneği	12
I.2.6. Gözden Geçirmeler	13
I.2.7. Hata Düzeltme	13

BÖLÜM II

BRAİLLE YAZI SİSTEMİ

II.1. Braille Yazı Sistemi	15
II.2. Braille Yazı Sisteminin Tarihçesi	17
II.3. Türkiye'de Görme Engellilerin Eğitimi	20

BÖLÜM III

BRAİLLE YAZI SİSTEMİNDE KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER

III.1. Okuma Yazmada Kullanılan Araç Gereçler	23
III.1.1. Yazı Kalemı	23
III.1.2. Braille Daktilolar	23
III.1.3. Yazı Tabletleri	24
III.1.4. İlk Okuma Tahtası	24
III.1.5. Braille Yazı Kâğıdı	25
III.1.6. Takoz	25
III.2. Okuma Yazmada Kullanılan Teknolojik Araç Gereçler	26
III.2.1. Sensörlü Kitap Okuma Aracı	26

III.2.2. Braille Yazıcı.....	26
III.2.3. Kabartma Yazıcı.....	27
III.2.4. Kitap Okuma Cihazı.....	27
III.2.5. Ekran Okuma Programı.....	28
III.2.6. Kabartma Ekran.....	28

BÖLÜM IV

BRAİLLE YAZI SİSTEMİ İLE SES TEMELLİ CÜMLE YÖNTEMİ

IV.1. Ses Temelli Cümle Yöntemi, Niçin Görme Engelli Öğrencilere Uyarlanmalıdır?	29
IV.2. Braille Yazı Sistemi ile Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin Aşamaları.....	31
IV.2.1. Braille Yazı Sistemi ile Okumaya Hazırlık.....	31
IV.2.1.1. Okuma Yazma Çalışmalarında Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler	32
IV.2.1.2. Okuma Farkındalığı Geliştirme-Kitap Becerileri	32
IV.2.1.3. Dil ve Kavram Gelişimi	37
IV.2.1.4. Kabartma (Braille) Yazıyı Okumaya Hazırlıkta Mekanik Beceriler	37
IV.2.1.4.1. Ellerini ve Parmaklarını Etkili Kullanma Becerisi	38
IV.2.1.4.1.a. Nesnelere avuç içi ve parmaklarla kavramaya yönelik etkinlikler	38
IV.2.1.4.1.b. Nesnelere başparmak ve işaret parmağı ile kavramaya yönelik etkinlikler	39
IV.2.1.4.2. Uygun Parmak Hareketleri.....	39
IV.2.1.4.3. Hafif Parmak Dokunuşları	41
IV.2.1.4.4. Dokunarak Ayırt Etme	41
IV.2.1.4.4.a. Nesnelere Dokunarak Ayırt Etme.....	42
IV.2.1.4.4.b. Üç Boyutlu Geometrik Şekilleri Dokunarak Ayırt Etme.....	42
IV.2.1.4.4.c. İki Boyutlu Geometrik Şekilleri Dokunarak Ayırt Etme	44
IV.2.1.4.4.d. Yalnızca Sınırları Kabartılmış Geometrik Şekilleri Dokunarak Ayırt Etme	45
IV.2.1.4.4.e. Kabartma Çizgileri Dokunarak Ayırt Etme	45
IV.2.1.4.4.f. Kabartma Alfabe (Braille) Sembollerini Dokunarak Ayırt Etme.....	45
IV.2.1.5. Satır Takibi Yapma Çalışmaları.....	47
IV.2.1.5.1. Farklı Nesnelere Hazırlanan Materyallerle Satır Takibi Yapma Çalışmaları.....	47
IV.2.1.5.2. Kabartma Sembollerle Hazırlanan Kâğıtta Satır Takibi Yapma.....	48
IV.2.1.5.3. Bir Alt Satıra Geçme Çalışması	53
IV.2.2. Braille Yazı Sistemi ile Yazmaya Hazırlık	60
IV.2.2.1. Daktilo ile Yazmaya Hazırlık Çalışmaları	60
IV.2.2.1.1. Daktilonun Tanıtımı	60
IV.2.2.1.2. Daktilonun Bölümleri	60
IV.2.2.1.3. Daktilo ile Çalışma Yapılırken Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler	61
IV.2.2.1.4. Daktilonun Kullanımı	61
IV.2.2.1.4.1. Daktiloya Kâğıt Takma	61
IV.2.2.1.4.2. Daktiloya Parmak Yerleştirme.....	62
IV.2.2.1.4.3. Daktilo ile Yazı Yazma.....	63
a. Altı Nokta Basma	63
b. 1. Noktayı Basma	64
c. 2. Noktayı Basma	65
ç. 3. Noktayı Basma	66
d. 4. Noktayı Basma	68

e. 5. Noktayı Basma	70
f. 6. Noktayı Basma	72
g. Boşluk Verme	75
h. Geri Alma	76
ı. Satır Atlama	77
i. Semboller Yazma	77
IV.2.2.2. Tabletle Yazmaya Hazırlık Çalışmaları	80
IV.2.2.2.1. Tableti Tanıma	80
IV.2.2.2.2. Tablete Kâğıt Takma	81
IV.2.2.2.3. Kalem Tutma	81
IV.2.2.2.4. Kutucuk Bulma	81
IV.2.2.2.5. Rastgele Nokta Basma	82
IV.2.2.2.6. Altı Nokta Basma	82
IV.2.2.2.7. Sırayla Altı Nokta Basma	85

BÖLÜM V

BRAİLLE YAZI SİSTEMİ İLE OKUMA YAZMA

V. Braille Yazı Sistemi ile Okuma Yazma	86
V.1. E-L-A-T Sistemine Göre Ses Eşleme Çalışmaları	88
V.1.1. İşitsel Farkındalık	88
V.1.1.1. Kelimelerin İlk Sesini Ayırt Etme	88
V.1.1.2. Sesleri Birleştirerek Kelime Yapma	90
V.1.1.3. Bir Kelimeyi Seslerine Ayırma	91
V.1.1.4. Kafiye Yapma	92
V.1.2. İşitme Becerileri Çalışmalarında Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler	93
V.1.3. Ses Öğretim Çalışmaları	94
V.1.3.1. “e” Sesinin Öğretimi	94
V.1.3.1.1. Hata Düzeltme	96
V.1.3.1.1.1. Sesi Karıştırma Hatalarının Düzeltilmesi	97
V.1.3.1.1.2. Sesi Bozarak Söyleme Hatalarının Düzeltilmesi	97
V.1.3.2. “l” Sesinin Öğretimi	98
V.1.3.2.1. Hece Oluşturma	101
V.1.3.2.2. Hece Okuma Çalışmalarıyla İlgili Uyarılar	102
V.1.3.2.3. Hata Düzeltme	103
V.1.3.2.4. Ön Düzeltme	104
V.1.3.3. “a” Sesinin Öğretimi	104
V.1.3.4. “t” Sesinin Öğretimi	108
V.1.3.5. “i” Sesinin Öğretimi	112
V.1.3.5.1. Kelime Okuma Çalışmaları	117
V.1.3.5.1.1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları	117
V.1.3.5.1.2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları	117
V.1.3.6. “n” Sesinin Öğretimi	118
V.1.3.6.1. Kelime Okuma Çalışmaları	122
V.1.3.6.1.1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları	122
V.1.3.6.1.2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları	122
V.1.3.6.2. Cümle Oluşturma	123
V.1.3.6.2.1. Cümle Okuma Çalışmaları Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler	123
V.1.3.6.2.2. Etkinlik	123

V.1.3.7. “o” Sesinin Öğretimi	125
V.1.3.8. “r” Sesinin Öğretimi	131
Tekrar ve Pekiştirme Çalışmaları	137
V.1.3.9. “m” Sesinin Öğretimi	141
V.1.3.10. “u” Sesinin Öğretimi	148
V.1.3.11. “k” Sesinin Öğretimi	154
V.1.3.12. “ı” Sesinin Öğretimi	158
V.1.3.13. “y” Sesinin Öğretimi	162
V.1.3.14. “s” Sesinin Öğretimi	166
V.1.3.15. “d” Sesinin Öğretimi	170
V.1.3.16. “ö” Sesinin Öğretimi	174
V.1.3.17. “b” Sesinin Öğretimi	178
V.1.3.18. “ü” Sesinin Öğretimi	183
V.1.3.19. “ş” Sesinin Öğretimi	187
V.1.3.20. “z” Sesinin Öğretimi	191
V.1.3.21. “ç” Sesinin Öğretimi	195
V.1.3.22. “g” Sesinin Öğretimi	199
V.1.3.23. “c” Sesinin Öğretimi	203
V.1.3.24. “p” Sesinin Öğretimi	206
V.1.3.25. “h” Sesinin Öğretimi	210
V.1.3.26. “ğ” Sesinin Öğretimi	214
V.1.3.27. “v” Sesinin Öğretimi	218
V.1.3.28. “f” Sesinin Öğretimi	222
V.1.3.29. “j” Sesinin Öğretimi	225
V.2.Braille Nokta Özelliklerine Göre Ses Eşleme Çalışmaları	229
“e” Sesi Örnekleri	230
“l” Sesi Örnekleri	231
“a” Sesi Örnekleri	231
“t” Sesi Örnekleri	231
“k” Sesi Örnekleri	231
“o” Sesi Örnekleri	231
“r” Sesi Örnekleri	232
“i” Sesi Örnekleri	232
Tekrar ve Pekiştirme Çalışmaları	233
“m” Sesi Örnekleri	235
“d” Sesi Örnekleri	236
“u” Sesi Örnekleri	236
“b” Sesi Örnekleri	237
“y” Sesi Örnekleri	237
“n” Sesi Örnekleri	238
“s” Sesi Örnekleri	238
“ö” Sesi Örnekleri	239
“f” Sesi Örnekleri	239
“g” Sesi Örnekleri	240
“c” Sesi Örnekleri	240
“ü” Sesi Örnekleri	241
“p” Sesi Örnekleri	241
“h” Sesi Örnekleri	242
“ş” Sesi Örnekleri	242
“z” Sesi Örnekleri	243

“ç” Sesi Örnekleri.....	243
“ğ” Sesi Örnekleri	244
“ı” Sesi Örnekleri	244
“v” Sesi Örnekleri	245
“j” Sesi Örnekleri	245

BÖLÜM VI BRAİLLE YAZI KISALTMA SİSTEMİ

VI. Braille Yazı Kısaltma Sistemi.....	246
VI.1. Kısaltma Öğretimi.....	247
VI.1.1. Türkçe Braille Yazı Kısaltmaları	247
VI.1.1.1. Bir Harfli Kısaltmalar	248
VI.1.1.2. İki Harfli Kısaltmalar	250
VI.1.1.3. Hece Kısaltmaları.....	253
VI.1.1.3.1. Hece Kısaltmaları ile İlgili Kurallar.....	254
VI.1.1.3.2. Hecelerin Kelime İçerisinde Kullanılışları	255
VI.1.1.4. Kelime Kökü Kısaltmaları	259
VI.1.1.5. Kelime Parçası Kısaltmaları.....	262
VI.2. Braille Yazıda Noktalama İşaretleri.....	264
VI.2.1. Nokta İşaretinin Öğretimi	264
Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler	266
VI.2.2. Virgül İşaretinin Öğretimi.....	267
Virgül İşaretinin Kullanıldığı Yerler.....	269
VI.2.3. Noktalı Virgül İşaretinin Kullanımı	273
Noktalı Virgül İşaretinin Kullanıldığı Yerler.....	275
VI.2.4. İki Nokta İşaretinin Öğretimi	276
İki Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler	277
VI.2.5. Üç Nokta İşaretinin Öğretimi.....	279
Üç Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler.....	281
VI.2.6. Soru İşaretinin Öğretimi.....	283
Soru İşaretinin Kullanıldığı Yerler.....	285
VI.2.7. Ünlem İşaretinin Öğretimi	286
Ünlem İşaretinin Kullanıldığı Yerler	288
VI.2.8. Kısa Çizgi İşaretinin Öğretimi	289
Kısa Çizgi İşaretinin Kullanıldığı Yerler	291
VI.2.9. Uzun Çizgi İşaretinin Öğretimi.....	293
Uzun Çizgi İşaretinin Kullanıldığı Yerler.....	295
VI.2.10. Eğik Çizgi İşaretinin Öğretimi	295
Eğik Çizgi İşaretinin Kullanıldığı Yerler	297
VI.2.11. Tırnak İşareti	299
a. Tırnak Açma İşaretinin Öğretimi	299
b. Tırnak Kapama İşaretinin Öğretimi	300
Tırnak Açma ve Tırnak Kapama İşaretinin Kullanıldığı Yerler	302
VI.2.12. Yay Ayraç (parantez) İşaretinin Öğretimi	303
Yay Ayraç (parantez) İşaretinin Kullanıldığı Yerler.....	304
VI.2.13. Köşeli Parantez İşaretinin Öğretimi.....	306
Köşeli Parantez İşaretinin Kullanıldığı Yerler	308
VI.2.14. Kesme (apostrof) İşaretinin Öğretimi	309
Kesme (apostrof) İşaretinin Kullanıldığı Yerler	311
VI.3. Braille Yazının Yazılmasında Dikkat Edilecek Diğer Hususlar	314

VI.3.1. Büyük Harf İşaretinin Öğretimi	314
Büyük Harf İşaretinin Kullanıldığı Yerler	315
VI.3.2. Hepsi Büyük Harf İşaretinin Öğretimi	323
Hepsi Büyük Harf İşaretinin Kullanıldığı Yerler	325
VI.3.3. Tek Harf İşareti	325
a. Tek Küçük Harf İşaretinin Öğretimi	325
Tek Küçük Harf İşaretinin Kullanımı	327
b. Tek Büyük Harf İşaretinin Öğretimi	327
Tek Büyük Harf İşaretinin Kullanımı	329
VI.3.4. İtalik İşaretinin Öğretimi	329
İtalik İşaretinin Kullanıldığı Yerler	331
a. Tek İtalik İşaretinin Kullanımı	331
b. Çift İtalik İşaretinin Kullanımı	332
VI.3.5. Yıldız İşaretinin Öğretimi	332
Yıldız İşaretinin Kullanıldığı Yerler	334
VI.3.6. Şiir İşaretinin Öğretimi	334
Şiir İşaretinin Kullanıldığı Yerler	336
VI.3.7. Sayfa Numaralamak	338
VI.3.8. Tarih Yazmak	338
VI.3.9. Rumuzlu İfadeler	338
VI.3.10. Düzeltme ve Yabancı Harf İşaretinin Öğretimi	339
Düzeltme ve Yabancı Harf İşaretinin Kullanıldığı Yerler	340
KAYNAKÇA	342

KİTAPTAKİ RESİMLERİN FİHRİSTİ

Resim 1. Braille Yazı Kalemleri	23
Resim 2a. Braille Daktilo	23
Resim 2b. Braille Daktilo	23
Resim 2c. Braille Daktilo	24
Resim 3a. 4 Satırlık Yazı Tableti	24
Resim 3b. 27 Satırlık Yazı Tableti	24
Resim 4. İlk Okuma Tahtası	24
Resim 5a. Braille Yazı Kâğıdı	25
Resim 5b. Braille Yazı Kâğıdı	25
Resim 6. Takoz	25
Resim 7. Sensörlü Okuma Aracı	26
Resim 8a. Braille Yazıcı	26
Resim 8b. Braille Yazıcı	26
Resim 9. Kabartma Yazıcı	27
Resim 10a. Kitap Okuma Cihazı	27
Resim 10b. Kitap Okuma Cihazı	27
Resim 11. Ekran Okuma Programı	28
Resim 12. Kabartma Ekran	28
Resim 13a. Öğretmen Yapımı Kabartma Kitap	33
Resim 13b. Öğretmen Yapımı Kabartma Kitap	33
Resim 14a. Nesne Kitabı Sayfası	33
Resim 14b. Nesne Kitabı Sayfası	33
Resim 15a. Kibrit Çöpleri ile Hazırlanan Materyal	47
Resim 15b. Kibrit Çöpleri ile Hazırlanan Materyal	47

Resim 16a. İp Kullanılarak Hazırlanan Satır Takibi Materyali	47
Resim 16b. İp Kullanılarak Hazırlanan Satır Takibi Materyali	48
Resim 17a. Tel Kullanılarak Hazırlanan Satır Takibi Materyali	48
Resim 17b. Tel Kullanılarak Hazırlanan Satır Takibi Materyali	48
Resim 18. Braille Daktilo	60
Resim 19. Daktiloya Sol Eli Yerleştirme	62
Resim 20. Daktiloya Sağ Eli Yerleştirme	62
Resim 21. Altı Nokta Basma	63
Resim 22. 1. Noktayı Basma	64
Resim 23. 2. Noktayı Basma	65
Resim 24. 3. Noktayı Basma	67
Resim 25. 4. Noktayı Basma	68
Resim 26. 5. Noktayı Basma	70
Resim 27. 6. Noktayı Basma	73
Resim 28. Boşluk Verme	75
Resim 29. Geri Alma	76
Resim 30. Satır Atlama	77
Resim 31. “b” Sembolü Yazma	78
Resim 32. “p” Sembolü Yazma	78
Resim 33. Küçük (4 satırlık) Tablet	80
Resim 34a. Tabletın Açılmış Hâli	81
Resim 34b. Tabletın Kâğıt Takılmış Hâli.	81
Resim 35. Kalem Tutma	81

KİTAPTAKİ ŞEKİLLERİN FİHRİSTİ

Şekil 1. Braille Yazı Alfabeti	15
Şekil 2. Satır Takibi İçin Braille Sembolleri ile Oluşturulan Satırlar	40
Şekil 3. Büyüklüğü ve Malzemesi Aynı Olan Şekiller Arasından Farklı Şekli Ayırt Etme Örneği	43
Şekil 4. Geometrik Şekilleri Büyüklüğüne Göre Ayırt Etme Örneği	43
Şekil 5. Geometrik Şekilleri Malzemesine Göre Ayırt Etme Örneği	44
Şekil 6. Yalnızca Sınırları Kabartılmış Geometri Şekilleri Ayırt Etme Örneği	45
Şekil 7. Kabartma Çizgileri Ayırt Etme Örnekleri	45
Şekil 8. Sembol Ayırt Etme-Eşleme Örnekleri	46
Şekil 8a. Sembol Ayırt Etme	46
Şekil 8b. Sembol Ayırt Etme	46
Şekil 9. 1. Noktayı Yazma	82
Şekil 10. 3. Noktayı Yazma	83
Şekil 11. 2. Noktayı Yazma	83
Şekil 12. 4. Noktayı Yazma	83
Şekil 13. 6. Noktayı Yazma	84
Şekil 14. 5. Noktayı Yazma	84
Şekil 15. Sırayla Altı Nokta Yazma	85

ÖN SÖZ

Ülkemizde görme engelli öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı görme engelliler temel eğitim okullarında eğitim görmektedirler. Bu okullarda kullanılan öğretim programı, gören öğrenciler için kullanılan Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Müfredatı'dır. Normal gelişim gösteren öğrenciler için hazırlanan bu müfredatın, görme engelli öğrenciler için de kullanılabilmesi için programda birtakım uyarlamaların yapılması gerekmektedir.

Uyarlanması gereken programların başında, okuma-yazma öğretim programı gelmektedir. Normal gelişim gösteren öğrencilere ve görme engelli öğrencilere okuma-yazma öğretmek için Ses Temelli Cümle Yöntemi Öğretim Programı kullanılmaktadır. Resim ve görsel materyallerin çokça kullanıldığı "Ses Temelli Cümle Yöntemi", normal gelişim gösteren öğrencilere yönelik hazırlanmıştır. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin görme engelli öğrenciler için de uyarlanması gerekmektedir.

Görme engelli öğrencilere okuma-yazma öğretimi; öğretim öncesi, öğretim sırası ve öğretim sonrası aşamaları açısından gören öğrencilere uygulanan programdan farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların temel sebepleri, görme engelli öğrencilerin kabartma ses sembollerine dokunarak okuma-yazma öğrenmeleri, okuma yazma çalışmalarında kullanılan araç-gereçlerin ve okuma-yazmaya hazırlık becerilerinin farklı olmasıdır. Görme engellilere okuma-yazma öğretiminde ses sembolleri, seslendirme, harflerdeki nokta sayısı, harflerin bir kısmının birbirinin simetriği olması ve bu yüzden de öğrenciler tarafından karıştırılma ihtimalinin bulunması nedeniyle yeniden öğretim sırasına konulmalıdır. Bu durum, Ses Temelli Cümle Yöntemi'nde kullanılan ses gruplarını, gruplar içindeki ses öğretim sırasını, hece, kelime ve cümleleri yeniden oluşturma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Normal gelişim gösteren öğrenciler, alfabedeki 29 harf sembolünü ve bu harfler ile oluşturulan hece, kelime ve cümleleri okuyazar duruma gelince, okuma yazma öğretimi bitmektedir. Buna karşın, görme engelli öğrenciler sadece 29 harf ile oluşturulan hece, kelime ve cümleleri okuyazar duruma gelince, okuma yazma öğretimi bitmiş sayılamaz. Çünkü görme engelli öğrencilerin Braille Yazı Sistemi ile basılı her materyali okuyabilmeleri ve okuma-yazmada akıcılık kazanabilmeleri için beş farklı gruptan oluşan Türkçe Braille Kısaltma Sistemi ve her gruba özgü kısaltma kullanım kurallarını öğrenmeye gereksinimleri vardır. Örneğin, görme engellilere ait temel eğitim 1. sınıfın 2. döneminde kullanılan kitaplarda 1 harfli kısaltmalar ve 2 harfli kısaltmalar kullanılır. 2. sınıfta ise bu kısaltmalara hece kısaltmaları eklenir. Bu nedenle

görme engelli öğrencilerin alfabeyi öğrendikten sonra belli bir program doğrultusunda kısaltma sistemini öğrenmeleri gerekmektedir.

Görme engelli öğrencilere okuma yazma öğretiminde kullanılması öngörülen Ses Temelli Cümle Yöntemi'nde bazı değişiklikler yapmak gerekmektedir. Yöntemde değişiklik yapmak yerine etkili öğretim ilkelerini dikkate alarak daha yapılandırılmış bir öğretim süreci oluşturmak, görme engellilerin okuma yazma eğitimini kolaylaştıracaktır.

Ülkemizde yapılan “Braille Yazı Sistemi” ve görme engellilere okuma yazma öğretim çalışmaları incelendiğinde, çalışmaların Braille Yazı Sistemi'nin Türkçeye uyarlanmasına yönelik olduğu görülmektedir. Görme engelliler sınıf öğretmenlerine, sınıfında görme yetersizliği olan sınıf öğretmenlerine, görme engelliler okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin ailelerine ve öğrencilere okuma yazma öğretimi çalışmalarında kılavuzluk edecek, yardımcı olacak kaynaklar sınırlıdır.

Bu kitap, “Eğitim ve öğretimin temelini oluşturan okuma yazma becerisi, görme engelli öğrencilere daha kolay nasıl öğretilir?” sorusundan hareketle, görme engelliler sınıf öğretmenleri tarafından uzun ve zahmetli bir çalışma sonucunda hazırlanmıştır. Bu kitabın alanda çalışan öğretmenler ile öğrencilerin ailelerine, okuma yazma öğretimi için kılavuzluk edeceğine ve “Braille Yazı Sistemi” öğretimini kolaylaştıracağına inanmaktayız.

Prof. Dr. Mustafa BALOĞLU

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü

BÖLÜM I: İLK OKUMA VE YAZMA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

I.1. İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

I.2. ETKİLİ OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

I.1. İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Okuma yazma alanıyla ilgili olarak kullanılan çeşitli yöntemler vardır.

1.1. Bireşim (Sentez-Harf-Alfabe) Yöntemi

Bu yöntemde harfler ve harflerin sesleri öğretilerek okuma yazma öğretimi yapılır. Öğrenilen her yeni harf, birbirine ulanarak öğrenme olayı gerçekleştirilmektedir. Daha önceleri bu yöntemle ilgili olarak öğrenen kişinin dikkatini hece ve harflere çektiği için anlamının istenilen düzeyde gerçekleşmediği savunulmakta idi. Bunun yanında, bu yöntemde ilk okuma yazmaya önce harflerin öğretimiyle başlandığı, sonra harflerden hece, hecelerden kelime, kelimelerden cümleler oluşturulmasının çocuk psikolojisine uygun olmadığı belirtilmekteydi.

Bireşim yönteminde okuma yazma eğitimine önce sesli (ünlü) harflerin öğretimi ile başlanır. Sonra sesli harflerin önüne sessiz (ünsüz) harfler getirilerek seslendirmeler yapılır. Böylece hece ve sözcüklerin öğretimi gerçekleştirilir. Örneğin, ilk olarak öğrenciye “a” sesinin öğretimi yapılır. Öğretim sırasında “a” sesi öncelikle seslendirilir. Daha sonra “a” sesi ile başlayan sözcükler söylenir. “a” sesi ile başlayan sözcükler söylenirken “a” sesine vurgu yapılır. Öğrenci sesli (ünlü) harfleri öğrendikten sonra sessiz (ünsüz) harflerin öğretimine geçilir. Örneğin, “k” sesi aynı ünlü harflerin öğretimindeki gibi seslendirme çalışması yapılır. Seslendirme çalışmalarından sonra daha önce öğrendiği sesli (ünlü) harflerin önüne getirilerek hece çalışmalarına geçilir: ka, ke, kı, ki...vb. Daha sonra yapılan çalışmalar sonucunda, ses temelli cümle yönteminin alfabe öğretiminde daha uygun olduğu düşünülerek ses temelli cümle yöntemine geçiş yapılmıştır.

1.2. Çözümleme Yöntemi

Çözümleme, bir bütünün parçalarının hedeflenen amaca uygun olarak ayrıştırılmasıdır. Bu yöntemle yapılan okuma yazma çalışmalarında yaygın olarak öğrenci için anlamlı olan cümlelerin öğretimiyle başlanır. Cümlelerin öğretimi yapıldıktan sonra kelimelere, daha sonra hece ve seslerin öğretimine geçilmektedir. Bu şekilde çözümlemenin ardından öğrenciler sesleri kavradığında, öğrendikleri seslerden heceler, hecelerden kelimeler ve kelimelerden de cümleler elde edilerek okuma yazma öğretimi yapılmaktadır. Bu yöntemin kullanılması, okuma yazma öğretiminin çok uzun zamanda gerçekleşmesi nedeniyle tercih edilmemektedir.

Çözümleme yönteminin uygulanması sırasında öncelikli olarak öğrenciye basit cümleler verilir. Örneğin, “Zil çaldı.”, “Ali bak.”, “Bu okul.” vb. cümleler verilir. Bu cümlelerle okuma ve yazma çalışmaları yapıldıktan sonra bu cümleler önce kelimelere bölünerek okuma yazma çalışması yapılır. Daha sonra da kelimeler bölünerek hece çalışması, heceler bölünerek de ses öğretim çalışmaları yapılır.

1.3. Karma Yöntem

Bu yöntemle okuma yazma yapılırken, cümle yönteminde olduğu gibi cümleler verilerek yapılır. Kelime-hece-harf öğretimi yapılır. Cümle, kelime, hece, harf hepsi birlikte verilir. Bu yöntemin, cümle yönteminin hızlandırılmış şekli olduğu düşünülebilir. Yetişkin bireylerimize uygulanmasını bazı eğitimcilerimiz uygun bir yöntem olarak görmekte-dirler. Ancak çocuklar için kısa sürede ses ve harflerin öğretimine kaydığı için çocuk psikolojisine ve algılama özelliklerine uygun düşmediği savunulmuştur. Bu yöntemde de algılamanın istenilen şekilde gerçekleşmeyeceği savunulmaktadır.

Karma yöntemin uygulanması sırasında cümleler verilir. Cümlelerin yanı sıra kelime, hece ve harfler birlikte vermeye çalışılır. Örneğin, öğretmen çözümleme yöntemindeki gibi cümleler verir. “Zil çaldı.”, “Okul açıldı.” vb. Aynı zamanda tahtaya bu cümlelerin kelime, hece ve seslere ayrılmış şeklini yazar. Belli bir düzen olmaksızın ses öğretim çalışması yapılır. Ayrıca seslerin büyük ve küçük şekilleri de daha cümle çalışması yapılırken birlikte verilir.

1.4. Öykü Yöntemi

Bu yöntemle okuma yazma çalışmalarında, önce öykü bütün olarak öğrenciye verilir. Hazırlanan öykü, cümle cümle öğrenciye kavrattılır. Sonra çözümleme yönteminde olduğu gibi cümle-kelime-hece-ses (harf) şeklinde öğretim gerçekleştirilir. Bunun, okumada anlama olayını arttırdığı savunulmaktadır. Ancak bu yöntemle okuma yazma öğretimi de çözümleme yönteminde olduğu gibi çok zaman almaktadır.

Öykü yönteminin uygulaması sırasında öğrencinin anlayabileceği birkaç cümleden oluşan basit metinler öğretim materyali olarak kullanılır. Örneğin, “Ali gel.”, “Ali okula gel.”, “Zil çaldı.” gibi cümleler metin olarak kullanılır. Öğretime önce metnin tanınması ile başlanır. Sonra metin cümlelere, cümleler kelimelere, kelimeler hecelere, heceler seslere bölünerek çözümleme yöntemindeki gibi çalışma yapılır.

1.5. Ses Temelli Cümle Yöntemi

Ses temelli cümle yönteminde, ilk okuma yazma öğretimine ses çalışmaları ile başlanmaktadır. Anlamlı bütün oluşturacak birkaç ses verildikten sonra seslerden hecelere, kelimelere ve cümlelere ulaşılmaktadır. İlk okuma yazma öğretim süreci, kısa sürede cümlelere ulaşılabilecek şekilde düzenlenmektedir.

Bu sistemde ilk okuma yazma öğretimi boyunca, okuma ve yazma çalışmaları birlikte sürdürülmektedir. Okunan her ses, hece vb. çalışma yazılmakta, yazılan her çalışma da hemen okunmaktadır. Yazı öğretiminde öğrencilerin gelişimine uygun olan bitişik eğik yazı sistemi kullanılmaktadır.

Görme engelli öğrencilerimiz, metni parmakla okudukları için parmak altında bulunan noktaları algılamaktadırlar. Bu nedenle, görme engelli öğrencilerimizde de ses temelli cümle yöntemini kullanmalıyız. Ancak bu yöntemi kullanırken temel eğitim öğretim programında yer alan ses sıralamasını gerçekleştiremeyeceği düşünülen öğrencilerimiz için ses öğretim sırasında düzenleme yapmamız gerekmektedir. Görme engelliler yazı sisteminin kabartma noktalardan oluşması nedeniyle (Braille alfabesi) altı noktanın öğrenilmesinde, öğrencilerin sesleri karıştırmaması amacıyla noktaların yapısına göre bir sıralama uygulamak gerekmektedir. Görme engelli öğrencilerde ses temelli cümle yöntemini kullanmamız önemlidir. Bu yüzden öncelikli olarak ses temelli cümle yönteminin ne olduğunu açıklamak gerekmektedir.

Ses temelli cümle yöntemi ortaya konulurken, bu süreçte sadece okuma yazma öğretmek değil, bunun yanında Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, iletişim kurma, problem çözme, karar verme gibi temel becerilerin de geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerde önemli değişimleri sağlamak amaçlanmıştır. Bu değişimlerin öğrencinin hayat boyu kullanacağı anlama, sıralama, sorgulama, ilişki kurma, tahmin etme gibi zihinsel becerileri de geliştireceği düşünülmektedir. İşte bu gibi nedenlerden dolayı, ses temelli cümle yöntemi ortaya konulmuştur (MEB Türkçe Dersi 1.Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı).

1.5.1. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin Özellikleri

Ses temelli cümle yönteminin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Ses temelli cümle yönteminde ilk okuma yazma öğretimi; dinleme, konuşma becerilerinden çoğu, sadece okuma yazma becerilerini geliştirme olarak değil, Türkçe öğretiminin beş öğrenme alanı ile birlikte yürütülmesidir.

2. İlk okuma yazma öğretimine seslerle başlanması, seslerin birleştirilmesi ile anlamlı heceler, kelimeler oluşturulması ve cümlelere ulaşılması, öğrencinin bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle bu yöntem, yapılandırıcı öğrenme yaklaşımına uygun bir yöntemdir.
3. Türkçede her harf bir sesi karşıladığından bu yöntem Türkçenin ses yapısına uygundur.
4. Bu yöntem, öğrencilerin duyduğu ve çıkardığı seslerin bilincine varmasını sağlamaktadır. Böylece öğrencilerin dil gelişimine (doğru telaffuz, akıcılık, sesleri ayırt etme) katkıda bulunmaktadır.
5. Öğrencilerin bütün sesleri öğrenmesi, yazma sürecinde kelimeleri doğru yazmalarını sağlamaktadır.
6. Öğrenci, yazı ile konuşma arasındaki benzerlik ve farklılıkları görmekte; yazının, harflerin birleştirilmesi ile konuşmanın ise seslerin birleştirilmesi ile yapıldığını anlamaktadır.
7. Öğrencilerin sözlü dilden yazılı dile geçmesini kolaylaştırmaktadır.
8. Bu yöntem, ilk okuma yazmayı öğrenme sürecinde öğrencilerin bireysel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

1.5.2. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin İlkeleri

Ses temelli cümle yöntemine göre ilk okuma yazma öğretim sürecinde dikkat edilecek ilkeler şunlardır:

1. Öğrencinin ön bilgilerinden hareket edilmeli.
2. Sentez yapılmalı.
3. Öncelikli olarak anlamlı heceler elde edilmeli.
4. Oluşturulacak hecelerde aşağıdaki ölçütlere dikkat edilmelidir:
 - a. Kolay okunması
 - b. Dilde kullanım sıklığına sahip olması
 - c. Anlamının açık ve somut olması
 - ç. Anlamı görselleştirilebilir olması (canlandırılabilir vb.)
 - d. İşlek hece yapısına sahip olması
5. Kısa sürede cümlelere ulaşılmalıdır.
6. İmkânlar ölçüsünde görsellere ve dokunsallara başvurulmalıdır.
7. Somut öğelerden yararlanmaya ağırlık verilmelidir.
8. Hece tablosu hiçbir şekilde kullanılmamalıdır.
9. Öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanmalıdır. Bu amaçla aşağıdaki etkinlikler kullanılabilir:
 - a. Yeni öğrenilenleri önceki öğrenilenlerle şekillendirme
 - b. Öğrenci defterlerine yazma

- c. Okuma ve yazılanları sergileme
- ç. Çalışma kitaplarında yer alan etkinlikleri yapma

1.5.3. Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin Aşamaları

Ses temelli cümle yöntemine göre ilk okuma yazma öğretimi aşağıdaki aşamalar izlenerek gerçekleştirilir.

1. İlk Okuma Yazmaya Hazırlık
2. İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme
 - a. Sesi hissetme ve tanıma
 - b. Sesi okuma ve yazma
 - c. Sesten heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturma
 - ç. Metinler oluşturma

(Ses Temelli Cümle Yöntemi, MEB 1. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı'ndan alınmıştır.)

1.6. Doğrudan Öğretim Yöntemi

Doğrudan öğretim yöntemi, özellikle risk altındaki çocukların eğitimi amacıyla geliştirilmiş öğretmen veya uygulayıcı merkezli bir öğretim yöntemidir. Doğrudan öğretim yöntemi bilişsel becerilerin öğretimi üzerine odaklanmıştır. Yöntemin müfredat materyalleri ve öğretimi aşamalandırması, bireyleri en hızlı yoldan ustalığa götürmeyi amaçlar.

Doğrudan öğretim yöntemi dört tip bilgi biçimi tanımlar. Bunlar;

- a. Sözel birlikler (basit olgular, sözel zincirler, ayırt etme),
- b. Kavramalar,
- c. Kural ilişkileri,
- ç. Bilişsel stratejilerdir.

Doğrudan öğretim yöntemi, akademik becerileri genellenebilir stratejilerle öğretmeyi hedeflediği için program geliştirmenin ilk basamağını, içeriğin kavramlar, kurallar, stratejiler ve etkin fikirler bakımından analiz edilmesini oluşturur. Doğrudan öğretim yönteminde öğretimin düzenlenmesinin dört temel ögesi vardır. Bunlar;

- a. Bireylerin eğitsel gereksinimlerine göre gruplanması,
- b. Öğretimsel zamanın kullanılması,
- c. Yazılı öğretim süreçleri,
- ç. Bireyin performansını sürekli değerlendirmedir.

Diğer öğretim yaklaşımlarına göre doğrudan öğretim yönteminde öğretmenin veya uygulayıcının rolü daha açık biçimde belirlenmiştir. Yazılı öğretim süreçleri, öğretmenin veya

uygulayıcının öğretimi desenleme yükünü hafifletmektedir. Bunun yerine dersini etkili ve bireylerini motive edecek biçimde sunmak, programı bireylerin eğitsel gereksinimlerine uygun hâle getirmek, öğretmenlerin veya uygulayıcıların sorumluluğundadır. Yöntemde öğretmen veya uygulayıcı-birey etkileşimine ilişkin yedi öge bulunmaktadır. Bunlar;

- a. Bireyin etkin katılımı,
- b. Bireylerin grup olarak tepki vermesi,
- c. Öğretmenin veya uygulayıcının kullandığı işaretler,
- ç. Tempo,
- d. Ustalaştırma,
- e. Hata düzeltme süreçleri,
- f. Motivasyondur.

1.7. Yanlırsız Öğretim Yöntemleri

Yanlırsız öğretim yöntemleri, bireyin öğretim sırasında hata yapmasını önlemeyi amaçlayan yöntemlerdir. Yanlırsız öğretim yöntemlerinin öğretim sürecinde kullanımının tercih edilmesi üç nedene bağlıdır: Yanlırsız öğretim yöntemleri etkili öğretim yöntemleridir. Uygulamacı ve birey arasında olumlu etkileşim geliştirmektedir. Bireylerin daha fazla pekiştirme almalarını ve öğretim sırasında daha az hata yapmalarını sağlayarak bireylerin olumsuz davranış sergileme olasılıklarını düşürmektedir.

Yanlırsız öğretim yöntemleri genel olarak iki grupta toplanmaktadır:

1. Tepki ipuçlarının sunulduğu öğretim yöntemleri
2. Uyaran ipuçlarının sunulduğu öğretim yöntemleridir

1. Tepki ipuçlarının sunulduğu öğretim yöntemleri;
 - a. Sabit bekleme süreli öğretim,
 - b. Eş zamanlı ipucuyla öğretim,
 - c. Artan bekleme süreli öğretim,
 - ç. Davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretim,
 - d. Davranış öncesi ipucu ve silikleştirmeyle öğretim,
 - e. Aşamalı yardımla öğretim,
 - f. İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim,
 - g. İpucunun giderek artırılmasıyla öğretim
- olarak sekiz grupta toplanmaktadır.

2. Uyarıcı ipuçlarının kullanıldığı yöntemler

Hedef davranışı; başlatılması beklenen hedef uyaranda ve ipucu sağlayan uyaranda, hedef uyarının algılanmasını kolaylaştırmak amacıyla sistematik uyarlamalar yapılması olarak tanımlanmaktadır.

Uyarıcı ipuçlarının kullanıldığı öğretim yöntemleri üçe ayrılır:

- a. Uyarıcı silikleştirme
- b. Uyarıcıya şekil verme
- c. Uyarıcıya ipucu ekleme

Tepki ipuçları yöntemlerinin uyarıcı ipuçları yöntemlerine kıyasla tercih edilmesi önerilmektedir.

1.8. Öğretimde Kullanılan İşlem Süreçleri

Öğretimde kullanılan işlem süreçlerinden "ipuçları" ve "şekil verme"ye ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1.8.1. İpuçları

İpucu, öğrenciye belli bir uyarıcının varlığında doğru tepkide bulunmasını sağlamak amacıyla nasıl davranacağı ve ne yapacağına ilişkin hatırlatmada bulunmadır. İpuçları, sözel ipucu, model olma (az görenler için) ve fiziksel yardımı içerir.

1.8.1.1. Sözel İpucu

Bireyin yapmasını istediğimiz şeyi, sözcüklerle ifade etmektir. Sözel ipucu, bireyler kendilerine söyleneni anladıkları takdirde hareketleri yapmalarına yardım eden kullanışlı bir yoldur. Ayrıca sözel ipucu, bireye bir beceriyi gerçekleştirmesi için en az yardım etme yoludur. Öğretimde sadece sözel ipucunun kullanılması düşünülüyorsa kullanılacak sözel ipuçlarının birey için anlamı olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Birey için bir anlamı olmayan sözel ipuçları verip bireyin beceriyi gerçekleştirmesini beklemek, bireyi başarısız kılma anlamına gelmektedir. Bu nedenle pek çok durumda sözel ipucu, fiziksel yardım ve model olma ipuçlarıyla birlikte kullanılarak sözel ipuçlarının birey için anlamlı hâle getirilmesi amaçlanmaktadır. Öğretimde kullanılan sözel ipuçlarının bireyler başarılı oldukça geri çekilmesi gerekmektedir.

1.8.1.2. Model Olma

Bir kişinin yaptığı hareketi gözleyerek ve taklit ederek yapma ve öğrenmedir. Beceri öğretiminde model olma ipucunun kullanılabilmesi için bireyin taklit etme becerisine sahip olması gerekmektedir. Ancak, taklit etme becerisi de öğretilebilir bir beceridir. Bu nedenle taklit etme, model olmadan önce öğretilmelidir. Model olmada öğretmen veya uygulayıcı, bireyin o davranışı hangi eliyle ve hangi ayağıyla yapmasını bekliyorsa, kendisi de o elini ve ayağını kullanarak

beceriye gerçekleştirmelidir. Bunu yaparken öğretmenin veya uygulayıcının, bireyin kullandığı eli tarafında ve hafifçe ona dönerek durması daha uygun olmaktadır. Öğretmen veya uygulayıcı, bireyin karşısına geçerek model olduğunda, birey öğretmenin veya uygulayıcının beceri basamağını yaptığı eli ya da koluyla beceri basamağını yapmaya çalışmakta ve bu durum karışıklık oluşturabilmektedir.

Model olma ipucu da diğer ipularında olduğu gibi geri çekilmelidir. Model olma, sözel ipuçlarıyla birlikte kullanılır ve ğretim süreci içinde model olmanın ipuçları sistematik olarak geri çekilerek bireyin sadece sözel ipuçlarıyla hareketi yapması sağlanır. Model olma ipucu, hareketin tamamının yapılıp açıklanması ve yönerge verilmesinden, hareketi başlatacakmış gibi bir davranış yapılıp açıklanması ve yönerge verilmesine doğru küçük basamaklar hâlinde geri çekilmelidir. Model olma ipucunun kaç basamakta geri çekileceği, tamamıyla bireye bağlıdır. Öğretmen veya uygulayıcı, bireyin her beceri basamağında ne kadar modele gereksinimi olduğunu saptamalıdır. Eğer model ğretmen veya uygulayıcı dışında başka birisi olacaksa bu kişinin, ğretimi yapılan birey tarafından kabul gören bir kişi olmasına dikkat edilmelidir.

1.8.1.3. Fiziksel Yardım

Bir kişiye, el, kol, ayak vb.leriyle yapılan vücut hareketlerini içeren etkinlikleri öğretmek için uygulanan yardımdır. Fiziksel yardım, öğretmenin veya uygulayıcının bireyle birlikte bir beceri basamağının tamamını yapması ve ne yapıldığını söylemesinden, beceri basamağını hiç yapmayıp ne yapılacağının söylenmesine kadar değişen bir sürec içinde uygulanır. Fiziksel yardım uygulanırken sözel ipucu da birlikte verilir. Bireyin beceri basamağını gerçekleştirmesini sağlamak amacıyla uygulanan fiziksel yardım geri çekilerek birey beceri basamağını sözel ipuçlarıyla yapar hâle getirilir. Fiziksel yardım uygulanırken, özellikle el ya da kol hareketlerine ipucu verilirken, ipucu veren kişinin nerede durduğu önemlidir. Öğretmenin veya uygulayıcının, bireyin arkasına geçerek ve beceri basamağını bireyle birlikte yaparak fiziksel yardım uygulaması, karışıklığı önlemektedir. Fiziksel yardımın amacı, çocuğa beceri basamağını nasıl yapacağını hissettirmek, zamanla beceri basamağını sözel ipucuyla yapmasını sağlamaktır.

Fiziksel yardım uygulanırken ilk başta ğretmen veya uygulayıcı, eliyle bireyin elinden ya da kolundan sıkıca tutarak beceri basamağını yaptırır. Daha sonra ğretmen veya uygulayıcı, bireyin beceri basamağına katıldığını hissedince elindeki baskıyı hafifletir. Birey, beceri basamağını yapar hâle geldikçe öğretmenin veya uygulayıcının eli, bireyin bileğine, n koluna, dirseğine ve omzuna doğru ilerler. Son olarak birey, güçlük hissettiğinde yardım etmek üzere elini, bireyin elinin yakınında bulundurur.

Sözel, model olma ve fiziksel yardım ipuçları ile bunların her birinin kendi içindeki basamaklarıyla ilgili ipuçları geri çekilirken bireyin özellikleri dikkate alınmalı ve ipuçları sistematik bir şekilde çekilmelidir. Birey çalışılan basamakta başarısız olursa öğretmenin veya uygulayıcının ipuçlarını hızlı çektiği düşünülebilir. Bu durumda öğretmen veya uygulayıcı, önceki basamakta kullanılan ipucuna geri dönerek çalışmaya devam etmelidir.

1.8.2. Şekil Verme

Şekil verme, çocuğa yeni bir davranışın kazandırılması, var olan davranışlarının artırılması ya da gerçekleştirilmesinde kullanılan temel süreçlerden biridir. Şekil verme, bir davranışın öğelerinin birkaçının pekiştirilmesini ve diğer öğelerinin pekiştirilmemesini ya da sönmesini içerir. Başlangıçta, gösterilen davranışlardan hedef davranışa yakın olan başarılı davranışlar pekiştirilirken sonra bu davranışların pekiştirilmesine son verilerek davranış çeşitlendirilir ve aralarından hedef davranışa yakın olan davranışlar seçilip tekrar pekiştirilerek hedef davranışın oluşumu sağlanır. Şekil verme sürecinde sadece hedef davranış değil, hedef davranışa ulaşmayı sağlayan her tepki pekiştirilir. Böylece bireylerden, davranışın son şeklini beklemek yerine, gösterilen küçük ilerlemeler pekiştirilerek davranışa şekil verilir.

(Doğrudan Öğretim Yöntemi, Yanlızsız Öğretim Yöntemi ve Öğretimde Kullanılan İşlem Süreçleri, TTK'nin onayladığı "Görme Engelli Bireylere Destek Eğitim Programı"ndan alınmıştır.)

I. 2. ETKİLİ OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

Görme yetersizliği olan öğrencilerin okuma yazma becerileri edinmeleri ve bu becerileri okul ve meslek yaşamlarında verimli biçimde kullanabilmeleri için etkili okuma yazma öğretimi gerekmektedir. Etkili öğretimin gerçekleşebilmesi, öğrencilerin performans düzeylerine uygun öğretim amaçlarının seçilmesini, öğretimin bilimsel olarak geçerliliği kanıtlanmış yöntemlerle sunulmasını, öğretmenin model olmasını, öğretilenlerin kalıcılığı sağlayacak şekilde planlı biçimde gözden geçirilmesini ve öğretim sırasında öğrenci hatalarını öğrenmeyi destekleyecek şekilde düzeltmeyi içerir. Aşağıda etkili öğretimin öğeleri kısaca açıklanacaktır.

I.2.1. Uygun Amaçların Seçilmesi

Öğrencilerin performans düzeylerine uygun amaçların seçilmesi bütün becerilerin kazandırılmasında önemlidir. Ancak okuma gibi küçük becerilerin birleşerek daha büyük becerileri oluşturduğu alanlarda çok daha hayati öneme sahiptir. Bu nedenle, seçilen öğretim amaçları mutlaka öğrencinin yapabildiklerine dayalı olmalıdır. Örneğin el, ele, elele kelimelerini öğretmeyi planlayan bir öğretmen öğrencilerinin "e" ve "l" harflerini her defasında doğru okuduğundan ve harf okumanın edinim aşamasından kalıcılık aşamasına geçtiğinden emin olmalıdır. Buna dikkat

edilmediğinde öğrencilerin okuma çalışmaları sırasında çok fazla hata yapması olası olacaktır. Çok fazla hata, öğrenci ve öğretmende umutsuzluk yaratabilecektir.

I.2.2. Öğretimin Bilimsel Olarak Geçerliliği Kanıtlanmış Yöntemlerle Sunulması

Kanıt temelli uygulamalar, özel eğitim öğretmenlerinin kullanması için desenlenmiş ve öğrencilerin özel gereksinimlerine cevap veren strateji ya da uygulamalar olarak tanımlanmaktadır. Bir öğretim yönteminin kanıt temelli uygulama sayılabilmesi için farklı öğrencilerle farklı uygulamacılar tarafından yapılan deneysel çalışmalarda etkili bulunmuş olması gerekmektedir. Öğretmenlerin sınıflarında, etkinlikleri farklı öğrenci gruplarında kanıtlanmış yöntemleri kullanmaları özel gereksinimli öğrencilerin okul amaçlarını gerçekleştirmeleri bakımından önem taşımaktadır.

I.2.3. Öğretmenin Model Olması

Bir derste ele alınan öğretim amacının gerçekleşmesi, öğretmenin ele alınan becerisiyle ilgili model olmasıyla yakından ilgilidir. Model olma, öğretmenin beceriyi yaparak göstermesi şeklinde tanımlanabilir. Okuma öğretiminde özellikle harf tanıma çalışmalarında öğretmenin harfi sesleterek model olması önemlidir. Öğretmenin model olma sürecini etkili bir biçimde kullanabilmesi için birkaç önemli noktaya dikkat etmesi gerekir. İlk olarak, öğrencilerinin dikkatlerini kendisine yönelttiklerinden emin olmalıdır. Sunu açık ve anlaşılır bir dille yapılmalı, model olunan becerinin dışında ek anlatımlar kullanılmamalıdır.

I.2.4. Yanlış Model Olma Örneği

Öğrenci ile çalışma yapılırken verilen yönerge öğrencinin anlayacağı şekilde olmalıdır. Öğrenciye karmaşık yönergeler verme yerine tek bir yönerge verilmeli, sonra da yeni yönergeler verilmelidir. Örneğin, “Harfi okuyorum.” “aaa”, “Ayşe, armut, Ankara, a ile başlar.”. Şimdi harfi siz okuyunuz. Bu örnekte öğretmenin sunusu ile öğrencinin tepkisi arasında farklı uyaranlar girmiştir. Böyle bir durumda öğrenci dokunduğu kabartma harfle onun sesini birleştirmekte güçlük yaşayabilir.

I.2.5. Doğru Model Olma Örneği

Öğretmen okuma yazma çalışmalarında aşağıdaki gibi basit ve anlaşılır yönergeler vererek çalışma yapmalıdır.

Öğretmen: “Harfe dokun (2-3 sn bekler.)”, “Okuyorum.”, “aaa”

Öğretmen: “Elini harften çek.”

Öğretmen: “Harfe dokun (2-3 sn bekler.)”, “Okuyorum.”, “aaa”.

Öğretmen: “Elini çek.”

Öğretmen: “Harfe dokun (2-3 sn bekler.)”, “Oku.”

Bu örnekte, öğretmen iki kez sadece harfi seslendirmiş, araya öğrencinin dikkatini dağıtacak başka uyaran sokmamıştır.

I.2.6. Gözden Geçirmeler

Öğretimi yapılan beceriler için gözden geçirmelerin planlanıp uygulanması etkili öğretimin en önemli ögesidir. Gözden geçirme, öğrencilere yeni öğrendikleri beceriyle ilgili alıştırmaya yapma fırsatı sunduğu gibi, öğretmene öğrencinin yeni öğretilen beceride ne durumda olduğunu gözlemlene ve öğretimi planlama fırsatı da sağlar. Okuma öğretimi sırasında gözden geçirmelerin iyi planlanıp uygulanması, öğrencilerin amaçları gerçekleştirmesinde hayati bir öneme sahiptir.

Etkili bir gözden geçirmenin üç temel boyutu vardır:

1. Gözden geçirmeler öğrencinin beceriyi duraksamadan ve takılmadan yapmasına imkân verecek sayıda olmalıdır. Bunun anlamı, öğrencinin, önceden belirlenmiş bir programa uyması/uydurulması yerine, programın öğrencinin ustalık kazanmasıyla sürdürülmesidir. Okuma öğretiminde gözden geçirmeler, öğrencinin hatasız tepki verdiği zamana kadar sürdürülmelidir. Bu yapılmazsa, örneğin, öğrenci bugünkü derste “e” harfini on kez okuma fırsatı verildiğinde bunlardan ikisinde yanlış okumasına rağmen “e” harfini okumayı öğrendi kabul edilip bir sonraki derste “el” kelimesinin okunmasına geçilirse öğrencinin hata yapma ihtimali artacaktır. Bu nedenle, okuma öğretiminde önceden belirlenen zaman dilimlerinde belli becerilerin kazandırılması girişimi, öğrencilerin hata yapmalarına ve hedeflenen becerileri geç kazanmalarına ya da hiç kazanamamalarına neden olabilecektir.

2. Zaman içine yayılmalıdır. Gözden geçirmeler zaman içine yayılmalıdır. En son öğretilen beceriler daha sık ve yoğun gözden geçirilmelidir.

3. Birikimli olmalıdır. Bilgiler daha karmaşık becerilerin içinde kullanılmalıdır. Öğrencinin öğrendiği harfler hece ve kelime okuma çalışmalarında kullanılarak hem bu harfleri devamlı görmesi ve unutmaması sağlanmış olur hem de eski öğrenilen daha basit becerilerin daha karmaşık olanlar içinde kullanılması sağlanır.

I.2.7. Hata Düzeltme

Okuma öğretiminde öğrenci hatalarının hemen düzeltilmesi önemlidir. Öğretmenlerin hep hatırda tutmaları gereken nokta, öğrenci hataları ne kadar uzun sürerse o kadar zor düzeltileceğidir.

Harf okuma hatalarını düzeltmek için öğretmenin hata yapılır yapılmaz hiçbir olumsuz yorum yapmadan harfi okuyarak model olması ve öğrenciyi değerlendirmesi gerekir. Harf karıştırma hatalarında öğretmenin karıştırılan harf çiftinden birini hiç kullanmadan yaptığı öğretim ve ayırt edici değerlendirmelerde öğrencinin üç gün üst üste harfi her değerlendirmede doğru olarak okuduğunu görmesi gerekir. Ancak bu koşul gerçekleştiğinde karıştırılan harf çiftindeki diğer harf, öğretim uygulamalarında yer almaya başlar. Hece okuma hatalarında, öğretmen, öğrencinin heceyi oluşturan harfleri doğru olarak okuduğundan eminse, heceyi okuyarak model olur, öğrenciyle birlikte öğrenci akıcı biçimde okuyuncaya kadar okuyarak rehberli uygulama yapar ve son olarak da öğrenciden kendi başına heceyi okumasını ister.

Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerle çalışırken öğretmenlerin öğrencinin zekâsı, öğrenme kapasitesi gibi değişkenler hakkında varsayımlar geliştirmekten uzak durması önemlidir. Öğrencinin bizim kontrol edemediğimiz çeşitli özellikleriyle ilgili varsayımlar giderek öğrencinin öğrenemiyor olmasının mazereti hâline gelir. “Öğrenemiyor çünkü çift engelli.”, “Öğrenemiyor çünkü dikkatini vermiyor.”, “Öğrenemiyor çünkü ailesi ilgisiz.” gibi cümleler çoğaltılabilir. Öğretmen tarafından değiştirilemeyen bu gibi değişkenler yerine, “Amacım öğrencim için uygun mu?”, “Doğru model oldum mu?”, “Yeterince alıştırmayı yapmadan mı bir sonraki beceriye geçtim?”, “Öğrencim hata yaptığında nasıl düzelttim?” gibi soruları öğretmenlerin kendilerine sormaları, öğrencilerine daha etkili öğretim yapmalarını sağlayacaktır.

BÖLÜM II: BRAİLLE YAZI SİSTEMİ

II.1. BRAİLLE YAZI SİSTEMİ

II.2. BRAİLLE YAZI SİSTEMİNİN TARİHÇESİ

II.3. TÜRKİYE’DE GÖRME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ

II.1. BRAİLLE YAZI SİSTEMİ

Kabartılmış altı nokta-Braille sistemi, yazılı materyali okuyamayacak kadar göremeyen kişiler için dokunarak okuma sistemidir. Parmak ucuyla duyulacak kabarıklıkta altı nokta soldan sağa iki ve yukarıdan aşağıya üç noktanın oluşturduğu bir dikdörtgen biçimindedir. Karakterleri betimlemede kolaylık sağlamak amacıyla kabartılmış noktalar soldan aşağıya doğru 1., 2., 3. nokta ve sağdan aşağıya doğru 4., 5., 6. nokta olarak sıralanır. Örneğin 1. noktanın, yani soldan 1. noktanın kabartılmış olması “a” harfini, 1. ve 2. noktaların kabartılmış olması “b” harfini, 1. ve 4. noktalar “c” harfini, 1., 4. ve 5. noktalar “d” harfini gösterir (Özyürek, 1992).

Görme engellilerde okuma, dokunma duyusunun yardımıyla ve Braille yazı sistemi ile yapılmaktadır. Braille yazı sistemi ikisi yan yana, üçü alt alta parmak ucuyla kolayca algılanılabilen altı noktadan oluşmaktadır. Kabartma noktaların yer aldığı dikdörtgen içinde 63 değişik düzenleme yapılabilmektedir. Okuma, parmakların noktaları duyması ile gerçekleşmektedir (Sağlam, 1975; Bryan, 1982).

Şekil 1. Türkçe Braille Alfabeti

Türkçe Braille Alfabeti					
a	b	c	ç	d	e
f	g	ğ	h	ı	i
j	k	l	m	n	o
ö	p	r	s	ş	t
u	ü	v	y	z	

Yukarıdaki şekilde de belirtildiği gibi Braille yazı sisteminde harfler, altı noktanın kombinasyonlarıyla oluşmaktadır. Her bir noktanın ya da noktaların Braille karşılığı vardır. Örneğin, altı noktadan seçilen 1. nokta “a” harfini ifade eder. Yine 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. noktaların

aynı kutucuğa yazılması “la” hecesini ifade eder. Hecelerin yazımında sesler yan yana kutucuklara yazılır. Arada kutu boşluğu bırakılmaz.

Şu an Braille yazı sisteminde kullanılan kâğıtlar, 180 g bristol, 200 g bristol vb. kâğıtlardır. Görme engelliler, kâğıda oluşturulmuş kabartma noktaları, dokunarak okumaktadırlar. 180 g bristolden ince kâğıtlar daha yumuşak olduğundan, okuma sırasında kabartmanın çok kolay silinmesine neden olmaktadır. Bu tür kâğıtlara yazılan Braille yazılar tekrar okunmak istendiğinde kabartmaların silinmesi nedeniyle okunamayacaktır. Ayrıca yazma sırasında kâğıdın ince olması nedeniyle noktalara basılırken kâğıt delinecektir. Bu nedenle, okuma sırasında sıkıntı çekilecektir. Yine kâğıdın 200 g Bristol kâğıttan daha kalın olması, yazma sırasında noktaları yazmada güçlük çekilmesine neden olacaktır.

Yukarıda belirtilen kâğıt, görme engellilerin yazı yazma aracı olan tablete yerleştirilir. Tablete yerleştirilen kâğıt üzerine Braille yazı kalemi ile noktalar kabartılarak harfler ve semboller elde edilmektedir. Braille yazı sisteminde yazı tableti kullanılırken metinler sağdan sola doğru yazılır. Okuma sırasında yazılan metin ters çevrilerek soldan sağa doğru okunur.

Braille yazı sisteminde; harf, sayı ve sembollerin bazıları tek bir noktanın basımıyla, bazıları iki noktanın basımıyla, bazıları üç noktanın basımıyla, bazıları dört noktanın basımıyla, bazıları beş noktanın basımıyla, bazıları da altı noktanın hep birlikte basımıyla elde edilir.

Braille yazıyı okuyabilme becerisi, sadece sesleri oluşturan sembolleri okuyabilme ile sınırlı değildir. Ses sembollerini okuma gerçekleştikten ve Braille kısaltma sistemini oluşturan sembolleri de okuma becerisi kazandıktan sonra Braille yazıyı okuma becerisi kazanılmış olur. Bu nedenle Braille yazıyı okuma becerisi, sesleri öğrendikten sonra kısaltma sistemini de öğrenerek gerçekleşir. Bu durum, görme engellilerin gören akranlarına göre okumayı daha geç öğrenmelerine neden olur. Görme engelli öğrenciler 1. sınıfta kısaltmasız olarak okuma yazmayı öğrenir. 2 ve 3. sınıflarda kısaltma sistemi ile okuma ve yazmayı öğrenir. Yani görme engelli bir öğrenci tam olarak okumayı 3. sınıfın sonunda kazanır.

Görme engelli öğrencilerin metinleri parmakla dokunarak okumaları nedeniyle, okuma hızı da gören öğrencilere göre düşüktür. Gören öğrenciler okuma becerisini kazandığında, başlangıçta bir kelimeyi görerek okuyabilmekteyken, ilerleyen zamanda gözün bir sıçrama hareketinde birden fazla kelimeyi görerek okumaktadır. Oysa görme engelli öğrenci, sadece parmağının altındaki sembolleri okuyabilmektedir. Kısaltma sistemini yeni öğrenen görme engelli bir öğrenci, hazırlık

yapmadan bir metinde dakikada 45-50 kelime okuyabilmektedir. Hazırlık yaparak okuduğu bir metinde ise dakikada 140-150 kelime okuyabilmektedir (Tuncer, 2003).

II.2. BRAİLLE YAZI SİSTEMİNİN TARİHÇESİ

Louise Braille (Luiz Breyl)'in Hayatı

Louise Braille (Luiz Breyl), 1809 yılında Fransa'da doğmuştur. Babasının mesleği ayakkabıcılıktır. Louise (Luiz), bir gün babasının ayakkabı dükkânında bıçakla deri keserken bıçağı gözüne saplamıştır. Babası, Louise (Luiz)'i hastaları doğal yolla tedavi eden bir kadına götürür. Şifalı bitkilerden elde edilmiş özel bir su, minik Braille (Breyl)'in gözüne damlatılır. Tedavi, kanama ve ağrıyı durdurur. Fakat gözdeki dış kanamayı, iç kanamaya dönüştürdüğü için faydadan çok zarar verir. Sonraki haftalarda Louise (Luiz), yürürken sendelemeye, eşyalara çarpmaya başlar. Çok geçmeden ailesi, onun yalnızca sol gözünün değil, diğer gözünün de aşırı derecede morardığını fark eder. Göz doktoruna gitseler de hekim herhangi bir müdahalede bulunamaz. Çünkü Louise (Luiz)'nin sol gözündeki iltihap sağ gözüne sıçramış, iki göz bebeğinin de kornea tabakası tahrip olmuştur. Birkaç ay sonra, karanlık Louise (Luiz)'nin gözlerine usul usul çöker. İnsan ve eşyalar artık birer silüet gibi görünür. Ardından da her yer karanlığa gömülür. Özürlü çocukların sokaklara atıldığı bir dönemde, ailesi Louise (Luiz)'i bir an bile yalnız bırakmaz. Görenlerin yaptığı her şeyi kendisinin de becerebileceğini anlatıp onu motive ederler. Kardeşleri baston yardımıyla bir yerden bir yere nasıl gidebileceğini öğretir (Köseler, 1985).

Louise, yedi yaşındayken Coupvray'e Jacques Palluy (Kupvrey Jak Poluy) adında bir eğitimci ile tanışır. Coupvray'e Jacques (Kupvrey Jak), Braille (Breyl) ailesinin başına gelenleri öğrenince onları ziyarete gelir. Psikolojik açıdan iyileştirmek maksadıyla Louise'e ders verebileceğini söyler. O günden sonra Louise (Luiz), haftada birkaç gün yalnız başına Coupvray (Kupvrey)'in evine gider. İşitsel olarak bazı bilgiler öğrenir. Oradan müziğe, müzikten dinî derslere geçerler. Coupvray, bir öğretmen arkadaşından Louise (Luiz)'i okuluna almasını, gören öğrencilerle birlikte onu da okutmasını ister. Böylece Braille (Breyl) okula başlar. Not tutamadığı için öğretmenini pür dikkat dinler. Burada da çeşitli bilgiler kazanmasının yanında, bağımsız hareket edebilmeyi, zorluklar karşısında nasıl mücadele etmesi gerektiğini de öğrenir (Köseler, 1985).

Aradan iki yıl geçer. Bu zaman dilimi meraklı çocuğun neler yapabileceğini herkese göstermek için yeterlidir. Dolayısıyla artık kasabanın dışına çıkma vakti gelmiştir. Coupvray Jacques Palluy (Kupvrey Jak Poluy), Louise (Luiz)'in babasına, çocuğu Millî Körler Okulu'na göndermesini teklif eder. Burası dünyada görme engelliler için yapılmış ilkokuldur (Köseler, 1985).

Braille (Breyll), otuz yıldır görme engellilere eğitim hizmeti veren Körler Enstitüsü'ne geldiğinde henüz on yaşındadır. Okulun belirli bir geçmişi olmasına rağmen görme engellilerin rahatlıkla kullanabileceği özel bir yazı şekli ve okuma yazma öğretim programı yoktur. O dönemlerde görenlerin kullandığı harfler kabartılmış ve bir harf sistemi oluşturulmuştur. Bu sistemde harflerin her biri körlerin hissedebilmeleri için yaklaşık sekiz santim uzunluğundadır. Bu yöntemle küçük bir el kitabı bile birkaç hantal cilt olmaktadır. Bu sistemde öğrenciler oldukça yavaş bir şekilde okuma yazma öğrenebilmektedir (Köseler, 1985).

Okulda sadece 14 kitap vardır. Bu kitapları öğrenciler nadiren kullanmaktadır. Okulda eğitim, anlatım yolu ile verilir. En zeki üç öğrenciye öğretmen konuları anlatır, onlar da diğer üç öğrenciye anlatır. Kulaktan kulağa oynar gibi ilk öğrenciden son öğrenciye kadar bilgiler eksilerek ulaşır. Öğrencilerin not tutmaları ve öğrenilenleri tekrar etmeleri için materyalleri ve imkânları yoktur (Köseler, 1985).

Louise Braille (Luiz Breyll), zeki bir öğrenci olmasına karşın, mevcut sistemle okuma yazma öğrenmekte oldukça zorlanır. Braille, ilk yıllık tatil için evine gittiğinde babasına şöyle der: "Körler, dünyanın en yalnız insanlarıdır. Sesleri tanıyarak her şeyi anlayabilirler. Bastonlarıyla her yere gidebilirler. Ama kolayca okuyacak kitapları bulunmayan körler, her zaman bilgisiz ve cahil kalacaklar." (Köseler, 1985).

Louise (Luiz), görme engellilerin kolay okuyup yazmalarını sağlayacak bir yazı sistemi oluşturmaya karar verir. Louise'in kafasında yapacağı çalışmalara dair belli fikirler oturmaya başlar. Bütün boş zamanlarını bu amaç uğruna harcar. O dönemlerde, görme engelliler için alfabe oluşturmaya yönelik bazı çalışmalara rastlanmaktadır. Kurşundan, tahtadan, ince çubuklardan, hatta toplu iğnelere ve dikiş iğnelerinden bile harfler yapılır. İğneler farklı harfleri temsil edecek şekilde bir iğnelik üzerinde düzenlenir. Görme engelliler, parmaklarını bu sivri uçlar üzerinde gezdirerek harfleri çözmeye çalışır. Ayrıca, belli uzunluktaki bir ipe düğümler atarak şifreli bir alfabe de bulunur. Bu buluşlar ancak görme engellilere alfabenin öğretilmesine yarar. Ama okuma ve yazmaya hizmet edemez. Bu sistemlerle kitap oluşturulamaz. Aslında görmeyenlerin ihtiyaç duydukları şey, parmak uçlarıyla hissedip tanıyabilecekleri kadar küçük ve muntazam şekilli harfler ve bu harflerle okuyup yazabilmektir. Bu yüzden Louise (Luiz), görenlerin kullandığı harfler üzerinde çalışmak yerine, bütünüyle yeni bir şey bulmaya karar verir ve birçok deneme yapar. Babasının kullandığı deri parçalarından ince uzun semboller keser ve küçük döşeme çivilerini tahtalar üzerine çakar. Fakat yaptığı her deneme, ona karmaşık gelir ve yöntemi geliştirmekten vazgeçer. Onun asıl bulmak istediği şey, her birinde çok az ve basit değişiklikler

yapmak suretiyle bütün harfleri ve noktalama işaretlerini temsil edecek kullanışlı bir sistemdir (Köseler, 1985).

Braille (Breyl) başarıyla okulunu bitirir. Fakat enstitü, Louise (Luiz)'i bırakmak istemez, ona öğretmenlik teklif edilir. Braille (Breyl), kendi okulunda eğitim vermeye başlar. Henüz 16 yaşındayken, nokta ve çizgilerden meydana gelen, parmaklarla hissedilebilen çizgilerden oluşan bir yazı sistemi bulur. Öğrenciler bu sistemi çok beğense de içi rahat değildir. Bir süre daha bu sistemi basitleştirmek için uğraşır. Parmakların çizgilerden daha çok noktalara karşı duyarlı olduğunu düşünerek yalnızca noktaları kullanmaya karar verir. Yirmi yaşındayken, yani 1829'da bütün alfabeyi altı nokta çevresinde düzenler. Altı nokta, altmış üç tane farklı şekil meydana getirir. Bu buluş; alfabeyi, noktalama işaretlerini ve çeşitli kısaltmaları kapsamaya da yeterlidir. Yeni alfabeyle Braille ders kitapları yazar. Hatta icadını müzik notalarına da uyarlamayı başarır. Otuz yaşında tüberküloza yakalanan genç mucidin hastalığı giderek ilerler. Louise Braille (Luiz Breyl) 6 Ocak 1852'de vefat eder (Köseler, 1985).

Yeni alfabe sistemi Louise (Luiz)'in ölümünden iki ay sonra resmî onayla, kendi okulunda kullanılmaya başlanır. Birkaç ülke de aynı yöntemden yararlanır. Fakat o sıralarda görmeyenler için başka okuma yazma sistemleri de bulunmuştur. Her okulda farklı farklı yazı metotları uygulanmaktadır. Bu sebeple görme engellilerin eğitiminde bir bütünlük sağlanamaz. Bu metot karmaşıklığını ortadan kaldırmak için, sonradan gözlerini kaybetmiş İngiliz bir doktor olan Dr. Thomas Rhodes Armitage* (Tamis Rods Armitiç), bilimsel bir araştırma başlatır. Amacı, görme engelliler için en uygun yazı stilini bulup evrenselleştirmektir. Hummalı çalışmalar iki yılda tamamlanır. Araştırma sonuçlarına göre “Braille alfabeti” görme engelliler için en basit ve en donanımlı alfabadir. Braille alfabetini düzenler ve geliştirir. Armitage'in araştırmalarından kısa zaman sonra, Braille alfabetinin görme engelli bireyler için en uygun alfabe sistemi olduğu çoğu ülkede kabul görür. Braille alfabeti, bugün neredeyse dünyanın her yerinde kullanılıyor. Ayrıca Braille alfabeti 46 değişik dilde tekrar uyarlanarak farklı dillerde de kullanılabilir hâle getirilmiştir (Köseler, 1985).

(Louise Braille'in hayatı ve Braille yazının tarihçesi Wymer, Norman (Vaymır Normın)'a ait “*Louise Braille*”, (Çeviren: Halil Köseler) kitabından alınmıştır.)

* Thomas Rhodes Armitage (Tamis Rods Armitiç), 16 Ekim 1868 yılında “RNIB” olarak anılan İngiliz ve Dışişleri Körler Derneği'ni kurmuştur.

II.3. TÜRKİYE’DE GÖRME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ

Görme engellilerle ilgili çalışmalar beylikler dönemine dayanmaktadır. Ancak yapılan bu çalışmalar, görme engellilere eğitim vermektten çok, onların himaye edilmesine yönelik çalışmalardır. Örneğin; Saruhan Bey (ö.1346), görme engelliler için bir “körhane” yapılmasını, yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarının da bir vakıf tarafından karşılanmasını istemiştir. Böylelikle Türk toplumunda görme engelliler, sosyal kurumlar tarafından himaye edilmiş, vakıf kültürü sayesinde dilencilik yapmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır (Sayı, 2008). Aynı şekilde Kanuni Sultan Süleyman zamanında Mimar Sinan’ın yaptığı Şehzade Camii’nin bitişiğinde A’malar Medresesi açılmıştır (Mümtaz,1948).

Osmanlı Devleti’nde görme engellilere yönelik çalışmalar özellikle II. Abdülhamid döneminde yapılmıştır. Bu dönemde Dr.Mehmet Esed Bey, Avrupa’da yapılan kongrelere katılarak, kongrelerde alınan kararları rapor hâline getirerek padişaha sunmuştur. Dr.Esed Bey sunduğu raporda Darulaceze’de açılacak bölümde görme engellilere verilecek eğitimden ve görme engellilere verilecek mesleki eğitim çalışmalarına değinmektedir (Kozanoğlu, 2011). İlk özel eğitim çalışmaları da bu dönemde yapılmaya başlanmıştır. 5 Ekim 1877 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu’nun III. Maddesi’nde belirtildiği üzere, İstanbul’da yaşamakta olan görme, işitme, duyma engelli çocuklarla, yetim, öksüz ve kimsesiz çocukların eğitimi ve yetiştirilmesi görevi belediyeye verilmiştir (Sayı, 2008).

Görme engellilere yönelik eğitim kurumlarının açılması 1889 yılında Grati Efendi’nin öncülüğünde İstanbul Lisesi binasında olmuştur. Daha sonra okul Kaptan İbrahim Paşa Mektebi’ne taşınmıştır. Okulda yazım kuralları, konuşma, matematik, din ilimleri, iş teknik dersleri gibi dersler kabartma alfabeyle öğretilirdi. Okul gündüzlü olarak eğitim vermekteydi. 1894 yılında bina yıkılmaya yüz tuttuğundan Haseki Mustafa Ağa Vakıf Medresesine taşındı. Okulda okuma yazma ve musiki eğitimi verilmekteydi. 1895 yılında II. Abdulhamid’in fermanı üzerine okulda çalgı ve makama uygun şarkı söyleme dersi kaldırılarak musiki yerine ilahi ve kaside okumaları tavsiye edildi. 1896 yılında öğrenci sayısı azaldığından Yerebatan Ayasofya Merkez Rüştüyesi binasına taşındı (Kozanoğlu, 2011).

Sultan Abdülhamid’in iradesiyle 1883 yılında Selanik’te Dilsizler ve Amalar Okulu açılmıştır. Bu okuldaki öğrencilere kırmızı çuhadan ceketle siyah kalın ve kırmızı şeritli pantolon üniforması hazırlanmıştır. Halk sokakta bu kıyafetteki öğrencilere tehlike ve ihtiyaç hâlinde yardım ediyordu. Yine bu okulun öğrencileri zaman zaman mızıkça, kendi çalgıları ve saz takımları ile merasimlere katılırlardı (Kozanoğlu, 2011).

Sultan Abdülhamid döneminde (1900) Paris'te düzenlenen Paris Amalar Kongresi' ne Kaymakam Tefvik Vahit Bey görevlendirilmiştir. Dr.Esed Bey'in tespitlerine göre, Paris Kongresi' nde görme engelli öğrencilerin yazı yazmalarına imkân tanıyacak İngiltere ve Hollanda'da imâl edilmiş, iki makine üzerine tartışma yapılmıştır. Bu cihazların piyano şeklinde ve parmakla dokunarak yazı yazmaya uygun pedalları olduğunu anlamaktayız. Bu bilgiler ışığında 1900 yılında toplanan Paris Kongresi'nde görme engellilerin eğitim almaları için gerekli olan yazı sisteminin Braille usulü olması kabul edilmiş, ayrıca bir yazı makinesi tasarım konusu tartışmaya açılmıştır (Kozanoğlu, 2011).

Paris Kongresi'nde 1902 yılında Brüksel'de kongre yapılması kararlaştırıldı. Brüksel'de 1902 yılında "A'maların Terfih-i Ahvali (Görme Engellilerin Durumlarının Düzeltilmesi) Hakkında Kongre" düzenlenmiştir. Bu kongreye, 10 Temmuz 1902 tarihinde delege sıfatıyla Dr. Esed Bey'in gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Dr. Esed Bey, bu kongrede bir tebliğ sunmuş ve kongre sonrası ülkemize döndüğünde bir rapor hazırlayarak yetkililere sunmuştur (Kozanoğlu, 2011).

II. Abdülhamid, Dr. Esed Bey'in hazırladığı rapor doğrultusunda, Darülaceze'de a'malar bölümü açılmasını ve buradan mezun olan kişilerin camilerde mukabele okumalarını, tekke ve zaviyelerde görevlendirilmelerini uygun bulmuştur. Ayrıca II. Abdülhamid, görme engelliler için Avrupa'daki gibi müfredat hazırlanmasını, öğretmenler getirilmek suretiyle aynı eğitimin verilmesini emretmiştir (Kozanoğlu, 2011).

1923 yılında İzmir'de kendisi de dilsiz olan Alber Karmona sağır ve dilsizler okulunu kurmuştur. 1927 yılında bu okulda körler için de bir bölüm açılmıştır. Bu okul, 1928 yılında daha geniş bir binaya taşınmıştır. 1935 yılında bu okuldaki körlerin sayısı 23'e yükselmiştir (Kozanoğlu, 2011). Bu okul 1924 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na devralınmıştır (Şahin, 2003).

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak eğitim öğretime devam eden Sağır, Dilsiz ve Körler Okulu, 1950 yılında, Millî Eğitim Bakanlığına devredilmiş ve Bakanlık okulun körler kısmını 1951 yılında Ankara'ya taşımıştır. Önce, şimdiki Etimesgut Yetiştirme Yurdu binasına, sonra 1952 yılında da Gazi Eğitim Enstitüsünün bir bölümüne taşınmıştır (Şahin, 2003). Bu okulun eğitim modeli altı yıllık bir ilkokul, üç yıllık orta bölümü ve orta bölümü içinde üç yıl sanat eğitimi idi. Bu okuldan sonra açılan okullarda da aynı eğitim modeli çok az değişikliklerle izlenmiştir. Nitekim 1954 yılında Gaziantep'te açılan körler okulunda da altı yıllık ilk kısım ve sonradan eklenen üç yıllık orta bölüm bulunmaktadır (Özyürek, 1992). Aynı yıllarda İstanbul'da sağır, dilsiz ve körleri okutan gönüllü bir teşkilatın varlığından ve buraya körlerin nadiren devam ettiğinden söz edilmektedir (Mackenzie, 1952).

1970'li yıllardan sonra körler okullarının sayılarında artış olup sırasıyla İstanbul, İzmir, Tokat ve Ankara Aydınlikevler'de ilkokul açılmış ve Gazi Eğitim Enstitüsü bahçesinde bulunan

okul ortaokula dönüştürülmüştür (Özyürek, 1992). İstanbul'da açılan körler okulunun, genel olarak öğrencilerine belirli bir düzeyde kabartma yazıyı öğrettikten sonra çevre okullara kaynaştırmaya gönderildiği belirtilmektedir (Sümer ve Güleröglü, 1982).

Enç (1972), 19. yüzyılda Osmanlı topraklarında yabancıların kurdukları bazı okullarda, Hristiyan azınlıkların çocukları için özel eğitim verdiğini belirten deliller olduğunu ve özellikle Merzifon, Mardin ve Güneydoğu'daki öteki misyoner okullarında kör çocukların eğitildiğinin ileri sürüldüğünü belirtmektedir (Özyürek 1992). "19.yüzyıl sonlarında, Beyrut ve Mardin'de yabancı misyonerler körler için eğitim kurumları açmışlar." demektedir. Ülkemizde 19. yüzyılda başlayan özel eğitim çalışmaları, Avrupa'da da aynı dönemde başlamaktaydı (Pennings,1998).

1997 yılında çıkan 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitimde yeni bir devir başlamış ve bu Kanun Hükmünde Kararname ile günümüzde özel eğitim hizmetlerinin nasıl olacağı betimlenmiştir. 50'li, 70'li, 80'li ve 90'lı yıllarda ve günümüzde, görme engelli çocukların topluma hazırlanmaları yetersizlikleri dikkate alınarak ve program odaklı yani programı merkeze alan eğitim yaklaşımıyla yatılı körler okullarında gerçekleşmiştir (Özyürek, 2000).

Görme engellilerin eğitimleri ile ilgili yapılan çalışmalar doğrultusunda, öğrencilerin bireysel özelliklerinin dikkate alınması ile az görenler sınıfları açılmış ve kaynaştırma uygulamaları başlatılmıştır. Çeşitli illerde açılan görme engelliler özel sınıfları ile görme engelli çocuklar, normal ilköğretim okulunda gören akranları ile beraber okuyabilmektedir (Kılıçoğlu, 2001).

Temel eğitim çağından sonra gören öğrencilerin gittikleri ortaöğretim kurumlarına yerleşemeyen görme engelliler için Ankara ve İstanbul'da iş okulları açılmıştır. Bu iş okullarında görme engelli bireylere meslek kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Görme engelliler ilkokullarına öğretmen yetiştirme çalışmalarına, Gazi Eğitim Fakültesi bünyesinde 1998-1999 eğitim öğretim yılında açılan Görme Engelliler Öğretmenliği Bölümü ile devam edilmektedir. Bu bölüm, önceleri Özel Eğitim Bölümü'nde sonradan seçilen bir alan iken daha sonra bağımsız bir bölüm hâline getirilmiştir.

BÖLÜM III: BRAİLLE YAZI SİSTEMİNDE KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER

III.1. OKUMA YAZMADA KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER

III.2. OKUMA YAZMADA KULLANILAN TEKNOLOJİK ARAÇ GEREÇLER

III.1. OKUMA YAZMADA KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER

III.1.1. Yazı Kalemi

Braille yazı sisteminde kullanılan ve tutacağı, farklı materyallerden (ağaç, plastik vb.) yapılmış ucu sivri yazma aracıdır.

Resim 1. Braille Yazı Kalemleri

III.1.2. Braille Daktilolar

Braille yazı sisteminde noktaları basmaya yarayan bir yazı aracıdır. Daktilo üzerindeki her tuş, altı noktanın bir noktasını basar. Daktilo üzerinde satır atlama (bir alt satıra geçme) tuşu, bir kutu geri alma tuşu, kelimeler arası boşluk verme (space) tuşu ve kâğıt çevirme (şaryo) yer almaktadır. Yazılacak harfin noktalarına (aşağıdaki resimde de görüldüğü gibi) aynı anda basılarak harf yazılır.

Resim 2a. Braille Daktilo

Resim 2b. Braille Daktilo

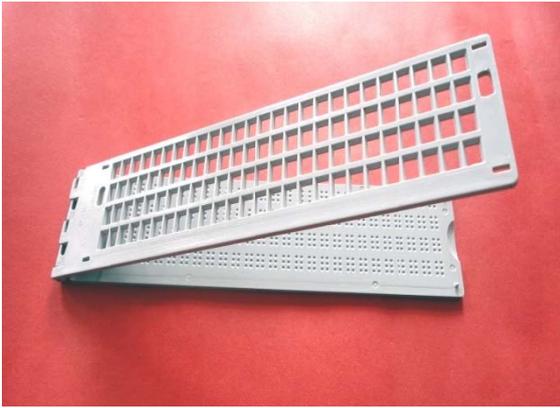
Resim 2c. Braille Daktilo

III.1.3. Yazı Tabletleri

Braille yazı sisteminde kullanılan iki tip yazı tableti vardır. Bunlar 4 satırlık ve 27 satırlık yazı tabletleridir.

Resim 3a. 4 satırlık yazı tableti

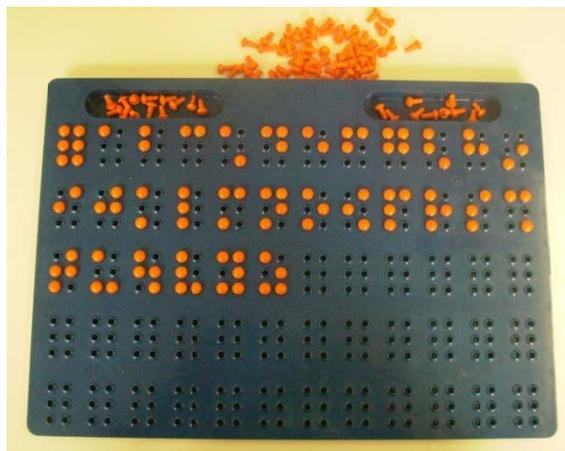
Resim 3b. 27 satırlık yazı tablet

III.1.4. İlk Okuma Tahtası

Okumaya başlangıç aşamasında, noktaların yerlerini ve sesleri okumak için kullanılan araçtır.

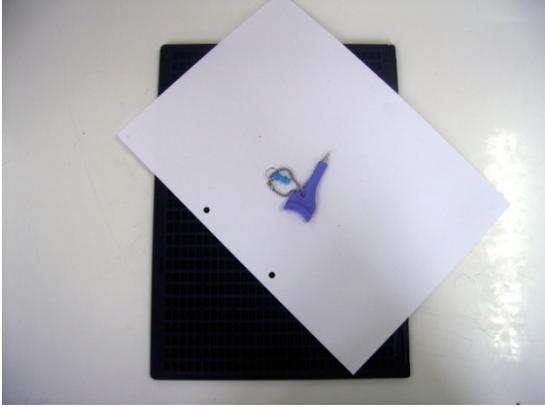
Resim 4. İlk Okuma Tahtası

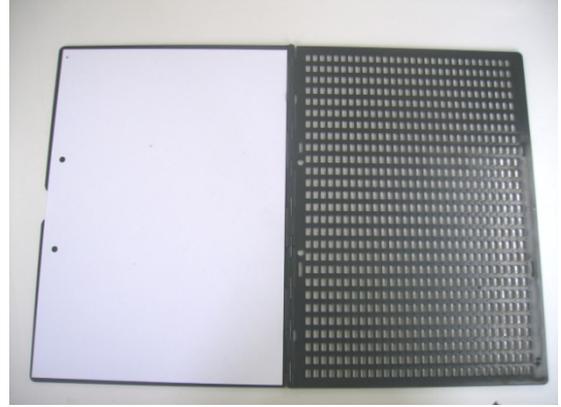
III.1.5. Braille Yazı Kâğıdı

A4 kâğıt boyutunda değişik kalınlıklarda (180, 200, 220 g) bristol kâğıtları yazı kâğıdı olarak kullanılır.

Resim 5a. Braille Yazı Kâğıdı

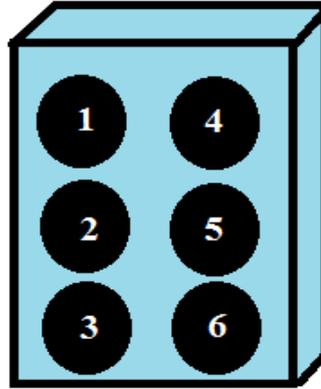
Resim 5b. Braille Yazı Kâğıdı

III.1.6. Takoz

Öğrencilerin altı noktayı öğrenmeleri amacıyla okuma yazmaya hazırlık aşamasında çalışma yapılan araçtır. Takozun çukurları altı noktayı ifade etmektedir. Çukurlara yerleştirilen küçük toplarla harf sembolleri oluşturulur.

Resim 6. Takoz

III.2. OKUMA YAZMADA KULLANILAN TEKNOLOJİK ARAÇ GEREÇLER

III.2.1. Sensörlü Kitap Okuma Aracı

Basılı materyalleri okuma amacıyla kullanılır. Siyah beyaz veya renkli belge ve kitapları bilgisayar ortamına aktardıktan sonra onları dinleyerek okuma veya istenilen depolama birimlerine ses veya metin olarak kaydedilebilir. Dokümanlar wav, xml, rtf, txt ve diğer formatlarda kaydedilebilir.

Resim 7. Sensörlü Okuma Aracı

III.2.2. Braille Yazıcı

Bilgisayardaki metinleri Braille (kabartma) çıktı olarak verir. Bilgisayarda word formatında hazırlanan metinler yazıcı programında ayarları yapılarak Braille şeklinde çıktılar alınabilir. Program ayarları yapılırken çıktısı alınacak belgenin kısaltmalı mı kısaltmasız mı olacağı, tek yüz veya arkalı önlü şeklinde mi olacağı ve girintilerinin nasıl olacağı belirlenebilir.

Resim 8a. Braille Yazıcı

Resim 8b. Braille Yazıcı

III.2.3. Kabartma Yazıcı

Harita, kroki, grafik, resim ve benzeri görsel materyali görme engellilerin anlayabileceği, dokunsal şekillere dönüştürmek için kullanılır. Bilgisayarda kabataslak hazırlanan şekil veya görsellerin aynı yazıcıda olduğu gibi çıktısı alınır. Ancak burada alınan çıktılar özel bir kâğıda basılır.

Resim 9. Kabartma Yazıcı

III.2.4. Kitap Okuma Cihazı

Görme engellilerin istedikleri kitapları okumalarına yardımcı olur. Okumak istenilen metin veya kitaplar cihaza yerleştirilir. Cihaza yerleştirilen metinler, cihazın seslendirme programı yardımıyla seslendirilir.

Resim 10a. Kitap okuma cihazı

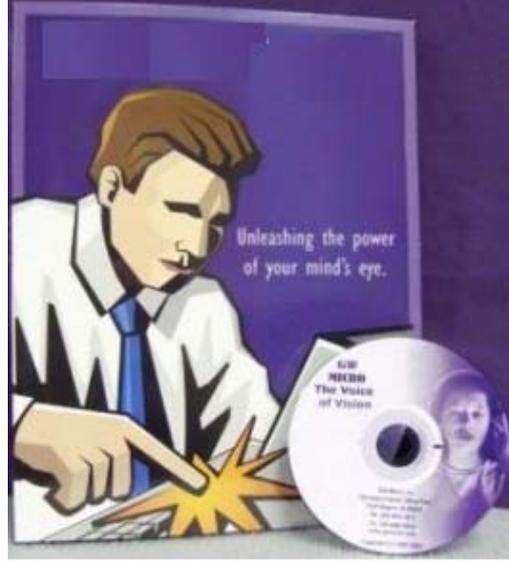
Resim 10b. Kitap okuma cihazı

III.2.5. Ekran Okuma Programı

Bu program bilgisayarda bulunan metinleri seslendirerek görme engellilerin kitap okumalarına olanak sağlar. Bilgisayar klavyesi yardımıyla görme engelliler, bilgisayarın bölümlerini gezebilir, yazı programlarında metinler yazabilir. Ayrıca yazdığı metinleri program yardımıyla ister harf harf, ister sözcük sözcük, ister cümle cümle, isterse de tüm metin olarak okuyabilir.

Resim 11. Ekran Okuma Programı

III.2.6. Kabartma Ekran

Bilgisayara bağlanarak ve sesli ekran okuma programı ile birlikte kullanılır. Ekrandaki yazılar cihaz üzerinde kabartma (Braille) şeklini alır. Aşağı yukarı yön tuşlarıyla ekran, Braille olarak okunur.

Resim 12. Kabartma Ekran

BÖLÜM IV: BRAİLLE YAZI SİSTEMİ İLE SES TEMELLİ CÜMLE YÖNTEMİ

IV.1. Ses Temelli Cümle Yöntemi, Niçin Görme Engelli Öğrencilere Uyarlanmalıdır?

IV.2. Braille Yazı Sistemi ile Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin Aşamaları

IV.1. Ses Temelli Cümle Yöntemi, Niçin Görme Engelli Öğrencilere Uyarlanmalıdır?

Ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretimi, görme yetersizliğinden etkilenmemiş öğrencilere okuma yazma öğretimi için kullanılan bir yöntemdir. Yöntemin muhatabı, gören öğrenciler olduğu için yöntem “Gören öğrenciler okuma yazmayı daha kolay ve çabuk nasıl öğrenebilir?” sorusundan hareketle hazırlanmıştır.

Ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yönteminin, görme yetersizliğinden etkilenmiş öğrencilere okuma yazma öğretmek için kullanılabilmesi için yöntemlerde bazı uyarılma ve değişiklikler yapılması gerekmektedir.

Bu değişiklikler şu şekilde sıralanabilir:

a) Ses temelli cümle yöntemiyle okuma yazmaya hazırlık beceri çalışmaları, gören öğrenciler için hazırlanmış genellikle görsel çalışmalardır. Braille alfabesi ve ses temelli cümle yönteminin birlikte kullanıldığı okuma yazma öğretiminde okuma yazmaya hazırlık becerileri, görme yetersizliği göz önünde tutularak, yöntemde dokunsal ve ses çalışmalarına yer verilerek yeniden düzenlenmeli ve görme engelli öğrencilere uyarlanmalıdır.

b) Görme engelli öğrenciler, okuma yazmaya hazırlık becerilerinde tablet, çivi kalem, karton, kabartma yazı ve metinler kullanacağından bu araç gereçlerin tanıtımı ve kullanımı ile ilgili çalışmalara yer vermek gerekmektedir.

c) Braille alfabe okuma yazmaya hazırlık becerileri içerisinde, görme engelli öğrencilerin oldukça zor kazandıkları, okurken satır takibi, alt satıra geçme, yazarken satır takibi ile yeni satıra geçme çalışmaları yapılmalı ve bu çalışmalara, okuma yazmaya hazırlık becerileri içinde sistematik bir şekilde mutlaka yer verilmelidir.

ç) Braille alfabe ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yöntemi uyarlamasında, görme yetersizliğinden etkilenmiş öğrenciler için okuma yazma sırasında öğrencilerin her iki elini doğru pozisyonda kullanmaları ile ilgili çalışmalara yer verilmelidir.

Okuma ve yazma hızı kazanma, hatayı aza indirme, parmaklardan geri dönüt alma, bu çalışmalar sayesinde kazandırılabilir.

d) Braille alfabe ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yöntemi uyarlamasında, ağızdan çıkışı birbirine benzeyen seslerin karıştırılmaması için ağızdan çıkışı benzer olan sesler peş peşe veya birbirine yakın verilmemelidir.

Örnek: b, p sesleri gibi. Bu iki sesin birbirine yakın ya da art arda öğretilmesi, bunlar benzer sesler olduğundan karıştırılmasına neden olur.

e) Braille alfabe ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yöntemi uyarlamasında, harflerin hangi sırayla öğretileceği ve harflerin nokta sayısı az olandan çok olana doğru sıralaması dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Örnek: a harfi, Braille Yazı Sistemi'nde 1 nokta basılarak, g harfi 4 nokta basılarak yazılır. "a" harfi daha az nokta sayısı ile oluşturulduğu için tanınması ve ayırt edilmesi daha kolaydır.

"a" sesi : (⠁)

"g" sesi: (⠒)

f) Braille alfabe ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yöntemi uyarlamasında, kabartma olarak yazılan harflerden fiziksel yapısı birbirine benzeyen birçok harf vardır. Bu durum, harfleri tanıma ve ayırt etme çalışmaları sırasında öğrencilerin harfleri karıştırmasına neden olur. Fiziksel yapısı birbirine benzeyen seslerin öğretimi birbirine yakın veya art arda yapılmamalıdır.

Örnek: Braille yazı sisteminde "ç" sesi 1. ve 6. nokta basılarak, "k" sesi 1. ve 3. nokta basılarak yazılır. Fiziki yapısı birbirine çok benzeyen bu iki harfin öğretimi birbirine yakın veya art arda verilmemelidir.

g) Gören çocuklar için hazırlanan ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yöntemi, gören öğrencilerin "Bütün grup sesleri ile oluşturulmuş metinleri okuma yapar." uzun dönemli amacını gerçekleştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Braille alfabe ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim yöntemi uyarlamasında, uzun dönemli amaç "Bütün grup sesleri ile oluşturulmuş metinleri okuma yapar." olarak alınmaz. Çünkü bütün grup seslerini öğrendikten sonra görme yetersizliğinden etkilenmiş öğrencilerin bir harfli kısaltmaları, iki harfli kısaltmaları, hece kısaltmaları, kelime kökü kısaltmalarını ve kelime parçası kısaltmalarını kullanarak okuyup yazmaya ihtiyaçları vardır. Bu kısaltmalar, en çok kullanılan kelime, hece ve eklerin

kısaltmalarından oluşmaktadır. Kısaltmaların kullanımının temel sebebi, daha az sembol ile akıcı okuma ve yazmayı sağlamak, kitap ve yazı yazmada kullanılan çok fazla kâğıt ve zaman kullanımını azaltmaktır (Kısaltmalarla ilgili geniş bilgi “kısaltmalar” bölümünde verilmektedir.).

IV.2. Braille Yazı Sistemi ile Ses Temelli Cümle Yöntemi’ nin Aşamaları

Braille Yazı Sistemi ile Ses Temelli Cümle Yöntemi’ne göre ilk okuma yazma öğretimi, aşağıdaki aşamalar izlenerek gerçekleştirilir.

IV.2.1. Braille Yazı Sistemi ile Okumaya Hazırlık

IV.2.2. Braille Yazı Sistemi ile Yazmaya Hazırlık

IV.2.1. Braille Yazı Sistemi ile Okumaya Hazırlık

Görme yetersizliğinden etkilenen ve öğrenme amacıyla dokunma ve işitme duyularını birincil duyu kanalı olarak kullanan öğrenciler, okuma yazmayı kabartma alfabe ile öğrenmektedir. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin de tıpkı gören öğrenciler gibi okumaya hazırlık becerilerine sahip olması gerekmektedir. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrenciler parmaklarını kullanarak okudukları için bunların okumaya başlamadan önce ellerini ve parmaklarını etkili kullanmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Ellerini ve parmaklarını etkili kullanmanın yanı sıra gören çocukların sahip olduğu kitap becerileri ve okuma farkındalığını geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bölümde görme yetersizliğinden etkilenen çocukların okumaya hazırlanmaları için bunlara okul öncesi dönemde ve okuma çalışmalarına başlarken yer verilmesi gereken etkinlikler açıklanacaktır. Bu çalışmalar, görme engelli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerimize;

1. Görme yetersizliği olan çocuklarda okuma farkındalığı ve kitap becerilerinin nasıl geliştirileceği,
2. Görme yetersizliği olan çocuklar için hazırlanacak dokunsal kitapların özelliklerinin neler olduğu,
3. Görme yetersizliği olan çocuklarda dil ve kavram gelişimini desteklemek için ne tür etkinliklerin yapılabileceği,
4. Dokunarak okumaya hazırlık döneminde yer alan mekanik becerilerin neler olduğu ve her bir beceri için ne tür etkinlikler düzenlenmesi gerektiği,
5. Dokunarak okumaya hazırlık döneminde dokunarak ayırt etme becerilerinin aşamalarını ve her aşamada ne tür etkinliklerin yer aldığı

konularında bilgi sahibi olmalarını sağlayacaktır.

IV.2.1.1. Okuma Yazma Çalışmalarında Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler

Okuma yazma çalışmalarına başlamadan önce;

1. Çevrenizdeki gören çocukları gözlemleyerek okuma becerisini kolaylaştıracak ne tür yaşantılara sahip olduklarını belirlemek gerekir.
2. Görme engelli öğrenciler için yazılmış kabartma kitap materyallerinin öğretmen tarafından incelenmesi gerekir.

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları sırasında;

Görme yetersizliği olan bir çocuk için ne tür nesne kitapları hazırlayabileceğinizi planlayın.

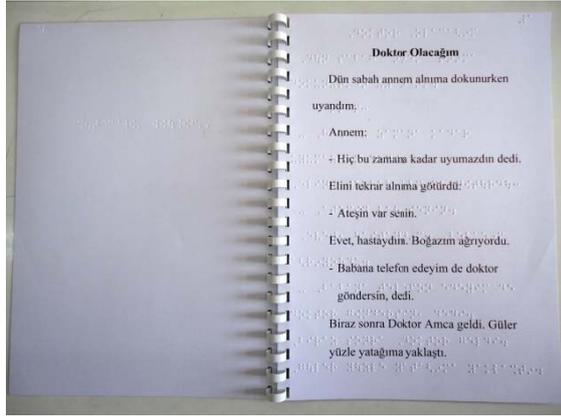
Okul öncesi dönemde kullanılan öyküleri gözden geçirerek sınıfınızda görme yetersizliği olan bir çocuk olduğunda bu öyküleri ona somut yaşantılar kazandırabilecek biçimde nasıl uyarlayabileceğinizi düşünün. Düşüncelerinizi yazın.

IV.2.1.2. Okuma Farkındalığı Geliştirme-Kitap Becerileri *

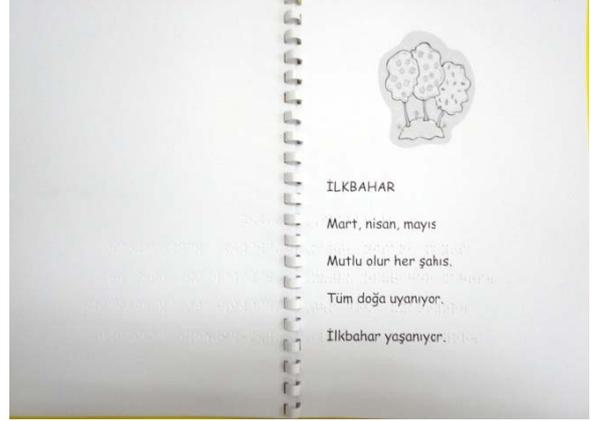
Gören çocuklar, çevrelerindeki insanların okuyarak bilgi edindiklerini gözlemleyebilir, onların kitapları nasıl okuduğunu, sayfaları nasıl çevirdiğini gözler ve taklit eder. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin çevrelerindeki okuyan yetişkinleri gözleyip taklit etmeleri, dolayısıyla okumaya karşı ilgi ve farkındalık geliştirmeleri mümkün değildir. Bu nedenle görme yetersizliğinden etkilenen çocuklara okuma eylemi ve kitaplarla ilgili yaşantı kazandırılması gerekmektedir. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilere kitap ve okuma ile ilgili yaşantı kazandırmak için öğretmen yapımı kabartma kitaplardan yararlanmak mümkündür. Bu kitaplar, öykülerin hem kabartma hem de basılı biçimde yazılmasıyla düzenlenebilir. Böylece öğrenci kabartma yazıyla yazılmış satırları parmaklarıyla izlerken öğretmenin veya anne babanın öyküyü okuması mümkün olacaktır. Kabartma kitapları çekici hâle getirmek için öyküdeki somut nesnelere kitap sayfalarına yapıştırmak yoluna gidilebilir ya da öyküde geçen somut nesnelere okuma esnasında yanında bulundurarak görme engellinin incelemesine olanak sağlanabilir. Böylece öğrenci, kitabın yeni sayfalarını merak edecek ve kitabı hoşlanarak okuyacaktır. Ayrıca okuma sırasında somut nesnelere sesleri verilerek yapılan çalışma daha eğlenceli hâle getirilebilir.

* “Tuncer, T. (2003). “Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin Okumaya Hazırlık Becerileri” *İşitme, Konuşma ve Görme Sorunu Olan Çocukların Eğitimi*. Ed: Umran Tüfekçioğlu. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.” alıntı yapılmıştır.

Resim 13a. Öğretmen Yapımı Braille Kitap

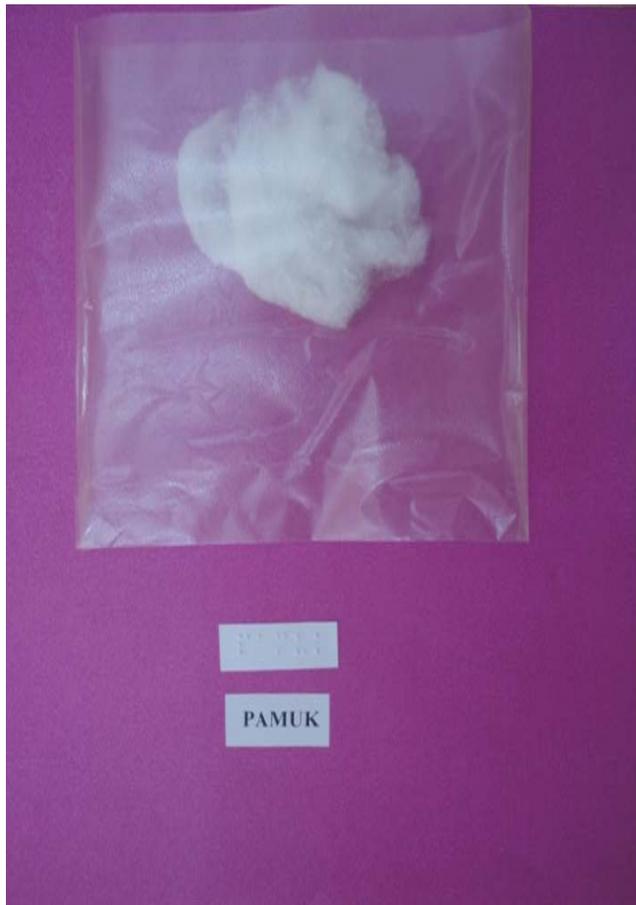

Resim 13b. Öğretmen Yapımı Braille Kitap

Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin okumaya hazırlanmaları için kullanılan bir diğer yaklaşım “nesne kitapları”dır. Nesne kitapları somut nesnelere içerir. Bu nesnelere öğrencinin yaşantısı olan nesnelere olmalıdır. Nesne kitaplarını oluşturmak için klasörlerden yararlanılabilir.

Resim 14a. Nesne Kitabı Sayfası

Resim 14b. Nesne Kitabı Sayfası

Her sayfaya bir nesne yapıştırılabilir. Nesnenin ismi kabartma yazı ile yazılır. Böylece öğrencinin okuma farkındalığı kazanması da sağlanır. Bu kitapların görsel anlamda çekici olması

beklenmemelidir. Önemli olan, çocuğa dokunsal yaşantı kazandırılmasıdır. Kitapların ön yüzüne öğrencinin istediği kitabı seçebilmesi için içeriğini anlatan bir ipucu konulmalıdır. Nesne kitaplarının sayfalarındaki nesnelere incelemesi için nesnelere ilgili bir öykü de anlatılmalıdır. Ayrıca hazırlanan nesne kitaplarında metin kısmının üstüne kilitli poşet yapıştırılarak ve metinde geçen nesnelere, bu poşetin içine konularak çalışma sırasında nesnelere öğrenciye incelenebilir.

Nesne kitapları hazırlamak için bazı fikirler:

1. Puding yapalım: Puding paketi, süt kartonu, tahta kaşık.
2. Banyo yapalım: Sabun parçası, küçük şampuan şişesi, banyo oyuncakları, tarak, havlu.
3. Kaşıklar: Plastik, metal, büyüklü küçüklü tahta kaşıklar.
4. Yemek yiyelim: Kâğıt tabak, plastik kaşık, çatal, kâğıt peçete.
5. Okul bahçesinde neler var? Çeşitli yapraklar, ağaç kabukları, taşlar, at kestaneleri, meşe palamutları, otlar, çiçekler.
6. Giysilerimizi nelerle kapatırız? Fermuar, cırt cırt, çeşitli düğmeler, bağcıklar, cırt bant.

Bunlardan, “Okul bahçesinde neler var?” kitabına konacak öykü için örnek verilecek olursa;

1.Sayfa: Küçük çakıl taşları.

Ayşe ve öğretmeni, bahçede gezmeye karar verdiler. Bahçeye çıktılar. Bahçede yürürken Ayşe'nin kulağına çıkır çıkır sesler geliyordu. Ayşe, dikkatlice sesin nereden geldiğini dinledi. Sesin yerdeki küçük taşlara bastığında geldiğini fark etti. Eğilerek çakıl taşını eline aldı. Bu, küçük bir çakıl taşıydı. Çakıl taşı yuvarlak ve sertti. Ayşe etrafı inceledi. Yerde bu yuvarlak ve sert çakıl taşlarından çok fazla olduğunu anladı.

2.Sayfa: Kuru yapraklar. Ayşe, yürümeye devam etti. Biraz sonra ayağının altından gelen çıtırtıları duydu. Eğilerek yeri inceledi. Öğretmenine; “ Öğretmenim burada yapraklar var. Ama bu yapraklar kurumuş.” dedi. Öğretmeni, Ayşe'ye; “Kızım sonbahar olduğunda ağaçların yaprakları sararıp dökülür. Bu yapraklar döküldükten sonra kurur.” dedi.

3.Sayfa: Yeşil yapraklar. Ayşe, etrafını incelemeye devam etti. Yürürken elini yan tarafına doğru uzattığında bazı bitkilerin yapraklarının dökülmemiş olduğunu hissetti. Öğretmenine seslenerek bu ağaçlarının yapraklarının daha sararıp dökülmediğini söyledi.

4.Sayfa: Ağaç kabukları. Ayşe, öğretmenin yanına doğru yürüdü. Öğretmeni bir ağacın altında oturuyordu. Ayşe'ye, “Gel sen de otur.” dedi. Ayşe, öğretmenin yanına oturdu. Ağaca yaslandı. Sırtına hafifçe bir şeyin battığını hissetti. Eliyle ağacı inceledi; pürüzlüydü. Öğretmeni, incelediği

şeyin ağacın kabukları olduğunu söyledi. Ayşe, ağacın her yerinin bu kabuklarla kaplanmış olabileceğini fark etti.

5.Sayfa: At kestanesi. Biraz sonra ağaçtan bir şey düştü. “Pat!” diye bir ses geldi. Ayşe, öğretmenine düşenin ne olduğunu sordu. Öğretmeni de bunun bir at kestanesi olduğunu söyledi. Öğretmeni, incelemesi için onu Ayşe’ye verdi. Ayşe, at kestanesini incelerken sivri dikenlerinin olduğunu hissetti. Öğretmeni, dikenli kısmın kestanenin kabuğu olduğunu söyledi. Öğretmeni ile birlikte kestanenin kabuğunu çıkardılar. Ayşe, kestanenin yuvarlak ve sert olduğunu hissetti. “Öğretmenim, bu kestane çakıl taşından daha büyük.” dedi. Öğretmeni de; “Aferin Ayşe, çok dikkatlisin.” dedi.

Öğretmeni; “Haydi artık sınıfımıza gidelim. Okul bahçesinde neler olduğunu öğrendik.” dedi. Öğretmeni ile birlikte sınıfa geri döndüler.

Yukarıda anlatıldığı gibi, bir nesne kitabı incelenirken büyük küçük, pürüzlü, sert, yumuşak, sivri gibi kavramların da pekiştirilmesi mümkün olmaktadır. Öğrenci, kitabı ilk olarak öğretmenin anlatımı eşliğinde incelemelidir. Öğrenci, kitapta bulunan nesnelere incelerken kendi tanımlamalarını ve benzetmelerini kullandığında bunlar mantıksız değilse öğretmen tarafından değiştirilmemelidir. Kitaptaki nesnelere ve özelliklerini iyice tanıdıktan sonra kitapta bulunanları arkadaşlarına okuması istenebilir.

Nesne kitapları ve dokunsal kitaplar yoluyla öğrencilerin;

1. Okumanın eğlenceli bir eylem olduğunu,
2. Dokunduğu şeylerin bir anlamı olduğunu,
3. Kitaplara sahip olabileceğinin,
4. Kitaplardan öğrendiklerini ailesi ve arkadaşlarıyla paylaşabileceğinin,
5. Kitabının önünü arkasından ayırt edebileceğinin,
6. Kitabının sayfalarını çevirebileceğinin,
7. Kitap sayfasında bulunanları parmaklarıyla keşfedebileceğinin,
8. Öykülerini başkalarına okuyabileceğinin

farkına varması sağlanır.

Gören çocuklar, yetişkinleri izleyerek bir kitabın nasıl tutulduğunu ve sayfalarının nasıl çevrildiğini öğrenebilir, kapaklarındaki resimlere bakarak kitapları tanıyabilir, çeşitli kitaplar arasından istediklerini seçebilirler. Görme yetersizliğinden etkilenen çocukların benzer becerileri

kazanmaları gerekmektedir. Görme yetersizliğinden etkilenen çocuklara kazandırılması gereken kitap becerileri şunlardır:

1. Kitap rafına yönelme,
2. Kitabın ön yüzünü bulma,
3. Kitap sayfasını çevirme,
4. Sayfanın üstünü, altını, sağını, solunu bulma,
5. Sayfada neler bulunduğunu anlamak için sayfayı gözden geçirme,
6. Sayfa numarasını bulma.

Bu becerilere sırasıyla değinecek olursak kitap rafına yönelme, en önemli kitap becerisidir. Öğrencinin kitap okuması için önce kitabı bulması, sonra istediği kitabı seçmesi gerekir. Kitap rafına yönelme, rafı bulma yönelim ve bağımsız hareket becerisidir. Öğrenciye, sınıfın çeşitli yerlerinden kitaplığa nasıl gideceğinin öğretilmesi gerekir.

Kitabın ön yüzünü bulmasında yardım etmesi için kitapların ön yüzlerine dokunsal semboller konulabilir. Bu sembolleri bularak kitabın ön yüzünü bulması öğrenciye öğretilmelidir. Görme yetersizliği olan öğrenciler için hazırlanan dokunsal kitapların ön yüzlerinde kitabın içeriğini anlatan bir sembol nesne bulunması, öğrencinin kitabın kapağını inceleyerek içeriği hakkında fikir sahibi olmasını sağlayacaktır.

Görme yetersizliği olan öğrencilere okuma farkındalığı kazandırmak için öğretmen ve anne babalar tarafından yapılabilecek bir diğer etkinlik de sınıfta ve evde öğrencinin sık kullandığı eşyaları kabartma alfabe ile etiketlemektir. Sınıfta etiketlenebilecek eşyalar, öğrencinin ayakkabılarını koyduğu raf, paltosunu/mantosunu astığı askı, sınıfın kapısı, kitap ve oyuncak rafları, yemek masası gibi eşyalar olabilir. Bu eşyalara yapıştırılacak kabartma yazı etiketlerinin öğrencinin kolayca ulaşabileceği yerlere yapıştırılması gerekir. Öğretmen, öğrencinin parmaklarını satır üzerinde ilerleterek eşyanın ismini okur ve etiketi öğrenciye tanıtır. Böylece öğrenci, yazılı sembollerin varlığının ve bunların bilgi verdiğinin farkına varır. Kabartma yazı etiketleri, plastik kâğıtlara yazılırsa materyalin dokunma sonucu yıpranmasının da önüne geçilmiş olur. Kırtasiyelerde bulunabilecek plastik telli dosyaların renkli yüzleri ya da eski röntgen filmleri, kabartma etiket hazırlamak amacıyla kullanılabilir.

Küçük çocuklar okuma yazma öğrenmeden önce öykü kitaplarını okuma taklidi yaparlar. Bu, onların kitapların nasıl okunduğunun farkında olduklarını gösterir. Görme yetersizliğinden etkilenen çocuklar ise bir kitabın nasıl okunduğunu gözleyerek öğrenemezler. Bu nedenle onlara kabartma bir kitabın parmaklarla nasıl okunduğunu gözleme fırsatı verilmelidir. Bunu yapmanın en

uygun yolu, öğretmenin kabartma alfabeyle yazılmış bir kitabı okurken öğrencinin elini kendi eli üzerine yerleştirmesidir. Bu yolla öğrencinin, kitap okunurken ellerin sayfa üzerinde soldan sağa doğru nasıl hareket ettiğini gözlemlemesi sağlanır. Daha sonra öğrencinin, parmaklarını satırlar üzerine yerleştirerek parmaklarını satır üzerinde soldan sağa doğru ilerletmesi için öğrenciyi yardım edilir. Bu aşamada öğrencinin yardım almadan parmaklarını satır üzerinde ilerletmesi beklenmemelidir. Çünkü bu, güç bir beceridir. Bu etkinlikte amaç, öğrencinin kabartma yazının nasıl okunduğunun farkına varmasını sağlamaktır.

IV.2.1.3. Dil ve Kavram Gelişimi

Görme yetersizliği olan öğrenci ne kadar çok kavrama sahip olursa konuşurken bunları anlamlı biçimde kullanmada, okuduğunu anlamada o kadar başarılı olacaktır. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrenciler çevrelerindeki nesnelere, olayları, nesnelere birbiriyle ilişkilerini gözleyerek öğrenemezler. Eğer öğrenci kavramları yalnızca başkalarından duyarak öğrenirse ileride okumaya geçtiğinde metni çözümleyebilir ancak metinde ne anlatıldığını anlaması zorlaşır. Bundan başka, görme yetersizliği olan bireylerde, gözlenen somut yaşantıları olmayan kavramları konuşma ve yazmada kullanma davranışları gelişebilir. Bunları engellemek için öğrencilere, çevrelerindeki olayları ve nesnelere tanıyabilmeleri için zemin hazırlanması gerekmektedir. Bu nedenle çevre gezileri sırasında görme yetersizliği olan çocukların rastlanılan nesnelere dokunması, çevresel seslere dikkatlerinin çekilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin gezinti yapılacak yerlerde önceden gözlerini bağlayarak zaman geçirmeleri, bu çevrelerdeki seslerin ve dokunsal uyaranların daha fazla farkına varmalarını sağlar. Böylece öğretmen, gezinti sırasında öğrencisine çevrenin farkında olması için daha çok yardımcı olabilir. Çevre gezintileri yoluyla öğrencilerin yaşantı kazanabileceği kavramlar örneklenecek olursa sert, yumuşak, yokuş, pürüzlü, düzgün, küçük, büyük, sıcak, soğuk, yüksek, alçak, kaldırım, otomobil, yaprak, ağaç, mevsimler ve özellikleri, gürültü, sessizlik, engibeli zeminler, okul bahçesi, ambulans, itfaiye araçları, çeşitli hayvanlar ve hayvan sesleri vb.

Görme yetersizliği olan öğrenci ne kadar çok kavrama sahip olursa konuşurken bunları anlamlı biçimde kullanmada ve okuduğunu anlamada o kadar başarılı olacaktır.

IV.2.1.4. Kabartma (Braille) Yazıyı Okumaya Hazırlıkta Mekanik Beceriler

Dokunarak okumaya hazırlıkta yer alan mekanik beceriler şöyle sıralanabilir:

1. Elleri ve parmakları etkili kullanma,
2. Uygun parmak hareketleri,
3. Hafif parmak dokunuşları,

4. Dokunarak ayırt etmedir.

Kabartma yazı ile okumaya hazırlık aşamasında yer alan mekanik beceriler, ince motor becerilerinin gelişimiyle ilgilidir. Görme yetersizliğinden etkilenen ve okumayı kabartma yazı ile öğrenmek zorunda olan öğrencilerin bir kısmının, okula başlama yaşına geldiklerinde, dokunarak okumanın gerektirdiği küçük motor beceriler ile el ve parmaklarını kontrol edebilecek yeterli kas gücüne sahip olmadıkları gözlenmektedir. Bazı öğrenciler ise yetersiz dokunma duyarlılığına sahiptir. Bu nedenle görme yetersizliğinden etkilenen öğrenciler için desenlenecek okul öncesi programlarında, ince motor becerileri geliştirici ve dokunma duyarlılığının artırılması ile ilgili etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin kabartma yazı ile okumaya hazırlanmalarıyla ilgili beceriler, küçük motor gelişimiyle bağlantılı olduğu için aşamalılık göstermektedir. Aşağıda küçük motor gelişim aşamalarını dikkate alan okumaya hazırlık etkinliklerine yer verilecektir.

IV.2.1.4.1. Ellerini ve Parmaklarını Etkili Kullanma Becerisi

El ve parmakları etkili kullanmak için öğrencilerin nesnelere kavrama ile ilgili küçük motor gelişimlerini tamamlamaları, el ve bilek esnekliğini kazanmaları gerekmektedir. İnce motor beceriler, tüm elin kullanılmasından parmakların kullanılmasına doğru bir sıra izlemektedir. Aşağıda, ellerin ve parmakların etkili kullanılmasını geliştirecek çalışmalar sıralanacaktır.

Uyarı: Elleri ve parmakları geliştirme amaçlı etkinliklerde iki noktaya dikkat edilmelidir:

1. Etkinlikler gün içinde kısa sürelerle yapılmalıdır.
2. Etkinliğin sonunda bir ürün çıkarmaya çalışılmalıdır. Amaçsız olarak yapılan boyama, yırtma, kesme, oyun hamuru etkinlikleri çocukları, beceriyi sürdürmeleri adına motive etmeyecektir.

IV.2.1.4.1.a. Nesnelere avuç içi ve parmaklarla kavramaya yönelik etkinlikler

Nesnelere avuç içi ve parmaklarla kavrama çalışmaları için avuç içiyle kavranacak büyüklükte toplar, bloklar, ceviz, bunları biriktirmek için sepet, kutu, geniş ağızlı kavanoz gibi kaplar kullanılabilir. Oyun hamuru ve kil yoğurma çalışmaları düzenlenebilir. Avuç içi ve parmaklarla kavramaya yönelik etkinlikler:

1. Bir eliyle kavradığı nesneyi kavanoza veya kutuya bırakma
2. Bir eliyle kavradığı nesneyi diğer eline geçirme
3. Çubuğa halka geçirme

4. Oyun hamuru ve kil ile yapılan çalışmalar:
 - a. Büyük kütleden bir parça kil veya hamur koparma
 - b. Hamuru rulo yapma
 - c. Hamurdan top yapma
 - ç. Kurabiye kalıbıyla şekil çıkarma.

IV.2.1.4.1.b. Nesnelere başparmak ve işaret parmağı ile kavramaya yönelik etkinlikler

Nesneleri başparmak ve işaret parmağı ile kavrama çalışmaları için iki parmakla kavranacak büyüklükte boncuklar, düğmeler, makarna ve fasulye gibi materyaller kullanılabilir. Nesnelere başparmak ve işaret parmağı ile kavramaya yönelik etkinlikler:

1. Şekil tahtasına şekil yerleştirme ve çıkarma
2. İpe boncuk, makarna vb. dizme çalışmaları:
 - a. İpliğe geçirilmiş büyük boncuğu sonuna kadar itmek
 - b. İpliğe büyük boncuk geçirip sonuna kadar itmek
 - c. İpliğe küçük boncuk dizmek
 - ç. İpe boncuk dizerek bilezik, kolye gibi süs eşyaları yapmak
3. Fazla çukur olmayan küçük kaplara (çay tabağı, geniş ağızlı kahve fincanı, yumurta kartonu) konulmuş boncuk ya da fasulyeleri alarak bir kavanozda biriktirmek
4. Küp taş kasaya küp taş yerleştirmek
5. Parmak boyası yapmak
6. Makasla kesme çalışmaları
7. Yırtma yapıştırma çalışmaları
8. Görme engelliler için hazırlanan satranç takımında, satranç taşlarını satranç tahtasına dizme çalışmaları
9. İlk okuma tahtasına çivi boncuk takma çalışmaları

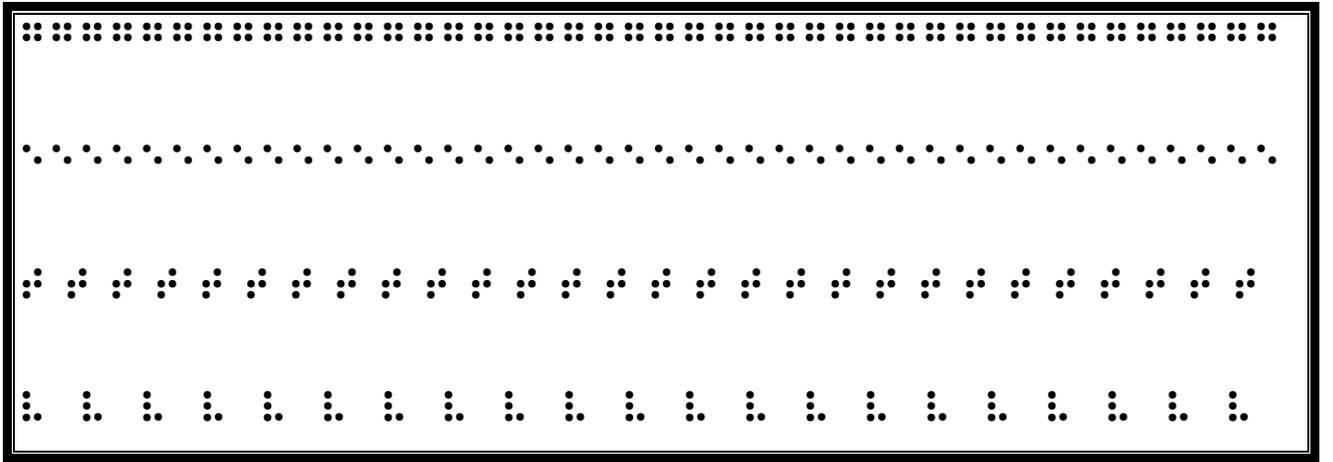
IV.2.1.4.2. Uygun Parmak Hareketleri

Kabartma yazı ile okumaya hazırlıkta önce her iki eldeki dörder parmağın kullanımı vurgulanmalıdır. Sonra öğrenciler kendi okuma stillerini geliştirdiklerinde de okumada her iki elin kullanılması, birinin kaçırdığı şeyi diğerinin yakalaması, bir eliyle okurken diğeriyle sayfa çevirme, iki sayfanın aynı anda incelenmesi gibi kolaylıklar sağlar. Bu yüzden okumayı kabartma yazı ile öğrenecek öğrencilere okumaya hazırlık düzeyinde her iki elin parmaklarının satır üzerindeki hareketlerini öğretmek gerekmektedir. Başlangıçta parmakların satır üzerine doğru yerleştirilmesi çok önemlidir. Öğrencilerin, satır üzerine parmaklarını doğru pozisyonda yerleştirmelerini

anlayabilmeleri için üzeri bombeli bir cetvelden yararlanılabilir. Öğrencinin parmak uçları kâğıda degecek şekilde cetvelin üzerine yerleştirilerek parmakların satır üzerindeki pozisyonu gösterilebilir.

Parmakların satır üzerindeki hareketlerini öğretmek amacıyla aynı kabartma harfin sürekli basılmasıyla elde edilmiş satırların yanı sıra kâğıdın üzerine makrome ipi, sicim vb. yapıştırılarak oluşturulan satırlar, ruletle çizilmiş satırlar (taklit okuma materyalleri) kullanılabilir. Satır takibi çalışmalarının farklı materyallerle ve kabartma sembollerle nasıl yapılacağı, ayrı bir başlık altında incelenecektir. Öğrencinin, parmaklarını satır üzerine yerleştirerek satırı sonuna kadar izlemesi istenir. Bazı öğrenciler başlangıçta hiç satır izleyemeyebilir ya da satırın çok az miktarını, parmaklarını satırdan ayırmadan izleyebilir. Bu durumdaki öğrencilerin uzun satırları sonuna kadar izleyebilmeleri zaman alacaktır. Öğrencilerin satır izlerken gösterdikleri küçük ilerlemelerin ödüllendirilmesi gerekir. Kabartma alfabeye hazırlanabilecek satır örnekleri Şekil 2’de gösterilmiştir. Şekilde ilk iki satırdaki semboller hiç aralık vermeden yazılmıştır. Üçüncü satırdaki semboller bir boşluk bırakılarak, dördüncü satırdaki semboller de iki boşluk bırakılarak yazılmıştır.

Şekil 2. Satır takibi için braille sembolleriyle oluşturulan satırlar

Öğrencilerin izlemesi için oluşturulacak kabartma satırların arasında önce başlangıçta 2,5 cm’den fazla boşluk olmalıdır. Sonra bu mesafenin azaltılması önerilmektedir.

Uygun parmak hareketlerinin çocuğa kazandırılması aşamasında kabartma harflerle oluşturulmuş satırlar yerine taklit okuma materyallerinin kullanılması önerilmektedir. Taklit okuma materyallerinin önerilme gerekçesi, öğrencinin okumaya hazırlık aşamasında Braille sembollerine odaklanmak yerine parmaklarını uygun kullanma becerisine odaklanmasını sağlamaktır. Çalışma

sırasında önce ellerin temiz ve sıcak olması, satır izleme, dokunarak ayırt etme, sonra da okuma çalışmaları sırasında mutlaka kontrol edilmesi gereken bir durumdur.

IV.2.1.4.3. Hafif Parmak Dokunuşları

Dokunarak okurken parmak uçlarının satıra hafifçe dokunması, okumanın hızı bakımından önemlidir. Hafif parmak dokunuşları, öğrencinin ince motor gelişimiyle, ellerini ve parmaklarını kontrol edebilmesiyle yakından ilgili olduğu için hafif parmak dokunuşları ile ilgili çalışmalar, küçük kas kontrolüne sahip olan çocuklarla yapılmalıdır.

Okumaya hazırlık aşamasında hafif parmak dokunuşlarını öğretmek için aşağıdaki çalışmalara yer verilebilir.

Öğrencinin parmakları renkli tebeşirle boyanır. İp yapıştırılarak ya da altı nokta basılarak hazırlanmış satırları parmak uçlarıyla dokunarak izlemesi istenir. Öğretmen, her seferinde satırın ne kadarını boyadığını öğrenciye söyler. Amaç bir seferde satırın daha uzun bölümünün tebeşirle boyanmasıdır. Bu çalışma, en uzun satır boyayan öğrencinin ödül kazanacağı bir yarışma biçiminde düzenlenebilir. Öğrencilerin satır üzerinde parmak uçlarıyla hafifçe dokunarak ilerlemelerini sağlamak için düzenlenebilecek bir diğer etkinlik şöyle açıklanabilir: Üzerine altı nokta basılarak oluşturulmuş farklı uzunluklarda satırlar olan kâğıt bir şerit hazırlanır. Çocuğun elleri kalın bir kitabın üzerindeyken parmak uçları satıra değecek biçimde şerit yerleştirilir. Öğrenci, ellerini kıpırdatmadan kâğıt şerit kaydırılır. Bu durumda öğrencinin parmak uçları satıra dokunur. Ancak parmak uçlarının basıncı, şeridin kaymasını önleyecek kadar fazla değildir. Öğrenci, satırlara hafifçe dokunurken bir satırın bittiğini diğerinin de başladığını anlayabilmelidir.

IV.2.1.4.4. Dokunarak Ayırt Etme

Görme yetersizliğinden etkilenen çocukların doğal olarak gören akranlarından daha iyi bir dokunma duyarlılığına sahip oldukları düşünülmektedir. Bu, yanlış bir inanıştır. Görme yetersizliği olan çocuklar kendilerine sağlanan dokunma yaşantılarına ve bilişsel düzeylerine bağlı olarak sahip oldukları dokunsal duyarlılık bakımından farklılaşmaktadırlar. Kabartma alfabe dokunma yoluyla okunduğu için görme yetersizliğinden etkilenen çocukların iyi dokunsal ayırt etme becerilerine sahip olmaları gerekir. Dokunarak ayırt etmenin öğrenilen bir beceri olduğu kabul edilirse, öğrencilerin dokunarak ayırt etme becerilerini geliştirecek etkili öğretim programları oluşturulabilir. Dokunarak ayırt etme becerilerinin aşama sırası şöyledir:

- a) Nesnelere dokunarak ayırt etme
- b) Üç boyutlu geometrik şekilleri dokunarak ayırt etme
- c) Kabartma (iki boyutlu) geometrik şekilleri dokunarak ayırt etme

- c) Yalnızca sınırları kabarılmış geometrik şekilleri dokunarak ayırt etme
- d) Kabartma çizgileri dokunarak ayırt etme
- e) Kabartma alfabe (Braille) sembollerini dokunarak ayırt etme

Görüldüğü gibi dokunarak ayırt etme becerileri, ellerin tümünün kullanıldığı ayırt etme becerilerinden parmak uçlarının kullanıldığı ayırt etme becerilerine doğru aşamalılık göstermektedir. Dokunarak ayırt etme aşamaları sırasıyla incelenecektir.

IV.2.1.4.4.a. Nesneleri Dokunarak Ayırt Etme

Bu aşamada görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin günlük yaşamda kullanılan nesnelere dokunarak ayırt etme becerisini kazanmaları gerekmektedir. Önce nesnelere ayırt etme çalışmaları için seçilecek nesnelere başlangıçta aralarında büyük farklılıklar olması gerekir. Örneğin, iki pinpon topu ve bir çorba kaşığı arasından çorba kaşığını göstermesi gibi. Sonra öğrenci, nesnelere ayırt etmede ustalaştıkça aynı nesnenin farklı malzemelerden yapılmış örnekleri sunulabilir. Örneğin, iki metal ve bir plastik kaşık arasından plastik kaşığı göstermesi gibi. Nesnelere ayırt etme çalışmaları yapılırken öğrencinin nesneyi incelemesi için öğretmen, öğrencinin arkasında durarak öğrencinin ellerine rehberlik etmelidir. Çünkü görme yetersizliği olan öğrenci, sistematik inceleme becerilerine sahip olamayabilir.

IV.2.1.4.4.b. Üç Boyutlu Geometrik Şekilleri Dokunarak Ayırt Etme

Üç boyutlu geometrik şekilleri dokunarak ayırt etme çalışmaları üç aşamada ele alınabilir. Bu aşamalar, ayırt etme, eşleme ve sınıflama aşamalarıdır. Bu aşamalar da kendi içlerinde aşamalandırılmıştır. Şekil ayırt etme çalışmaları:

1. Şekli farklı olanı bulma
2. Büyüklüğü farklı olanı bulma
3. Malzemesi farklı olanı bulma

Üç boyutlu geometrik şekilleri eşleme çalışmaları:

1. Şekli aynı olanları eşleme
2. Büyüklüğü aynı olanları eşleme
3. Malzemesi aynı olanları eşleme

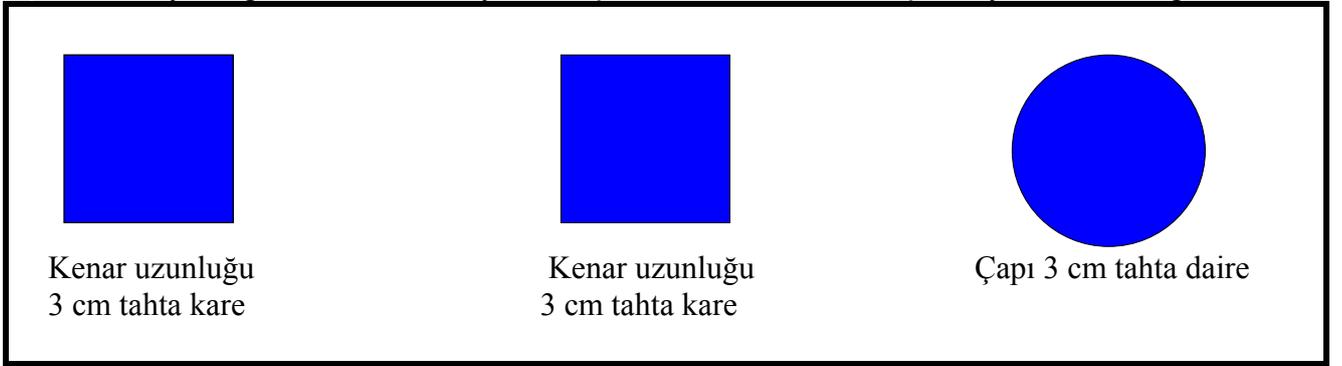
Üç boyutlu geometrik şekilleri sınıflama çalışmaları:

1. Şekli aynı olanları sınıflama
2. Büyüklüğü aynı olanları sınıflama
3. Malzemesi aynı olanları sınıflama

Bu basamakta öğrencilerin kare, daire, üçgen, dikdörtgen gibi geometrik şekilleri ellerine alıp dokunarak inceledikten sonra bu şekilleri farklı şekiller arasından ayırt etmeleri, aynıyla eşlemeleri ve sınıflama yapmaları gerekmektedir. Bu aşamada öğrencilerin geometrik kavramlara sahip olmaları gerekmemektedir. Yani öğrenciden kareyi, üçgeni, daireyi göstermesi ya da etiketlemesi istenmez. Öğrencinin kazanması arzu edilen beceri, geometrik şekilleri dokunarak sistemli biçimde inceledikten sonra farklı şekillerden ayırt etmesi ya da aynıyla eşlemesidir.

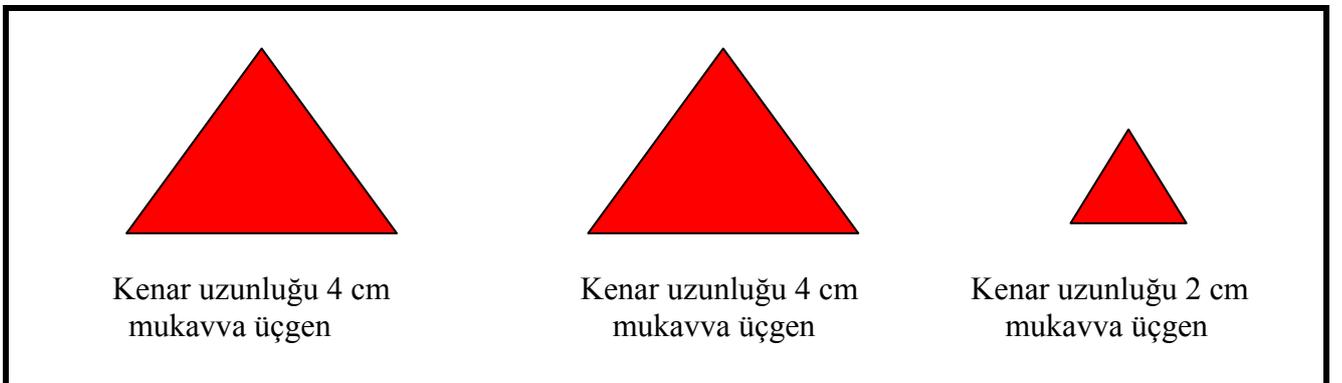
Geometrik şekilleri ayırt etmenin ilk aşaması, büyüklüğü ve malzemesi aynı olan şekiller arasından farklı şekli bulmaktır. Şekil 3'te öğrencinin geometrik şekilleri şekline göre ayırt etme becerisi için örnek verilmiştir.

Şekil 3. Büyüklüğü ve malzemesi aynı olan şekiller arasından farklı şekli ayırt etme örneği

Üç boyutlu geometrik şekilleri büyüklüğüne göre ayırt etme ve eşleme çalışmalarında kullanılacak şekillerin şekil ve malzemeleri farklılaşmamaktadır. Üç boyutlu geometrik şekilleri büyüklüğüne göre ayırt etme örneği Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Geometrik şekilleri büyüklüğüne göre ayırt etme örneği

Tek geometrik şekilleri malzemesine göre eşleme, ayırt etme ve sınıflama çalışmalarında kullanılan materyallerin ise şekli ve büyüklüğü sabit tutularak malzemesi bakımından farklılaşması gerekir. Geometrik şekilleri malzemesine göre ayırt etme örneği, Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Geometrik şekilleri malzemesine göre ayırt etme örneği

Tek geometrik şekilleri eşleme ve ayırt etme çalışmalarında kullanılacak geometrik şekillerin çok büyük olmaması, kenar uzunluğu ya da çaplarının 7-8 cm’yi geçmemesi uygun olacaktır. Daha büyük şekillerin, öğrencilerin şekilleri incelemelerini bütün olarak algılamalarını güçleştirdiği gözlenmiştir.

Tek geometrik şekilleri eşleme ve ayırt etme çalışmalarında dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli nokta da öğrenciye eşlemesi ya da ayırt etmesi için az sayıda uyaran sunulmasıdır. Görme duyusundan farklı olarak dokunma duyusu yoluyla alınan bilgiler geçicidir. Gören bir öğrenci masanın üzerinde duran birçok şekli görsel olarak inceleyip karar verebilirken dokunsal bir öğrenci bir seferde yalnızca elinde bulunan şekli inceleyebilmektedir. Eğer inceleyeceği şekiller fazla olursa bu, öğrencinin her bir şekli hatırlamak için tekrar tekrar incelemesine ya da yanlış tepki vermesine yol açmaktadır. Bu nedenle eşleme ve ayırt etme çalışmalarında sunulan uyarıların üç ya da dört uyarı ile sınırlanması, mantıklı olacaktır.

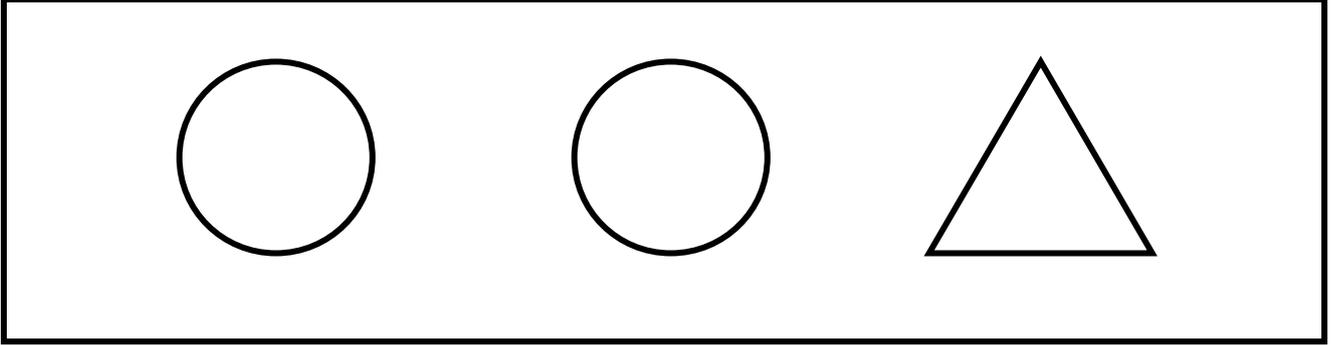
IV.2.1.4.4.c. İki Boyutlu Geometrik Şekilleri Dokunarak Ayırt Etme

İki boyutlu geometrik şekil denilince mukavvadan ya da daha farklı malzemelerden kesilmiş geometrik şekillerin karton sayfalar üzerine yapıştırılması ile oluşturulan materyaller anlaşılmalıdır. Öğrenci, artık nesnelere eline alıp inceleme aşamasından kâğıt üzerinde bulunan kabartma şekilleri incelemeye parmaklarının daha fazla sorumluluk üstlendiği bir aşamaya geçmiştir. Bu aşama da bir önceki aşama gibi ayırt etme, eşleme ve sınıflama aşamalarına ayrılmaktadır. Her bir alt aşama da kendi içinde şekli, büyüklüğü ve malzemesi farklı olan kabartma şekillerle çalışmayı gerektirir.

IV.2.1.4.4.d. Yalnızca Sınırları Kabartılmış Geometrik Şekilleri Dokunarak Ayırt Etme

Bu aşamada sınırları kabartılmış geometrik şekillerle çalışılmaktadır. Şekiller, resim kâğıdı üzerine ruletle çizilerek ya da alüminyum folyo üzerine kabartılarak elde edilebilir. Alt aşamaları önceki aşamalarda belirtildiği gibidir. Ancak bu aşamada malzeme boyutu yoktur. Şekiller, büyüklük ve şekil bakımından farklılaşmaktadır. Sınırları kabartılmış geometrik şekilleri ayırt etme örneği, Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6. Yalnızca sınırları kabartılmış geometrik şekilleri ayırt etme örneği

IV.2.1.4.4.e. Kabartma Çizgileri Dokunarak Ayırt Etme

Kabartma çizgileri ayırt etme aşamasında artık sadece parmak uçlarıyla Braille sembollerinden daha büyük şekillerle çalışılmaktadır. Bu aşamadaki eşleme, ayırt etme ve sınıflama çalışmaları da şekil ve büyüklük boyutlarıyla ele alınır. Kabartma çizgi şekiller de bir önceki aşamada olduğu gibi karton üzerine ya da alüminyum levhalar üzerine kabartarak yapılabilir. Kabartma çizgileri, dokunarak ayırt etmek için kullanılacak çizgi örnekleri, Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7. Kabartma çizgileri ayırt etme örnekleri

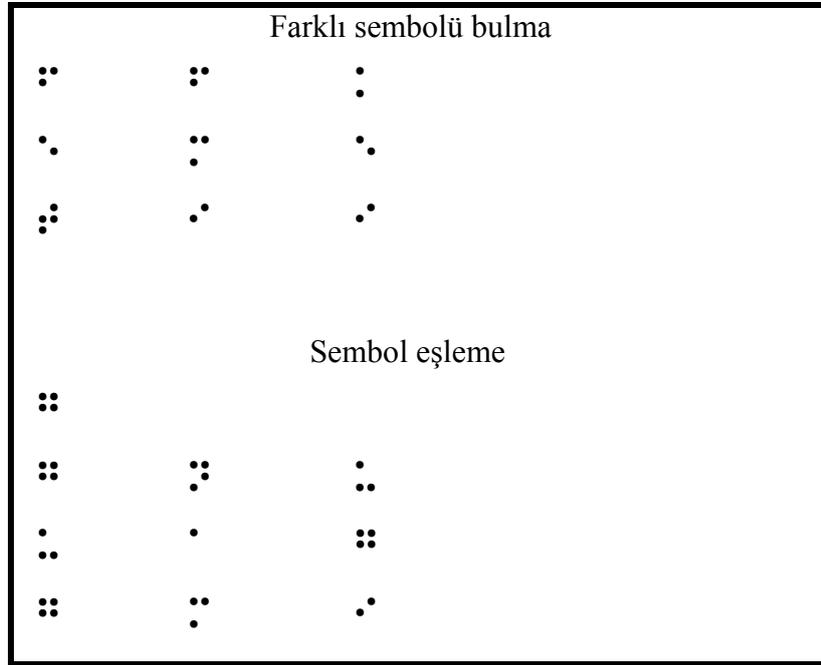
IV.2.1.4.4.f. Kabartma Alfabe (Braille) Sembollerini Dokunarak Ayırt Etme

Kabartma alfabe sembollerini dokunarak ayırt etme aşamasında, kabartma alfabede bulunan sembollerle çalışılır. Bu çalışmalar sırasında öğrenciye harf adı söylenmez ve öğrenciden, dokunduğu sembolü isimlendirmesi beklenmez. Bu aşamada öğrencinin, sadece dokunsal özelliği

bakımından farklı sembolü ya da incelediğiyle aynı olan sembolü bulması gerekir. Bu aşamada sınıflama çalışmalarına yer verilmemektedir. Büyüklük ve malzeme değişkenleri de yoktur.

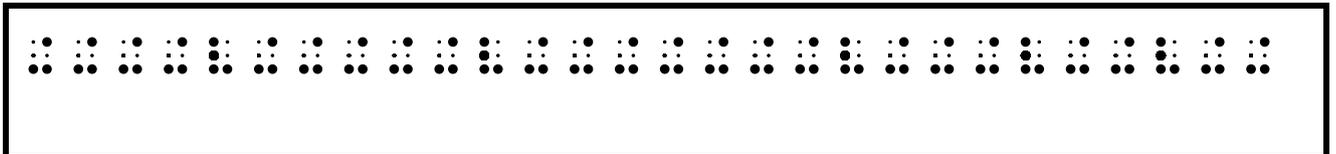
Sembol ayırt etme ve eşleme için kullanılacak örnekler, Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Sembol ayırt etme ve eşleme örnekleri

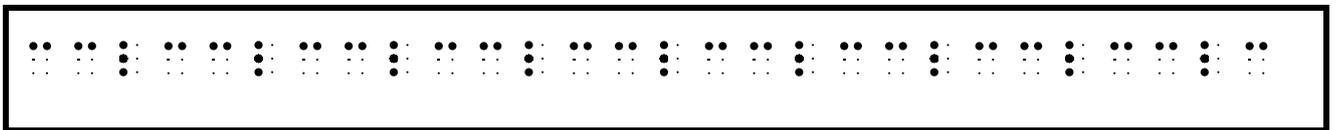
Braille sembollerini ayırt etme çalışmaları da öğrencilerin ilgisini çekecek oyunlar biçiminde düzenlenebilir. Örneğin, otların arasında tavşanlar gizlenmiş, “Haydi, onları bulalım.” denilerek aşağıda örneklenen kabartma materyal sunulabilir.

Şekil 8a. Sembol ayırt etme

Okul servisi öğrencileri duraktan alacak, “Haydi, kaç öğrenci aldığını sayalım.” denilerek aşağıdaki materyal sunulur.

Şekil 8b. Sembol ayırt etme

Buraya kadar açıklanan dokunarak ayırt etme aşamaları için öğretmenlerin esnek davranması yerinde olur. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerle yapılan çalışmalarda bu aşamaların kesin bir ardışıklık göstermediği, üç boyutlu geometrik şekli ayırt etmede güçlük çeken bir öğrencinin daha sonraki aşamaları yapabildiği gözlenmektedir. Bu nedenle öğretmen, bir aşamada başarılı olamayan bir öğrenciyle bu aşamayı geçmesi için ısrar etmek yerine bir sonraki aşamayı

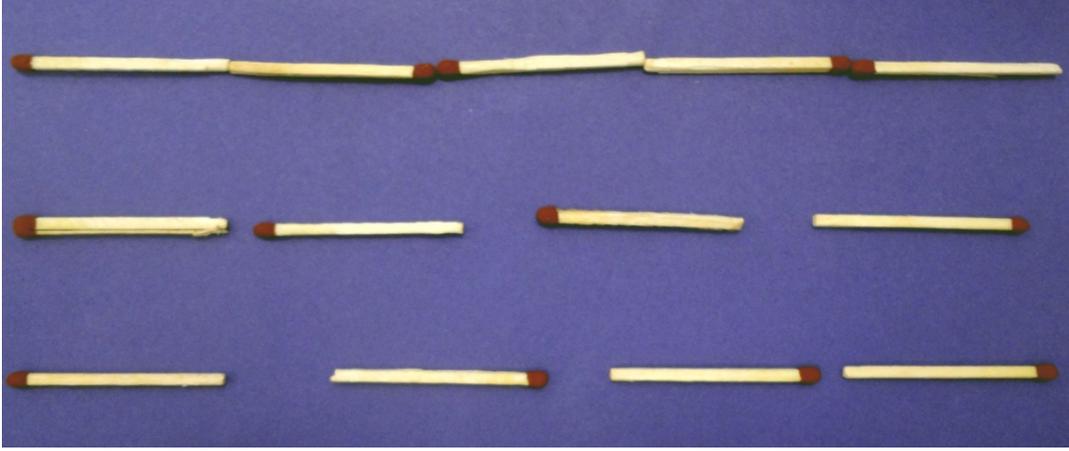
denemeli, eğer öğrenci bu aşamada daha kolay ilerliyorsa buradan devam etmeli ancak başarısız olduğu aşamayla ilgili çalışmalar da yapmalıdır.

IV.2.1.5. Satır Takibi Yapma Çalışmaları:

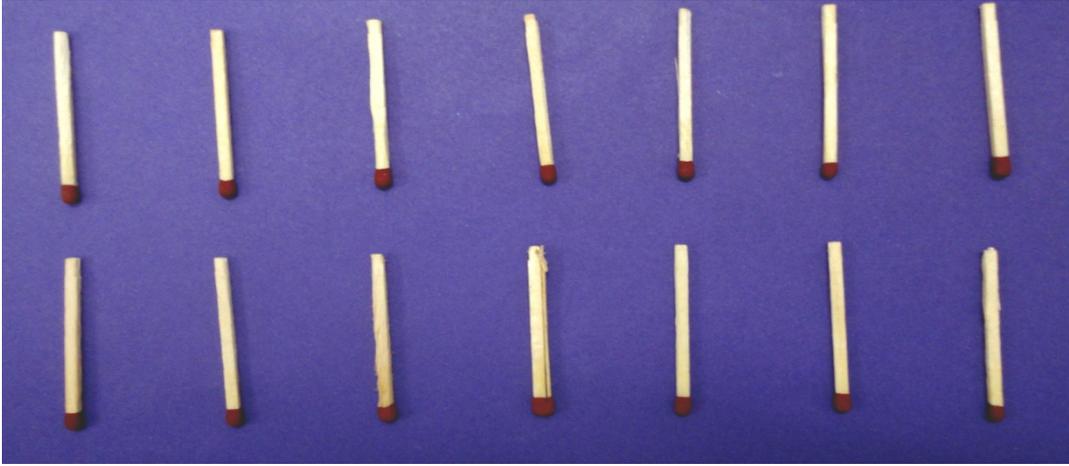
IV.2.1.5.1. Farklı Nesnelerle Hazırlanan Materyallerle Satır Takibi Yapma Çalışmaları

Çalışma 1- Kibrit Çöpleri Kullanılarak Hazırlanan Materyaller

Resim 15a. Kibrit çöpleri ile hazırlanan materyal

Resim 15b. Kibrit çöpleri ile hazırlanan materyal

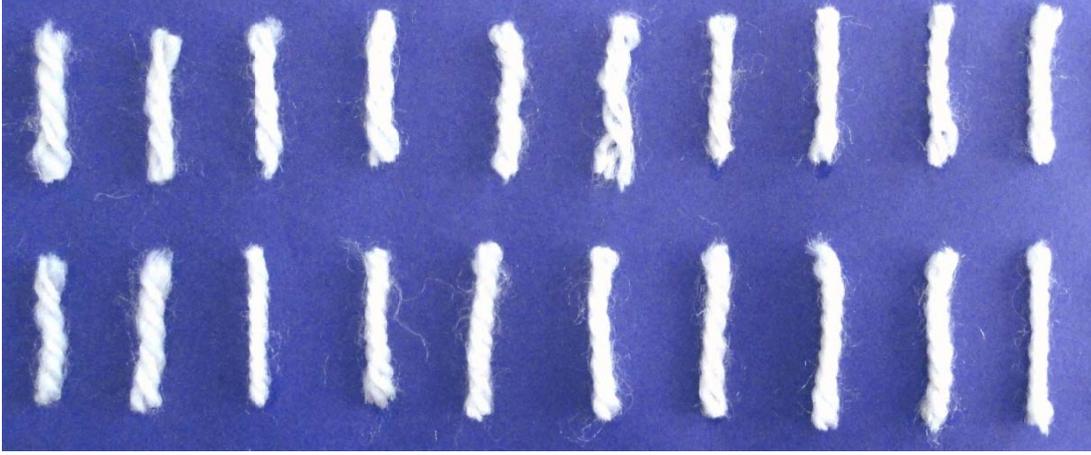

Çalışma 2 – İp Kullanılarak Hazırlanan Materyaller

Resim 16a. İp kullanılarak hazırlanan satır takibi materyali

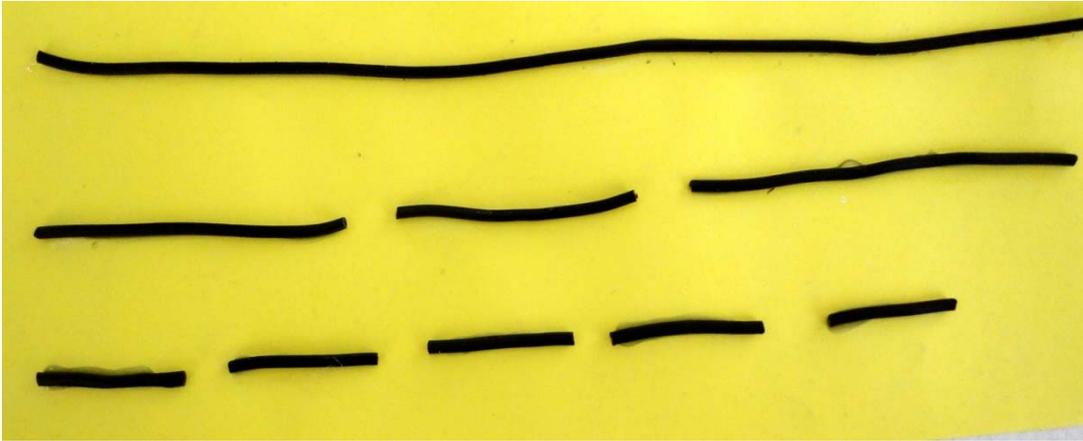

Resim 16b. İp kullanılarak hazırlanan satır takibi materyali

Çalışma 3- Tel Kullanılarak Hazırlanan Materyaller

Resim 17a. Tel kullanılarak hazırlanan satır takibi materyali

Resim 17b. Tel kullanılarak hazırlanan satır takibi materyali

IV.2.1.5.2. Kabartma Sembollerle Hazırlanan Kâğıtta Satır Takibi Yapma

Çalışma 1- (Öğrencinin eli sabit, kâğıt hareketli) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan, satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrencinin parmakları satır başına yerleştirilir. Öğrenci parmaklarını sabit tutar. Öğretmen, yazılı materyali öğrencinin parmaklarının altından yavaş yavaş çekerek öğrencinin satırı takip etmesini

sağlamalıdır. Bu çalışma tam fiziksel yardım, yarı fiziksel yardım, gölge fiziksel yardım, tam sözel ipucu, yarım sözel ipucu, tek yönergelik sözel ipucu ve bağımsız aşamaları ile yapılır.

Çalışma 2- (Öğrencinin eli sabit, kâğıt hareketli) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrencinin parmakları satır başına yerleştirilir. Öğrenci parmaklarını sabit tutar. Öğretmen, yazılı materyali öğrencinin parmaklarının altından yavaş yavaş çekerek öğrencinin satırı takip etmesini sağlar.

Bu çalışma tam fiziksel yardım, yarı fiziksel yardım, gölge fiziksel yardım, tam sözel ipucu, yarım sözel ipucu, tek yönergelik sözel ipucu ve bağımsız aşamaları ile yapılır.

Çalışma 3 – (Kitap kullanılır, sabit çalışma kâğıdı) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan, satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Hazırlanan materyal, çalışma sırasında kaymaması için masaya sabitlenir. Öğrencinin ellerinin altına kitap konur. Öğrenci, parmaklarını kitabın kenarından aşağıya doğru kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

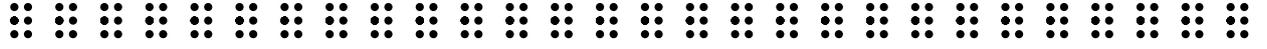

Çalışma 4 - (Kitap kullanılır, sabit çalışma kâğıdı) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Hazırlanan materyal çalışma sırasında kaymaması için masaya sabitlenir. Öğrencinin ellerinin altına kitap konulur. Öğrenci, parmaklarını kitabın kenarından aşağıya doğru kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 5 – (Sabit çalışma kâğıdı) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Hazırlanan materyal çalışma sırasında

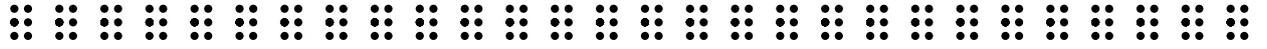
kaymaması için masaya sabitlenir. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 6– (Sabit çalışma kâğıdı) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Hazırlanan materyal çalışma sırasında kaymaması için masaya sabitlenir. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde kâğıdın sol başına yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 7- (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan ve satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 8 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır sonuna kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 9 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan satır sonuna kadar farklı kabartma semboller basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 10 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır sonuna kadar farklı kabartma semboller basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak

şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 11 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan satır sonuna kadar bir 1, 2, 3, bir 1, 2, 4, 5 basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenciye 1, 2, 3'ler ot, 1, 2, 4, 5'ler tavşan olarak tanıtılır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrenciden, soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması ve otlar arasındaki tavşanları bulması istenir. Öğrenciden 1, 2, 4 ve 5. noktalardan oluşan sembole dokunduğunda “tavşan” demesi istenir.

Çalışma 12 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak satır sonuna kadar bir 1, 2, 3 bir 1, 2, 4, 5 basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenciye 1, 2, 3'ler ot, 1, 2, 4, 5'ler tavşan olarak tanıtılır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrenciden, soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması ve otlar arasındaki tavşanları bulması istenir. Öğrenciden satır takibi yapması, satır takibi yaparken, 1., 2., 3., 4. noktalardan oluşan sembole dokunduğunda “tavşan” demesi istenir (Çalışma 11 ve Çalışma 12'de yapılan çalışmalar, farklı iki kabartma sembol kullanılarak evler arasından arabaları bulalım, kalabalıktan çocukları bulalım vb. çeşitlendirilebilir.).

Çalışma 13 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan ve satır sonuna kadar farklı harf sembolleri basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

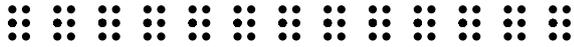

Çalışma 14 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak ve satır sonuna kadar farklı harf sembolleri basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir.

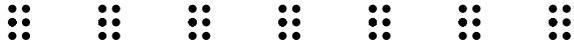
Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 15- (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan ve satır ortasına kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

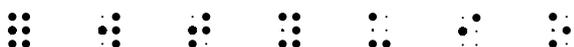
Çalışma 16 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır ortasına kadar altı nokta basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 17 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, aralarında boşluk olmadan satır ortasına kadar farklı kabartma semboller basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

Çalışma 18 - (Çalışma kâğıdı sabitlenmez.) Küçük kartona, kabartma sembolleri arasında bir kutucuk boşluk bırakarak ve satır ortasına kadar farklı kabartma semboller basılarak tek satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır.

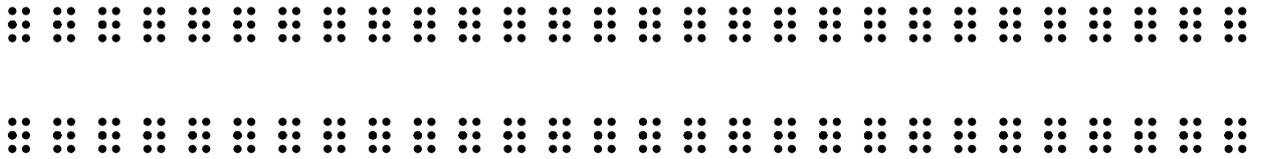

Yukarıdaki satır takibi yapma çalışmalarının her biri için tam fiziksel yardım, yarı fiziksel yardım, gölge fiziksel yardım, tam sözel ipucu, yarı sözel ipucu, tek kelimelik sözel ipuçlarının kullanıldığı ve öğrencinin bağımsız olarak çalıştığı çalışmalar düzenlenir.

IV.2.1.5.3. Bir Alt Satıra Geçme Çalışması

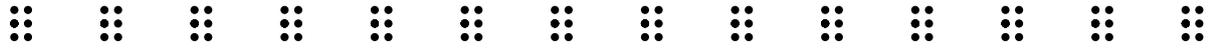
Öğrenci, bağımsız olarak tek satırlık çalışma materyalinde, satır sonuna kadar satır takibi yapar hâle geldikten sonra iki satırlık çalışma materyalinde bir alt satıra geçme çalışmasına geçirilir.

Çalışma 1- Küçük kartona, aralarında boşluk bırakmadan, satır sonuna kadar altı nokta basılarak ve birinci yazılı satır ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru, satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci bir satırlık satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de öğretmen öğrencinin sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Çalışma 2 - Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak, satır sonuna kadar altı nokta basılarak, birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci, bir satırlık satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de öğrencinin sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı ise birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve öğrencinin sağ işaret parmağını ikinci

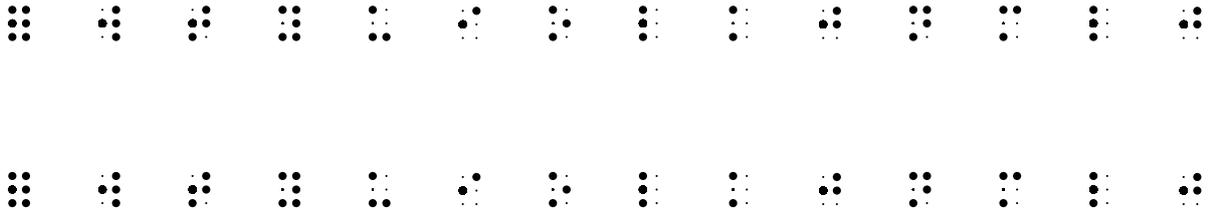
satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ tarafına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

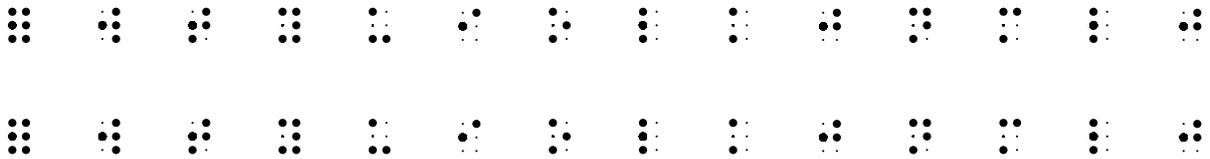
Çalışma 3- Küçük kartona, aralarında boşluk bırakmadan satır sonuna kadar farklı harf sembolleri basılarak, birinci yazılı satır ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci, bir satırlık satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını ve birinci satırın başına gelince de öğrencinin sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

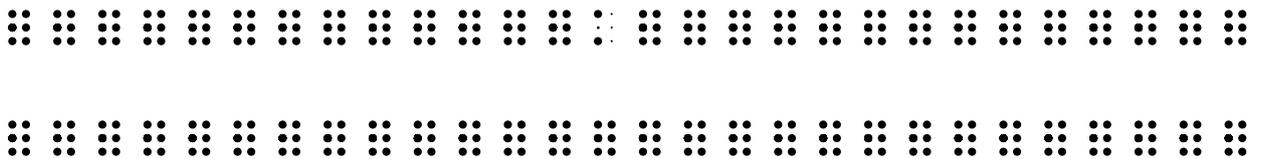
Çalışma 4 - Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak, satır sonuna kadar farklı harf sembolleri basılarak, birinci yazılı satır ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci bir satırlık satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve öğrencinin sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Çalışma 5 - Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak, satır sonuna kadar farklı harf sembolleri basılarak, birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılmadan iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci bir satırlık satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak; sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve öğrencinin sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

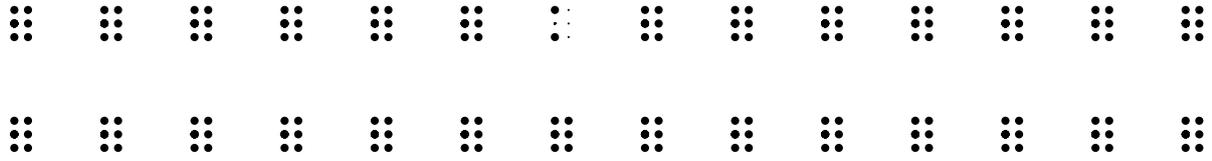

Çalışma 6 - Küçük kartona, aralarında boşluk bırakmadan satır sonuna kadar altı nokta basarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Bu materyalde birinci satırın ortasına “k” sesi gibi satırdaki sembollerden farklı bir sembol eklenir. Öğrenci satır takibi yaparken bu sembole geldiğinde sol eli ile alt satırı bulur. Diğer eli ile satır sonuna kadar satır takibi çalışmasına devam eder. Satır bittiğinde sağ elini alt satırda bulunan sol elinin yanına götürerek alt satırı takip etme çalışması yapılır.

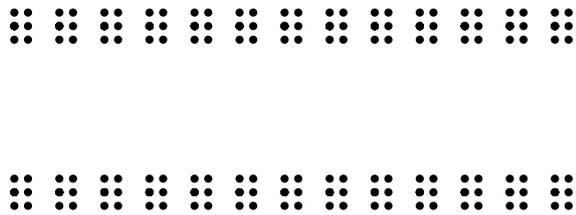

Çalışma 7 - Küçük kartona, aralarında birer kutu boşluk bırakılarak ve satır sonuna kadar altı nokta basarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Bu materyalde birinci satırın ortasına “K” sembolü gibi satırdaki sembollerden farklı bir sembol eklenir. Öğrenci satır takibi yaparken, bu sembole geldiğinde sol elini satır başına götürüp bir alt satırı bulur. Diğer eli ile satır sonuna kadar satır

takibi çalışmasına devam eder. Satır bittiğinde sağ elini alt satırda bulunan sol elinin yanına götürerek alt satırı takip etme çalışması yapılır.

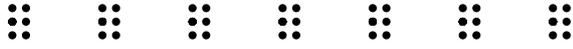

Çalışma 8- Küçük kartona, aralarında boşluk bırakmadan, satır ortasına kadar altı nokta basılarak ve birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru, satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci sayfa ortasına kadar hazırlanmış satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve öğrencinin sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Çalışma 9 - Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak, satır ortasına kadar altı nokta basılarak, birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci satır ortasına kadar hazırlanan materyalde satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve öğrencinin sağ

işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ tarafına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Çalışma 10- Küçük kartona, aralarında boşluk bırakmadan satır ortasına kadar farklı harf sembolleri basılarak, birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci, birinci satırın satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Çalışma 11 - Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak, satır ortasına kadar farklı harf sembolleri basılarak, birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılarak iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci, birinci satırın satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru, satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur.

Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Çalışma 12 - Küçük kartona, aralarında birer kutucuk boşluk bırakarak, satır ortasına kadar farklı harf sembolleri basılarak, birinci ve ikinci yazılı satır arasına bir satır boşluk bırakılmadan iki satırlık çalışma materyali hazırlanır. Öğrenci, parmaklarını kâğıt üzerindeki kabartmalara dokunacak şekilde yerleştirir. Öğrencinin soldan sağa doğru satırdaki bütün kabartma sembollere sırayla dokunarak satır takibi yapması sağlanır. Öğrenci, birinci satırın satır takibini tamamlayınca öğretmen, öğrencinin sağ elinin işaret parmağını satır sonunda bırakarak sol elinin işaret parmağı ile sağdan sola doğru satır başına kadar tekrar satır takibi yapmasını; birinci satırın başına gelince de sol işaret parmağını ikinci yazılı satırın başına getirmesini sağlar. Sol elin işaret parmağı, ikinci yazılı satırın başında, sağ elin işaret parmağı birinci yazılı satırın sonunda pozisyonu alınmış olur. Son olarak öğretmen, öğrencinin sağ işaret parmağını kaldırmasını ve sağ işaret parmağını ikinci satırın başında bulunan sol işaret parmağının sağ yanına (satır başına) getirerek yerleştirmesini sağlar.

Yukarıdaki bir alt satıra geçme çalışmalarının her biri için tam fiziksel yardım, yarı fiziksel yardım, gölge fiziksel yardım, tam sözel ipucu, yarı sözel ipucu, tek kelimelik sözel ipuçlarının kullanıldığı ve öğrencinin bağımsız olarak yaptığı çalışmalar düzenlenir.

Özet

Görme yetersizliği olan çocuklar, okuma yoluyla bilgi edinildiğini, kitapların nasıl okunduğunu gören öğrenciler gibi yetişkinleri gözleyerek taklit edip öğrenemezler. Benzer biçimde bir kitabın ön yüzünü bulma, sayfalarını çevirme, sayfa numaralarını bulma, sayfaya göz gezdirerek sayfada neler olduğunu belirleme gibi becerileri de gözlem ve taklit yoluyla

edinemezler. Bu nedenle görme yetersizliği olan öğrencilere okuma farkındalığının ve kitap becerilerinin kazandırılması gerekir.

Görme yetersizliği olan öğrencilere okuma farkındalığı ve kitap becerilerini kazandırmak için kabartma yazı ile yazılmış öykü kitaplarından yararlanılabilir. Öğretmen, kitabı okurken öğrencinin de satırlar üzerinde parmaklarını gezdirmesi ve okuma taklidi yapması sağlanabilir. Görme yetersizliği olan öğrenciler için nesne kitapları hazırlanarak bu kitapları okumaları, sayfalarını çevirmeleri, sayfa numaralarını bulmaları için yaşantı sağlanabilir.

Görme yetersizliği olan öğrenciler kabartma yazıyı ellerini kullanarak okurlar. Bu nedenle ellerini ve parmaklarını etkili biçimde kullanmaları gerekir. Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin ellerini ve parmaklarını etkili kullanabilmesi için nesnelere elleriyle ve parmak uçlarıyla kavrayacakları etkinliklere yer verilmelidir.

Görme yetersizliğinden etkilenen öğrencilerin kabartma yazı ile yazılmış satırları parmak uçlarıyla izleyebilmeleri için kabartma satırlar hazırlanmalı ve bu satırları izlemeyle ilgili etkinlikler düzenlenmelidir.

Görme yetersizliği olan öğrencilerin kabartma yazıyı okuyabilmeleri için iyi dokunsal ayırt etme becerilerine sahip olmaları gerekir. Bu nedenle görme yetersizliği olan öğrencilere, üç boyutlu geometrik şekilleri ayırt etme çalışmalarından başlayarak kabartma yazı sembollerine gelinceye dek dokunarak ayırt etme becerilerini kazandırmak gerekir. Yazı çalışmalarına başlamadan önce, öğrencinin incelemesine ve araştırmasına olanak veren, parmak ucu duyarlılığını artıran çalışmalara yer verilmelidir.

IV.2.2. Braille Yazı Sistemi ile Yazmaya Hazırlık

IV.2.2.1. Daktilo ile Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

IV.2.2.1.1. Daktilonun Tanıtımı

Resim 18. Braille Daktilo

Braille daktilo, görme engellilerin yazı yazması için kullandığı bir araçtır. Görme engelli bireyler için okuma yazma olanağı sağlar. Özellikle ince motor gelişimi açısından problemi olan görme engelli bireylerin Braille okuma yazmayı öğrenmesine imkân tanır. Görme engelli çocuklara okuma yazma öğretimi yapılırken, okuma yazma çalışmalarına daktilo ile başlamak gerekmektedir. Ancak ülkemizdeki okullardaki daktiloların çok sağlıklı olmaması nedeniyle okuma yazma çalışmaları tablet kullanılarak yapılmaktadır. Daktilo ile okuma yazma çalışmaları yapmak, öğrencinin sesi yazdığı anda incelemesine olanak verme, aynı anda istediği noktalara basabilmesi açısından okuma yazmayı daha çabuk öğrenmesini sağlar. Daktilo ile okuma yazma çalışmalarına başlamadan, önce de belirtildiği gibi, okumaya hazırlık çalışmalarının uygun şekilde yerine getirilmesi gerekir. Öğrencinin küçük kas becerileri tam olarak gelişmediyse, daktilo ile okuma yazma çalışmalarına geçilmemesi gerekmektedir.

Çeşitli tiplerde Braille daktilo bulunmaktadır. Bütün daktiloların temel prensipleri aynı olmakla birlikte kullanımı çok pratik olanlar, Amerikan ve Alman daktilolarıdır. Çin daktilosunun kullanımında ise çeşitli problemler bulunmaktadır.

IV.2.2.1.2. Daktilonun Bölümleri

- 1- **Birinci noktayı yazma tuşu:** Bu tuşa basarak 1. nokta yazılır.
- 2- **İkinci noktayı yazma tuşu:** Bu tuşa basarak 2. nokta yazılır.
- 3- **Üçüncü noktayı yazma tuşu:** Bu tuşa basarak 3. nokta yazılır.

4- Dördüncü noktayı yazma tuşu: Bu tuşa basarak 4. nokta yazılır.

5- Beşinci noktayı yazma tuşu: Bu tuşa basarak 5. nokta yazılır.

6- Altıncı noktayı yazma tuşu: Bu tuşa basarak 6. nokta yazılır.

7- Boşluk bırakma tuşu: Bu tuş, kelimeler arasında boşluk bırakma, paragraf yapma işlemlerini yapar.

8- Geri alma tuşu: Bu tuş, her basıldığında bir karakter yazma kafasını geri alır.

9- Satır atlama tuşu: Bu tuş, yazma kafasını bir satır aşağıya alarak bir satır atlama işlemi yapar.

10- Kâğıt çevirme tuşu: Bu tuş, kâğıdın aşağı yukarı kısımlarına gitmeye yarar.

11- Yazma kafası: Noktaların kâğıt üzerine basıldığı yerdir. Üzerinde kafayı serbest bırakan bir tuş vardır. Bu tuşa basarak yazma kafası satır üzerinde istenilen yere getirilir.

12- Kâğıt sıkıştırma-Kâğıt serbest bırakma mandalı: Bu mandal, kâğıdı sabitler veya ters yöne çekildiğinde kâğıt serbest kalır. Bu mandal, kâğıt hizalama sırasında kullanılır.

13- Yazı alanı ayar mandalları: Daktilo üzerinde bundan iki adet vardır. Sağ taraftaki mandal, kâğıdın sağ kenar boşluğunu ayarlamaya, sol taraftaki mandal ise kâğıdın sol kenar boşluğunu ayarlamaya yarar.

14- Taşıma kolu: Daktiloyu taşımaya yarar.

IV.2.2.1.3. Daktilo ile Çalışma Yapılırken Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler

1. Çalışma sırasında bütün parmakların, basacakları tuşlar üzerinde olmasına dikkat edilmelidir.
2. Tuşa basma çalışmaları ne kadar yoğun yapılırsa daktilo ile yazılan yazılar da o denli doğru ve hızlı olur.
3. Daktilo ile yapılan çalışmalar sırasında mutlaka öğrencinin yaptığı çalışma, kısa süreler içinde öğrenciye incelenmelidir. Bunun nedeni öğrencinin yaptığı çalışmayı görmesinin sağlanması ve çalışmanın pekiştirilmesidir.
4. Tuş kombinasyonları çalışılırken son çalıştığı tuş, etkinliklerde daha fazla yer almalıdır.
5. Aynı anda birden fazla tuşa basma çalışmalarına ağırlıklı olarak yer verilmelidir.

IV.2.2.1.4. Daktilonun Kullanımı

IV.2.2.1.4.1. Daktiloya Kâğıt Takma

- a. Kâğıt sıkıştırma mandalını serbest konumuna getirir.
- b. A4 ebadında bristol kartonu yazı başlığı ile şaryonun arasında kalacak şekilde yerleştirir.
- c. Kâğıdı ileri doğru ittirir.
- ç. Kâğıdı hizalar.
- d. Kâğıt sıkıştırma mandalını indirerek kâğıdı sabitler.
- e. Sağ şaryo ve sol şaryoyu tutarak kendine doğru çevirir.

f. Kâğıdı, üst ucu yazma kafasının altına gelinceye kadar çevirir.

g. Yazma alanını ayarlar.

IV.2.2.1.4.2. Daktiloya Parmak Yerleştirme

a. Sol elinin işaret parmağını 1 numaralı tuşun üzerine, sol elinin orta parmağını 2 numaralı tuşun üzerine, sol elinin yüzük parmağını 3 numaralı tuşun üzerine koyar.

Resim 19. Daktiloya sol eli yerleştirme

b. Sağ elinin işaret parmağını 4 numaralı tuşun üzerine, sağ elinin orta parmağını 5 numaralı tuşun üzerine, sağ elinin yüzük parmağını 6 numaralı tuşun üzerine koyar.

Resim 20. Daktiloya sağ eli yerleştirme

c. Braille yazma çalışmalarında tuşlar üzerine yerleştirilen parmaklar sadece üzerinde bulunduğu tuşu yazmak için kullanılır. Örneğin; 2 numaralı tuşun parmağı olan sol elin orta parmağıyla sadece 2. nokta yazılır.

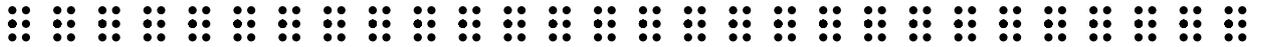
Öğrenci parmaklarını daktiloya yerleştirmeyi öğrendikten sonra, parmak yerleştirme egzersizleri yapılmalıdır. Önce öğretmen, öğrencinin parmaklarını daktiloya yerleştirir. Öğrencinin parmakları tuşların üzerindeyken öğretmenin, “Başparmaklarımızın altında uzun çubuk şeklinde bir tuş var. Uzun çubuğun sağ tarafındaki tuşun üzerine sağ elimizin işaret parmağını yerleştiriyoruz. Onun sağ tarafındaki tuşa sağ elimizin orta parmağını yerleştiriyoruz. Orta parmağımızın sağındaki tuşa da sağ elimizin yüzük parmağını yerleştiriyoruz. Şimdi diğer elimizin parmaklarını

inceleyelim. Ortadaki uzun çubuğun sol tarafındaki tuşa sol elimizin işaret parmağını yerleştiriyoruz. İşaret parmağımızı yerleştirdiğimiz tuşun sol tarafındaki tuşa sol elimizin orta parmağını yerleştiriyoruz. Sol elimizin orta parmağını yerleştirdiğiniz tuşun solundaki tuşa da sol elimizin yüzük parmağını yerleştiriyoruz” diyerek parmakları yerleştirme şeklini öğrencilere anlatması gerekir. Bu çalışmadan sonra öğrenciler parmakları doğru olarak yerleştirinceye kadar parmakları tuşlara yerleştirip elleri daktilodan çekme çalışması yapılır. Öğretmen öğrencilere yönergeler vererek ve “Ellerimizi daktilodan kaldırıyoruz.” diyerek öğrencilerin parmaklarını daktilodan kaldırmaları sağlanır. Sonra “Şimdi parmakları tekrar yerleştiriyoruz.” diyerek öğrencilerin uygun şekilde parmaklarını yerleştirmeleri istenir. Yanlış yerleştiren öğrencilere yönergeler verilerek, yönerge ile yapamayanlara fiziksel yardım uygulayarak parmakları yerleştirmeleri sağlanır. Daktiloya parmak yerleştirme çalışmaları oyun şekline dönüştürülürse öğrencilerin parmak yerleşimini kavramaları daha kolay olacaktır. Örneğin, “Parmaklarımız şimdi tuş kapma yarışması yapacaklar ama bu çalışmada her parmağın belirlenen tuşu kapması gerekiyor. Haydi şimdi tuşları kapalım.” şeklinde oyuna dönüştürülebilir.

Bu çalışma daktilo ile yazı yazma çalışmasının ön koşulu olması nedeniyle bütün öğrencilerin bağımsız olarak bu çalışmayı yerine getirmeleri sağlandıktan sonra parmaklar ile tuşlara basma çalışmalarına geçilir. **Eğer öğrenci bağımsız olarak uygun şekilde parmaklarını daktiloya yerleştiremiyorsa, parmak egzersiz çalışmalarında o öğrenci ile diğer aşamaya geçilmemesi gerekir.**

IV.2.2.1.4.3. Daktilo ile Yazı Yazma

a. Altı Nokta Basma: Parmakları doğru şekilde daktilonun üzerine koyarak bütün tuşlara birlikte basar.

Resim 21. Altı nokta basma

b. 1. Noktayı Basma: Uygun şekilde parmaklarını daktilo üzerine yerleştirir. Parmaklar uygun şekilde tuşların üzerinde dururken sadece sol elinin işaret parmağı ile parmağın altındaki tuşa basar. Bu şekilde altı noktanın 1. noktasını yazmış olur.

Resim 22. 1. Noktayı basma

1. noktanın basımı öğretildikten sonra daktilo ile yapılan çalışmalar egzersiz şeklinde tekrar edilir.

Sol Elin İşaret Parmağı (1. Parmak) ile Yapılacak Egzersiz Çalışmaları

Tuşa basma çalışmalarında sol elin işaret parmağı ile parmak egzersizlerine başlanır. Öğrenciye yönerge verilir: “Sol elimizin işaret parmağını kullanarak parmağımızın altındaki tuşa basalım.” diyerek öğrencinin, sol elinin işaret parmağı altındaki tuşa basması sağlanır.

Not: Hangi parmakla çalışma yapılırsa yapılsın çalışma yapılan parmağın dışındaki parmakların kendi tuşları üzerinde bulunmasına dikkat edilmelidir.

Sol elin işaret parmağı ile parmağın altındaki tuşa basma çalışmasında 2-3 defa tuşa bastıktan sonra öğrenciye önce bastığı tuşla elde ettiği noktalar incelettirilir. Sonra her defasında 2-3 defa tuşa bastırılarak elde ettiği noktalar incelettirilir. Yazdığını inceleme çalışması öğrenci için pekiştirici niteliğinde olacaktır. Birinci satır bitirildikten sonra öğretmen, satır atlama tuşuna kendisi basarak ve satır atlatarak çalışmaya devam eder.

Not: İyi durumdaki öğrenciler satır bittiğinde satırın nasıl atlatıldığını sorar ve uygulamalarını kendisi yapar. Öğrenmede problemi olan öğrenciler için satır atlama çalışması örneği, ileride verilecektir.

inceledikten sonra öğretmen, öğrenciden parmaklarını daktiloya yerleştirmesini ister. Öğrenci, parmaklarını yerleştirdikten sonra öğretmen öğrenciye sol elinin orta parmağı (2. parmak) ile parmağının altındaki tuşa basmasını söyler. Öğrenciye sol elinin orta parmağı (2. parmak) ile birkaç satır yazdırılır. Sonra daha önce çalıştığı parmaklarla kombinasyonlar yaparak sol elinin orta parmağını çalıştıracak egzersizler yaptırılır.

Sol elin orta parmağı (2. parmak) ile yapılan çalışmaları aşağıdaki gibi aşamalandırabiliriz.

a) 2. parmak ile parmağının altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

••• •••

b) 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 1. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

••• •••

c) Önce 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma, sonra altı nokta basma (Birkaç satır yapılmalı.)

••• •••

ç) Önce 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma, sonra altı nokta basma (Birkaç satır yapılmalı.)

••• •••

d) Önce altı nokta basma, sonra 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

••• •••

e) Öğretmenin vereceği yönergelere uygun tuşlara basma

☞ Sol elin orta parmağı egzersiz çalışmalarına, değişik tuş kombinasyonları oluşturularak devam edilir.

ç. 3. Nokta Basma: Uygun şekilde parmaklarını daktilo üzerine yerleştirir. Parmaklar uygun şekilde tuşların üzerinde dururken sadece sol elinin yüzük parmağı ile parmağın altındaki tuşa basar. Bu şekilde altı noktanın 3. noktasını yazmış olur.

••• •••

ç) 3. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

d) 3. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

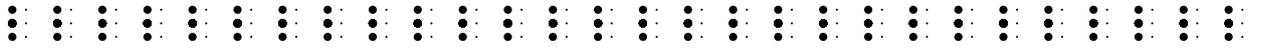
e) 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 3. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

f) 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 3. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

g) 3. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ve 1. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

h) Öğretmenin vereceği yönergelere uygun tuşlara basma

d. 4. Noktayı Basma: Uygun şekilde parmaklarını daktilo üzerine yerleştirir. Parmaklar uygun şekilde tuşların üzerinde dururken sadece sağ elinin işaret parmağı ile parmağın altındaki tuşa basar. Bu şekilde altı noktanın 4. noktasını yazmış olur.

Resim 25. 4. Noktayı basma

Sağ Elin İşaret Parmağı (4. Parmak) ile Yapılacak Egzersiz Çalışmaları

Bu çalışmada öğretmen kendisi sağ elinin işaret parmağı (4. parmak) ile altındaki tuşa basar. Öğretmen tuşa basarken öğrencinin incelemesine fırsat verir. Öğrenci tuşa nasıl basıldığını inceledikten sonra öğretmen öğrenciden parmaklarını daktiloya yerleştirmesini ister. Öğrenci parmaklarını yerleştirdikten sonra öğretmen öğrenciye sağ elinin işaret parmağı (4. parmak) ile parmağının altındaki tuşa basmasını söyler. Öğrenciye sağ elinin işaret parmağı (4. parmak) ile birkaç satır yazdırıldıktan sonra bir sağ elinin işaret parmağı (4. parmak) altındaki tuşa, bir sol elin işaret parmağı (1. parmak) altındaki tuşa basarak birkaç satır yazdırılır. Sonra daha önce çalıştığı parmaklarla kombinasyonlar yaparak sağ elinin işaret parmağını (4. parmak) çalıştıracak egzersizler yaptırılır.

Sağ elin işaret parmağı (4. parmak) ile yapılan çalışmaları aşağıdaki gibi aşamalandırabiliriz.

a) 4. parmak ile parmağının altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

b) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 1. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

c) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 2. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

ç) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 3. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

d) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

e) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

f) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 3. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

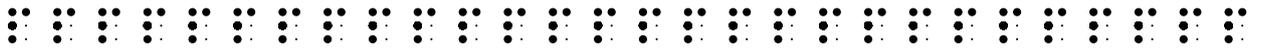
g) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ve 2. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

h) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ve 3. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

i) 4. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak, 2. parmak ve 3. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

i) Öğretmenin vereceği yönergelere uygun tuşlara basma

e. 5. Noktayı Basma: Uygun şekilde parmaklarını daktilo üzerine yerleştirir. Parmaklar uygun şekilde tuşların üzerinde dururken sadece sağ elinin orta parmağı ile parmağın altındaki tuşa basar. Bu şekilde altı noktanın 5. noktasını yazmış olur.

Resim 26. 5. Noktayı basma

5. noktanın basımı öğretildikten sonra daktilo ile yapılan çalışmalar egzersiz şeklinde tekrar edilir.

Sağ Elin Orta Parmağı (5. Parmak) ile Yapılacak Egzersiz Çalışmaları

Sağ elin orta parmağı (5. parmak) ile yapılan çalışmalar sırasında ilk dikkat edilmesi gereken durum, parmakların daktiloya doğru şekilde yerleştirilip yerleştirilmediğidir. Çalışmaya parmakların uygun şekilde yerleştirilmesi sağlandıktan sonra geçilir.

Öğretmen yapılacak çalışma hakkında öğrenciye bilgi verdikten sonra kendisi daktilo üzerine parmaklarını yerleştirerek 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa nasıl bastığını öğrenciye gösterir. Öğretmen tuşa basarken öğrencinin eliyle kendi tuşa bastığı parmağını incelemesine fırsat verir. Öğretmen, öğrenci elini incelerken birkaç defa tuşa basarak öğrencinin incelemesine sağlar. Sonra öğrenciden parmaklarını tuşlara yerleştirmesini ister. Öğrenci parmaklarını tuşlara yerleştirir. Parmak yerleşimi sağlandıktan sonra sağ elin orta parmağı (5. parmak) ile parmağın altındaki tuşa basma çalışması yapılır. Öğrenci tuşa basar. Tuşa bastıktan sonra parmağını tekrar ilk konumuna getirir. Bu şekilde birkaç satır 5. parmak ile tuşa basma çalışması yaptıktan sonra önceki yaptığı çalışmalarla yeni yaptığı çalışmayı birleştirir. Önce 5. parmak ile tuşa basar, sonra 4. parmak ile tuşa basar. Bu şekilde 5. parmak altındaki tuşa, sonra 4. parmağın altındaki tuşa basarak birkaç satır yazdırılarak çalışmalar yapılır. Bu çalışma yapıldıktan sonra bu noktada mutlaka yapılması gereken çalışma **tuşlara birlikte basma çalışmasıdır**. Daha önce çalışma yaptığı 4. ve 5. parmaklarını aynı anda basma çalışmaları yapılır. Böylece tuşlara birlikte basma becerisini geliştirir. Bu çalışmalar yapıldıktan sonra öğretmen, istenilen tuşlara basma çalışmalarına kendi söylediği tuşa basmalarını isteyerek tuşa basma çalışmalarını değerlendirme imkânı bulur. Öğretmen “4. parmak ile basın.”, “5. parmak ile basın.” gibi yönergeler vererek öğrendikleri tuşların değerlendirme etkinliklerini yapar.

5. parmak ile yapılan çalışmaları aşağıdaki gibi aşamalandırabiliriz.

a) 5. parmak ile altındaki tuşa basma çalışmaları (Birkaç satır yapılmalı.)

b) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 1. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

c) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 2. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

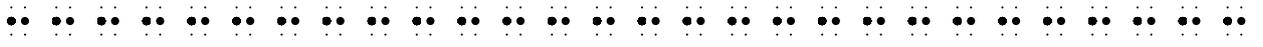
ç) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 3. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

d) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

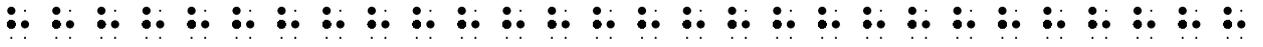
e) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

f) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 3. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

g) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ve 2. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

h) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ve 3. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

i) 5. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak, 2. parmak ve 3. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

i) Öğretmenin vereceği yönergelere uygun tuşlara basma

f. 6. Noktayı Basma: Uygun şekilde parmaklarını daktilo üzerine yerleştirir. Parmaklar uygun şekilde tuşların üzerinde dururken sadece sağ elinin yüzük parmağı ile parmağın altındaki tuşa basar. Bu şekilde altı noktanın 6. noktasını yazmış olur.

c) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 2. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

ç) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa bastıktan sonra 3. parmak ile altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

d) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

e) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

f) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 3. parmak ile parmağın altındaki tuşa basma (Birkaç satır yapılmalı.)

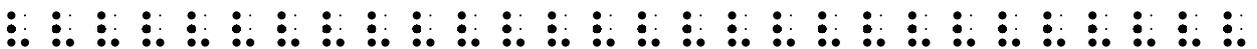
g) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak ve 2. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

h) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 2. parmak ve 3. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

ı) 6. parmak ile parmağın altındaki tuşa basarken aynı anda 1. parmak, 2. parmak ve 3. parmağı ile basma (Birkaç satır yapılmalı.)

i) Öğretmenin vereceği yönergelere uygun tuşlara basma

Not: Bu çalışmalar sırasında parmakların tuşlara basma sırası değiştirilerek çalışma çeşitlendirilebilir.

g. Boşluk Verme: Semboller, kelimeler arasında boşluk (aralık) vermek istenildiğinde sağ veya sol elin başparmakları ile boşluk (aralık) verilir.

Resim 28. Boşluk verme

Boşluk verme tuşunun basımı öğretildikten sonra daktilo ile yapılan çalışmalar egzersiz şeklinde tekrar edilir.

Başparmaklar ile Yapılacak Egzersiz Çalışmaları

Daktilo çalışmalarında başparmaklarımızı boşluk (aralık) verme sırasında kullanırız. Öğrenci, boşluk tuşunun kullanımını daha çok sık kullandığı (başat) elinin başparmağı ile yapar. Herhangi bir kelime yazıldıktan sonra veya ara verilmek istendiğinde başparmağın yan tarafı ile daktilonun ortasındaki aralık çubuğuna basılır.

Başparmak egzersiz çalışmaları yapılırken öncelikli olarak öğrencinin kullandığı elinin başparmağı ile çalışmalara başlanır. İlk aşamada harf yazmadan boşluk tuşuna basma çalışması yapılır. Öğretmen yönergeyi vererek öğrenciden boşluk tuşuna basmasını ister. Öğrenci kullandığı elinin başparmağının yan tarafı ile boşluk tuşuna satır sonuna kadar basar. Daha sonra bir sonraki satıra geçilir. Alttaki satırda, daha önce öğrendiği (çalıştığı) 4. parmakla tuşa basma çalışması ile boşluk verme çalışmasını birleştirerek çalışır. Yani bir 4. parmak ile altındaki tuşa basar, bir defa boşluk tuşuna basar. Bu şekilde satır sonuna kadar çalışma yapar. Öğrenci bu egzersizleri ne kadar çok yaparsa parmakların hızı ve parmakları kullanma rahatlığı o kadar iyi gelişme gösterir.

Başparmaklar ile çalışma aşağıdaki gibi aşamalandırılabilir.

4. parmak ile aralık (boşluk) çubuğuna basma (Birkaç satır yapılmalı.)
4. parmak altındaki tuşa basma, sonra boşluk tuşuna basma (Birkaç satır yapılmalı.)

c) 5. parmak ile altındaki tuşa basma, sonra başparmak ile boşluk tuşuna basma (Birkaç satır yapılmalı.)

ç) 4. ve 5. parmağı birlikte basma, sonra başparmak ile boşluk tuşuna basma (Birkaç satır yapılmalı.)

d) Yönergeler verilerek tuşa basma çalışmaları (Tuşa basma çalışmalarını hızlandırmak amacıyla yapılır. “Boşluk tuşuna bas. 4. parmak altındaki tuşa bas.” gibi.)

h. Geri Alma: Uygun şekilde parmaklarını daktilo üzerine yerleştirir. İstenildiği zaman bir karakter geri almak için sağ elin serçe parmağını biraz sağ tarafa doğru açıp orada bulunan tuşa basarak yazma kafası bir karakter geri alınır. Ayrıca yazma kafası, yazma kafası üzerinde bulunan serbest bırakma tuşuna basılı tutularak bulunduğu satır üzerinde istenilen noktaya götürülebilir.

Resim 29. Geri alma

Geri alma tuşunun basımı öğretildikten sonra daktilo ile yapılan çalışmalar egzersiz şeklinde tekrar edilir.

Geri Alma Tuşu ile Yapılacak Egzersiz Çalışmaları

Geri alma tuşuna basan parmak, sağ elin serçe parmağıdır. Bu parmağın zayıf olması nedeniyle öğrencilerin çoğunluğu sağ elin serçe parmağı yerine sağ elin işaret parmağı veya sağ elin başparmağı ile geri alma tuşuna basmaktadır. Yazı yazma sırasında serçe parmağın yerine diğer parmakların kullanımı hem zaman açısından kayıp olacak hem de sağ elinin parmaklarının yerlerinden kaldırılması nedeniyle tekrar yerleştirirken yanlış yerleştirmelere neden olabilecektir.

Bu beceri, her tuşa kendi parmağının basması amaçlanan beceridir. Uygun kullanım için sağ elin serçe parmağının yoğun olarak çalıştırılarak geliştirilmesi gerekir.

1. Satır Atlama: İstenildiği zaman yazma yerinden daha aşağıdaki satırlara geçmek için parmaklar daktilo tuşları üzerinde uygun şekilde yerleştirilmiş iken sol elin serçe parmağı biraz sol tarafa doğru açılarak orada bulunan tuşa basılır. Bu şekilde yazma kafası bir satır aşağıya geçer. Yazma kafasını daha fazla aşağıya indirmek (satır atlamak) için daha fazla satır atlama tuşuna basılır.

Resim 30. Satır atlama

Satır atlama tuşunun basımı öğretildikten sonra daktilo ile yapılan çalışmalar egzersiz şeklinde tekrar edilir.

Satır Atlama Tuşu ile Yapılacak Egzersiz Çalışmaları

Satır atlama tuşuna basan parmağımız da aynı geri alma tuşuna basan parmak gibi zayıf parmağımızdır. Satır atlama tuşuna basmak için sol elimizin serçe parmağını kullanırız. Bu, zayıf parmak olduğu için geliştirmemiz gerekmektedir. Yapılacak çalışma, diğer tuşlarla koordineli bir şekilde çalışılmasını gerektirmektedir.

i. Semboller Yazma: Daktilo ile semboller yazılmak istendiğinde yazılmak istenen sembolün noktalarını oluşturan tuşlara aynı anda basılması gerekmektedir. Örneğin, “b” sembolünü yazmak için “b” sembolünün noktaları olan “1. ve 2.” noktaların tuşlarına aynı anda basmak gerekir. Bu şekilde “b” sembolü yazılmış olur. “p” sembolünü yazmak için “1. 2. 3. ve 4.” noktalara aynı anda basılması gerekir.

Örnek 1: “b” sembolünü yazma

•• ••

Resim 31. “b” sembolü yazma

Örnek 2: “p” sembolünü yazma

Resim 32. “p” sembolü yazma

UYGULAMA:

Uyarı: Uygulama ve parmak egzersiz çalışmalarında sol elin işaret parmağı 1. parmak, sol elin orta parmağı 2. parmak, sol elin yüzük parmağı 3. parmak, sağ elin işaret parmağı 4. parmak, sağ elin orta parmağı 5. parmak ve sağ elin yüzük parmağı 6. parmak ifadeleri şeklinde kullanılacaktır. Örnek olarak “a” sesinin daktilo ile öğretimi yapılacaktır. Diğer seslerin öğretimi buna göre yapılacaktır.

1. Kâğıt takma işlemi yapıldıktan sonra, öncelikli olarak “a” sesini yazma çalışması yapılır. Bunun için parmaklar daktiloya uygun şekilde yerleştirilir.

2. 1. parmak ile altında bulunan tuşa basılır; “a” sesi yazılmış olur.

3. 1. parmak ile altındaki tuşa, bir sağ veya sol elin başparmağı ile boşluk (space) tuşuna basılarak ve bir karakter boşluk verilerek satır sonuna kadar yazar.

4. Şaryodan veya satır atlama tuşu ile iki satır atlatılarak soldan sağa doğru “a” sesini okuma çalışması yapılır.

5. Daktilonun altı nokta tuşlarının hepsine birlikte (1., 2, 3., 4., 5., ve 6. parmak ile) basılarak altı nokta elde edilir.

6. Sağ veya sol elin başparmağı ile boşluk tuşuna basılarak aralık verilir.

7. Boşluk tuşuna basıldıktan sonra 1. parmak altındaki tuşa basılarak “a” sesi yazılır.

8. Bu şekilde bir altı nokta yazılır, bir boşluk bırakılır, bir “a” sesi yazılarak satır bitirilir.

9. Şaryo veya satır atlama tuşu ile iki satır atlatılarak okuma çalışması yapılır. Okuma çalışması yaparken “a” seslerini “a” diye seslendirmesi istenir.

10. Öğrencilerden, istedikleri birkaç tuşa aynı anda basmaları istenir (Farklı sembollerden materyal hazırlanır.).

11. Bir boşluk vermeleri sağlanır.

12. 1. parmak ile parmağın altındaki tuşa basması sağlanarak “a” sesi yazmaları sağlanır. Bu şekilde bir rastgele nokta yazılır, bir boşluk bırakılır ve bir “a” sesi yazılarak satır sonuna kadar yazdırılır.

13. İki satır atlatma yapılarak okuma çalışması yapılır (“a” seslerini bularak okumaları istenir.).

Diğer seslerle ilgili çalışmalara geçildiğinde, buraya kadar olan aşamalandırma yapıldıktan sonra aşağıdaki sıralama takip edilir.

1. “ak” gibi kapalı heceler yazdırılır ve okuma çalışması yapılır.

2. “ka” gibi açık heceler yazdırılır ve okuma çalışması yapılır.

3. Hecelere daha önce öğrendiği sesler getirilerek yazma ve okuma çalışması yapılır.
4. Öğrendiği seslerden oluşturduğu heceleri birleştirerek kelime yazma ve okuma çalışması yapılır.
5. Öğrendiği seslerle ilgili oluşturulan kelimelerden cümleler yazma ve okuma çalışması yapılır.
6. Hazırladığı cümlelerden oluşan metinleri yazma ve okuma çalışması yapılır.

IV.2.2.2. Tabletle Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

Braille Yazı Sistemi ile yazmaya hazırlık becerileri çalışmalarına başlamadan önce öğrencilerin sahip olması gereken bazı ön koşul beceri ve kavramlar vardır. Bu ön koşullar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- a) Sağ-sol kavramı
- b) Alt-üst kavramı
- c) Aşağı-yukarı kavramı
- ç) Parmak adlandırma (sağ başparmak, sol işaret parmağı gibi)
- d) 1'den 10'a kadar sayma becerisi
- e) Küçük kas becerileri (tutma, takma, basma, açma, kapatma)

IV.2.2.2.1. Tableti Tanıma

Tablet öğrencinin önüne, açılır tarafı sağ tarafta, menteşeli tarafı sol tarafta olacak şekilde yatay pozisyonda konulur.

Tabletin kapak kısmı incelenir.

Tabletin kapak kısmındaki kutucuklar öğrencilere incelenir.

Tabletin kapak kısmının alt kısmındaki köşelerde yer alan tırnaklar öğrenciye incelenir ve bu tırnakların, kâğıdı tablete sabitlemeye yaradığı belirtilir.

Öğrenciye, tabletin kapağını açma-kapama çalışmaları yaptırılır.

Resim 33. Küçük (4 satırlık) tablet

IV.2.2.2.2. Tablete Kâğıt Takma

Tableti açar.

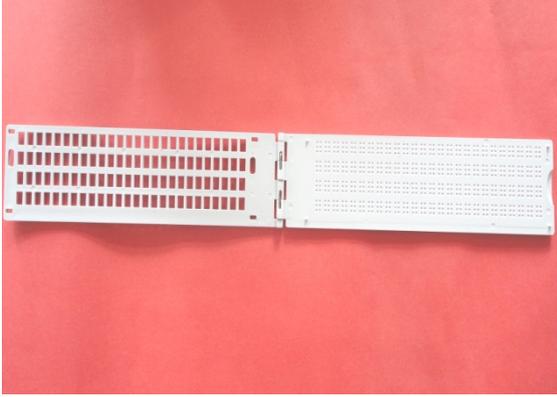
Kâğıdı, tabletin üst kısmını taşmayacak şekilde ve kâğıdın sol tarafını menteşeye yaslayarak menteşenin sağ tarafına yerleştirir.

Tabletin sol tarafındaki kapağı kapatır.

Tabletin kapak kısmının köşelerinden bastırır.

Tablet kapağındaki tırnaklar ile kâğıdı sabitler.

Resim 34a. Tablet in açılmış hâli

Resim 34b. Tablet in kâğıt takılmış hâli

IV.2.2.2.3. Kalem Tutma

Elinin işaret parmağının ele birleşen boğumuna kalemin üst kısmını yerleştirir.

Başparmak ve orta parmağı kalemin yan taraflarına yerleştirir.

İşaret parmağı ile kalemi ön taraftan destekler.

Kalemi tabletle tam dik olacak şekilde tutar.

Resim 35. Kalem tutma

IV.2.2.2.4. Kutucuk Bulma

Elinin işaret parmağıyla tabletin sağ üst köşesini bulur.

Parmağını sol tarafa doğru ilerletir.

Elindeki kalemin ucunu, bulduğu kutucuğa yerleştirir.

IV.2.2.2.5. Rastgele Nokta Basma

Tabletin üzerindeki kutucukları bulur.

Kalemin ucunu, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.

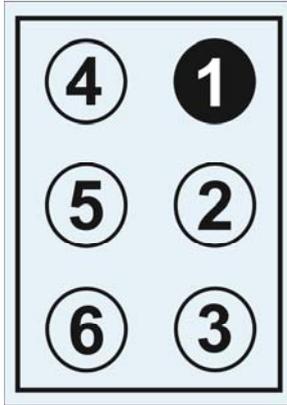
Kutucuğun içinde rastgele noktalar basar.

Not: Kutucuk içinde rastgele nokta basma sırasında çalışma oyun şekline dönüştürülerek öğrencilerin ilgileri arttırılabilir. Örneğin, “Kutunun içine ben altı tane çukur sakladım. Bu çukurları ilk önce kim bulacak?” şeklinde çalışma yapılarak yapılan çalışma eğlenceli hâle getirilebilir.

IV.2.2.2.6. Altı Nokta Basma

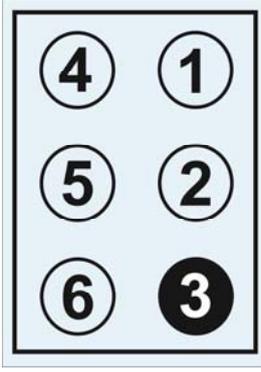
- Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
- Kalemi, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
- Kutucuğun sağ üst köşesindeki 1. noktayı bulur.
- Kalemi dik bir şekilde tutar.
- Kalemi bastırır.
- 1. noktayı yazmış olur.

Şekil 9. 1. Noktayı yazma

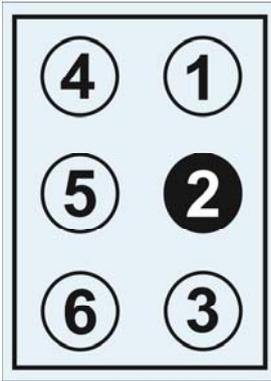
1. Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
2. Kalemi, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
3. Kutucuğun sağ alt köşesindeki 3. noktayı bulur.
4. Kalemi dik bir şekilde tutar
5. Kalemi bastırır.
6. 3. noktayı yazmış olur.

Şekil 10. 3. Noktayı yazma

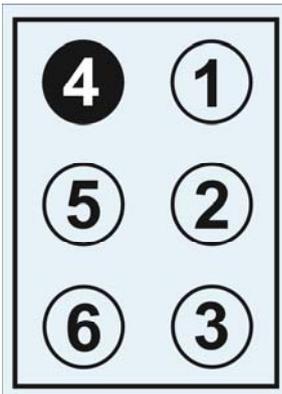
1. Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
2. Kalemı, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
3. Kalemın ucunu kutucuğun sağ üst ve sağ alt köşelerin ortasına yerleştirerek 2. noktayı bulur.
4. Kalemı dik bir şekilde tutarak bastırır.
5. 2. noktayı yazmış olur.

Şekil 11. 2. Noktayı yazma

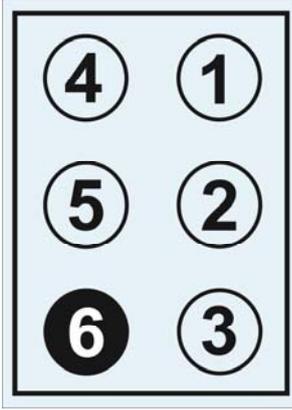
1. Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
2. Kalemı, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
3. Kutucuğun sol üst köşesindeki 4. noktayı bulur.
4. Kalemı dik bir şekilde tutarak bastırır.
5. 4. noktayı yazmış olur.

Şekil 12. 4. Noktayı yazma

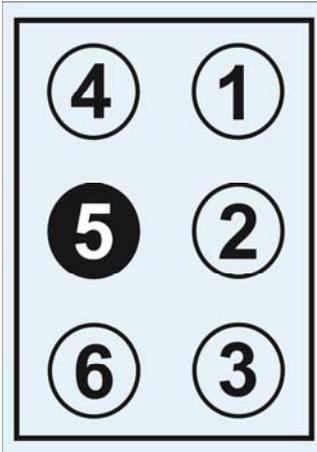
1. Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
2. Kalemı, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
3. Kutucuğun sol alt köşesindeki 6. noktayı bulur.
4. Kalemı dik bir Şekilde tutarak bastırır.
5. 6. noktayı yazmış olur.

Şekil 13. 6. Noktayı yazma

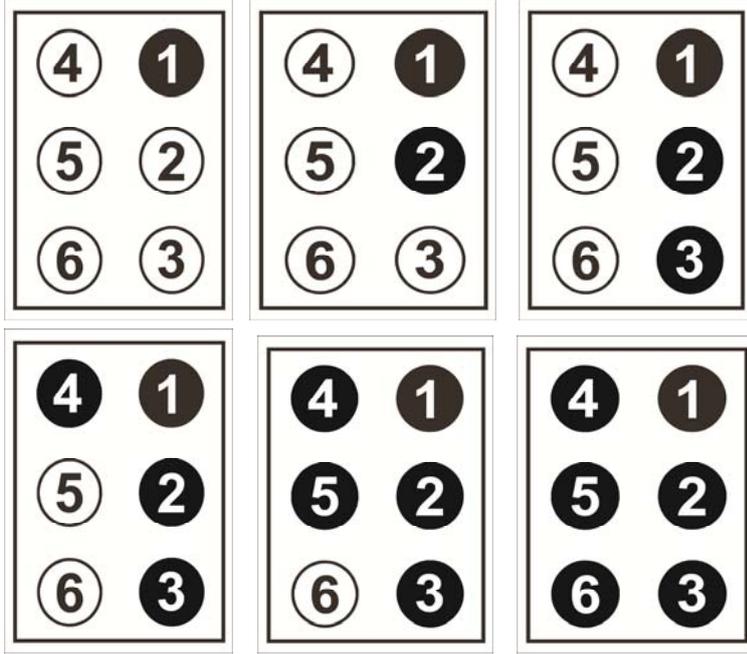
1. Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
2. Kalemı, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
3. Kalemın ucunu kutucuğun sol ũst ve sol alt köşelerin ortasına yerleştirerek 5. noktayı bulur.
4. Kalemı dik bir Şekilde tutarak bastırır.
5. 5. noktayı yazmış olur.

Şekil 14. 5. Noktayı yazma

IV.2.2.2.7. Sırayla Altı Nokta Basma

Şekil 15. Sırayla altı nokta yazma

1. Parmağı ile ilk kutucuğu bulur.
2. Kalem, bulduğu kutucuğun üzerine getirir.
3. Yukarıdaki sıralama ile altı noktayı basar.

BÖLÜM V: BRAİLLE YAZI SİSTEMİ İLE OKUMA-YAZMA

V.1. E-L-A-T SİSTEMİNE GÖRE SES EŞLEME ÇALIŞMALARI

V.2. BRAİLLE NOKTA ÖZELLİKLERİNE GÖRE SES EŞLEME ÇALIŞMALARI

Görme engellilerde okuma yazma çalışmaları, alfabedeki harflerin öğretim sıralaması, noktaların sayıca azlığı çokluğu, harflerin fiziksel yapısı, ses benzerlikleri ve seslerin günlük hayattaki kullanım sıklığına göre yapılması gerekmektedir. Görme engelli okullarında eğitim alan öğrencilere yönelik belirtilen durumlar göz önüne alınarak harf öğretim sıralaması düzenlenir ve bu sıralamaya göre öğretim çalışmaları yapılır. Bu kitapta, kaynaştırma çalışmalarına devam eden görme engelli öğrenciler düşünülerek okuma yazma çalışmaları iki bölüm hâlinde hazırlanacaktır. Birinci bölüm, müfredattaki harf öğretim sıralaması, görme engelli öğrencilerin öğrenme becerilerine göre düzenlenerek hazırlanacaktır. Bunun nedeni, kaynaştırma çalışmalarına devam eden görme engelli öğrencilerin buldukları sınıflardakilerin müfredat programına göre okuma yazma çalışması yapmasıdır. Görme engelli öğrenci için farklı bir ses öğretim sıralaması yapmak, öğrenciyi sınıf içinde daha da farklılaştıracaktır. İkinci bölümde ise Braille sembollerdeki noktaların sayıca azlığı çokluğu, harflerin fiziksel yapısı, ses benzerlikleri ve seslerin günlük hayattaki kullanım sıklığı göz önüne alınarak, harf öğretim sıralaması yapılarak bu doğrultuda hazırlanan Braille okuma yazma çalışmaları yer alacaktır. Ses eşleme öğretimi sırasında aşağıdaki uyarılara dikkat etmek gerekmektedir:

1. Braille okuma yazma çalışmalarına başlamadan önce öğrencinin ellerinin sıcak olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencinin elleri soğuk olduğunda, kabartma noktaları hissetmesi zor olacağından okuma becerisi uygun şekilde gerçekleşmeyebilir.

2. Ses öğretimi yapılırken art arda öğretilen harflerin ses ve şekil benzerliğinin olmaması gerekmektedir. Art arda öğretilen iki harf ses veya şekil olarak birbirine ne kadar benziyorsa karıştırılma ihtimalleri de o kadar yüksektir. Bu nedenle benzer harfleri birbirinden ayrı zamanlarda öğretmek gerekir.

3. Harf öğretiminin ilk bir ayında her derste biri dersin başında biri sonunda olmak üzere iki ayırt edici değerlendirme önerilmektedir. Bunun nedeni, öğrencilerin o güne kadar öğrendikleri harflerle mümkün olduğunca çok alıştırmayı sağlamaktır. Öğretim ilerleyip öğrenciler hece ve kelime okumaya geçince ayırt edici değerlendirmelerin sayısı bire düşürülebilir.

4. Okuma yazma çalışmaları yapılırken harf ve rakam öğretimleri bir arada yapılmamalıdır. Rakam öğretimi sırasında bunların hangi harfe karşılık geldiği söylenmemelidir. Örneğin; a-1, b-2 gibi.

5. Braille ses öğretimi çalışmalarına, öğrencinin okumaya hazırlık becerilerindeki mekanik, işitsel ve dokunarak ayırt etme becerileri geliştirildikten sonra geçilmelidir.

6. Yeni harfin ne zaman verileceği öğrencilerin performansına göre belirlenir. Yeni bir harfin öğretiminin her iki ya da üç günde bir yapılması uygundur. Bu hız, öğretmenin yeterli günlük alıştırmaya yaptırdığı varsayımına göre belirlenen bir süredir.

7. İlk beş harf öğretildikten sonra eğer öğrenciler bu harflerin hepsini doğru olarak okuyamıyorlarsa, yeni harf öğretilmemelidir. Eğer öğrenciler bu beş harften yalnızca birinde güçlük yaşıyorlarsa, bu harfe benzemeyen yeni bir harf öğretilir. Örneğin, öğrenci “m” veya “b” harfinde sorun yaşıyorsa “e” ünlüsü verilebilir. Ancak öğrenci önceden öğrendiği bir ünlüde sorun yaşıyorsa yeni verilecek harf, ünsüzler arasından seçilmelidir.

8. Öğrencilere sürekli sesler öğretilirken bu sesi sürekli söylemeleri öğretilmelidir. Bu, daha sonra hece ve kelime seslendirirken yararlanacakları bir beceridir. Öğrenci kelime okuma çalışmaları sırasında örneğin, okul kelimesini okurken “ooo” derken bir sonraki harfe doğru hareket edecektir. Eğer öğrenci “o” harfini uzun seslendiremezse kelimeyi okumakta zorlanacaktır.

9. Harfler seslendirilirken ses eklenerek bozulmamalarına dikkat edilmelidir.

10. Düşünme süresi harf öğretimine yeni başlandığında 4-5 sn. iken öğrenciler yaklaşık 12 harfi okuyabilir duruma geldiklerinde bu, 2 saniyeye düşürülebilir.

11. Düşük performanslı öğrencilerin harfi okuma süresini kısaltmak için öğretmen çabuk okumaları pekiştirebilir.

12. Öğretmen, harf okudukları sırada öğrencilerin gözlerini ve dudaklarını dikkatle gözlemelidir. Öğretmen bir seferde bütün öğrencilerini gözleyemeyeceği için bir seferde birkaç öğrencisini gözledikten sonra dikkatini, diğer öğrencilerine yönlendirmelidir.

13. Öğretmen öğrencilerin parmaklarına (dokunsal öğrencilerin) dikkatle bakmalıdır. Öğrenci harfe bakmıyorsa (parmağı harfin üzerinde değilse) öğrenci, dikkatini bu işe vermiyor demektir.

14. Harfi seslendirirken öğrencilerin ağızları belli bir pozisyonda olur. Örneğin, öğrenci “l” harfini seslendiriyorsa ağızı açık olmalı ve dilin ön kısmı üst dişlere ve üst damağa değmelidir. Eğer öğrencinin ağız ve dili bu pozisyonda değilse büyük ihtimalle harfi yanlış seslendiriyor demektir.

15. c-g, d-t, f-v, p-b, s-z ve ünlülerde ağızın pozisyonu aynı kaldığı için öğretmen, öğrencilerin tepkilerini dikkatle dinlemelidir.

16. Öğretmen, bütün öğrencilerin harfi doğru okuduğundan emin olmak için dönüşümlü değerlendirmenin ardından mutlaka bireysel değerlendirme yapmalıdır. Öğretmen hatayı ne kadar çabuk belirlerse düzeltmesi o kadar kolay olur.

17. Öğretmen, ayırt edici (dönüşümlü) değerlendirme yaparak birçok öğrenciyi o ana kadar öğrenilen bütün ünlüler ve güçlük yaşanan ünsüzlerde değerlendirmelidir.

18. Öğretmen, bütün öğrencileri haftada veya iki haftada bir öğretilen tüm harflerde değerlendirmelidir. Öğrencilerin 4-5 saniyelik sürede tepki oluşturup oluşturamadığına dikkat etmelidir. Bu değerlendirme grupla değil, bireysel olarak yapılmalıdır.

19. Bir öğrenci bazı harfleri uzun süredir karıştırıyorsa öğretmen bu harflerden sadece biriyle çalışmalı ve alıştırmalarda karıştırdığı diğer harfi kullanmamalıdır. Öğrenci karıştırdığı harflerin ilkinde bütün ayırt edici değerlendirmelerde **üç gün arka arkaya** doğru tepki verdiğinde, karıştırılan diğer harfin öğretimine geçilebilir.

V.1. E-L-A-T SİSTEMİNE GÖRE SES EŞLEME ÇALIŞMALARI

• Bu bölüm, kaynaştırma çalışmalarına devam eden görme engelli öğrencilere göre düzenlenmiştir.

Ses eşleme çalışmaları, okuma yazma aşamalarının ilkidir. Ses eşleme çalışmaları aşağıdaki öğretim sıralamasına göre verilecektir.

- 1.Grup: e-l-a-t
- 2.Grup: i-n-o-r-m
- 3.Grup: u-k-ı-y-s-d
- 4.Grup: ö-b-ü-ş-z-ç
- 5.Grup: g-c-p-h
- 6.Grup: ğ-v-f-j

V.1.1. İŞİTSEL FARKINDALIK

Ses çalışmalarına başlarken öncelikle öğrencilerde işitsel farkındalık oluşturmak gerekir. Bu çalışmayı her sesi çalışırken yapacağız. İşitsel farkındalık çalışmalarını dört bölümde inceleyebiliriz.

1. Kelimelerin ilk sesini ayırt etme
2. Sesleri birleştirerek kelime yapma
3. Bir kelimeyi seslerine ayırma
4. Kafiye yapma

V.1.1.1. Kelimelerin İlk Sesini Ayırt Etme

Bu çalışmada kullanılacak kelimeler öğrenci tarafından somutlaştırılabilen kelimeler olmalıdır. Öğretmen çalışma yapılırken kullandığı kelimelerin ifade ettiği nesnelere yanında bulundursa, yapılan öğretim kolay ve kalıcı olacaktır.

Kelimelerin ilk sesini ayırt etme ile ilgili çalışmayı örneklendirelim.

Örnek: F sesi ile başlayan kelimeleri belirleme

Materyal: fırça, fındık, fincan, limon ve sıra

Öğretim amacı: Öğrenci, gösterilen resimlerdeki nesnelerin (öğretmenin dokunarak incelemesini istediği veya ismini söylediği nesnelerin) f sesi ile başlayanlarını her defasında ayırt eder.

Ön koşul: Resmi gösterilen, dokunduğu ve ismi söylenen nesnelere ayırt etme.

Çalışma-1. Öğretmen, “Şimdi sizden bir eşyayı incelemenizi isteyeceğim. İnceleyen, beni sessizce beklesin (Öğrencilerine tek tek fırçayı inceletir.). Bu, fırça. Bu, nedir?” der. Ders için seçilen bütün nesnelere aynı şey tekrarlanır.

2. “Şimdi sizinle bir oyun oynayacağız. Dokunduğunuz (gördüğünüz resim) eşyanın ‘f’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceksiniz.“ Öğretmen “ffff” diye sesi çıkarır. “fff” dediğimiz zaman dilimiz aşağıda, üst dişlerimiz alt dudığımızın üstündedir. “Şimdi ‘fff’ diyelim ve dişlerimizi kontrol edelim. Dişlerinizin dudaklarınızın üstünde olduğunu gördünüz mü?”

3. “Şimdi beni dinleyin. Önce sizden nesneye dokunmanızı isteyeceğim (resim göstereceğim), sonra bu nesnenin ismini ve f sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” der. Öğretmen, öğrencilerine birer fındık dağıtır ve ona dokunmalarını ister. “Fındık (f sesini vurgular.). Fındık, ‘fff’ ile başlıyor. Üst dişlerim alt dudığıma geliyor ve dilim aşağıda.” der.

Limon resmi veya nesne. Limon. Limon “‘fff’” ile başlamıyor.

4. Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra evet “ff” ile başlıyor çünkü... biçiminde açıklamasını yapar.

*** Yanlış cevap da da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar.**

5. Bireysel değerlendirme yapar.

UYARILAR:

1.Öğrenciden, beceriyi yerine getirmesini istemeden beceriyi yaparak gösterin.

Örnek: Öğrencinin önüne iki nesne ya da nesne resmi konur. Resimlerin, nesnelerin isimleri öğrencilere söylenir (elma ve top). Sonra “eeee” denilerek elma işaret edilir. “Elma, ‘eee’ ile başlıyor.” denir.

Olumsuz örnek: “Bu resimdeki nesnenin ilk sesini bana kim söyleyecek?”

“Bana, ‘e’ ile başlayan isimler söyleyin.”

2.Yalın ve kısa anlatımlar kullanın.

Örnek: “Aaayyy’ın ilk sesi (aaa). Herkes ayın ilk sesini söylesin (aaa).”

Olumsuz örnek: “Ayın ilk sesi Ayşe, arı ve Ankara’nın ilk sesleriyle aynıdır. Kim bana ayın ilk sesiyle başlayan kelime söyleyecek?”

3.Hataları doğru yanıtı söyleyerek düzeltin ve öğrencilerin doğru yanıtı tekrarlamasını isteyin.

Örnek: “Mumun ilk sesi ‘mmmm’. Mumun ilk sesini benimle söyleyin: ‘mmm’”

Olumsuz örnek: Soruyu tekrarlamak, nesneyi, resmi inceleyip “Şimdi ilk sesi söyleyin.” söyleyerek düzeltin.

4. İşitsel becerilerin öğretiminde harf kullanılması önerilmemektedir. Öğrencinin işiterek becerileri yerine getirmesi istenmektedir.

V.1.1.2. Sesleri Birleştirerek Kelime Yapma

Bu beceri bir dizi sesi bir kelime olarak söylemeyi gerektirir. Öğretmen, bir kelimeyi uzatarak söyler. Öğrenci, bu sesleri normal hızda söyler.

1. “Bugün ‘hangi kelime’ oyunu oynayacağız. Ben bir kelimeyi yavaş yavaş söyleyeceğim. Siz hızlı söyleyeceksiniz. Şimdi nasıl yapacağınızı gösteriyorum. Beni izleyin.”
2. Öğretmen kelimeyi yavaş söyler. “Dinleyin: ‘aaallllll’ hangi kelime? Al.”
3. “Yeni kelime, dinleyin: ‘mmmuuumm’ Hangi kelime? Mum.”
4. (Al ve mum) da dâhil olacak şekilde en az dört kelime ile değerlendirme yapar: al, mum, su, fil.
5. Öğretmen, bütün öğrenciler her kelimeyi doğru olarak söyleyinceye kadar süreci tekrarlar.
6. Öğrencilerle bireysel alıştırma yapılır.

Öğrenciler sesleri birleştirerek kelime yapma becerisinde üç tür hata yaparlar:

1. Öğretmeni taklit ederek kelimeyi uzatarak söylerler.
2. Son sesi söylemeyebilirler (mmmuuummm – mu).
3. Yanlış söyleyebilirler (ssseeellll- sil).

Öğrenci “al” yerine öğretmen gibi “aaalll” derse ya da sel yerine sil derse öğretmen doğru cevap için model olur.

Dinleyin : sel

Kelimeyi uzun biçimiyle söyler ve “Kelimeyi söyleyin.” der. Öğrencilerle birlikte söyleyerek onlara rehberlik eder.

“Şimdi sıra sizde. ‘ssseeellll’ hangi kelime?”

UYARI:

1. Sesleri birleştirerek kelime yapma becerisinde sınıftaki bir ya da iki öğrenci hata yapabilir. Öğretmen düzeltmeye başlamadan önce doğru cevap veren öğrencileri pekiştirmelidir. Bu, öğrencilere, öğretmenin doğru cevaplara önem verdiğini gösterir. Hata yapan öğrencilere eleştiride bulunmaktan kaçınılmalıdır.

2. Öğretmen hataları bireysel olarak değil grupla düzeltilmelidir.

V.1.1.3. Bir Kelimeyi Seslerine Ayırma

Bir kelimeyi seslerine ayırmak, öğrencilerin bir kelimenin seslerini yavaş biçimde söylemesi demektir.

1. Bugün bir kelimeyi uzun biçimde söyleyeceksiniz
2. “İlk kelitemiz: fil. Şimdi ben bu kelimeyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. Fil. Şimdi uzun söyleyelim: ‘ffffiilll’”
Öğretmen bir kelimeyle daha model olduktan sonra en az dört kelimeyle değerlendirme yapar.
3. Öğretmen öğretim setindeki tüm kelimelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.
4. Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Öğrenciler bir kelimeyi seslerine ayırma becerisinde üç tür hata yaparlar:

1. Doğru sesi söylemezler.
2. Seslerin arasında beklerler.
3. Bir sesteki diğerine geçemezler.

Öğretmen hata düzeltmek için;

1. Yanlış sesi duyar duymaz öğrencileri durdurur.
2. Doğru tepki için model olur.
3. Öğrencilere rehberlik eder.
4. Öğrencileri değerlendirir.
5. Öğretimi baştan alır.

Öğrenci “sel” kelimesini (ssssiiilll) biçiminde seslendirir. “Durun”

“Dinleyin: ‘eeee’”

Kelimeyi söylüyorum “ssseeelll”

“Benimle birlikte söyleyin (Bunu bütün öğrenciler doğru biçimde söyleyinceye kadar sürdürür.).

Şimdi sıra sizde.”

Sesleri birleştirerek kelime yapma ve bir kelimeyi seslerine ayırma çalışmalarında iki işitme becerisi bir arada sunulur. Bu aşamaya, öğrenciler bir kelimeyi seslerine ayırmada hatasız tepki verdiklerinde geçilir.

1. “İlk olarak kelimeyi yavaş, sonra hızlı söyleyeceksiniz.”
2. “Dinleyin.” Bekler. “Ssseeelll. Yavaş söyleyin (işaret).”

Hangi kelime? İşaret (Ssseeelll- sel)”

3. “Dinleyin.” Bekler. “Aaalll yavaş söyleyin.

Hangi kelime? (Aaalll – al)”

4. “Dinleyin.” Bekler. “Mmmuummm yavaş söyleyin.”

Hangi kelime? (Mmmuuumm – mum)”

5. Öğretmen, bu süreci öğrenciler tüm kelimeleri hatasız biçimde seslendirinceye kadar sürdürür.
6. Öğrencilerle bireysel çalışma yapar.

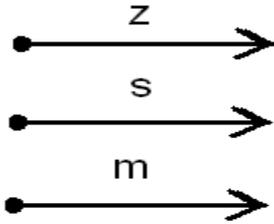
V.1.1.4. Kafiye Yapma

Kafiye yapma üçüncü işitme becerisidir. Kafiye yapma;

1. Öğrencilerin aynı seslerin farklı kelimelerde nasıl görüldüğünü anlamasını sağlar:
Zil, dil, bil, sil.
2. Öğrencileri, süresiz seslerle başlayan kelimeleri seslendirmeye (okumaya) hazırlar.

Kafiye yapmaya, öğrenciler sesleri birleştirerek kelime yapma ve kelimeyi seslerine ayırma becerilerinde ustalaştıktan ve harfleri okumayı öğrendikten sonra geçilir.

Öğretmen tahtaya aşağıdakileri yazar.

1. Şimdi “il” ile kafiye yapacağım

Neyle kafiye yapacağım?

2. Öğretmen ilk sıradaki yuvarlağa parmağını dokundurur. “İl” ile kafiye yapıyorum. Bir saniye bekler. Parmağını çizgi boyunca hareket ettirirken “zil” der. Sonra da “dil” der.

3. Aynı süreç diğer satırlar için de tekrarlanır.

4. Öğretmen öğrencileri değerlendirir, parmağını ilk satırdaki yuvarlağa dokundurup “il” ile kafiye yapacaksınız. Neyle kafiye yapacaksınız?

“İl” ile kafiye yapın. 1 sn. bekler ve parmağını çizgide ilerletir

“İl” ile kafiye yapın...

5. Öğrencilere bireysel söz sırası verilir.

Çalışma sırasında yapılan hatalar aşağıdaki gibi düzeltilir.

1. Öğretmen doğru cevabı verir.
2. Model olur. “İl ile kafiye yapıyorum: zil, dil, bil”
3. Rehberlik eder. “Birlikte yapalım. İl ile kafiye yapıyoruz: zil, sil, bil”
4. Test eder. “Şimdi sıra sizde. İl ile kafiye yapın.”

V.1.2. İşitme Becerileri Çalışmalarında Dikkat Edilmesi Gerekenler İlkeler

1. Kelimeyi yavaş söylemek, öğrencilerin kelimedeki her bir sesi uzun zaman diliminde duymasını sağlar.

- Her sürekli ses yaklaşık 1,5 saniye söylenmelidir.
- Sesler arasında duraklama yapılmamalıdır.
- Sesler başka ses eklenerek bozulmamalıdır.

Bal kelimesi yavaş biçimde söylenirken “ bbbıaaalll” biçiminde söylenebilir.

Bunu önlemek için süresiz sesler tek bir kez çıkarılıp ortadaki ünlü ve sondaki sürekli ses uzatılabilir (Baaaalll).

2. Öğretmen, öğrencilerden grup olarak cevap alırken öğrencilerin doğru sesi çıkarıp çıkarmadıklarını anlamak için öğrencilerin ağızlarına bakmalıdır. “Mmm” sesini çıkaran bir öğrencinin dudakları açıksa yanlış ses çıkarıyor demektir.

3. Öğretmen, bir öğretim sırasında bir kelimedenden diğerine geçerken 1-2 saniyelik duraklamalar yapmalıdır. Öğrencileri tek kelimelik ifadelerle çabucak pekiştirip yeni örneğe geçmelidir.

4. Bir becerinin öğretimi sırasında bir sonraki basamağa geçerken fazladan konuşmaya yer verilmemelidir. Öğrencilerin dikkatini öğretime çekmek için ardı ardına gelen basamaklar arasında kesinti olmamalıdır.

5. Öğretimde kullanılan örnek sayısı ve öğrencilerin pekiştirilme yoğunluğu öğrencilerin öğretimde ne kadar güçlük yaşadıklarına göre değişiklik gösterir. Öğrenciler kolayca doğru tepki veriyorlarsa onlara daha çok kelime sunulabilir ve daha az pekiştirmeye yer verilir.

6. Öğrencilere bireysel söz hakkı vermenin amacı, son bir kez onların doğru tepki verip vermediklerini test etmektir. Çalışmaların başlangıcında daha çok öğrenciye söz hakkı verilirken zamanla bu sayı azaltılır.

Bireysel söz sırası vermede kural:

- Bütün düşük performanslı öğrencilere bireysel söz sırası verilir.
- Performansı iyi bir ya da iki öğrenciye bireysel söz sırası verilir. Böylece yalnızca düşük performanslı öğrencilere bireysel söz hakkı verilerek onların sınıf içinde küçük düşürülmesi önlenmiş olur.

7. İşitme becerilerinin öğretiminde kullanılacak örnekler öğrencilere yabancı olmayan yalın kelimeler olmalıdır. Başlangıçta ünlü+ünsüz ve ünsüz+ünlü+ünsüz kelimeleri kullanılmalıdır.

8. Öğretmen kelime seçerken önceden tahmin edilmeyen bir seçim yapmalıdır. Eğer bütün örneklerde ortadaki ünlü a olursa öğrenciler, öğretmeni dinleyerek tepki vermek yerine tahmin

ederek tepki verirler. Bundan kaçınmak için öğretmen, ardı ardına gelen kelimelerde aynı sesin aynı pozisyonda olmadığı kelimelerle bir örnek listesi hazırlamalıdır.

V.1.3. SES ÖĞRETİM ÇALIŞMALARI

V.1.3.1. “e” (ﺋﻪ) Sesinin Öğretimi

Ses öğretim çalışmalarını eğlenceli hâle getirmek, öğrencinin dikkatini toplamak ve öğretimin kalıcı olmasını sağlamak amacıyla herhangi bir sesin öğretimine başlarken işitsel farkındalık oluşturma aşamasında öğretilen sesle ilgili bir şarkı veya masalı öğrencilere dinletmek, çalışmalara renk katacaktır. Örneğin, “e” sesini öğretmeye başlarken “Eee bebeğim eee” şarkısını dinletmek gibi...

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “e” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, elma, erik, elbise, kazak, telefon kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra elmayı eline alarak “Bakın, bu, elma.” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “e” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki: “Şimdi ‘e’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘e’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen, “eeee” diye sesi çıkarır. “‘eee’ dediğimiz zaman dilimizin ucu alt dişlerin alt kısmına geliyor ve ağzımız açık durumdadır. Şimdi ‘eee’ diyelim ve dişlerimizi kontrol edelim.” denilir. “Dilinizin, dişinizin alt kısmına değdiğini fark ettiniz mi? Ağzımız da açık kalıyor.” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden nesneye dokunmanızı isteyeceğim sonra bu nesnenin ismini ve ‘e’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” Öğretmen, öğrencilerine birer elma dağıtır ve ona dokunmalarını ister. “Elma (‘e’ sesini vurgular.) Elma ‘eee’ ile başlıyor. Dilimin ucu, dişlerimin altına geliyor ve aynı zamanda ağzımız açık kalıyor.” Kazak gösterilir dokundurulur ve “eee ile başlamıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘eee’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Daha sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir ve örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “e” sesini yazma çalışması yapılır. “e” sesinin noktalarının sağ üst nokta ve sol orta nokta (1. ve 5. nokta) diyerek söylenir, “e” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “e” sesini yazdığı anda, “e” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

a) Öğretmen, öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harf-ten çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen harfin sesini verir “eee” (model olma).

c) Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “ Oku.” der. İşaret verir.

Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir altı nokta, bir “e” sesi bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tableten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken de altı noktalar arasında bulunan “e” harflerini bulduğunda, “e” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen; “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen; “İlk harfe dokunun der.” 4 sn. bekler.(İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret.)”

ç) Öğretmen, öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “e” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “e” seslerini bulduğunda, “e” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘e’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘e’ harfini bulunca buldum diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” deyip yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘e’ harflerini bulun.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

V.1.3.1.1. Hata Düzeltme

Harf ses eşleme aşamasında öğrenciler üç tür hata yaparlar:

- Harfi bir başka harfle karıştırma (Başka bir harfin sesini söyleme.)
- Sesi bozarak söyleme
- Öğretmenin işaretini beklemeden seslendirme

V.1.3.1.1.1. Sesi Karıştırma Hatalarının Düzeltilmesi

Bir öğrenci “e” yerine “b” dediğinde öğretmen şunları yapar:

1. Doğru söyleyen öğrencileri ne için pekiştirdiğini belirterek pekiştirir.
2. Yanlış okunan harfi doğru okuyarak model olur (“eee”).
3. Öğrencileri yanlış okunan harfle değerlendirir.
4. Önceden öğrenilen ve **doğru** okunan harflerle ayırt edici değerlendirme yapar.

Uyarı:

1. Eğer öğrenci harfi yanlış okuyorsa öğretmen bu harfi değerlendirmeye katmaz (“e” yerine “b” diyorsa “b”yi değerlendirmeye katmaz.).
2. Öğretmen değerlendirmeye gittikçe daha fazla sayıda eski harf katar.
3. Öğretmen, dönüşümlü değerlendirmeye, öğrenci önceden öğrendiği en az üç harfle birlikte yanlış okuduğu harfi doğru okuyuncaya kadar devam eder.

ÖRNEK: “m” harfi için dönüşümlü değerlendirme örneği

a, m, s, i, m, r, f, g, m

5. Dersin sonlarında öğrenciler yeniden değerlendirilir. Öğretmen “e” harfini göstererek “Oku.” der. Öğrenci yine yanlış okursa öğretmen 2.-4. basamakları tekrarlar.

Uyarı: Harf karıştırma hataları ne kadar çabuk saptanırsa düzeltmek o kadar kolay olur. Çok uzun zamandır harfleri karıştıran öğrencilerin hatalarını düzeltmek, daha küçük öğrencilerin hatalarını düzeltmekten daha çok zaman alır.

V.1.3.1.1.2. Sesi Bozarak Söyleme Hatalarının Düzeltilmesi

Sesi bozarak söyleme de en az harfleri karıştırmak kadar ciddi bir hatadır. Öğrenci bir harfi ne kadar bozuk telaffuz ederse daha sonraki derslerde öğreneceği harflerde o kadar fazla güçlük yaşar. Örneğin, öğrenci “i” harfini “e” sesiyle okursa “e” harfinin öğretimine geçildiğinde “e” harfini okumada güçlük çeker, daha sonra bu, hece ve kelime okuma çalışmalarında hece ve kelimeleri yanlış okumasına neden olur.

Sesi bozarak söyleme hatalarının düzeltilmesi harfi karıştırma hatalarının düzeltilmesine benzer.

1. Öğretmen doğru tepki verenleri ödüllendirir.
2. Doğru tepki için model olur. “Dinleyin: ‘eee’” der.
3. Öğrencinin dudak ve dilinin doğru pozisyonda olduğunu görünceye kadar rehberlik eder.
4. Ayırt edici değerlendirme yapar. Buradaki ilkeler karıştırma hatalarının düzeltilmesinde olduğu gibidir.
5. Dersin sonlarında yeniden değerlendirme yapar.

Karıştırma hataları ile sesi bozma hatalarının düzeltilmesi arasındaki temel fark, rehberlik etme basamağıdır. Rehber olma basamağında öğretmen öğrencinin ağızına dikkat etmelidir. Ayrıca öğrencinin telaffuzu kabul edilebilir bir düzeye gelinceye kadar öğretmen 5-15 tekrar yaptırabilir. Her seferinde öğretmen model olmalı ve daha sonra öğrenciyle birlikte söylemelidir.

Öğretmenin düzeltmeyle ilgili hedefleri öğrencinin durumuna göre farklılaşabilir. Öğrencinin herhangi bir konuşma problemi yoksa sesi tam doğru çıkarmasını amaçlamalıdır. Eğer öğrenci bir konuşma problemine sahipse doğru sese en yakın telaffuzu kabul edilebilir.

Öğretmen rehberlik etmeye öğrenci üst üste iki doğru tepki verinceye kadar devam etmelidir.

Not: Ses öğretimi çalışmalarında, yukarıdaki çalışmalarda da görüldüğü gibi satır takibi yapma, alt satıra geçme, ayırt etme ve yazma çalışmalarına da yer verilmektedir. Ses öğretimi çalışmaları sırasında bu çalışmaların sürdürülmesi ve akıcılık kazandırılması hususlarının da dikkate alınması gerekmektedir.

V. 1.3.2. “l” (:) Sesi Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve çalışma yapılacak sesi öğrencinin daha kolay öğrenmesi için işitsel becerilere yer verir. Burada “l” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “l” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, limon, lale, makas, bardak kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen, öğrencilerden belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Daha sonra limonu eline alarak “Bakın, bu limon!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “l” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘l’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız.

c) Öğretmen önce öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve ona “Oku.” der. İşaret verir.

Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir altı nokta, bir “l” sesi bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “l” harflerini bulduğunda “l” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮

⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘l’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek öğrencilere yönerge verir.

b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).”

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir de “l” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “l” seslerini bulduğunda “l” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮

⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘l’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘l’ harfini bulunca ‘Buldum.’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” deyip yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler. (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘l’ harflerini bulun.” Bulduklarında işaret verilerek okumaları sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

V.1.3.2.1. Hece Oluşturma

Bu bölümde hece oluşturma çalışmalarıyla birlikte öğretim süreci yer alacaktır. Diğer seslere geçildiğinde öğretim süreci kısaltılarak verilecektir. Hece öğretim çalışmalarına öncelikle kapalı hecelerden başlanması gerekmektedir.

Hece oluşturma çalışmalarında, işitsel farkındalık aşamalarından ve kelimeyi seslerine ayırma çalışmalarından yararlanacağız. Öğrenci kelimeyi seslerine ayırma çalışmalarında ne kadar başarılıysa hece oluşturma çalışmalarında da o kadar başarılı olacaktır. Hece oluşturma çalışmalarına aynı ses eşleme çalışmalarında olduğu gibi işitsel farkındalık çalışması yapılarak başlamak, öğrencilerin heceleri kolayca öğrenmelerine olanak sağlayacaktır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “el” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮

Hece okuma çalışmalarına başlarken öncelikli olarak işitsel farkındalık geliştirme bölümünde incelediğimiz kelimeyi seslerine ayırma çalışmalarını tekrar inceleyelim. Daha önce belirttiğimiz gibi kelimeyi seslerine ayırma çalışması, bir kelimenin seslerini yavaşlatarak yani uzatarak söylemektir. Öğretmen, aşağıdaki aşamaları takip ederek kelimeyi veya heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir kelimeyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”
2. “İlk kelitemiz: ‘fil’. Şimdi ben bu kelimeyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘Fil.’ Şimdi uzun biçiminde söyleyeceğim: ‘fffiilll’.”

Öğretmen bir kelimeyle daha model olduktan sonra en az dört kelimeyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen, öğretim setindeki tüm kelimelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.

Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar. Tahtaya heceyi yazar. “Bugün sizinle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”
“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?” diye sorarak dönüt alır.

“Ben heceyi okurken dinleyeceksiniz. Sonra birlikte okuyacağız.”

2. Öğretmen, öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir (eeelll).
3. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘eeelll’”
Öğretmen bu aşamayı, üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.
4. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

V.1.3.2.2. Hece Okuma Çalışmalarıyla İlgili Uyarılar

1. Hece okuma çalışmaları fark edileceği gibi işitme becerilerinden kelimeleri seslerine ayırma çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Öğrenci kelimeleri seslerine ayırma becerisine sahipse hece okuması kolaylaşacaktır. Çünkü **hece okumanın en önemli ve zor yanı sesler arasında duraklama yapmaksızın sesleri birleştirmektir.**

2. Hece okuma becerisi öğrenciler için zor bir beceridir. Öğrenci hece (kelime) okurken ilk harfi okuyacak, ilk sesi okurken ikinci harfin sesini belirlemeye çalışacaktır. Sonra sesler arasında kesinti yapmadan ikinci harfin sesini verecektir.

Uyarı: Öğretmenin heceyi öğrenciyle birlikte okumasının amacı, öğrencinin **doğru cevabı yeterince duymasını** sağlamaktır.

3. Öğrenci, kabartma alfabe ile yazılmış heceleri okuma sırasında her harfi seslendirirken, ona dokunup dokunmadığının gözlenmesi gerekir.
4. Öğretmen öğrencinin parmağını öğrenci sesi çıkartacak kadar ve diğer harfe geçecek kadar harfin üzerinde tutmalıdır (İşaret etmeli.). Bu süre sürekli sesler için 2 saniyedir.
5. Öğrencilerin heceyi (kelimeyi) hatasız okuması için birçok kez seslendirmesi gerekebilir. Bu tekrarlar yapılırken dikkat edilmesi gereken şey tekrarların temposudur. Her bir tekrar için öğretmen “tekrar” yönergesini kullanabilir. Öğrenci heceyi okuyunca öğretmen “tekrar” der ve

okumaları için öğrencilere işaret vermeden önce iki saniye bekler. Bu süre öğrencilerin heceye (kelimeye) odaklanmalarını sağlar. Süre kısa tutulursa öğrenciler heceye odaklanamadıkları için hata yapabilirler.

6. Performansı düşük olan öğrencilerle ilk hece öğretimi oturumlarında rehberli uygulama aşamasında 10-15 tekrar yapılması gerekebilir.

Uyarı: Bu tekrarları yaparken dersin çekici olmasını sağlamak için her 5 tekrardan sonra 15-20 saniyelik molalar verilebilir. Bu sürede öğretmen “Çok iyi çalıştın. Heceyi neredeyse tek başına okuyacaksın.” gibi ödül cümleleri kullanır. Öğrenci heceyi (kelimeyi) bağımsız olarak okuyunca “Evet, başardın. Haydi gel, kendimizi alkışlayalım. Herkes ne kadar çok çalıştığımızı anlasın.” biçiminde ödül cümleleri kullanabilir.

7. Ayırt edici uygulama, öğrenciler birkaç heceyi (kelimeyi) okumayı öğrendikten sonra yapılır. Bu, harf öğretimindeki uygulamayla aynıdır. Hecelerin ayırt edici değerlendirmesi heceler ile yapılmalıdır. Harfler karıştırılmamalıdır.

V.1.3.2.3. Hata Düzeltme

1. Hece okuma öğretimi sırasında öğrencilerin en fazla yaptıkları hata, sesleri duraklayarak söylemeleridir. Bu biçimde söylendiğinde hece oluşmaz. Bu hata oluştuğunda öğretmen aşağıdaki düzeltme sürecine yer verir:

- a. Model olur. Öğretmen hatayı duyunca öğrenciyi durdurur. “Sesler arasında bekleme. Şimdi heceyi sesler arasında beklemeden okuyacağım, dinleyin: ‘eeelll’”
- b. “Şimdi birlikte okuyalım.”
- c. Değerlendirme
- ç. Öğretim oturumu için seçilen tüm heceler (kelimeler) yeni baştan öğrenciler sesler arasında beklemeden okuyana kadar tekrarlanır. Eğer öğretimde dörtten fazla hece (kelime) varsa son dördü tekrarlanır.
- d. Bireysel değerlendirme

2. Bir diğer okuma hatası da harflerden birini yanlış okumadır. Öğrenci “se” hecesini “si” biçiminde okuyabilir. Bu durumda öğretmen önce yanlış okunan harfle ilgili model olmalı ve değerlendirme yapmalıdır.

- a. Öğretmen sesi düzeltir (eeee).
- b. Heceyi tekrar okur.
- c. Öğrencileri değerlendirir.
- ç. Kelimeyi yeniden okutur.
- d. Öğretim oturumundaki tüm hecelerle aynı süreç sürdürülür.
- e. Bireysel değerlendirme yapılır.

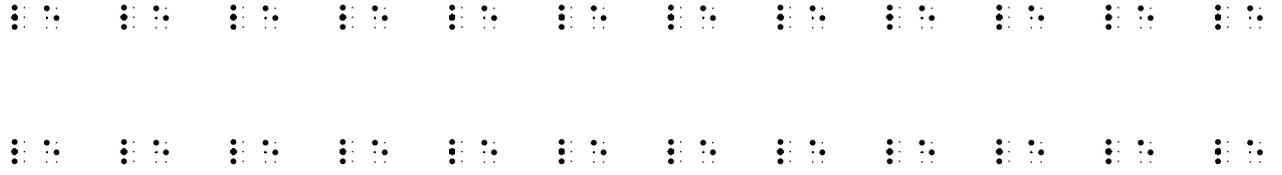
V.1.3.2.4. Ön Düzeltme

1. Ön düzeltme öğrencilerin derste hata oranlarını en aza indirmek için çok yararlıdır. Hece (kelime) okuma öğretimi sırasında öğretmen ön düzeltme tekniğini şöyle kullanır:

Heceyi (kelimeyi) okumasını istemeden önce öğrencinin okumada zorlandığı harfi işaret ederek harfi okumasını ister. Örneğin, öğrenci “e” harfini okumada zorlanıyorsa öğretmen “me” hecesinde “e” harfini göstererek "Hangi harf?" diye sorar. Öğrenci harfi seslendirdikten sonra öğretmen heceyi (kelimeyi) okumasını ister.

2. Ön düzeltme sırasında öğretmenin yardım tuzağına düşmesi tehlikesi vardır. Eğer ön düzeltme çok sık kullanılırsa öğrenci bu ipucuna bağımlı kalabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “le” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

V.1.3.3. “a” () sesinin öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla “a” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “a” sesi ile başlayan ve “a” sesi ile başlamayan ve öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, araba, atkı, ampul, kitap, çanta kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden, belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra oyuncak arabayı eline alarak “Bak bu, araba!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “a” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘a’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘a’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen “aaa” diye sesi çıkarır. “aaa” sesi çıkartılırken çene serbestçe aşağı indirilir (ağız açık). Dil serbest bırakılarak dilin ucu alt dişlere değmelidir. “Şimdi ‘aaa’ diyelim ve dilimizi kontrol edelim.” denilir. “Ağzımızın açık olduğunu ve dilimizin alt dişlere değdiğini fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘a’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” Öğretmen, öğrencilerine birer oyuncak araba dağıtır ve dokunmalarını ister. Araba (‘a’ sesini vurgular.). Araba ‘a’ ile başlıyor. Ağzımız açık ve dilimizin ucu alt dişlerimize değiyor.” Çanta gösterilir/dokundurulur ve ‘a’ ile başlıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘aaa’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “a” sesini yazma çalışması yapılır. Öğrenciden, “a” sesinin, noktaları sağ üst noktaya basılarak yazıldığı (1. nokta) söylenir ve “a” sesini yazması istenir. Öğrenci bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “a” sesini yazdığı anda, “a” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

a) Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen harfin sesini verir: “aaa” (model olma).

c) Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “Oku.” der. İşaret verir. Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye vererek “a” seslerini bularak okumasını ister (ayrıntılı ayırt etme aşaması).

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir altı nokta, bir “a” sesi bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “a” harflerini bulduğunda “a” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘a’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).”

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “a” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “a” seslerini bulduğunda “a” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘a’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘a’ harfini bulunca ‘Buldum.’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” diye yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

- b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).
- c) Öğrencinin “Buldu.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.
- ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘a’ harflerini bul.” denir. Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.
- d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılarak “al” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮ ⋮⋮

Öğretmen aşağıdaki aşamaları takip ederek kelimeyi veya heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

a. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”

b. İlk hecemiz “al.”

“Şimdi ben bu heceyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘al.’ Şimdi uzun ‘aaalll.’”

Öğretmen bir heceyle daha model olduktan sonra en az dört heceyle değerlendirme yapar.

c. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.

Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

a. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar (Tahtaya heceyi yazar.) “Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”

“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?” diye sorarak dönüt alır.

“Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.”

b. Öğretmen öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı, harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir: “aaalll”

c. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘aaalll’”

Öğretmen bu aşamayı, üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.

ç. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “al” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “la” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆ ⠆⠆

Çalışma 5’teki hece öğretim çalışması yapılarak “la” hecesinin öğretimi yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “le” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

NOT: Tabletle yazı çalışması yaparken, öğrenci yanlış noktaya bastığında yanlış düzeltmek için birkaç yol izlenebilir. Bunlardan biri, yanlış yazdığı kelimenin bütün noktalarını altı noktaya çevirerek olabilir. Yalnız kısaltmaları öğrendiğinde bunlar, altı noktadan oluşan kısaltma olduğu için karışıklık çıkabilir. Bu noktaya dikkat etmek gerekir. Diğeri ise yazma işlemi bittikten sonra yazdıklarını inceleyerek yanlış bastığı noktaları kalemin ucuyla silme şeklinde olabilir.

V.1.3.4. “t” (⠆) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “t” sesi ile ilgili bir şarkı veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “t” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, top, toka, tarak, peçete, şişe kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur.

Öğretmen öğrencilerden, belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra topu eline alarak “Bak, bu top!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “t” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘t’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘t’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen “ttt” diye sesi çıkarır. “ttt” sesi çıkartılırken dilin ucu üst diş köklerine değeri ve sertçe söylenir. “Şimdi ‘ttt’ diyelim ve dilimizi kontrol edelim.” denilir. “Dilimizin ucunun üst diş köklerine değdiğini fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘t’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” Öğretmen öğrencilerine birer top dağıtır ve ona dokunmalarını ister. “t” sesini vurgular. “Top ‘t’ ile başlıyor. Dilimizin ucu üst diş köklerine değiyor ve sertçe söylenir. Şişe gösterilir/dokundurulur ve “‘t’ ile başlamıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘ttt’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “t” sesini yazma çalışması yapılır. Öğrenciye, “t” sesinin, noktalarının, sağ orta, sağ alt, sol üst ve sol orta noktalara basılarak yazıldığı (2.,3.,4. ve 5. nokta) söylenir ve “t” sesini yazması istenir. Öğrenci bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “t” sesini yazdığında, “t” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

a) Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen harfin sesini verir “ttt” (model olma).

c) Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “Oku.” der. İşaret verir. Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “t” seslerini bularak okuması istenir (ayrıntılı ayırt etme aşaması).

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “t” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “t” harflerini bulduğunda “t” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘t’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin. (işaret).”

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “t” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “t” seslerini bulduğunda “t” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘t’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘t’ harfini bulunca ‘Buldum.’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” diye yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘t’ harflerini bul.” der. Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara aralarında bir kutu boşluk bırakılan “at” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir.

Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Öğretmen aşağıdaki aşamaları takip ederek heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”

2. “İlk hecemiz ‘at’.”

Şimdi ben bu heceyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘at’. Şimdi uzun ‘aaattt’”

Öğretmen bir hece daha model olduktan sonra en az dört heceyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır. Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar (Tahtaya heceyi yazar.). “Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”

“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?” diye sorarak dönüt alır.

2. **“Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.”**

Öğretmen öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir. “aaattt”

3. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘aaattt’”

Öğretmen bu aşamayı, üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.

4. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “et” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ta” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 5’teki hece öğretim çalışması yapılarak “ta” hecesinin öğretimi yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak “te” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak daha önce öğrendiği “te” hecesine yeni sesler ekleyerek öğrencinin yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “te” hecesine “l” sesini ekleyerek “tel” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “ta” hecesine, öğrendiği “l” sesi eklenerek “tal” gibi yeni heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir. Yine şimdiye kadar öğrenilen seslerle “lat, let” gibi heceler oluşturulabilir.

V.1.3.5. “i” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “i” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “i” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin: ip, iğne, tabak, kâğıt kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen önce öğrencilerden belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra ipi eline alarak “Bak, bu ip!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “i” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘i’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘i’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen “iii” diye sesi çıkarır. “iii” sesi çıkartılırken dilin yanları üst dişlerin iç kısımlarına değeri ve üst dişlerimiz görünür. “Şimdi ‘iii’ diyelim ve dilimizi kontrol edelim.” denilir. “Dilimizin yanlarının üst dişlerimizin iç kısımlarına değdiğini fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘i’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” Öğretmen öğrencilerine birer ip dağıtır ve dokunmalarını ister. İp (“i” sesini vurgular). “İp, ‘i’ ile başlıyor. Dilimizin yanları üst dişlerin iç kısımlarına değeri ve üst dişlerimiz görünür. Tabak gösterilir/dokundurulur ve “‘i’ ile başlamıyor.” denilir.

Öğretmen, diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘iii’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “i” sesini yazma çalışması yapılır. “i” sesinin noktalarının, sağ orta ve sol üst noktalara basılarak yazıldığı (2. ve 5. nokta) söylenir ve “i” sesini yazması istenir. Öğrenci bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “i” sesini yazdığında, “i” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

∴ ∴

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

∴ ∴

- a) Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”
- b) Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen harfin sesini verir “iii” (model olma).
- c) Öğretmen önce öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “Oku.” der. İşaret verir. Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı verip “i” seslerini bularak öğrenciden, okuması istenir. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar, bir “i” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “i” harflerini bulduğunda “i” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

• •

• •

- a) Öğretmen: “Pamaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘i’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.
- b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).
- c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).”
- ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.
- Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “i” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı

ses sembolleri arasında bulunan “i” seslerini bulduğunda “i” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘i’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘i’ harfini bulunca ‘Buldum!’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” şeklinde yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘i’ harflerini bul.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “il” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Öğretmen, aşağıdaki aşamaları takip ederek heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”

2. “İlk hecemiz ‘il’. Şimdi ben bu heceyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘il’. Şimdi uzun, ‘iiill’.”

Öğretmen bir heceyle daha model olduktan sonra, en az dört heceyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.

Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşaşıdaki ğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen ğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar.

“Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”

“**İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?**” diye sorarak dönüt alır.

2. “**Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.**”

Öğretmen ğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir. “iiilll”

3. “şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘iiilll’”

Öğretmen bu aşamayı  dört kez ya da ğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.

4. “şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “**it**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**li**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, ğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• •••

••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• •••

Çalışma 5’teki hece ğretim çalışması yapılarak “li” hecesinin ğretimi yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak “**ti**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak daha önce öğrendiği “**li**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**li**” hecesine “**t**” sesini ekleyerek “**lit**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

Aynı şekilde “**ti**” hecesine, öğrendiği “**i**” sesi eklenerek “**til**” gibi yeni heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**il**” hecesi yazdırılır. Sonra bitişik olarak “**i**” sesi yazdırılarak “**ili**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

V.1.3.5.1. Kelime Okuma Çalışmaları

Kelime okuma çalışmaları iki aşamada planlanmalıdır:

1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları
2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

V.1.3.5.1.1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları

Öğretmen öğrencinin parmağını harflerin üstünden geçirirken model olur: “aaa, liii, eee, lii”

Öğrencilerden kelimeleri heceleyerek okumaları istenir. Öğrencilere acele etmeleri yönünde uyarılarda bulunulmaması gerekir.

V.1.3.5.1.2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

Öğretmen kelimeleri fısıltıyla okuduktan sonra hızlı biçimde okuyarak model olur.

i-let → fısıltıyla okur ve “Hızlı oku.” diyerek “ilet” biçiminde tek seferde söyler.

Bu aşamada seçilen kelimeler, öğrencilerin heceleyerek (yavaş) okuduğu kelimeler olmalıdır.

Öğretmen ikinci aşamada kendisi model olmaz. Öğrencilerin kelimeyi içlerinden okumaları için üç saniye bekler (5 sn.) ve sonra okumalarını ister.

Üçüncü aşamada öğretmen, 2 saniye bekleme süresi vererek öğrencilerin kelimeleri okumalarını ister.

Uyarı: Kelime okuma çalışmalarında seçilen kelimeler aynı sesin aynı yerde görüldüğü kelimeler olmamalıdır. Bal, kal gibi. Böyle olduğunda öğrencilerin rastgele cevap vermesi söz konusu olur.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **Ali, eli, ile, eti, ite, iti, teli, ilet, elit, aleti, atleti, iletli, elti, lila, elli, telli, Atilla** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

V.1.3.6. “n” (∴) sesi öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “n” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “n” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, nar, nane, telefon, poşet kelimeleri belirlenir. Öğretmen, bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden, belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra narı eline alarak “Bak, bu nar!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “n” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘n’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘n’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen “nnn” diye sesi çıkarır. “nnn” sesi çıkartılırken dilin ucu üst diş köklerine değişiyor. “Şimdi ‘nnn’ diyelim ve dilimizi kontrol edelim.” denilir. “Dilimizin ucunun üst diş köklerine değiştiğini fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘n’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim. Öğretmen öğrencilerine birer nar dağıtır ve dokunmalarını ister. Nar (“n” sesini vurgular). “Nar ‘n’ ile başlıyor. Dilimizin ucu üst diş köklerine değişiyor.” Telefon gösterilir/dokundurulur ve “‘n’ ile başlamıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘nnn’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “n” sesini yazma çalışması yapılır. “n” sesinin noktalarının sağ üst, sağ alt, sol üst ve sol orta noktalara basılarak yazıldığı (1.3.4. ve 5. nokta) söylenir ve “n” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “n” sesini yazdığına “n” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

a) Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler öğretmen harfin sesini verir: “nnn” (model olma).

c) Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı verip “nnn” seslerini bularak okuması istenir. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar, bir “n” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “n” harflerini bulduğunda “n” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮

⋮ ⋮

a) Öğretmen: “Pamaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘n’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).”

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “n” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “n” seslerini bulduğunda “n” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘n’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘n’ harfini bulunca ‘Buldum!’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” diye yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘n’ harflerini bul.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “en” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Öğretmen aşağıdaki aşamaları takip ederek heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”

2. “İlk hecemiz ‘en’. Şimdi ben bu heceyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘en’. Şimdi uzun: ‘eeennn’”

Öğretmen bir heceyle daha model olduktan sonra en az dört heceyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.

Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar.

“Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”

“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?” diye sorarak dönüt alır.

2. “Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.”

Öğretmen öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir: “eeennn”

3. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘eeennn’”

Öğretmen bu aşamayı üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.

4. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “**an, in**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**ne**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 5’teki hece öğretim çalışması yapılarak “ne” hecesinin öğretimi yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “**na, ni**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “na” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “na” hecesine “l” sesini ekleyerek “nal” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde “na” hecesine, öğrendiği “t” sesi eklenerek “nat” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “nil, tan, nel, lan” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak, hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “an” hecesi yazdırılır. Sonra bitişik olarak “a” sesi yazdırılarak “ana” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

V.1.3.6.1. Kelime Okuma Çalışmaları

V.1.3.6.1.1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları

- Öğretmen öğrencinin parmağını harflerin üstünden geçirirken model olur: “aaa naa”
- Öğrencilerden, kelimeleri heceleyerek okumalarını ister.

V.1.3.6.1.2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

- Öğretmen kelimeleri fısıltıyla okuduktan sonra hızlı biçimde okuyarak model olur.
a-na → fısıltıyla okur ve “Hızlı oku.” diyerek ana biçiminde tek seferde söyler.
- Öğretmen ikinci aşamada kendisi model olmaz. Öğrencilerin kelimeyi içlerinden okumaları için üç saniye bekler (5 sn.) ve daha sonra okumalarını ister.
- Üçüncü aşamada öğretmen 2 saniye bekleme süresi vererek öğrencilerin kelimeleri okumalarını ister.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **ana, ani, ten, net, anne, nine, nane, Nalan, enli, ilan, inat, Nail, tane, taneli** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

V.1.3.6.2. Cümle Oluşturma

V.1.3.6.2.1. Cümle Okuma Çalışmaları Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler

1. Cümle okuma çalışmalarına, öğrenciler o güne kadar öğrendikleri kelimeleri 5-6 saniyeden daha fazla beklemeden okuduklarında geçilir.
2. Öğrencinin kelime okumada ustalık düzeyi için ölçüt, **beş kelimeyi en fazla bir hatayla üst üste iki gün okumasıdır.**
2. Hazırlanan metinler, **yalnızca** öğrencilerin çözümleyebileceği kelimelerden oluşmalıdır.
3. Cümle okuma çalışmalarının başında daha çok ipucu kullanılırken daha sonra ipuçları azaltılmalıdır.
4. Cümle okuma çalışmaları sırasında öğrencinin kelime okuma zamanını 3 saniyeden 2 saniyeye ve daha sonra da 1,5 saniyeye indirmek hedeflenmelidir (gittikçe azaltmak).
5. Başlangıç aşamasında hazırlanan cümleler 2-4 kelimeyi geçmemelidir.
6. Öğretmen cümle okuma çalışmalarının başlangıç aşamasında bazı öğrencilerin hatalarını birçok kez düzeltmeye hazırlıklı olmalıdır.
7. Verilen cümlelerin uzunluğu giderek artırılmalıdır.

V.1.3.6.2.2. Etkinlik

1. “Bugün bu cümledeki kelimeleri hızlı biçimde okuyacaksınız. Ben işaret ettiğimde kelimeyi hızlı biçimde okuyun.”
2. a. İlk kelimeye dokunun.
“Ela al.”
- b. “Kelimeyi içinizden okuyun. Parmağınızı kelimenin altında ilerletirken sesleri kendi kendinize söyleyin (3-5 sn. bekler.).”
Hazır (işaret).
- c. “Şimdi bir sonraki kelimeye geçin. İçinizden okuyun.” Hazır (işaret).
- ç. Öğretmen 2 basamağı, bir cümledeki bütün kelimeler için tekrarlar.
- d. Öğrenciler cümledeki herhangi bir kelimeyi 3-5 saniyeden daha fazla sürede okursa cümlenin okunması tekrarlanır.
3. 2. basamak diğer cümlelerle tekrarlanır.
4. Cümle öğrencilere bireysel olarak okutulur.

Cümle okuma çalışmaları yapılırken aşağıdaki cümleler kullanılabilir. Aşağıda kısa cümleler ve uzun cümleler verilmiştir. Öğrencinin okuma becerisine göre kısa cümlelerden başlayarak uzun cümlelere doğru okuma çalışmaları yapılır.

NOT: 1. Buradaki çalışma metin çalışması şeklinde yapılmamalıdır. Bu çalışma cümle okuma çalışmalarıdır. Aşağıdaki cümleler, cümle okuma çalışmaları sırasında örnek olabilecek cümlelerdir.

2. Cümle oluşturma çalışmalarına başlamadan önce büyük harf işareti ve noktanın öğretimi yapılmalıdır. Bu kitapta noktalama işaretlerinin öğretimi, noktalama işaretleri bölümünde verilmiştir. Cümlelerde geçen noktalama işaretleri ile ilgili örnek verilmeden önce kullanılacak noktalama işaretinin öğretimi yapılmalıdır.

Ela al.

Al Ela al.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Ela nane al.

Anne al.

Anne tane tane al.

Nalan al.

Nalan tane tane al.

Ata al.

Al Ata al.

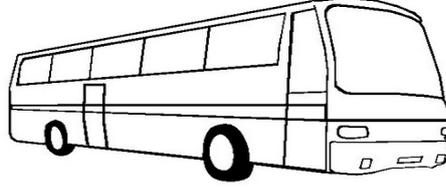
Ata annene lale al.

Ata nane al.

Ata tane tane lale al.

Ata tane tane nane al.

V.1.3.7. “o” (∴) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “o” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “o” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, oyuncak otobüs, boncuk, gözlük kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra oyuncak otobüsü eline alarak “Bak, bu otobüs!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “o” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘o’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘o’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen “ooo” sesini çıkarır. “ooo” sesi çıkartılırken dudaklar yuvarlak, yanaklar içeride ve çene olabildiğince aşağıdadır. “Şimdi ‘ooo’ diyelim ve dilimizi kontrol edelim.” denilir. “Dudaklarımızın yuvarlak, yanaklarımızın içeride ve çenemizin olabildiğince aşağıda olduğunu fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘o’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” Öğretmen, öğrencilerine birer oyuncak otobüs dağıtır ve dokunmalarını ister. Otobüs (‘o’ sesini vurgular). Otobüs ‘o’ ile başlıyor. Dudaklar yuvarlak, yanaklar içeride ve çene olabildiğince aşağıdadır.” Gözlük gösterilir/dokundurulur ve “‘o’ ile başlamıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘ooo’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “o” sesini yazma çalışması yapılır. “o” sesinin noktalarının sağ üst, sağ alt ve sol orta noktalara basılarak yazıldığı (1., 3. ve 5. nokta) söylenir ve “o” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “o” sesini yazdığı anda, “o” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

- Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”
- Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler öğretmen harfin sesini verir “ooo” (model olma).
- Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- Öğretmen daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı verip “ooo” seslerini bularak okuması istenir. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “o” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “o” harflerini bulduğunda “o” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮

⋮ ⋮

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘o’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).”

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “o” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “o” seslerini bulduğunda “o” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘o’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘o’ harfini bulunca ‘Buldum!’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” deyip yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘o’ harflerini bul.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “on” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili **“to, lo”** hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak daha önce öğrendiği **“no”** hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, **“no”** hecesine **“t”** sesini ekleyerek **“not”** hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Aynı şekilde **“no”** hecesine, öğrendiği **“l”** sesi eklenerek **“nol”** gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında **“tol, ton”** gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, **“on”** hecesi yazdırılır. Sonra bitişik olarak **“a”** sesi yazdırılarak **“ona”** kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları

- Öğretmen öğrencinin parmağını harflerin üstünden geçirirken model olur: “ooo, naa”
- Öğrencilerden, kelimeleri heceleyerek okumalarını ister.

2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

- Öğretmen kelimeleri fısıltıyla okuduktan sonra hızlı biçimde okuyarak model olur.
o-na → fısıltıyla okur ve “Hızlı oku.” diyerek “ona” biçiminde tek seferde söyler.
- Öğretmen ikinci aşamada kendisi model olmaz. Öğrencilerin kelimeyi içlerinden okumaları için üç saniye bekler (5 sn.) ve daha sonra okumalarını ister.
- Üçüncü aşamada öğretmen 2 saniye bekleme süresi vererek öğrencilerin kelimeleri okumalarını ister.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili **alo, not, nota, nato, olta, onat, otel, otlâ, tonla** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Etkinlik

1. “Bugün bu cümledeki kelimeleri hızlı biçimde okuyacaksınız. Ben işaret ettiğimde kelimeyi hızlı biçimde okuyun.”

2. a. İlk kelimeye dokunun.

Onat ot al.

Onat olta al.

b. “Kelimeyi içinizden okuyun. Parmağınızı kelimenin altında ilerletirken sesleri kendi kendinize söyleyin (3-5 sn. bekler.). Hazır (işaret).”

c. “Şimdi bir sonraki kelimeye geçin. İçinizden okuyun. Hazır (işaret).”

ç. Öğretmen 2 basamağı bir cümledeki bütün kelimeler için tekrarlar.

d. Öğrenciler cümledeki herhangi bir kelimeyi 3-5 saniyeden daha fazla sürede okursa cümlenin okunması tekrarlanır.

3. 2. basamak diğer cümlelerle tekrarlanır.

4. Cümle öğrencilere bireysel olarak okutulur.

Cümle okuma çalışmaları yapılırken aşağıdaki cümleler kullanılabilir. Aşağıda kısa cümleler ve uzun cümleler verilmiştir. Öğrencinin okuma becerisine göre kısa cümlelerden başlayarak uzun cümlelere doğru okuma çalışmaları yapılır.

NOT: Buradaki çalışma metin çalışması şeklinde yapılmamalıdır. Bu çalışma cümle okuma çalışmalarıdır. Aşağıdaki cümleler, cümle okuma çalışmaları sırasında örnek olabilecek cümlelerdir.

Onat ot at.

Ela olta al.

Ela olta at.

••••• ••• ••••

••••• ••••• ••••

••••• ••••• ••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Onat olta at.

Ela not al.

Onat ot al.

Lale olta al.

Talat ot al.

Talat ot at.

Talat tane tane ot at.

Onat ona al.

Onat ona olta al.

Onat ona on tane olta al.

V.1.3.8. “r” (::) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “r” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “r” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, radyo, rende, bardak, cetvel kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden, belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Sonra radyoyu eline alarak “Bak, bu radyo!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “r” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘r’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘r’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz.” Öğretmen “rrr” diye sesi çıkarır. “rrr” sesi çıkartılırken dilin ucu sert damağa tam olarak değmez, dilin ucu yuvarlanır. “Şimdi ‘rrr’ diyelim ve dilimizi kontrol edelim.” denilir. “Dilimizin ucunun sert damağa tam olarak değmediğini ve dilimizin ucunun yuvarlandığını fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘r’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim.” Öğretmen öğrencilerine birer radyo dağıtır ve dokunmalarını ister. Radyo (“r” sesini vurgular.). “Radyo ‘r’ ile başlıyor. Dilimizin ucu damağımıza değmiyor ve dilimizin ucu yuvarlanıyor.” Bardak gösterilir/dokundurulur ve “‘r’ ile başlamıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘rrr’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “r” sesini yazma çalışması yapılır. “r” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ orta, sağ alt ve sol orta noktalara basılarak yazıldığı (1.2.3. ve 5. nokta) söylenir ve “r” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “r” sesini yazdığı anda, “r” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

- Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”
- Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen harfin sesini verir “rrr” (model olma).
- Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- Öğretmen daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı verip “rrr” seslerini bularak okuması istenir. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “r” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır.

Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “r” harflerini bulduğunda “r” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘r’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokununuz.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “r” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “r” seslerini bulduğunda “r” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘r’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘r’ harfini bulunca ‘Buldum.’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” deyip yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokununuz.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘r’ harflerini bul.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ar” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Öğretmen aşağıdaki aşamaları takip ederek heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”
2. “İlk hecemiz ‘ar’. Şimdi ben bu kelimeyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘ar’. Şimdi uzun, ‘aaarr’”.

Öğretmen bir heceyle daha model olduktan sonra en az dört heceyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır. Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar.

“Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”

“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?” diye sorarak dönüt alır.

2. **“Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.”**

Öğretmen öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir. “aaarr”

3. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘aaarr’”.

Öğretmen bu aşamayı üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.

4. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “er, ir, or” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ra” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 5’teki hece öğretim çalışması yapılarak “ra” hecesinin öğretimi yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “re, ro, ri” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “ra” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “ra” hecesine “l” sesini ekleyerek “ral” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “ra” hecesine, öğrendiği “t” sesi eklenerek “rat” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında ran, nar, tar, lar, ler, ter, ner, ren, rin, ril, rit, tir, nir gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “ar” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “a” sesi yazdırılarak “ara” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları

a) Öğretmen öğrencinin parmağını harflerin üstünden geçirirken model olur:

“aaa, raa”

b) Öğrencilerden, kelimeleri heceleyerek okumalarını ister.

2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

a) Öğretmen kelimeleri fısıltıyla okuduktan sonra hızlı biçimde okuyarak model olur.

a-ra → fısıltıyla okur ve “Hızlı oku.” diyerek “ara” biçiminde tek seferde söyler.

b) Öğretmen ikinci aşamada kendisi model olmaz. Öğrencilerin kelimeyi içlerinden okumaları için üç saniye bekler (5 sn.) ve daha sonra okumalarını ister.

c) Üçüncü aşamada öğretmen 2 saniye bekleme süresi vererek öğrencilerin kelimeleri okumalarını ister.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **eri, iri, lor, nar, ter, tir, lira, onar, oran, orta, litre, noter, terli, onlar, toner, entari** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturulup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Cümle okuma çalışmaları yapılırken aşağıdaki cümleler kullanılabilir. Aşağıda kısa cümleler ve uzun cümleler verilmiştir. Öğrencinin okuma becerisine göre kısa cümlelerden başlayarak uzun cümlelere doğru okuma çalışmaları yapılır.

NOT: Buradaki çalışma, metin çalışması şeklinde yapılmalıdır. Aşağıdaki cümleler metin okuma çalışmaları sırasında örnek olabilecek cümlelerdir. Başlangıçta kısa kelimelerden oluşan iki cümle metin çalışması olarak kullanılırken, ilerleyen zamanlarda daha fazla kelime ve cümleler kullanılarak metin okuma çalışmaları yapılmalıdır.

Rana et al.

Rana ot ara.

Taner terli terli ara.

••••• ••• ••••

••••• ••• •••••

••••••• ••••••• ••••••• •••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “e, l, a, t, i, n, o, r” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Rana nar al.

Rana ara tara.

Taner ara tara.

Taner nar ara.

Taner on lira al.

Taner iri iri al.

Taner onar onar al.

Taner nar al.

Rana ara.

Rana nar ara.

Rana ile Ela arar.

Rana ile Ela nar arar.

Rana iri nar on lira.

Rana on tane nar al.

Tane tane nar al.

Tane tane tart.

Rana ile Oral ne arar?

Rana nane arar.

Rana nar arar.

Rana arar tarar.

Rana ile Oral arar tarar.

Nane ile nar ne arar.

TEKRAR VE PEKİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Braille yazı okuma yazma çalışmalarında öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek amacıyla başlangıçta 7-8 ses öğretildikten sonra küçük hikâye kitapları şeklinde metinler oluşturulur. Bu metinleri öğrencilerimize okutarak onların hem öğrendikleri sesleri tekrar etmelerine hem de okuma becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluruz. Aşağıda “m” sesine kadar

öğrendiği seslerle ilgili metinler yer almaktadır. Bu noktadan sonra öğrenciye öğretilen her grup sestten sonra aşağıdaki gibi tekrar metinleri oluşturularak okuma çalışmaları yapılmalıdır.

El ele.

Ela el ele.

Ela lale el ele.

Ela al.

Ela lale al.

Ela elle al.

Ela elle lale al.

Lale al.

Lale lale al.

Elle Lale elle al.

Lale elle lale al.

Ata al.

Ata at al.

Ata ata atla.

Ata ata elle atla.

Ata ata Talat'la atla.

Talat ata atla.

Talat alet al.

Talat ata aletle atla.

Talat atletle ata atla.

Atla Talat atla.

Talat atletle ata atla.

Ali ilet.

Ali aleti ilet.

Ali aleti tel ile ilet.

Aleti el ile ilet.

Ali aleti ite ite ilet.

Ali aleti itti.

Ali telli aleti itti.

Ali aleti tel ile ilette.

Ali aleti eli ile ilette.

Atilla alet al.

Atilla alet ile atleti al.

Atilla lila atleti al.

Atilla lila atleti el ile al.

Atilla atleti Ali ile al.

Atilla lila atleti al.

Atilla atleti ilet.

Atilla atleti el ile ilet.

Atilla telli atleti ilet.

Atilla telli lila atleti ilette.

Atilla lila atleti eli ile ilette.

Nalan nane al.

Nalan annene nane al.

Ninene nane al.

Nalan annene lale al.

Annene tane tane lale al.

Altan'a nane al.

Alttan alttan al.

Alttan alttan nane al.

El ile nane al.

Alet ile nane al.

Nail ata atla.

Elli nane al.

Anlat Nalan anlat.

Ninene anlat.

Annene anlat.

Nail'e anlat.

Tane tane anlat.

Nil'e anlat.

Nalan attan in.

Tane tane anlat.

Anla Nil anla.

Nil anla Altan'a anlat.

Nil tane tane anlat.

Tane tane Tan'a anlat.

Onat not al.

Ata ot al.

Alet al.

Onat lale al.

On tane lale al.

Onat olta al.

Onat ona olta al.

Onat ona on tane olta al.

Onat olta at.

At Onat at.

Onat olta at.

Onat o ne?

Ot Talat ot.

Onat ot al.

Onat ot at.

Onat ata ot at.

Onat o ata ot at.

Onat on ata ot at.

Onat o ala ata ot at.

Otla ala at otla.

Tane tane otla.

Anne nar al.

Anne iri nar al.

Anne nar on lira.

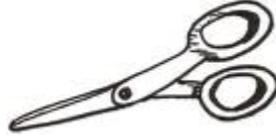
Anne o narlar on lira.

Anne o iri narlar on lira.

Anne on tane nar al.

Onat'a, Oran'a nar al.
Anne iri iri nar al.
Anne onar onar al.
Rana ile Oran ne arar?
Rana nane arar.
Oran nar arar.
Oran ilan arar.
Arar tarar.
Rana ile Oran ilan arar.
Rana ile Oran ilanla nar arar.
Eren ne arar?
Eren ot arar.
Eren o ata ot arar.
Eren ala ata ot arar.

V.1.3.9. “m” (:) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “m” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “m” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, makas, muz, masa, tablet, kalem, sandalye kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Daha sonra muzunu eline alarak “Bak, bu muz!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “m” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘m’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğumuz nesnenin ‘m’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz. Öğretmen “mmm” diye

sesi çıkarır. “mmm” sesi çıkartılırken alt ve üst dudak birbirine değerek kapanır. “Şimdi ‘mmm’ diyelim ve dudağımızı kontrol edelim.” denilir. “Alt ve üst dudaklarımızın birbirine değerek kapandığını fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘m’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim. Öğretmen öğrencilerine birer muz dağıtır ve dokunmalarını ister. “Muz (‘m’ sesini vurgular). Muz ‘m’ ile başlıyor. Alt ve üst dudak birbirine değer.” Tablet gösterilir/dokundurular ve “‘m’ ile başlamıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘mmm’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “m” sesini yazma çalışması yapılır. “m” sesinin noktalarının sağ üst, sağ alt ve sol üst noktalara basılarak yazıldığı (1.3. ve 4. nokta) söylenir ve “m” sesini yazması istenir. Öğrenci bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “m” sesini yazdığında, “m” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

:: ::

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

:: ::

- Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”
- Öğrencilerin parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler öğretmen harfin sesini verir “mmm” (model olma).
- Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- Öğretmen daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı verip “mmm” seslerini bularak okuması istenir. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “m” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “m” harflerini bulduğunda “m” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘m’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokununuz.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “m” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “m” seslerini bulduğunda “m” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden, alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘m’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘m’ harfini bulunca ‘Bulduğum’” diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” şeklinde yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokununuz.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Bulduğum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

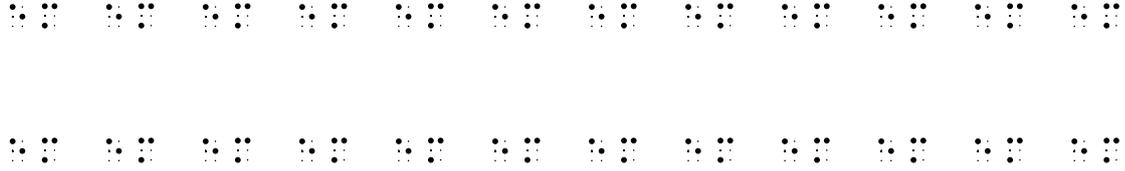
ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘m’ harflerini bul.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “em” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Öğretmen aşağıdaki aşamaları takip ederek heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”
2. “İlk hecemiz ‘em’. Şimdi ben bu heceyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘em’ Şimdi uzun ‘eeemmm’”

Öğretmen bir heceyle daha model olduktan sonra en az dört heceyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.

Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar. “Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?” diye sorar. **“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?”** diye sorarak dönüt alır.
2. **“Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.”**
Öğretmen öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir. “eeemmm”
3. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘eeemmm’”
Öğretmen bu aşamayı, üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.
4. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak “**im, om**” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**ma**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 5’teki hece öğretim çalışması yapılarak “ma” hecesinin öğretimi yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili “**me, mi, mo**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**ma**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**ma**” hecesine “**l**” sesini ekleyerek “**mal**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “**ma**” hecesine, öğrendiği “**t**” sesi eklenerek “**mat**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında **mat, mel, men, met, mil mor, nam, nem, nim, nom, ram, rom, tam, tem, tim** gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**em**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**i**” sesi yazdırılarak “**emi**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları

a) Öğretmen öğrencinin parmağını harflerin üstünden geçirirken model olur:

“eee, mii”

b) Öğrencilerden, kelimeleri heceleyerek okumalarını ister.

2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

a) Öğretmen kelimeleri fısıltıyla okuduktan sonra hızlı biçimde okuyarak model olur.

e-mi → fısıltıyla okur ve “Hızlı oku.” diyerek “emi” biçiminde tek seferde söyler.

b) Öğretmen ikinci aşamada kendisi model olmaz. Öğrencilerin kelimeyi içlerinden okumaları için üç saniye bekler (5 sn.) ve daha sonra okumalarını ister.

c) Üçüncü aşamada öğretmen 2 saniye bekleme süresi vererek öğrencilerin kelimeleri okumalarını ister.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **alem, amel, amir, atom, elma, emin, emir, imla, mine, rami, liman, limon, manto, meral, nemli, nimet, omlet, orman, roman, tamir, normal, metal, metro, Osman, mantar** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Cümle okuma çalışmaları yapılırken aşağıdaki cümleler kullanılabilir. Aşağıda kısa cümleler ve uzun cümleler verilmiştir. Öğrencinin okuma becerisine göre kısa cümlelerden başlayarak uzun cümlelere doğru okuma çalışmaları yapılır.

NOT: Buradaki çalışma, metin çalışması şeklinde yapılmalıdır. Aşağıdaki cümleler metin okuma çalışmaları sırasında örnek olabilecek cümlelerdir. Başlangıçta kısa kelimelerden oluşan iki cümle metin çalışması olarak kullanılırken, ilerleyen zamanlarda daha fazla kelime ve cümleler kullanılarak metin okuma çalışmaları yapılmalıdır.

Meral elma al.

Emir limon al.

Meral elma alma.

Meral limon al.

••••• ••••• •••••
••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••••••••
••••• ••••• •••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Metin alet al.

Metin aletle atlet al.

Metin mor atlet al.

Meral omlet al.

Meral elli omlet al.

Meral elli omlet alma.

Meral etli omlet al.

Emir elma al.

Emir tat al.

Emir elma ile nar al.

Emir tart al.

Emir elma ile tart al.

Emir limon ile elma al.

Emir limon alma.

Emel elma tartma.

Onlara elma ile limon al.

Tane tane tart al.

Nar alma.

Temel limon alma.

Temel onlara elma al.

Temel onlara limon alma.

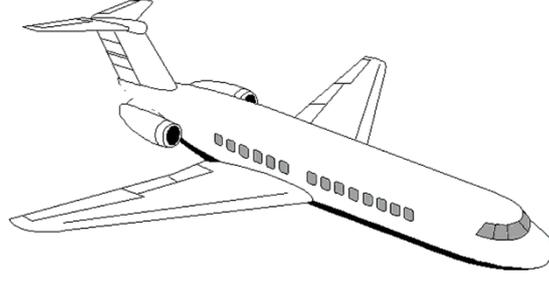
Temel ilerle.

Temel limana ilerle.

Temel limonata al.

Temel limonata al, limana ilerle.

V.1.3.10. “u” (::) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “u” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı, öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “u” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, uçurtma, un, uçak, elma, askı kelimeleri belirlenir. Öğretmen bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurur. Öğretmen öğrencilerden, belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Daha sonra oyuncak uçağı eline alarak “Bak, bu uçak!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar.

Sonra “u” sesi ile başlayan nesnelere ilgili oyun oynayarak çalışmayı daha zevkli hâle getirebiliriz. Şöyle ki “Şimdi ‘u’ sesi ile başlayan nesnelere bulma oyunu oynayacağız. Dokunduğunuz nesnenin ‘u’ sesi ile başlayıp başlamadığını söyleyeceğiz. Öğretmen “uuu” diye sesi çıkarır. “uuu” sesi çıkartılırken dudaklarımız yuvarlaktır ve öne doğru uzar. “Şimdi ‘uuu’ diyelim ve dudaklarımızı kontrol edelim.” denilir. “Dudaklarımızın yuvarlak olduğunu ve öne doğru uzandığını fark ettiniz mi?” denilir.

“Şimdi beni dinleyin. Önce sizden, nesneye dokunmanızı isteyeceğim. Sonra bu nesnenin ismini ve ‘u’ sesiyle başlayıp başlamadığını söyleyeceğim. Öğretmen, öğrencilerine birer oyuncak uçak dağıtır ve dokunmalarını ister. Uçak (‘u’ sesini vurgular.). Uçak ‘u’ ile başlıyor. Dudaklarımız yuvarlak ve öne doğru uzuyor.”. Elma gösterilir ve “‘u’ ile başlıyor.” denilir.

Diğer örnekleri sunarak değerlendirme yapar. Her cevaptan sonra “Evet ‘uuu’ ile başlıyor çünkü...” biçiminde açıklamasını yapar. Yanlış cevap da doğru cevap için model olur. Sonra sesin nasıl üretildiğini tekrar anlatarak gösterir. Daha sonra örneği öğrenciye tekrar sorar. Son aşamada ise bireysel değerlendirme yapar.

Çalışma 2. “u” sesini yazma çalışması yapılır. “u” sesinin noktalarının sağ üst, sağ alt ve sol alt noktalara basılarak yazıldığı (1.3. ve 6. nokta) söylenir ve “u” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “u” sesini yazdığında, “u” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

:: ::

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

:: ::

a) Öğretmen öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak harfin yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince harfe dokunacaksınız, harfi okuyacağım. Ben harfi okuyunca parmaklarınızı harften çekeceksiniz. Ben harfi okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin, parmaklarıyla harfe dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları harfin üzerindeyken** 4 saniye bekler öğretmen harfin sesini verir “uuu” (model olma).

c) Öğretmen öğrencilerin harfi okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, harfin yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden harfe dokunmasını ister ve “ Oku!” der. İşaret verir. Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı verip “uuu” seslerini bularak okuması istenir. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “u” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “u” harflerini bulduğunda “u” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

:: ::

:: ::

a) Öğretmen: “Pamaklarınız satır boyunca ilerlerken dokunduğunuz harfi okuyacaksınız. Bir harfi okuyunca yanındakine geçeceksiniz. Diğer ‘u’ sesini bulacaksınız ve okumak için benden işaret bekleyeceksiniz.” diyerek yönerge verir.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) “Şimdi yanındaki harfe geçin (işaret).”

ç) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “u” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “u” seslerini bulduğunda “u” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

:: ::

:: ::

a) Öğretmen: “Parmaklarınız satır boyunca ilerlerken yeni öğrendiğimiz ‘u’ harfini bularak okuyacaksınız. ‘u’ harfini bulunca ‘Buldum!’ diyerek okumak için işaretimi bekleyin.” deyip yönerge verir.

Uyarı: Hazırlanan satırdaki ilk harf yeni öğrenilen harf olmalıdır.

b) Öğretmen: “İlk harfe dokunun.” der. 4 sn. bekler (İşaretini verir.).

c) Öğrencinin “Buldum.” diyerek dönüt vermesi beklenir. Bulunca işaret verilerek okuması istenir.

ç) “Şimdi yanındaki harfe geçerek diğer ‘u’ harflerini bul.” Bulduğunda işaret verilerek okuması sağlanır.

d) Öğretmen öğrencilerini bireysel olarak değerlendirir.

Bu biçimde satırdaki bütün harfler okutulur.

Uyarı: Hata olduğunda “e” sesinin öğretiminde yer alan hata düzeltme çalışmaları yapılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ul” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

:: ::

:: ::

Öğretmen aşağıdaki aşamaları takip ederek heceyi seslerine ayırma çalışması yapar.

1. “Bugün bir heceyi uzun biçimde söyleyeceksiniz.”

2. “İlk hecemiz ‘ul’. Şimdi ben bu heceyi hızlı biçimde söyleyeceğim. Dikkatle dinleyin. ‘ul’. Şimdi uzun ‘uuulll’”.

Öğretmen bir heceyle daha model olduktan sonra en az dört heceyle değerlendirme yapar.

3. Öğretmen öğretim setindeki tüm hecelerle öğrencilerin tümü hatasız tepki verinceye kadar çalışır.

Öğrencilere tek tek söz sırası verilir.

Daha sonra aşağıdaki öğretim sürecinde görüldüğü gibi hece okuma çalışması yapılır.

1. Öğretmen öğrencinin önüne hecenin yazılı olduğu kâğıdı koyar.

“Bugün seninle hece okumaya başlayacağız.” der. “Bugün ne okumaya başlayacağız?”

“İlk olarak okuyacağımız hecelerde iki harf var. Okuyacağımız hecelerde kaç harf var?” diye sorarak dönüt alır.

2. “Ben heceyi okurken dinleyeceksin. Sonra birlikte okuyacağız.”

Öğretmen, öğrencinin parmağını birinci harf üzerine koyar. Öğrencinin parmağı harfin üzerindeyken **2 saniye boyunca** sesi verir ve diğer harfin üzerine öğrencinin parmağını getirir. Bu harfin sesini de aynı sürede verir. “uuulll”

3. “Şimdi heceyi birlikte okuyacağız. Hazır. ‘uuulll’”

Öğretmen, bu aşamayı üç dört kez ya da öğrenci düzgün biçimde tekrarlayıncaya kadar sürdürür.

4. “Şimdi sıra sende. Ben oku deyince heceyi kendi başına okuyacaksın. Parmağını ilk harfin üstüne koy ve bekle. Oku.”

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**um, ut, un, ur**” heceleri oluşturularak, öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**lu**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

:: ::

:: ::

Çalışma 5’teki hece öğretim çalışması yapılarak “lu” hecesinin öğretimi yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**tu, nu, ru, mu**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**mu**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**mu**” hecesine “**t**” sesini ekleyerek “**mut**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde “**tu**” hecesine, öğrendiği “**t**” sesi eklenerek “**tut**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**mum, mut, nur, nun, tul, mul, lum, lut, tut, tum**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ul**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**u**” sesi yazdırılarak “**ulu**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

1. Kelimeyi yavaş okuma çalışmaları

a) Öğretmen, öğrencinin parmağını harflerin üstünden geçirirken model olur:

“**uuu, luuu**”

b) Öğrencilerden, kelimeleri heceleyerek okumalarını ister.

2. Kelimeyi hızlı okuma çalışmaları

a) Öğretmen kelimeleri fısıltıyla okuduktan sonra hızlı biçimde okuyarak model olur.

u-lu → fısıltıyla okur ve “Hızlı oku.” diyerek “**ulu**” biçiminde tek seferde söyler.

b) Öğretmen ikinci aşamada kendisi model olmaz. Öğrencilerin, kelimeyi içlerinden okumaları için üç saniye bekler (5 sn.) ve daha sonra okumalarını ister.

c) Üçüncü aşamada öğretmen 2 saniye bekleme süresi vererek öğrencilerin kelimeleri okumalarını ister.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak **onu, otu, otlu, tura, tonu, rulo, onur, olur, otur, oltu, armut, murat, marul, torun, oturma, mutlu, turla, umut, unut, tuna, tuttu** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Cümle okuma çalışmaları yapılırken aşağıdaki cümleler kullanılabilir. Aşağıda kısa cümleler ve uzun cümleler verilmiştir. Öğrencinin okuma becerisine göre kısa cümlelerden başlayarak uzun cümlelere doğru okuma çalışmaları yapılır.

Murat otur.

Mutlu tut.

Mutlu otu tut.

•••••••••• ••••••••••

•••••••••• ••••••••••

•••••••••• ••••••••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

OKUYORUM YAZIYORUM

Murat al.

Murat marul al.

Murat tonla marul al.

Murat otlu marul al.

Otlu marul alma.

Tane tane marul al.

Mutlu turla.

Turla Mutlu turla.

Otur Mutlu otur.

Mutlu turla otur.

Nur tut.

Onur Nur’u tut.

Nur mumu tut.

Onur mumu tuttu.

Onur mumu mutlu mutlu tuttu.

Onur mutlu olur.

Onur ile Nur mutlu olur.

Umut Anamurlu.

Umur ile Umut Anamurlu.

Anamurlu armut al.

Tane tane armut al.

Umut armutlu turta al.

Tut armutu tut.

Anamurlu armutu tut.

V.1.3.11. “k” (⠠) sesi öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “k” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “k” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, kaşık, kitap, tepsi, sıra kelimeleri belirlenir. Öğretmen, bu nesnelere ses öğretimi sırasında yanında bulundurulur. Öğretmen öğrencilerden belirlenen nesnelere incelemelerini ister. Daha sonra kaşığı eline alarak “Bak, bu kaşık!” der. Ders materyali olarak seçilen bütün nesnelere aynı çalışmayı yapar. Bu çalışmadaki amaç, öğrencilerin sesin nasıl çıktığını kavrayama yöneliktir.

“k” sesi çıkarılırken dilin arka tarafı (dil sırtı) değerken dilin ucu alt dişlere değerek çıkarılır. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “k” sesini yazma çalışması yapılır. “k” sesinin noktalarının sağ üst ve sağ alt noktalara basılarak yazıldığı (1. ve 3. nokta) söylenir ve “k” sesini yazması istenir. Öğrenci bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “k” sesini yazdığı anda “k” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettan çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “k” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “k” harflerini bulduğunda “k” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “k” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “k” seslerini bulduğunda “k” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ak” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ek, ik, ok, uk” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ka” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ke, ki, ko, ku” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “ka” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “ka” hecesine “l” sesini ekleyerek “kal” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde “ka” hecesine öğrendiği “t” sesi eklenerek “kat” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında kak, kan, kar, kat, kek, kel, ket, ker, kil, kok, kol, kor, kot, kul, kum, kur, kut, lok, tak, tek, tok gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “ik” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “i” sesi yazdırılarak “iki” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak eki, aklı, atik, ekim, ekin, ekli, ekti, enik, erik, etki, iken, ilke, inek, kale, kani, kare, kilo, kira, kola, koli, konu, koro, koru, kule, toka, ulak, Erkan, Erkin, ikram, kalem, karne, Kemal, keman, kenar, kerim, kukla, kural, lokum,

lokma, maket, raket, Tekin, Tekir, kalite, kareli gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Okan ek.

Okan kekik ek.

Okan ile Ekin kekik ekti.

••••• ••••
••••• ••••• •••••
••••• ••••• •••••••••• •••••••••• ••••••••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Okan ek.

Okan kekik ek.

Okan ile Ekin kekik ekti.

Ekin kekik ekti.

Kilo kilo kekik ekti.

Otu kuru, ek.

Okan kuru ot ek.

Okan otlar kuru.

Kuru otlar otlak olur.

Kekik kuru ot olur.

Kekik kokulu ot olur.

Kilo kilo kekik ek.

Okka okka kekik ekti.

Okan ekti ekti.

Okan kuru kekik ekti.

Kemal kalk.
Kemal erken kalk.
Kemal erken kalk, oku.
Kemal Kerem ile oku.
Kemal ile Kerem okur.
Erkin okullu.
Erkin kalem al, oku.
Kerem kalemi al.
Kemal konu okul.
Kalk Kerem kalk.
Kutu kutu kalem al.

V.1.3.12. “ı” (ı) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “ı” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “ı” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, ızgara, ıspanak, makas, kalem, kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı çalışması yapılır.

“ı” sesi çıkarılırken dil ucu geriye çekik, dil adaleleri gergin, dil gerisi yumuşak damağa doğru kalkık, dudaklar kenarlara doğru çekik durumdadır. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “ı” sesini yazma çalışması yapılır. “ı” sesinin noktalarının sağ alt ve sol orta noktalara basılarak yazıldığı (3. ve 5. nokta) söylenir ve “ı” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “ı” sesini yazdığı anda, “ı” diye seslendirmesi

istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ı” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ı” harflerini bulduğunda “ı” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ı” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ı” seslerini bulduğunda “ı” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ın” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ıl, it, ır, im, ık” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**nı**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**lı, tı, rı, mı, kı**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**nı**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**nı**” hecesine “**l**” sesini ekleyerek “**nıl**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “**nı**” hecesine, öğrendiği “**t**” sesi eklenerek “**nit**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**kıl, km, kır, kıt, tık, tın, tır**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**an**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**ı**” sesi yazdırılarak “**anı**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

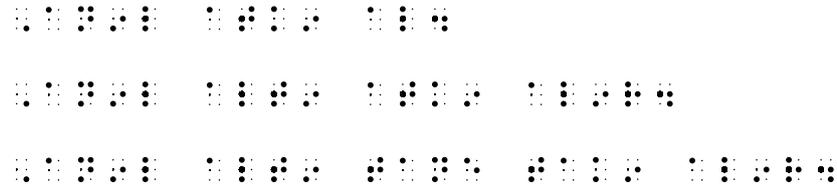
Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **akı, atı, ısı, akıl, akın, akılı, alın, altı, anıt, atıl, atkı, athı, ıtır, katı, kına, kamı, altın kalın, karın, karlı, karnı, katlı kırma, mantı, martı, takım, Tarık, ılık** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Anıl atkı al.

Anıl altı atkı alır.

Anıl altı tane takı alır.

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi cümleler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Takı tıklar tıklar.

Anıl altın takı alır.

Altın takı tıklar tıklar.

Altı atlı altın alır.

Anıl Altan’ı tanı.

Altan Anıl’ı tanı.

Altan ile Anıl takı alır.

Tarık tatlı al.

Tarık, Irmak ile tatlı al.

Irmak altı tatlı al.

Irmak tartı ile tatlı al.

Irmak ile Akın tatlı alır.

Irmak altı tane tatlı al.

Akın altı tane alır.

Artık tatlı altı tane.

V.1.3.13. “y”(⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “y” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “y” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, yastık, yaprak, kova, araba kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı çalışması yapılır.

“y” sesi çıkarılırken dilin arka tarafı (dil sırtı) yumuşak (art) damakla buluşurken dilin ucu alt dişlere değmelidir. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “y” sesini yazma çalışması yapılır. “y” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ alt, sol üst, sol orta ve sol alt noktalara basılarak yazıldığı (1.,3.,4.,5. ve 6. nokta) söylenir ve “y” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sesi yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “y” sesini yazdığı anda “y” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

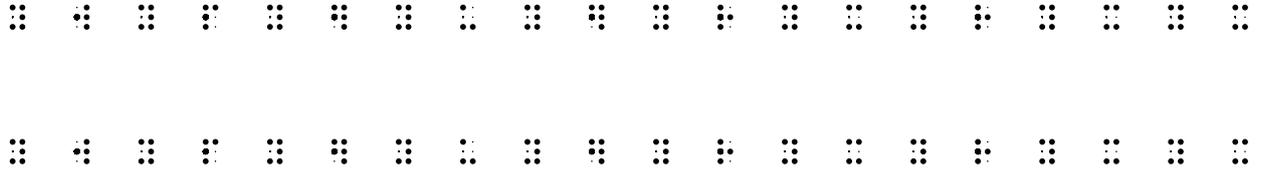
⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “y” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “y” harflerini bulduğunda “y” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

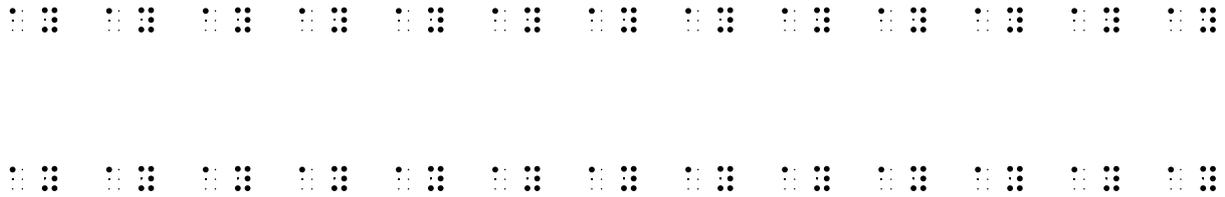
⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı bir sembolü, bir “y” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “y” seslerini bulduğunda “y” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

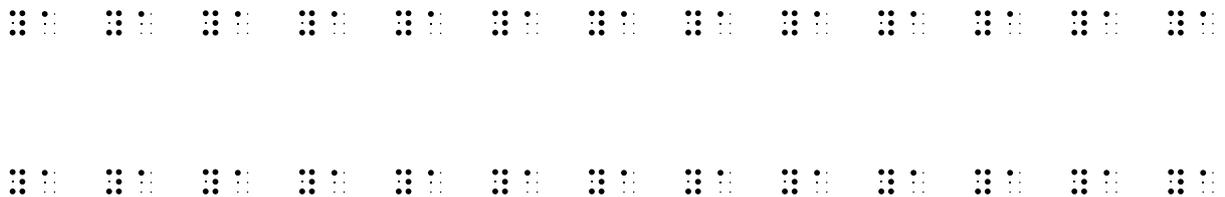

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ay” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ey, iy, oy, uy, iy” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ya” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ye, yi, yı, yu, yo” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “ya” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “ya”

hecesine “k” sesini ekleyerek “yak” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde, “ye” hecesine, öğrendiği “l” sesi eklenerek “yel” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “ley, mey, koy, kay, ney, ray, tay, toy, yal, yan, yar, yat, yek, yem, yen, yer, yıl, yır, yok, yol, yom, yon” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “ay” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “ı” sesi yazdırılarak “ayı” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak ayık, aynı, oya, ayna, Ayla, ayrı, maya, iyot, yaya, yara, kayık, koyu, Leyla, oyna, olay, oyma, oraya, oyuk, uyma, yalı, yemi, yeni, yeri, yine, yolu, aylık, ayır, yatır, kayıt, yayla, kıyma, koyma, kolay, kolye, Konya, koyun, uyarı, yakın, yamuk, yarın, yerli, yılan, yorma, yumak, yırtma, yukarı, yatak, kayak, Oktay, yumurta, uyku, uyu, uyan, yelek, Yener, yemek gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Oya uyu.

Uyu Oya, uyu.

Oya uyku uyu.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Oya uyu.

Uyu Oya, uyu.

Oya uyku uyu.

Oya uyur.

Oya uyku uyur.

Oya iyi uyur.

Oya iyi uyku uyur.

Uyur, uyanır.

Uyanır, uyur.

Oya yarın uyu.

Yarın uyu uyan.

Oya yarın uyu, uyan.

Oya ile Ayla uyur.

Ayrı ayrı uyur.

Oya ile Ayla, ayrı ayrı uyur.

Aykut yer.

Aykut ne yer?

Aykut elma yer.

Aykut elma yer mi?

Aykut elma yer.

Aykut yarım elma yer.

Aykut'u uyar.

Kayra, Aykut'u uyar.

Aykut yarım elma yeme.

Aykut tam elma ye.

Kayra elmayı koy.

Kayra elmayı yere koy.

Kayra yarım elmayı yere koyma.

Yeni elma al.

Yeni elma al, koy.

Yarım yarım koy.

Kayra yarım elmayı alır.

Kayra yarım elmayı alır, koyar.

V.1.3.14. “s” (⠠⠎) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “s” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “s” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, sandalye, salata, sirke, makas, çanta kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“s” sesi çıkarılırken dilin ucu alt dişlerin gerisine değeri. Dişler birbirine değmeyecek kadar yaklaşmış ve dudaklar birbirinden ayrılmış durumdadır. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “s” sesini yazma çalışması yapılır. “s” sesinin noktalarının sağ orta, sağ alt ve sol üst noktalar olduğu (2., 3. ve 4. nokta) söylenir ve “s” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “s” sesini yazdığında “s” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠎ ⠠⠎

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

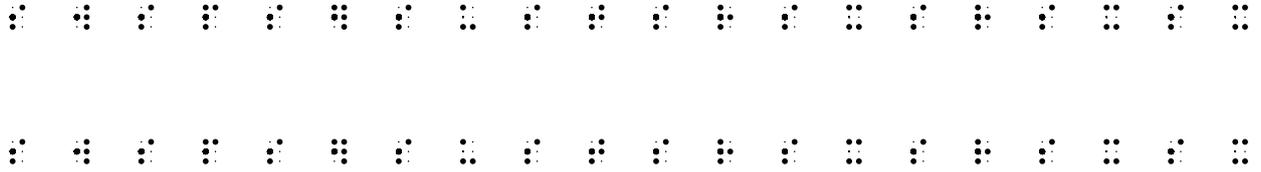
⠠⠎ ⠠⠎

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “s” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tableten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması satır takibi yaparken altınoktalar arasında bulunan “s” harflerini bulduğunda “s” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

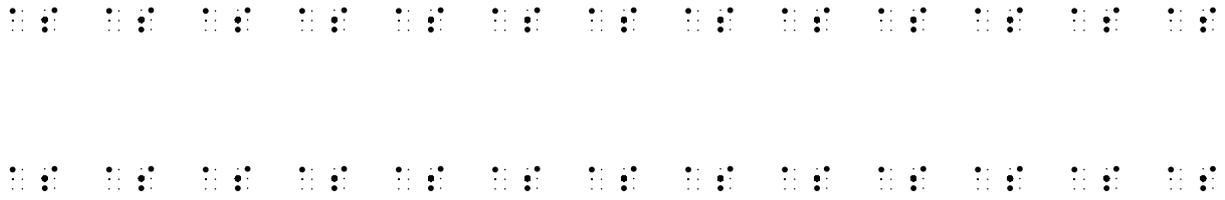
⠠⠎ ⠠⠎

⠠⠎ ⠠⠎

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “s” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “s” seslerini bulduğunda “s” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

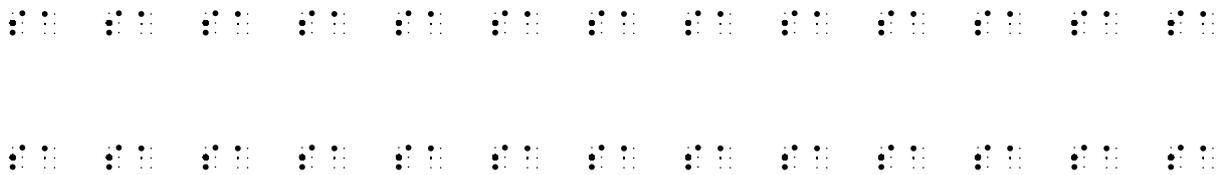

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “as” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “es, is, os, us, ı” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “sa” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak “se, si, so, su, sı” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “se” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “se”

hecesine “I” sesini ekleyerek “sel” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde “sa” hecesine, öğrendiği “I” sesi eklenerek “sal” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “sak, sam, san, say, sek, sen, sık, sim, sin, sır, sol, som, son, soy, kes, kıs, mas, mis, tas, tıs, tos, yas, sat” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “as” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “a” sesi yazdırılarak “asa” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak sos, sus, sis, ses, isa, aslı, asıl, sema, arsa, askı, asma, asya, isim, kasa, kase, kese, kısa, masa, saat, salı, sarı, sana, sini, sıra, soru, sene, tutsa, yunus, elmas, kısır, keser, kesme, masal, sıska, resim, sakın, salam, sakin, selim, selen, selin, sisli, sesli, solak, sonra, sulak, susam, taksi, makas, misket, salata, salkım, seksen, sinema, kesti, kash, esra, esne, eski, esti, sele, salla, simit, sinek gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

İsa say.

İsa sayı say.

Sıra sıra say.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

OKUYORUM YAZIYORUM

İsa say.

İsa sayı say.

Sıra sıra say.

Sıra sıra sayı say.

Sesli say.

Sesli sayı say.

İsa sesli sesli say.

Sık sık say.

Selim sen say.

Selim sıra sıra say.

Say say sırala.

İsa sayı sırala.

İsa sesli sesli sırala.

Sesli sesli sayı sırala.

İsa sesli sesli sayıları sırala.

İsa sayı sıralar.

Sayar sayar sıralar.

Sema ser.

Sema mısırı ser.

Sema mısır sert.

Sema sarı mısır yer.

Sema sert mısır yer.

Sakin sakın yer.

Sema sakın sakın yer.

Sema mısırı sakın sakın yer.

Aslı mısır ister.

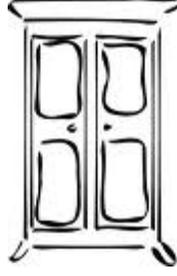
Seksen mısır ister.

Aslı sarı mısır yer.

Aslı sıra sıra mısır yer.

Aslı mısırı soyar, yer.

V.1.3.15. “d” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “d” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “d” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, dolap, dolma, domates, para, ayakkabı kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“d” sesi çıkarılırken dilin ucu üst diş etlerine değeri. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “d” sesini yazma çalışması yapılır. “d” sesinin noktalarının sağ üst, sol üst ve sol orta noktalar olduğu (1. 4.ve 5.nokta) söylenir ve “d” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “d” sesini yazdığında “d” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

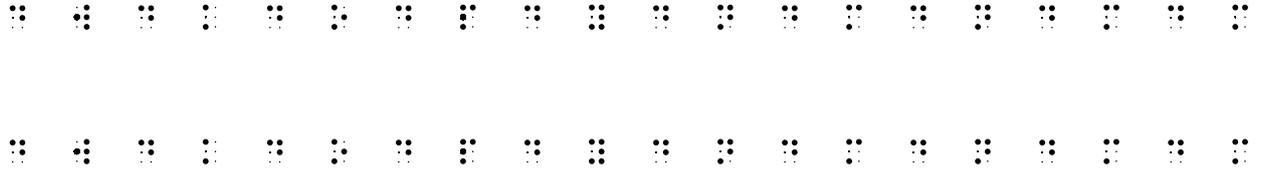
⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “d” sesi bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tableten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “d” harflerini bulduğunda “d” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

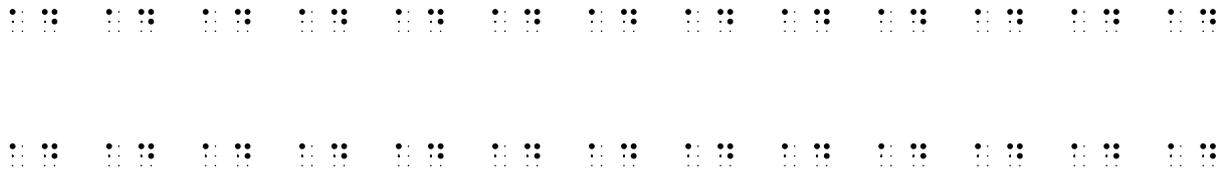
⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluğu bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “d” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “d” seslerini bulduğunda “d” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden, alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

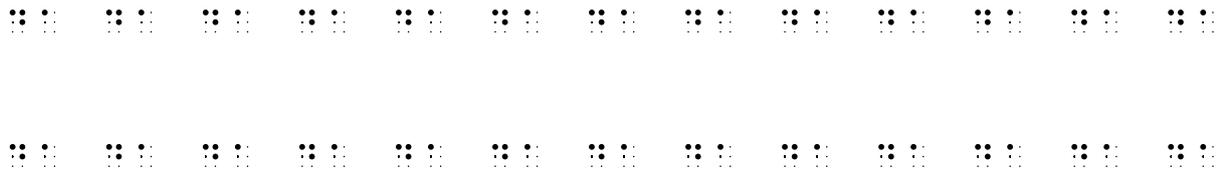

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ad” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

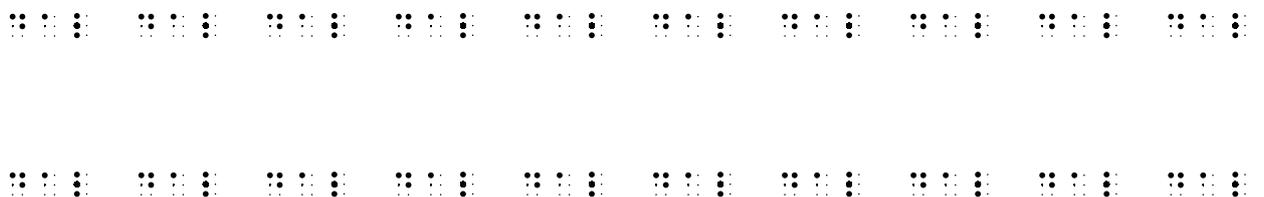
Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak “ed, id, od, ud, ıd” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “da” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “de, di, do, du, dı” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “da” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “da” hecesine “l” sesini ekleyerek “dal” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde “**di**” hecesine, öğrendiği “**l**” sesi eklenerek “**dil**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**dol, dek, dik, dis, dul, dan, den, din, dir, dam, dem, dar, dut, duy**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ad**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**a**” sesi yazdırılarak “**ada**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **Eda, oda, odun, Adil, deri, adım, dalı, dana, dede, dayı, dere, dolu, kedi, mide, oldu, soda, Arda, Demet, dedi, deldi, Kadir, kaldı, damar, radyo, sedye, rende, yedek, yerde, demir, dantel, diken, doksan, mandal, dinleti, dikenli, dokunma, domates, dudak, duman, durak, doldu, dolma, dallı, Erdal, kadar, dondurma, doktor** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Adem yedi.

Adem dut yedi.

Adem yedi dut yedi.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “**e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d**” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

OKUYORUM YAZIYORUM

Adem yedi.

Adem dut yedi.

Adem dolu dut yedi.

Adem tane tane dut yedi.

Aldı aldı, yedi.

Adem yedi dut yedi.

Adem midem dedi.

Arda da dut yedi.

O da midem dedi.

Dedem ne yedin dedi?

Adem yedi dut yedim dedi.

Adem dinle.

Adem dedeni dinle.

Adem daima dedeni dinle.

Adem'e ders oldu.

Adem sana ders oldu.

Dikkat et.

Daima dikkat et.

Dayı dur.

Dayı dur durak.

Dayı durakta dur.

Adam durakta durdu.

Dayı adam durakta durdu.

Dayı orada dur.

Dayı orada durma.

Dayı arada dur.

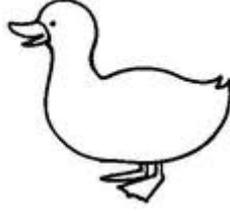
Yedi dakika arada dur.

Adem adım attı.

Adem yedi adım attı.

Adem yedi adım attım dedi.

V.1.3.16. “ö” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “ö” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “ö” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, ördek, önlük, tabak, kaşık kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“ö” sesi çıkarılırken çene olabildiğince aşağıda ve dudaklar önde pozisyon alır. Dil ucu alt dişlere dokunur durumda, dil gergin, yumuşak damağa doğru kalkıktır. Ağız açık, dudaklar yuvarlak ve öne doğrudur. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “ö” sesini yazma çalışması yapılır. “ö” sesinin noktalarının sağ orta, sol üst ve sol alt noktalar olduğu (2. 4. ve 6. nokta) söylenir ve “ö” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “ö” sesini yazdığı anda “ö” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ö” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ö” harflerini bulduğunda “ö” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ö” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ö” seslerini bulduğunda “ö” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “öt” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “öl, ön, ör, öm, ök, öy, ös, öd” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “kö” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak “lö, tö, nö, rö, mö, yö, sö, dö” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “dö” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “dö”

hecesine “k” sesini ekleyerek “dök” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “kö” hecesine, öğrendiği “y” sesi eklenerek “köy” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “kös, kör, lös, sör, tör, tös, töl, söy, yön” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “öt” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “e” sesi yazdırılarak “öte” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak köle, töre, köye, ölme, önde, örme, ötme, öyle, ömer, dört, söyle, öteki, önder, ördek, sökme, sönme, tören gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Ömer yer.

Ömer döner yer.

Döne döne yer.

Ömer döne döne yer.

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

OKUYORUM YAZIYORUM

Ömer yer.

Ömer döner yer.

Döne döne yer.

Döne döne döner yer.

Ömer döne döne döner yer.

Dörder dörder yer.

Dörder dörder döner yer.

Ömer dört döner yedi.

Söyle döner dört tane mi?

Ömer öteki döneri yedi mi?

Döner önemli mi?

Önder ör.

Önder köyde ör.

Sök sök ör.

Önder sök sök, ör.

Önder Söke’de ör.

Dört tane ör.

Önder dört tane ör.

Dörder dörder ör.

Önder dörder dörder ör.

Örnek ör.

Önder örnek ör.

Dön de ör.

Döne döne ör.

Önder döne döne örer.

Döne döne sök.

Önder döne döne söker.

V.1.3.17. “b” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “b” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “b” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, balık, bebek, taş, askı kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“b” sesi çıkarılırken dudaklar kapalıdır. Dil ucu alt dişlere değeri. Öğrencilerin, sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “b” sesini yazma çalışması yapılır. “b” sesinin noktalarının sağ üst ve sağ orta noktalar olduğu (1. ve 2. nokta) söylenir ve “b” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “b” sesini yazdığında “b” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “b” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “b” harflerini bulduğunda “b” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “b” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt,

tablettten çıkarılır. ğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “b” seslerini bulduğunda “b” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden, alt satıra geçmesi istenir. Aynı alışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 5. Kk tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**eb**” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, ğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı Şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**ab, ib, ob, ub, ıb, b**” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Kk tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**be**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, ğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı Şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**ba, bi, bo, bu, bı, b**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**ba**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**ba**” hecesine “**l**” sesini ekleyerek “**bal**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “**be**” hecesine, öğrendiği “**l**” sesi eklenerek “**bel**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**bad, bam, ban, bar, bas, bat, bay, bek, ben, bey, bin, bir, bit, bol, bom, bon, bor, bot, boy, bul, bun, but**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ba**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**ba**” sesi yazdırılarak “**baba**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **abur, baki, bale, balo, bank, bant, batı, beni, bela, bile, bina, Bolu, Bora, boru, boyu, boya, Buse, kaba, sobe, badem, bakır, balık, balon, banyo, bayır, Bekir, belki, beyit, bilet, bilye, binme, boylu, boynu, boyun, böyle, Buket, Burak, burma, Bursa, sabun, sabır, subay, torba, balkon, basket, baston, birden, bunlar, bakla, kabak, bebek, kelebek** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Ela bak.

Bal al.

Bel al.

Ela bal al.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “**e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b**” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM - OKUYORUM

Ela bak al.

Lale bal al.

Ela kabak al.

Lale bakla al.
Ela bekle.
Ela lale al.
Ela kaba bal al.
Baba bak, al.
Baba bakla al.
Lale bak bebek.
Lale bebek al.
Elle bebek al.
Elle Lale, elle al.

Abla bak leke.
Ela abla bak leke.
Kelek leke leke.
Ala ala leke.
Ak leke ak.
Lale kabak al.
Baba kabak ek.
Ala kabak ek.
Ala ala kabak ek.
Baba bak kabak.
Ala ala kabak.
Baba ala kabak al.
Kabak ek.

Bak baba bale.
Bekle baba bekle.
Baba, Ela, Lale el ele.

Bak biber.
Bak bu biber.
Bu biber bir bitki.
Bamya bir bitki.
Bekir, bamya da bir bitki.
Bak bu bitki.

Bitki su ister.
Bir birim su ister.
Bakla bir bitki.
Badem tabakta.
Bin badem tabakta.
Bostan bir bitki.
Bitkiler boy boy.
Bana bir bitki bul.
Leblebi olur.
Bakla olur.

Baba beni bekle.
Adım Bora.
Benim adım Bora.
Babamın adı Bayram.
Bora buraya bak.
Burada baban.
Baban Bayram.
Bayram bota bindi.
Basit bir bota bindi.
Bana bin dedi.
Babam bana bin dedi.
Bora bota bin.
Bora bota bindi.
Babam bana baktı.
Ben babama baktım.
Ben bottan indim.
Babam bottan indi.
Bordo bot battı.
Bot tam batmadan indik.
Babam indikten sonra bot battı.

V.1.3.18. “ü” (⠠⠪) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “ü” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “ü” sesi ile başlayan ve başlamayan öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, üzüm, ütü, ip, kalem, çanta kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“ü” sesi çıkarılırken dudaklar önde ve yuvarlak bir pozisyonda durur. Öğrencilerin sesi uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “ü” sesini yazma çalışması yapılır. “ü” sesinin noktalarının sağ üst, sağ orta, sol orta ve sol alt noktalar olduğu (1., 2., 5. ve 6. nokta) söylenir ve “ü” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “ü” sesini yazdığı anda “ü” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠪ ⠠⠪

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

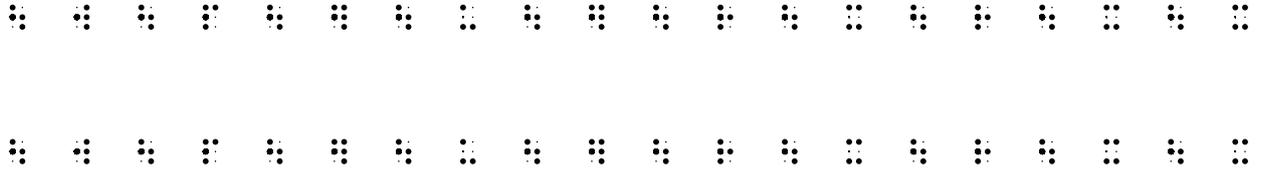
⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ü” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tableten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ü” harflerini bulduğunda “ü” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

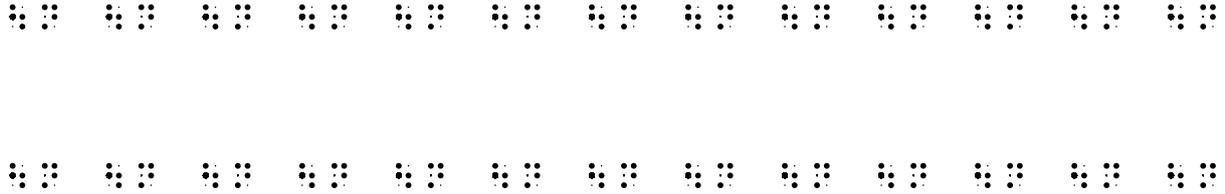
⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪

⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪ ⠠⠪

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ü” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ü” seslerini bulduğunda “ü” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

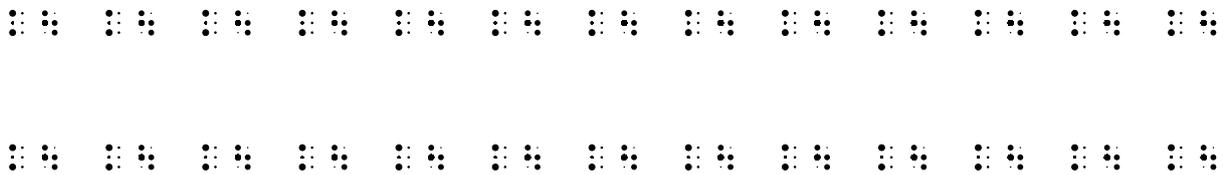

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ün” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ül, üt, ür, üm, ük, üy, üs, üd, üb” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “kü” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “lü, tü, nü, rü, mü, yü, sü, dü, bü” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “kü” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “kü”

hecesine “I” sesini ekleyerek “k^{il}” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “tü” hecesine, öğrendiği “I” sesi eklenerek “t^{ül}” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “b^{ük}, d^{ük}, d^{ün}, k^{ür}, k^{üs}, s^{üt}, t^{ük}, t^{ür}, t^{üm}, t^{ün}, y^{ük}” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**üt**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**ü**” sesi yazdırılarak “**ütü**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **Ümit, ünlü, ülke, ülkü, büyü, dürü, kötü, köyü, küme, küre, menü, öbür, ödül, ömür, öykü, rüya, süre, sürü, sütü, tülü, tüyü, külü, ürün, üstü, küllü, tüllü, tüylü, türlü, yüklü, yünlü, sütlü, sütun, tünük, tünel, türkü, üstün, bölük, bölüm, bükme, bütün, büyük, dönüm, dümen, dünya, dünkü, dürüm, kümes, küsme, müdür, Sümer, sürat, yürek, büyüme, dürbün, sümbül, sütlük, tümsek, üstüne, yürüme** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Ülkü süt al.

Süt al büyü.

Ülkü sütü al büyü.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Ülkü süt al.

Süt al büyü.

Ülkü sütü al, büyü.

Bütün sütü al, büyü.

Ülkü büyü büyü.

Ömür boyu süt al.

Ömür boyu süt al, büyü.

Ülkü sütü aldı.

Ülkü büyüdü.

Rüya sür.

Rüya sürme sür.

Bir süre sür.

Bütün bütün sür.

Bölük bölük sür.

Rüya bölük bölük sür.

Düdük ile sür.

Kümese sür.

Kümese bülbülü sür.

Tüylü bülbülü sür.

Rüya bülbülü sürer.

Rüya bülbülü kümese sürer.

Bülbül sürü sürüdür.

Bölüm bölüm sür.

Köylü bülbülü kümese sürer.

V.1.3.19. “ş” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “ş” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “ş” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, şemsiye, şeker, sandalye, düğme kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“ş” sesi çıkarılırken dilin yanları üst dişlerin iç kısımlarına ve damağa değmelidir. Dil, çeneyle paralel olur ve dilin ucu alt diş etlerine doğru uzatılır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “ş” sesini yazma çalışması yapılır. “ş” sesinin noktalarının sağ üst, sol üst ve sol alt noktalar olduğu (1., 4. ve 6. nokta) söylenir ve “ş” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “ş” sesini yazdığı anda “ş” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ş” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ş” harflerini bulduğunda “ş” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ş” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ş” seslerini bulduğunda “ş” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “aş” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “eş, iş, oş, uş, ış, öş, üş” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “şa” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “şe, şı, şo, şu, şı, şö, şü” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “şa” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “şa”

hecesine “**ı**” sesini ekleyerek “**şal**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

•••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• ••••

•••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• ••••

Aynı şekilde “**ş**” hecesine, öğrendiği “**ş**” sesi eklenerek “**şiş**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**şok, baş, beş, boş, dış, diş, düş, döş, duş, kaş, kış, kuş, leş, loş, muş, şar, şek, şak, şat, şem, şen, şer, şet, şey, şık, şom, şor, şut, taş, tuş**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**aş**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**ı**” sesi yazdırılarak “**aşı**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

•••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• ••••

•••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• •••• ••••

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak **akış, aşık, ateş, atış, başı, ekşi, eriş, eşik, eşi, eşli, eşya, eşek, işte, kaşı, kişi, koşu, koşa, köşe, maşa, şaka, şair, şişe, şaşı, şoke, şube, Şule, uşak, Şeyma, şakir, taşlı, şarkı, arşın, ateşi, bakış, barış, başlı, beşik, beşli, dalış, danış, döşek, düşme, eşlik, etmiş, işlek, işlem, kaşlı, kayış, koşma, nakış, şubat, şanlı, şerit, şilte, şişko, şölen, şöyle, telaş, yaşlı, yaşıt, taşıt, yemiş, yeşil, yokuş, başlık, boşluk, dişlek, dolmuş, düşman, işaret, köşeli, kuşlar, şaşkın, şenlik, şimşek, şişman, tebeşir, Beşiktaş, meşrubat** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Şule koş.

Aşama aşama koş.

Şule aşama aşama koş.

Şule koş.

Aşama aşama koş.

Şule aşama aşama koş.

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Şule koş.

Aşama aşama koş.

Şule aşama aşama koş.

Şule koşar.

Işık ile Şule koşar.

Şule aşar.

Koşa koşa aşar.

Şule koşa koşa aşar.

Şule başta koş.

Şule koşar koşar, aşar.

Şule bu yarış.

Şimdi Işık ile yarış.

Şule bu bir yarışma.

Yarışmada beş aşama olur.

Beşer beşer yarış.

Işık ile Şule yaşıt.

Şimdi yarış.

Bu yarış başka yarış.

İşte aş.

Aş Şaban aş.

Düşün, taşın, aş.

Beşer beşer aş.

Beşir, beşer beşer aş.

Başta şeker aş.

Şeker al.

Kaşık kaşık şeker al.

Şaban kaşık kaşık şeker al.

Kaşık ile şeker al.

Şaban yaş şekeri alma.

Şu şeker yaş.

V.1.3.20. “z” (⠠⠵) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “z” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “z” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, zil, zeytin, şemsiye, şeker, kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır. “z” sesi alt ve üst dişlerin arasından çıkar. “z” sesi çıkarılırken dilin ucu alt diş etlerine değerek çıkarılır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “z” sesini yazma çalışması yapılır. “z” sesinin noktalarının sağ üst, sağ alt, sol orta ve sol alt noktalar olduğu (1.,3., 5. ve 6. nokta) söylenir ve “z” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “z” sesini yazdığı anda “z” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠵ ⠠⠵

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵ ⠠⠵

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “z” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “z” harflerini bulduğunda “z” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “z” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “z” seslerini bulduğunda “z” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “az” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ez, iz, oz, uz, ız, öz, üz” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “za” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ze, zi, zo, zu, zı, zö, zü” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “zi” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “zi” hecesine “l” sesini ekleyerek “zil” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “zo” hecesine, öğrendiği “r” sesi eklenerek “zor” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “baz, bez, boz, buz, büz, daz, diz, doz, düz, kaz, kez, kız, dız, koz, kuz, laz, loz, muz, naz, nez, ruz, saz, sez, siz, söz, süz, taz, toz, tez, tiz, töz, tuz, yaz, yoz, yüz, zam, zan, zar, zat, zem, zen, zer, zil, zır, zit, zor, zum, zül” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “iz” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “i” sesi yazdırılarak “izi” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak azı, eza, öze, uza, aziz, anız, azık, azim, azot, bize, bezi, bazı, boza, dize, düze, ezik, ikaz, imza, kazı, koza, mazı, mazi, müze, omuz, otuz, ozan, zeki, öküz, özel, özen, özet, özne, özür, roza, sezi, size, sözü, taze, tozu, uzak, uzay, yazı, zekâ, zile, azlık, bazen, beşiz, beyaz, biraz, bize, bozuk, bozma, büzme, deniz, dizme, dokuz, dozer, düzen, düzey, enkaz, kazım, kiraz, kızma, kuzen, mezar, sakız, nazik, Özden, özlem, rozet, sazlı, semiz, leziz, süzme, yazım, yazıt, yediz, yüzme, zaten, zebra, zemin, zorla, bilezik gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Yazı yaz.

Aziz yazı yaz.

Aziz düz yazı yaz.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z*” sesleridir.

Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Yazı yaz.

Aziz yazı yaz.

Düz yazı yaz.

Aziz düz yazı yaz.

Arzu düz yazı yazar.

Azar azar yazar.

Arzu azar azar yazar.

Arzu azar azar düz yazı yazar.

Ozan tez yaz.

Ozan tez yazı yazar.

Ozan bazı sözleri yaz.

Ozan bazı sözleri yazar.

Yazar yazı yazar.

Yazar bazı sözleri yazar.

Zeytin taze.

İzzet zeytin taze.

İzzet taze taze ez.

İzzet taze taze zeytini ez.

İzzet taze taze zeytini ezer.

Biz zeytin ezmesi yeriz.

Tuzlu tuzlu yeriz.

Biz tuzlu zeytin ezmesi yeriz.

Yazın zeytin ezmesi yeriz.

Azar azar yeriz.

Biz üzüm, muz da yeriz.

Biz özenle yeriz.

Tuzlu zerdali yeriz.

Biz zakkum, zambak yemeyiz.

V.1.3.21. “ç” (∴) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “ç” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “ç” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, çanta, çatal, kaşık, askı kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır. “ç” sesi çıkartılırken dilin yanları üst dişlerin iç kısımlarına ve damağa değerek. Dil çeneye paralel olur ve dilin ucu alt diş etlerine doğru pozisyon alır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “ç” sesini yazma çalışması yapılır. “ç” sesinin noktalarının, sağ üst ve sol alt noktalar olduğu (1. ve 6. nokta) söylenir ve “ç” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “ç” sesini yazdığı anda “ç” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

∴ ∴

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

∴ ∴

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ç” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ç” harflerini bulduğunda “ç” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ç” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ç” seslerini bulduğunda “ç” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “aç” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “eç, iç, oç, öç, üç, ıç, uç” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ça” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**çe, çı, çi, çu, çü, ço, çö**” hecesi oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**çi**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**çi**” hecesine “**l**” sesini ekleyerek “**çil**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

Aynı şekilde “**ça**” hecesine, öğrendiği “**l**” sesi eklenerek “**çal**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**baç, çal, çam, çan, çar, çat, çak, çay, çer, çil, çim, çin, çir, çit, çiy, çor, çöl, çöz, çul, maç, meç, taç**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ic**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**i**” sesi yazdırılarak “**içi**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak **çare, çile, çita, elçi, etçi, içme, ilaç, ilçe, oruç, otçu, ölçü, uçan, uçar, uçma, üçer, içeri, çatal, çakal, biçme, biçer, biçen, bütçe, çamur, çetin, çeyiz, çizme, çoban, çomar, çorba, Çorlu, Çorum, çözüm, Çumra, etçil, içten, mizaç, ölçer, ölçüm, ölçüt, uçtan, üçler, üçten, biçare, Çayeli, ölçüde, tümleç, üçerli, çözüme, nöbetçi** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Çelebi uç, uç.

Çelebi ölçtü, biçti.

Uçmak için araç çizdi.

Çelebi ölçtü, biçti.

Uçmak için araç çizdi.

Çelebi çatıya çıktı.

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç*” sesleridir.

Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Çelebi uç, uç.

Çelebi ölçtü biçti.

Uçmak için araç çizdi.

Çelebi çatıya çıktı.

Çelebi araç ile çatıya çıktı.

Çelebi uçtu.

Çelebi kuleden uçtu.

Çelebi çimene düştü.

Çelebi kaç kez uçtu?

Çelebi üç kez uçtu.

Çelebi çok çalıştı.

Çelebi çok çabaladı.

Uçan ilk insan oldu.

Çorba iç.

Ayça çorba iç.

Çayla çorba iç.

Ayça çayla çorba içer.

Çeşit çeşit çorba içer.

Çiçekli çay içer.

Ayça çiçekli çay içer.

Ayça çay demler, içer.

Çadırdaki çorba içer.

Çadırdaki çemenli çorba içer.

Çardakta çay içer.

V.1.3.22. “g” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “g” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “g” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, gemi, gözlük, bardak, kaşık kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır. “g” sesi çıkartılırken dilin arka tarafı (dil sırtı), yumuşak (art) damakla buluşurken dilin ucu alt dişlere değerek çıkarılır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “g” sesini yazma çalışması yapılır. “g” sesinin noktalarının sağ üst, sağ orta, sol üst ve sol orta noktalar olduğu (1., 2., 4. ve 5. nokta) söylenir ve “g” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “g” sesini yazdığı anda “g” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk, bırakılarak satır sonuna kadar bir “g” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “g” harflerini bulduğunda “g” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “g” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “g” seslerini bulduğunda “g” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ag” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “eg, ig, ig, og, ög, ug, üg” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ga” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ge, gi, gi, go, gö, gu, gü” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “ge” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “ge”

hecesine “l” sesini ekleyerek “gel” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “ga” hecesine, öğrendiği “k” sesi eklenerek “gak” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “gam, gar, gaz, geç, gem, gen, gez, gık, gır, gıy, giz, gol, göç, gök, göl, gön, göz, gut, güç, gül, güm, gün, gür, güz” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “eg” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “e” sesi yazdırılarak “ege” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak **algı, Biga, Gaye, Gazi, gemi, geri, gezi, gıda, gişe, göçü, göle, gölü, gömü, göze, gözü, güle, güne, güya, örgü, özge, özgü, azgın, Begüm, Bilge, bugün, çalgı, çözü, dolgu, duygu, gayet, gazel, gazlı, geçim, geçiş, geçit, gedik, Gediz, gelin, gelir, geniş, geniz, geyik, giden, gider, girme, giyme, goril, göbek, gökçe, gölet, gölge, gönül, gönye, görme, gözde, gözlü, gübre, güleç, güler, gülme, günde, güreş, güney, güzel, geçmiş, Gemlik, gerdan, gergin, giymek, gitmek, göçmek, göçmen, Göksel, gömlek, görsel, gözlük, gurbet, Gülşen, gündem, gürgen** gibi kelimeler de oluşturularak, öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Gazi gönder.

Gazi dergi gönder.

Bugün gazete gönder.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM OKUYORUM

Gazi gönder.

Gazi dergi gönder.

Bugün gazete gönder.

Güzel güzel gönder.

Gizli gizli gönder.

Gaye’ye gizli gizli gönder.

Gün gün gönderdi.

Gün geldi.

Gizli gizli gönderdi.

Günlük gazete gönderdi.

Gaye’ye gizli gizli dergi gönderdi.

Günlük dergi olur mu?

Galiba günlük dergi olmaz.

Gaye günlük dergi olmaz.

Yaz gitti, güz geldi.

Yaz gider, güz gelir.

Yazın gök güzel.

Yazın göl de güzel.

Güzün de göl güzel.

Güzün rüzgâr eser.

Eser de geçer.

V.1.3.23. “c” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “c” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “c” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, ceket, cetvel, ceviz, tarak, kitap kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“c” sesi çıkartılırken dilin yanları üst dişlerin iç kısımlarına ve damağa değeri. Dil, çeneye paralel olur ve dilin ucu, alt diş etlerine doğru pozisyon alır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “c” sesini yazma çalışması yapılır. “c” sesinin noktalarının, sağ üst ve sol üst noktalar olduğu (1. ve 4. nokta) söylenir ve “c” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “c” sesini yazdığında “c” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “c” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “c” harflerini bulduğunda “c” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “c” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “c” seslerini bulduğunda “c” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ec” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ac, ic, ic, oc, öc, uc, üc” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ce” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “ca, ci, ci, co, cö, cu, cü” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “ce” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “ce” hecesine “k” sesini ekleyerek “cek” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “ca” hecesine, öğrendiği “k” sesi eklenerek “cak” gibi yeni heceler oluşturulur.

Bunun dışında “**cam, can, car, caz, cem, cer, cet, cık, cim, cin, cır, cıs, cız, cuk, cük, cüz, cal, cat**” gibi heceler oluşturarak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ca**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**ka**” sesi yazdırılarak “**caka**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak **acı, ece, bacı, boca, Buca, cadı, camı, cami, canı, cebi, cila, cuma, güce, icat, icra, ince, loca, naci, nice, ocak, raci, rica, acemi, camlı, canlı, balcı, borcu, camız, cebin, çayır, Cemal, Cemil, cesur, cıyak, Cizre, cizye, conta, coşku, coşma, cümle, cüret, Macit, Dicle, encik, gocuk, gonca, golcü, gözcü, Celil, Canan, sancı, salcı, camcı, sıcak, sizce, gülce, vücut, tümce, ücret, zenci** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciyeye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Ece al.

Ece bak.

Ece bak baca.

••••• •••••

••••• •••••

••••• ••••• •••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “**e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c**” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Ece bal al.

Ece bak, al.

Ece lale al.

Ece bak, bal al.

Ece kek al.

Celal lale al.
Celal kek al.
Celal bak bal.
Celal bak bal al.
Celal bak Ece.
Bak Ece Celal.
Bak Celal Ece.

Ceylan ne cici!
Cemil ceylan cici.
Ceylan acıktı.
Cemil, ceylan acıktı mı?
Ceylana yonca verecek misin?
Önce yonca sonra gonca verecek misin?
Cemil önce yonca verecek.
Cemil sonra gonca verecek.
Ceylana yonca verecek.
Ceren'e sonra gonca verecek.

V.1.3.24. “p” (˙) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “p” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “p” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, para, patik,

patlıcan, dolap, yüzük kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“p” sesi çıkartılırken alt ve üst dudak birbirine değerek kapanır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “p” sesini yazma çalışması yapılır. “p” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ orta, sağ alt ve sol üst noktalar olduğu (1., 2., 3. ve 4. nokta) söylenir ve “p” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “p” sesini yazdığında “p” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋮ ⋮

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “p” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “p” harflerini bulduğunda “p” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮

⋮ ⋮

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “p” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “p” seslerini bulduğunda “p” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮

⋮ ⋮

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**ep**” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**ap, ip, ip, op, öp, up, üp**” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**pe**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**pa, pı, pi, po, pö, pu, pü**” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**pe**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**pe**” hecesine “**k**” sesini ekleyerek “**pek**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “**pa**” hecesine, öğrendiği “**k**” sesi eklenerek “**pak**” gibi yeni heceler oluşturulur. Bunun dışında “**pak, pes, pal, par, pas, pat, pay, pek, pet, pey, pik, pil, pim, pir, pır, pis, pıt, pos, pot, poy, kap, kup, küp, lap, lop, löp, lüp, sop, süp, top, poz, pul, pus, put, pür, sap, sop, sup, şap, şıp, şip, tıp, tüp, tip, yap, zap, zıp**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ip**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**i**” sesi yazdırılarak “**ipi**” kelimesi oluşturulur.

Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• •••

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **ayıp, Eyüp, para, icap, ipek, kupa, küpe, pano, park, payı, peki, peri, pide, pike, pire, pota, puan, püre, sapı, sarp, tapu, teyp, turp, tıpa, ampul, bitap, palet, kopar, Antep, paten, galip, cazip, çaplı, çaput, çupra, depar, dolap, patik, iptal, kasap, kayıp, paket, kebab, kitap, kopça, kopuz, kopya, kupon, küpür, küspe, nasip, necip, pabuç, palto, pamuk, panel, panik, parke, parti, pashı, pedal, peşin, piyes, piyon, poşet, potin, pudra, pazar, pırasa, panter, panzer, pardon, pestil, parlak, piyade, piyano, porsuk, postal, poster, poyraz, portakal** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Pelin pasta pişti mi?

Pişer pişmez al.

Pastayı küp küp parçala.

••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• •••••

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c, p*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Pelin pasta pişti mi?

Pişer pişmez al.

Pastayı küp küp parçala.

Parça parça poşete topla.

Sarper topla, pakete koy.

Pasta pancardan mı?

Pasta pekmezden mi?

Pasta pelitli pasta mı?

Pasta papatyalı pasta.

Partide pasta ye.

Kopar kopar ye.

Partide pizza ye.

Pişmiş pizza ye.

Kopar kopar ye.

Pınar, Arap Paşa'nın kızı.

Pınar akça pakça.

Pınar ipil ipil giyinmiş.

Penyesi pırıl pırıl.

Pınar hep pamuklu penye giyer.

Pınar patiska penye giyer.

Pınar'ın kepi ipekten.

İpekten kepi püsküllü.

Pınar'ın küpeleri platin.

V.1.3.25. “h” (∴) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “h” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “h” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, havuç, havlu, cetvel, kâğıt kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“h” sesi çıkartılırken ciğerlerimizden çıkan havanın ses tellerini titretmesi ile gırtlakta meydana gelir. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “h” sesini yazma çalışması yapılır. “h” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ orta ve sol orta noktalar olduğu (1., 2. ve 5. nokta) söylenir ve “h” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “h” sesini yazdığında “h” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “h” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “h” harflerini bulduğunda “h” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “h” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “h” seslerini bulduğunda “h” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ah” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**eh, ih, ih, oh, öh, uh, üh**” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “**ha**” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak “**he, hi, hi, ho, hö, hu, hü**” heceleri oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “**ha**” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “**ha**” hecesine “**k**” sesini ekleyerek “**hak**” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “**ha**” hecesine, öğrendiği “**l**” sesi eklenerek “**hal**” gibi yeni heceler oluşturulur.

Bunun dışında “**hab, hac, haç, had, ham, han, hap, har, has, hat, hay, haz, hem, hep, her, hey, hiç, hık, hır, his, hiş, hit, hız, hol, hop, hor, hoş, hot, höl, höt, hun, huş, huy, hür, hüt, bah, tah, kah, sah, mah**” gibi heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ah**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**u**” sesi yazdırılarak “**ahu**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **Hale, Hadi, Ruhi, Reha, hile, Hami, hobi, hoca, harç, harp, halk, Agah, hela, dahi, daha, hamur, hamam, hudut, helal, cahil, Hacer, sahip, hamsi, rahip, hakem, Semih, sehpa, sahur, Mahir, levha, Kemah, kahve, İshak, ishal, ihraç, ihmâl, hurma, hurda, horul, hisar, hesap, hepsi, hapis, hamle, Haluk, Halis, Haliç, Halep, hakim, hacim, haber, halbuki, hilekar, haberci, Cevahir, bahçeci, bahçeli, meçhul, mahçup, hamile, dirhem, derhal, hademe** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Ahu Hanım tüh dedi.

Ahu Hanım ah ah etti.

Ahu Hanım hecelere geçti.

••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• •••••

Buraya kadar öğrenilen sesler *“e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, t, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c, p, h”* sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Ahu Hanım tüh dedi.

Ahu Hanım ah ah etti.

Ahu Hanım hecelere geçti.

Hangi hoca hecelere geçti?

Ahu Hoca hecelere geçti.

Hangi hecelere geçtin?

Hakan hemen hecelere geç.

Hadi Hakan heceleri oku.

Horozu hecele, oku.

Hindiyi hecele, oku.

Hakan harikasın.

Herkes hoşnut.

Hoşnut mu hoşnut.

Bu hayat hoş.

Hatta biraz coş.

Haydi bahara koş.

Hami hasta.

Hasta mı hasta.

Hami pek hasta.
Hami halsiz mi?
Haydi hasta, hekime koş.
Hekim, hastaya hap yazar.
Hami hap pek pahalı.
Haydi hapı al.
Hap olur şifa.
Hastanede şifa bulur.
Hami hamsi ye.
Bol bol hamsi ye.

V.1.3.26. “ğ” (˙) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “ğ” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle Türkçede “ğ” sesi ile başlayan bir kelime olmadığı için “ğ” sesinin kullanıldığı kelimelerle işitsel farkındalık çalışması yapılır. Örneğin, dağ, bağır, çağır, masa, dolap kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“ğ” sesi çıkartılırken dilin arka tarafı (dil sırtı), yumuşak (art) damakla buluşurken dilin ucu alt dişlere değeri. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “ğ” sesini yazma çalışması yapılır. “ğ” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ orta ve sol alt noktalar olduğu (1., 2. ve 6. nokta) söylenir ve “ğ” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “ğ” sesini yazdığında “ğ” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙ ˙

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ğ” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ğ” harflerini bulduğunda “ğ” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ğ” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ğ” seslerini bulduğunda “ğ” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ağ” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde, “ğ” sesinin geçtiği “eğ, ığ, iğ, uğ, üğ, oğ, öğ” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ğa” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde “ğ” sesinin geçtiği “ge, gi, gu, gü, go, gö, gı” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “tu” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “tu” hecesine “ğ” sesini ekleyerek “tuğ” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠

Aynı şekilde “ba” hecesine, öğrendiği “ğ” sesi eklenerek “bağ” gibi yeni heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir. Şimdiye kadar öğrenilen seslerle sığ, sağ, çığ, çığ, çağ, tuğ, yağ, dağ gibi heceler oluşturulabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “ağ” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “a” sesi yazdırılarak “ağa” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili uğra, öğüt, öğle, iğne, eğri, eğil, eğik, eğim, ağır, Ağrı, ağız, ağıt, ağıl, ağla, otağ, eğer, eğil, eğit, sağa, boğa, iğde, oğuz, doğa, yoğun, yığma, yağlı, yağcı, yağız, tuğla, söğüt, söğüş, Niğde, kağrı, Iğdır, düğme, doğum, diğer, değış, değıl, dağıcı, ciğer, Buğra, bağıcı, bağılı, bağış, sığır, çağrı, göğüş, soğuk, soğan, doğıal, doğıru, doğıan, boğaz, bağıla, lağım, beğen, çağla, yağma, yiğıt, nağıme, kağırı, aşıağı, yağış, kâğıt, rağımen, eğıtim, çağlar, ağılama, yağmur, mağıara, buğıday, rağıbet, yoğıurt, yağısız, yağılık, sağılık, rağımen, miğıfer, mağılup, mağıdur, kulağı, köpeğı, çığıdem, buzağı, yoğıurma, tuğılacı, öğretim, öğrenci, öğleyin, öğlenci, düğmeli, birçoğıu, doğırama, çığıneme, bağımlı, bağılama, soğıutma, eğıtmen, sağıanak, sığınak, bağımsız, doğıumhane, yoğıurmak, yoğıaltım, soğıancık, böğıürtlen, boğıulmak, öğretim gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Yağmur, yağmur yağıyor.

Yiğıt, yağmur yağıyor

⠠
⠠ ⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c, p, h, ğ*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Yağmur yağıyor.

Yağmur, yağmur yağıyor.

Yiğit, yağmur yağıyor.

Yiğit sağanak yağmur yağıyor.

Yiğit şarıl şarıl yağmur yağıyor.

Çağlar okula gitti.

Öğretmen yazısını çok beğendi.

Dışarı çıkarken ayakkabını bağla dedi.

Çağlar ayakkabısının bağcığını bağladı.

Çağlar iğde yedi.

Yağız al, sen de iğde ye.

Yağız iğde yedi.

Çağlar ile Yağız iğde yedi.

Çağlar biraz çağla verdi.

Yağız çağla yedi.

Buğra doktora gitti.

Doktor Buğra’ya iğne verdi.

Buğra iğne yaptırdı.

Buğra sağlığına kavuştu.

Dağcı dağa tırmandı.

Dağcı dağda papağan buldu.

Dağcı papağanı dağdan aldı.

Dağcı papağanı dağdan getirdi.

Dağcı papağanı Tuğrul’a verdi.

Tuğrul papağanı çok beğendi.

V.1.3.27. “v” (⠠⠨) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “v” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “v” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, valiz, vazo, kapı, sandalye kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“v” sesi çıkartılırken ciğerlerimizden çıkan havanın ses tellerini titretmesi ile gırtlakta meydana gelir. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “v” sesini yazma çalışması yapılır. “v” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ orta, sağ alt ve sol alt noktalar olduğu (1., 2., 3. ve 6. nokta) söylenir ve “v” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “v” sesini yazdığı anda “v” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

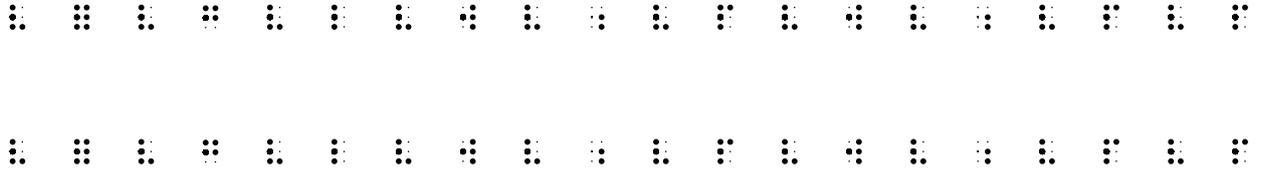
⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “v” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tableten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “v” harflerini bulduğunda “v” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

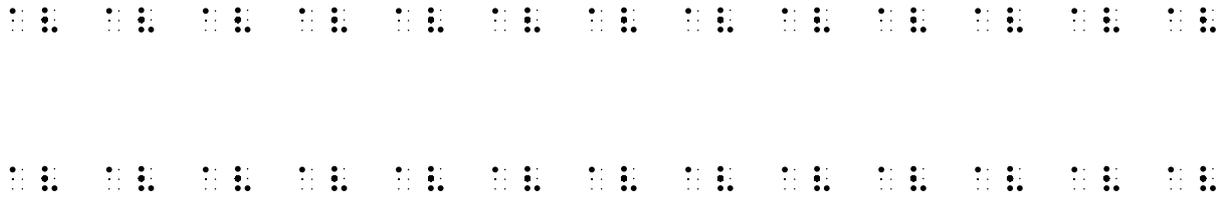
⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨

⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨ ⠠⠨

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “v” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “v” seslerini bulduğunda “v” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

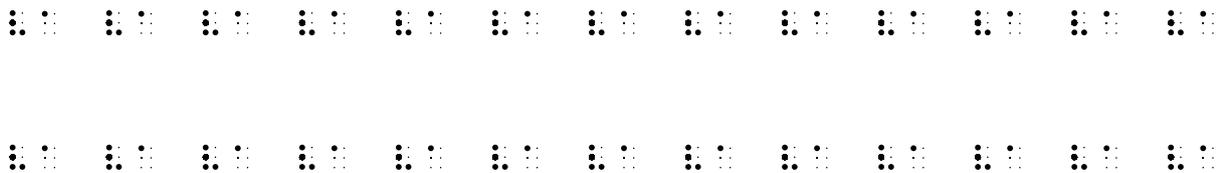

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “av” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde “v” sesinin geçtiği “ev, iv, iv, ov, öv, uv, üv” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “va” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde “v” sesinin geçtiği “ve, vi, vi, vo, vö, vu, vü” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “va” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “va” hecesine “k” sesini ekleyerek “vak” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde “de” hecesine, öğrendiği “v” sesi eklenerek, “dev” gibi yeni heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir. Şimdiye kadar öğrenilen seslerle “bav, cav, çav, dav, hav,

kav, kov, lav, nev, sav, sev, şev, şov, tav, vah, vak, van, var, vat, vay, vız, vık, vın, vır, vız, yav, yiv” gibi heceler oluşturulabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “ev” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “e” sesi yazdırılarak “eve” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak ova, ava, avcı, avlu, avuç, civa, dava, deva, düve, evci, evin, evli, güve, grev, kova, liva, mavi, nevi, ovma, övme, övgü, sıva, tava, üvey, vade, vadi, vali, vazo, veba, veda, veli, veya, vida, vinç, vize, yuva, ceviz, cevap, varil, aşevi, avize, bavul, cevap, ceviz, çevik, çevir, çuval, davul, devam, devir, divan, döviz, dövme, evcil, evlat, evrak, havlu, havuç, havuz, helva, kavun, kovan, pilav, sevda, sevgi, sevim, tavır, taviz, vagon, vahit, vakit, varil, vebal, vekil, vezir, vergi, vişne, vücut, yavuz, varlık, vicdan, vidalı, virgül gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Veda bak av.

Ela bak ev.

Lale evde kal.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, ı, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c, p, h, ğ, v” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Ece eve bak.

Eda cevap al.

Ela ve Ece evde kal.
Lale ve Eda evde bekle.
Eda eve kupa al.

Veda bak bavul.
Veda bavul al.
Al Veda al.
Veda eve bavul al.
Veda bedava bavul al.
Veda eve bedava bavul al.

Alev bak baklava.
Alev baklava al.
Alev baklava kabuk kabuk.
Al Alev al.
Alev bedava baklava al.
Alev eve bedava baklava al.

Veda bak deve.
Bak Veda bak.
Veda deve evde.
Veda evde bekle.

Alev bak duvak.
Alev duvak al bak.
Alev bu avlu.
Alev bak avlulu ev.
Veda bak deve.
Veda deve avluda.
Alev deve avluda.
Veda deve avlulu evde.

V.1.3.28. “f” (⠠) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “f” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “f” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, fare, fırın, çanta, kapı kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“f” sesi çıkartılırken üst dişler alt duduga değır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “f” sesini yazma çalışması yapılır. “f” sesinin noktalarının, sağ üst, sağ orta ve sol üst noktalar olduğu (1., 2. ve 4. nokta) söylenir ve “f” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “f” sesini yazdığında “f” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

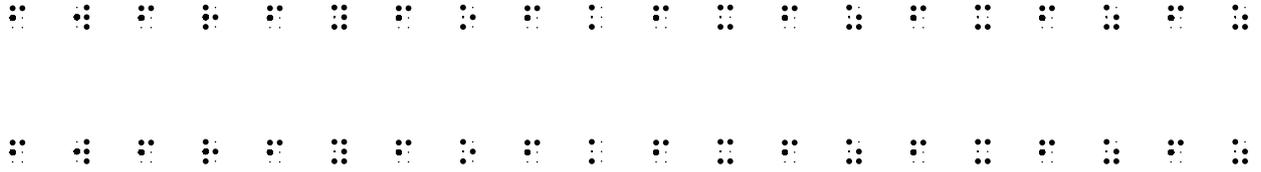
⠠ ⠠

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “f” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tableten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “f” harflerini bulduğunda “f” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

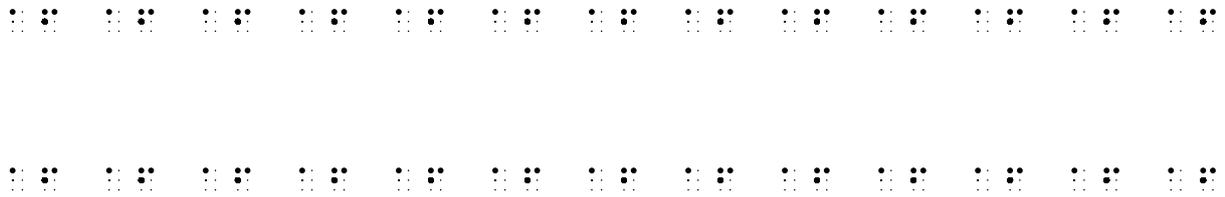
⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “f” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “f” seslerini bulduğunda “f” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

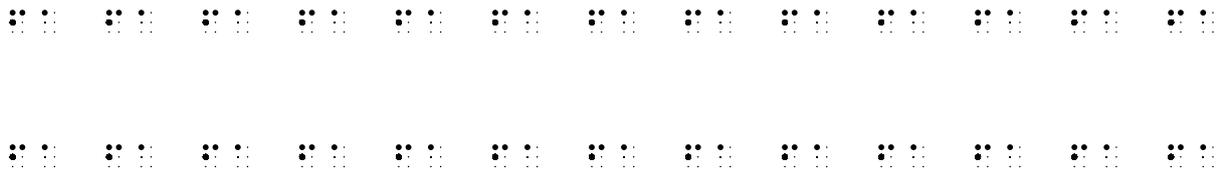

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “af” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde, “f” sesinin geçtiği “ef, if, ıf, of, öf, uf, üf” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “fa” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde “f” sesinin geçtiği “fe, fi, fi, fo, fö, fu, fü” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak daha önce öğrendiği “fa” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “fa” hecesine “l” sesini ekleyerek “fal” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Aynı şekilde “la” hecesine, öğrendiği “f” sesi eklenerek, “laf” gibi yeni heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir. Şimdiye kadar öğrenilen seslerle “fak, far, fas, faş, fay, faz, fek, fel, fen, fer, fes, fiğ, fil, fin, fir, fis, fiş, fiş, fit, fok, fol, fon, fos, foş, fön, ful, fut, gaf,

haf, küf, kof, lef, laf, lif, pof, puf, pöf, raf, ref, ruf, saf, sif, şef, tef, yuf” gibi heceler oluşturulabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “**ef**” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “**e**” sesi yazdırılarak “**efe**” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde, öğrenilen seslerle ilgili olarak **afet, afiş, arif, anfi, atıf, blöf, büfe, cefa, defo, defa, efor, Elif, faik, faks, falı, fare, farı, Faik, farz, faul, feci, feda, felç, fena, fert, fide, file, film, filo, fire, fişe, flaş, flüt, fonu, form, fren, fuar, füme, füze, golf, kafa, küfe, ofis, öfke, saf, şifa, urfa, vefa, zarf, Aşin, Afyon, defol, fahri, fakir, fatih, fazıl, fazlı, ferah, Ferda, Ferdi, fesat, fetih, fidan, final, fırça, fişek, fiyat, fokur, forma, fosil, fular, Fulya, funda, Füsün, ifade, iflas, iftar, kesif, pasif, sefil, şefik, şifon, şifre, yufka, zafer, defolu, defans, farklı, fayton, feryat, fırsat, formül** gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Efe al.

Efe bal al.

Ufuk bak.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “**e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, t, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c, p, h, ğ, v, f**” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Ufuk kepe bak.

Efe ve Ufuk el ele.

Vefa, Ufuk el ele.

Vefa ufak kap al.
Ufuk kalfa bekle.
Efe, bekle al.
Vefa ufak kupa al.
Eda fala bak.

Vefa bak.
Ufak ufak kefal.
Al Vefa al.
Vefa ufak kefal al.
Vefa ufak ufak kefal al.
Vefa kefal al bekle.

Efe bak deve.
Efe bu ufak deve.
Efe ufak deve evde.

Efe bak kalfa.
Efe fala bak.
Efe evde fala bak.
Efe avlulu evde fala bak.

V.1.3.29. “j” (∴) Sesinin Öğretimi

Öğretmen işitsel farkındalık oluşturmak amacıyla ve sesin öğrenilmesini kolaylaştırmak için işitme becerilerinden yararlanır. “j” sesi ile ilgili bir şarkı, tekerleme veya masalı öğrencilere dinleterek öğrencilerin dikkatini derse çeker.

Çalışma 1. Öğrenci ile işitsel farkındalık çalışması yapılır. Öncelikle “j” sesi ile başlayan ve başlamayan, öğrencinin günlük yaşamda kullandığı nesnelere belirlenir. Örneğin, jeton, jöle, tarak, sakız kelimeleri belirlenir. Bu kelimelerle sesin nasıl çıkarıldığı ile ilgili çalışma yapılır.

“j” sesi çıkartılırken dilin yanları üst dişlerin iç kısımlarına ve damağa değeri. Dil çeneye paralel olur ve dilin ucu alt diş etlerine doğru pozisyon alır. Öğrencilerin sesi, uygun şekilde çıkarmaları sağlanır.

Çalışma 2. “j” sesini yazma çalışması yapılır. “j” sesinin noktalarının sağ orta, sol üst ve sol orta noktalar olduğu (2., 4. ve 5. nokta) söylenir ve “j” sesini yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her “j” sesini yazdığında “j” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılacaktır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⋈ ⋈

Okuma çalışması sırasında harfin konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⋈ ⋈

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “j” sesi, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “j” harflerini bulduğunda “j” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋈ ⋈

⋈ ⋈

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “j” sesi basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “j” seslerini bulduğunda “j” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋈ ⋈

⋈ ⋈

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “aj” hecesi gibi kapalı heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde “j” sesinin geçtiği “ej, ij, oj, öj, uj, üj” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 6. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, aralarında bir kutu boşluk bırakılan “ja” hecesi gibi açık heceler yazdırılır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Aynı şekilde “j” sesinin geçtiği “je, ji, jo, jö, ju, jü” gibi hecelerle de çalışma yapılabilir.

Çalışma 7. Aralarında bir kutu boşluk bırakılarak, daha önce öğrendiği “je” hecesine yeni sesler ekleyerek yeni heceler oluşturması sağlanır ve hece yazma çalışması yapılır. Örneğin, “je” hecesine “t” sesini ekleyerek “jet” hecesi oluşturulur. Yazma çalışmasından sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Aynı şekilde “je” hecesine öğrendiği “l” sesi eklenerek “jel” gibi yeni heceler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılabilir. Şimdiye kadar öğrenilen seslerle “jen, jig, jön, ruj, jak, bej” gibi heceler oluşturulabilir.

Çalışma 8. Aralarında bir kutu boşluk bırakarak hecelerden kelimeler yazması sağlanır. Örneğin, “aj” hecesi yazdırılır. Daha sonra bitişik olarak “da” sesi yazdırılarak “ajda” kelimesi oluşturulur. Yazma çalışması yapılır. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

Aynı şekilde öğrenilen seslerle ilgili olarak **Jale, jile, judo, jüri, imaj, guaj, buji, jöle, jest, staj, reji, plaj, jilet, müjde, ejder, viraj, tonaj, tiraj, rejim, refüj, ojeli, majör, kolej, joker, mesaj, japone, solfej, jambon, dublaj, drenaj, proje, alerji, lojman, kortej, jübile, voltaj, stopaj, sondaj, montaj, metraj, virajlı, trajedi, nikelaj, müjdeci, modelaj, Jüpiter, jetoncu, alerjik,**

jandarma, vidanjör, pedagoji, nostalji, ejderha, montajcı, larenjit gibi kelimeler de oluşturularak öğrenciye yazma ve okuma çalışmaları yaptırılabilir.

Çalışma 9. Küçük tabletin 1. ve 3. satırlarını kullanarak, aralarında bir kutu boşluk bırakarak öğrendiği seslerle oluşturulan kelimelerden cümleler oluşturup yazma ve okuma çalışmaları yaptırılır.

Jale jeton al.

Jale telefon et.

Jale jetonlu telefon ile telefon et.

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Buraya kadar öğrenilen sesler “*e, l, a, t, i, n, o, r, m, u, k, t, y, s, d, ö, b, ü, ş, z, ç, g, c, p, h, ğ, v, f, j*” sesleridir. Bu harflerle aşağıdaki gibi metinler oluşturularak yazma ve okuma çalışmaları yapılır.

YAZIYORUM- OKUYORUM

Jale jeton al.

Jale telefon et.

Jale jetonlu telefon ile telefon et.

Jale jetonlu telefona jeton at.

Ajda haber ver.

Ajda müjdeli haber ver.

Ajda jetonlu telefon ile müjdeli haber ver.

Ver Ajda ver.

Ajda müjdeli haber ver.

Müjde ruj al.

Müjde ruj sür.

Müjde ruj sürme.

Müjde jöle sür.

Müjde saçına jöle sür.

Müjde jöle sür, saçını tara.

Jale bak jandarma!

Jale jandarmalar okula geldi.

Jale altı jandarma okula geldi.

Jale jandarmalar lojmana geldi.

V.2. BRAİLLE NOKTA ÖZELLİKLERİNE GÖRE SES EŞLEME ÇALIŞMALARI

* Bu bölüm, görme engelliler okullarında eğitim gören görme engelli öğrenciler ile kaynaştırma ortamında eğitim gören ancak müfredattaki harf gruplarının sırasıyla öğretiminde güçlük çekilen öğrencilere yönelik hazırlanmıştır.

Bu bölümde Braille alfabesindeki seslerin noktalarının sayıca azlığı çokluğu, harflerin fiziksel yapısı, ses benzerlikleri ve seslerin günlük hayattaki kullanım sıklığı göz önüne alınarak harf öğretim sıralaması yapılmıştır. Bu bölümde sadece seslerin öğretim sıralaması ve verilen seslerden sırası ile hangi hece ve kelimelerin oluşturulabileceği verilecektir. Verilen bu sıralamaya göre görme engelli öğrenci ile çalışan öğretmenlerin, birinci bölümde bulunan ses öğretim aşamalarına uygun olarak seslerle ilgili çalışmalarını yapmaları önerilmektedir. Ses eşleme çalışmaları aşağıdaki sıralamaya göre yapılmalıdır.

1. Grup: e-l-a-t
2. Grup: k-o-r-i-m
3. Grup: d-u-b-y-n
4. Grup: s-ö-f-g-c
5. Grup: ü-p-h-ş-z
6. Grup: ç-ğ-ı-v-j

Ses eşleme çalışmalarına başlarken önceki bölümde olduğu gibi işitsel farkındalık çalışmaları yapmak gerekir. İşitsel farkındalık çalışmalarını yine aynı şekilde dört bölümde inceleyeceğiz.

- a) Kelimelerin ilk sesini ayırt etme
- b) Sesleri birleştirerek kelime yapma
- c) Bir kelimeyi seslerine ayırma
- ç) Kafiye yapma

* İşitsel farkındalık çalışmaları e-l-a-t sistemindeki ses eşleme çalışmalarında olduğu gibi yapılmalıdır.

Bu bölümde ses öğretim çalışmaları aşağıdaki gibi aşamalandırılarak yapılır.

1. İşitsel farkındalık çalışmaları

2. Sesi yazma çalışmaları

(Not: Bazı öğrencilerde küçük kas becerileri tam gelişmediği için uygulamalar sırasında öğrenciye önce sesleri okuma çalışması yapılarak okuma öğretilmesi, sonra yazma çalışmalarına geçilmesi, görme engelliler alanında çalışan öğretmenlerimiz tarafından kabul görmektedir.)

3. Sesi okuma çalışmaları

4. Bir öğretilen sesin, bir altı noktanın yazılı olduğu materyalde, öğretimi yapılan sesi bularak okuma çalışması

5. Bir öğrendiği ses, bir farklı sembolün yazılı olduğu materyalde, öğretimi yapılan sesi bularak okuma çalışması

* Bu çalışmalarda öğretimi yapılan ses, satırın başında bulunmalıdır.

6. Farklı sembollerin arasına yerleştirilen öğretimi yapılan sembolü bularak okuma çalışması

7. Öğretimi yapılan sesle ilgili kapalı heceler oluşturularak okuma çalışmaları

8. Öğretimi yapılan sesle ilgili açık heceler oluşturularak okuma çalışmaları

9. Öğretimi yapılan açık hecelere ünsüz ekleyerek oluşturulan heceleri okuma çalışmaları

10. Daha önce öğrendiği sesleri kullanarak oluşturulan kelimeleri okuma çalışması

11. Öğrendiği seslerle ilgili oluşturulan kelimelerden meydana gelen cümleleri okuma çalışması

12. Öğrendiği seslerle ilgili oluşturulan cümlelerden meydana gelen metinleri okuma çalışmaları

Burada önce öğretmen hazır materyalleri öğrenciye vererek okuma çalışması yaptırır. Sonra her aşamada öğrendiği sesle ilgili yazma çalışmaları yaptırılarak öğrenciye yazma becerisi kazandırılır.

Bu bölümde, her ses için öğrenilen seslerle oluşturulabilecek hece, kelime ve cümlelere örnekler verilecektir. Ayrıca seslerin öğretimleri yapılmayacaktır. Seslerin öğretim çalışmalarında önceki bölümden yararlanılabilir. Seslerin öğretimi, yukarıdaki aşamalar sıralı şekilde takip edilerek ve gerekli materyaller hazırlanarak yapılmalıdır.

Aşağıda harf sıralamasına uygun öğrenilen seslerle ilgili oluşturulan kapalı hece, açık hece, örnek kelime ve örnek cümleler yer almaktadır.

“e” sesi			
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
-	-	-	-

“l” sesi			
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
el	le	-	-

“a” sesi			
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
al, el	la	-	-

“t” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
at, et	ta, te	tal, tel, tat, let, lat	-	-

Bu dört ses (e, l, a, t) ile açık hece ve kapalı heceler oluşturulmalıdır. Kelime oluşturma çalışmaları bundan sonra yapılmalıdır.

“k” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ak, ek	ka, ke	kal, kel, kat, ket, lak, tak, tek	teke, taka, leke, kale, kala, elek, atak, akla, takla, telek, kelle, tellak	-

Yukarıdaki beş sesin öğretiminden sonra öğretilecek seslerde cümle çalışmaları da yapılır.

“o” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ok, ol, ot	ko, lo, to	kol, lok, tok, tol, kot, kok	oto, toka, otel, olta, otlak, tokat, okka, kola, kolla, kotla	Ela al. Ela lale al. Ela elek al. Ata ot at. Ata, ata ot at. Ata takla at. Ela toka al.

Not: Cümlelerde kullanılan noktalama işaretlerinin öğretimleri, “Noktalama İşaretleri” bölümünde yer almaktadır.

“r” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ar, er, or	ra, re, ro	rok, rak, kor, kar, lar, tar, lor, rol, rot, ter, tor	tere, kere, orak, Erol, tarla, tarak, tara, rota, orta, karo, koro, karar, arka, kara, akar, raket, roket, rekor, teker, ekler, erkek, tekrar, olarak	Erol tere al. Erol tarak al. Erol takla atar. Erol raket elle. Elle Erol elle. Erol tarak elle. Ata olta elle. Ata olta at. Oral orta at.

Not: Bundan sonraki seslerin öğretiminde örnek cümlelerin yanında, metin çalışmalarına da yer verilebilir.

“i” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
il, it, ik, ir	li, ti, ki, ri	til, kil, lik, rik, kir, tik, kit, rit	ile, iki, itti, iter, lirik, kira, Ali, lira, eti, iri, kirli, eki, eli, lila, keki, kekik, kilo, kiler, elli, ilke, ili, ilik, etki, etli, etik, erik, elti, litre, telli, tilki, terlik, titre, ileri, kilit, titrek, etkili	Ali itti. Ali eti itti. Ali eti eli ile itti. Ali iri eti itti. Ali iri eti eli ile itti. İlker kekik al. İlker iki kilo al. İki kilo kekik al. İlker elli lira al. İlker iki kilo erik al. İlker iri iri erik al. İlker kilo kilo al. İlker kilo kilo erik al.

TEKRAR VE PEKİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Braille yazı okuma yazma çalışmalarında öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek amacıyla başlangıçta 7-8 ses öğretildikten sonra küçük hikâye kitapları şeklinde metinler oluşturulur. Bu metinleri öğrencilerimize okutarak onların hem öğrendikleri sesleri tekrar etmelerine hem de okuma becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluruz. Aşağıda “m” sesine kadar öğrendiği seslerle ilgili metinler yer almaktadır. Bu noktadan sonra öğrenciye öğretilen her grup sestten sonra aşağıdaki gibi tekrar metinleri oluşturularak okuma çalışmaları yapılmalıdır.

Ela al.

Ela elle al.

Ela toka al.

Ela elle toka al.

Ela elle toka al, tak.

Ela toka tak.

Ela elle toka tak.

Ela elle toka takar.

Ata olta al.

Ata olta at.

Ata olta al, at.

Ata elle olta at.

At Ata at.

Ata olta at.

Erol el et.

Erol ile Ela el et.

Erol ile Ela el etti.

Ali el etti.

Ata ile Ali el etti.

Ali erik al.

Ali iki erik al.

Ali iri erik al.

Al Ali al.

Ali iri iri erik al.

Ali erik ile terlik al.
Ali erik al, tat.
Ali iki kilo erik al.
Ali iki kilo erik al, tat.
Ali elli lira ile iki kilo erik al.
Ali kilo kilo erik al.

Ata atlet al.
Ata lila atlet al.
Ata atlet kirli.
Ata atleti itti.
Ata atleti eli ile itti.
Ata atleti iki eli ile itti.
Ata atleti eli ile iter.
Ata terli atleti eli ile iter.
Ata atleti kirletti.
Ata atleti erik ile kirletti.
Al Ata al.
Ata kirli atleti al.

Ela arar.
Ela toka arar.
Ela toka ile tarak arar.
Ela eli ile arar.
Ela toka takar.
Ela iki toka takar.
Ela iki eli ile toka takar.
Ela eli ile iki toka takar.
Tak Ela tak.
Ela iki toka tak.
Ela lila toka tak.
Ela telli toka tak.
Ela teker teker toka takar.
Ela eli ile toka takar.
Ela tek tek toka takar.

Oral kili it.

Oral kili itti.

Oral kili eli ile itti.

Oral kili eli ile ileri itti.

Oral kirli kili eli ile ileri itti.

Oral kirli kili eli ile ilerletti.

“m” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
em, im, om	ma, me, mi, mo	lam, mal, kam, tam, ram, mak, mat, mer, mil, mit, tim, lim, kim, kom, mar, mek, kem, lem	ama, tema, mama, mola, mera, mala, maki, mor, kama, İrem, Emre, kemik, Emel, elma, emek, ekmek, lokma, makam, mimar, ortam, tamam, kemer, tamir, mekik, kalem, kilim, makara, metre, mermer, makale, millet	Emel kemer tak. Emel mor kemer tak. Emel kemer ile toka tak. Emel mor toka tak. Emel mor toka takma. Emel lila toka tak. İrem tokalar mor. Emel mor toka tak. Emel iki mor toka tak. Emel teker teker tak. Emel, İrem ile toka tak. Tak Emel tak. Emel, İrem ile toka tak. Emre omlet tat. Emre elli omlet tat. Emre elli omlet tatma. Emre etli omlet tat. Emre kekikli omlet tat. Emre, Emir ile omlet tat. Emre, Emir ile etli omlet tat.

“d” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ad, ed, id, od	da, de, di, do	dek, dem, dil, dir, del, dol, dim, dam, dat, dak, dar, der, dek, dom, dor, dok, dot	oda, dar, adi, ada Eda, moda, mide, iade, eder, dili, deri, dama, adam, adet, lider, madde, radar, delik, dalak, damar, damak, damla, deme, demli, demir, demet, Dilek, Kadir, keder, dedi, melodi, dereli, derili, doktor, komedi, daktilo, delikli, demirli	Eda elma al. Eda elma orada. Eda elma dalda. Eda elmalar odada. Eda elmalar dar odada. Eda elmalar kirlidir. Eda kirli elma alma. Eda iki adet elma al. Eda, Dilek ile elma al.
“u” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ul, ut, uk, ur, um, ud	lu, tu, ku, ru, mu, du	Rum, tul, tur, dur, lur, luk, mur, mut, mul, muk, tum, tul, tuk	ulu, onu, otu, dul, dut, utku, Ural, Umut, turu, tura, rulo, otlu, ordu, olur, omur, oluk, oltu, oldu, okur, oklu, okul, kutu, kuru, kule, kolu, koku, duru, doru, dolu, doku, mumlu, mutlu, Murat, otluk, toklu, tortu, tutar	Mutlu dut al. Mutlu kara dut al. Mutlu dut al. Mutlu ol. Mutlu dut doldur. Mutlu kutu kutu dut doldur. Mutlu kutu kutu dut doldurdu. Mutlu mutlu oldu. Mutlu dut kokulu, dedi. Mutlu dutu tut. Mutlu dutu tuttu. Mutlu dutu tutma. Mutlu dutu tat.

“b” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ab, eb, ib, ob, ub	ba, be, bi, bo, bu	leb, tab, bat, bek, bel, bom, bot, bul, but, bam, bet, ber, bur, buk	oba, aba, bal, bir, ebe, Tuba, obur, ibik, bebe, baba, Ebru, Bora, biri, bela, balo, abla, tablo, butlu, bulut, ambar, badem, barut, bebek, bedel, Batur, Bekir, biblo, bilet, bilim, bordo, burma, kibar, kibir, budak, biber, tabela, tablet, tebrik	Ebru abla badem al. Ebru abla bol bol badem al. Ebru abla badem ile biber al. Ebru abla biberi tat da al. Ebru abla dut da al. Ebru abla kara dut al. Ebru abla dutlar kara kara. Baba tablo al. Baba tablo tak. Baba tablo odada. Baba tabela da odada. Baba bordo tablo odada.
“y” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ay, ey, iy, uy, oy	ya, ye, yi, yo, yu	yal, yat, yak, yel, yet, yam, yem, yim, tay, bay, boy, buy, kuy, kay, koy, ray, toy, yar, yek, yem, yer, yok, yol, yom	Oya, Ayla, maya, iyot, yaya, yara, kayak, koyu, Leyla, olay, oyma, oraya, oyuk, uyuma, yala, yemi, yeri, yolu, ayar, yatar, yayla, kayma, koyma, kolay, kolye, uyarı, yamuk, yerli, yorma, yumak, yatak	Oya kaba yem koy. Oya bordo kaba yem koy. Oya yem tabakta. Oya yem kutudaki tabakta. Oya yem ambarda. Oya yemi oraya koy. Oya yemi oraya dolu dolu koy. Oya yem yetti. Oya yemi keklik yedi. Keklik yemi bitirdi. Keklik yemi doya doya yedi.

“n” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
an, en, in, on, un	na, ne, ni, no, nu	yan, nay, nat, not, ton, yon, ran, ren, nar, ner, ban, bon, ben, lan, nal, nan, nem, net, ney, nim, nom, ten, yen, run	ona, ani, ana, unu, onu, yana, tonu, Rana, oyun, oran, Onur, onlu, onay, Onat, odun, nota, niye, nine, nane, Nail, mini, Mine, kene, kano, inek, inat, Eren, enli, ekin, dana, bina, bana, ayna, akan, liman, limon, maden, manda, manto, Nalan	Rana ot ara. Rana ot arama. Rana ninene nane ara. Rana ninene limon ile nane ara. Rana, Nalan ile nane ara. Rana iri nane ara. Rana limon da al. Rana on tane limon al. Rana ninenden on tane limon al. Rana limonlar iri iri. Rana bu limonlar iri iri.
“s” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
as, es, is, os, us	sa, se, si, so, su	sak, sam, san, say, sek, sen, sim, sin, sol, som, son, soy, kes, mas, mis, tas, tos, yas, sat	sos, sus, sis, ses, arsa, asma, asya, isim, kasa, kese, masa, saat, sana, soru, sene, tutsa, elmas, keser, kesme, masal, resim, salam, Selim, Selen, Selin, sisli, sesli, solak, sonra, sulak, susam, taksi, makas, salata, seksen	Selin say. Selin sesli say. Selin sesli sesli say. Selim sen de say. Selim sen de sesli say. Selim sesli sesli say. Selin salam ye. Selin soslu salam ye. Selin salam kes. Selin makas ile salam kesme. Selin makas ile tel kes. Selin say say kes.

“ö” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
öl, öt, ök, ör, öm, öd, öb, öy, ön, ös	lö, tö, kö, rö, mö, dö, bö, yö, nö, sö	dök, köy, kös, kör, lüs, sör, tör, tös, töl, söy, yön, lök, lös, kök, sön, dön	öne, Söke, köye, köle, töre, ölme, önde, örme, ötme, öyle, Ömer, dört, söyle, öteki, Önder, ördek, sökme, sönme, tören, önem, önde, bölme, börek, böyle, dökme, döner, dönem	Ömer önde. Ömer en önde. Ömer törende en önde. Önder de törende en önde. Ömer, Önder’e söyle. Önder börek yesin. Önder bölerek börek yesin. Önder döner de yesin. Önder dökmeden börek yesin. Önder dört tane börek yesin. Önder börekleri dörder dörder yesin.
“f” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
af, ef, if, of, öf, uf	fa, fe, fi, fo, fö, fu	laf, fal, far, fas, fay, fek, fel, fen, fer, fes, fil, fın, fit, fok, fol, fon, fos, fön, ful, fut, lif, raf, ruf, saf, sif, tef, yuf	Afet, Arif, amfi, defo, defa, efor, Elif, Faik, faks, fare, faul, feda, fena, fert, fide, file, film, filo, fire, fonu, form, fren, fuar, kafa, ofis, afyon, defol, fakir, Ferda, Ferdi, fesat, fidan, final, fiyat, forma, fular, Fulya, Ufuk	Efe ile Ufuk el ele. Efe bak bu Ferda. Efe, Ferda okulda. Ferda bak fare. Ferda bu fare ufak. Ferda fare ufak fare. Ferda fare yakala. Ferda ufak fare yakala. Ferda fular tak, ufak fare yakala. Ferda faytondaki fareyi yakala. Ferda, Ferdi ile ufak fare yakala.

“g” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ag, eg, ig, ug, og, ög	ga, ge, gi, gu, go, gö	gel, gak, gam, gar, gem, gen, giy, gol, gök, göl, gön, gut, gat, lig	öge, Biga, Gaye, gemi, geri, göle, Bilge, dolgu, duygu, gayet, gedik, gelin, gelir, geyik, giden, gider, girme, giyme, goril, göbek, gölet, gölge, gönye, görme, gemlik, gerdan, gergin, giymek, gitmek, Göksel, gömlek, görsel, gurbet, olgu, lego, ilgi	Gaye gönder. Gaye okula gönder. Gaye okula gönye gönder. Gaye, Göksel ile okula gönye gönder. Gaye okula lego gönder. Gaye okula Göksel ile lego gönder. Gaye gömlek giy. Gaye okula gelirken gömlek giy. Gaye okula gelirken gemi resimli gömlek giy. Gaye mor gömlek giyerek okula gel.
“c” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ac, ec, ic, uc, oc	ca, ce, ci, cu, co, cö	cak, cek, cam, can, car, cem, cer, cet, cim, cin, cal, cat	Ece, boca, Buca, cami, canı, cila, Cuma, icat, icra, ince, loca, Naci, ocak, rica, acemi, borcu, conta, Dicle, encik, gocuk, gonca, Canan	Ece rica etti. Ece elma rica etti. Ece elma yemek için rica etti. Ece, Cemil'den rica etti. Ece, Cemil'den ne rica etti? Ece, Cemil'den ot rica etti. Ece ata ot at. Ece ata yonca da at. Ece ata yonca ile ot at. Ece yonca at.

“ü” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ül, üt, ük, ür, üm, üd, üb, üy, ün, üs, üf, üg	lü, tü, kü, rü, mü, dü, bü, yü, nü, sü, fü, gü, cü	tül, bük, dük, dün, kür, küs, süt, tük, tür, tüm, tün, yük, süs, sür, sül, dük, lük, tün, nüm, yük	Ümit, ünlü, ülke, ülkü, büyü, dürü, kötü, köyü, küme, küre, menü, öbür, ödül, ömür, öykü, rüya, süre, sürü, sütü, tülü, tüyü, külü, ürün, üstü, küllü, tüllü, tüylü, türlü, yüklü, yünlü, sütlü, sütun, tünek, tünel, türkü, üstün, bölük, bölüm	Ülkü süt al. Ülkü süt al, büyü. Ülkü inek sütü al. Ümit sen de süt al. Ümit sen de süt al, büyü. Rüya sür. Rüya sürme sür. Bir süre sür. Bütün bütün sür. Bölük bölük sür. Ümit sür. Ümit bülbülü sür. Ümit bülbülü kümese sür. Ümit bülbülü kümeşe sürdü.
“p” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ap, ep, ip, op, öp, up	pa, pe, pî, po, pö, pu	pak, pes, pal, par, pas, pat, pay, pek, pey, pik, pil, pim, pir, pis, pos, pot, poy, kap, küp, lap, lop, löp, lüp, sop, süp, top, pul, pus, put, pür, sap, sop, sup, tüp, tip, yap, pon, por, lip	Eyüp, para, icap, ipek, kupa, küpe, pano, park, peki, peri, pide, pike, pire, pota, puan, püre, sarp, tapu, teyp, turp, ampul, palet, kopar, Gaziantep, paten, galip, pudra, depar, dolap, patik, iptal, kasap, paket, kebab, kitap, kupon	Eyüp pide yedi. Pide etliydi. Eyüp pide ile kebab yedi. Pide paketteydi. Eyüp bol bol pide yedi. Eyüp pide ye. Eyüp kopar kopar ye. Eyüp, İpek ile pide yedi. Eyüp pide ile turp da yedi. Eyüp bol bol turp yedi. Pide de nefisti. Eyüp bol bol pide yedi. Eyüp, Alper sen de ye, dedi.

“h” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ah, eh, ih, uh, öh, oh, üh	ha, he, hi, hu, hō, ho, hü	hal, hab, hac, had, ham, han, hap, har, has, hat, hay, hem, hep, her, hey, his, hit, hol, hop, hor, hot, höt, höl, hun, huy, hür, hüt, bah, tah, kah, sah, mah	Hale, haydi, Ruhi, Reha, hile, Hami, hobi, hoca, harp, halk, daha, hamur, hamam, hudut, helal, cahil, Hacer, sahip, hamsi, rahip, hakem, Semih, sehpa, sahur, Mahir, hurma, hurda, horul, hisar, hesap, hepsi, hapis, hamle, Halis, haber	Hami top oyna. Hami top oynat. Semih sen de oyna. Hami daha yetenekli. Hami hakem oldu. Semih topa hamle yaptı. Hami topu kurtar. Semih topu kap. Semih hile yapma. Semih hep beraber oyna. Semih, Mahir’e haber yolla. Semih, Mahir ile top oyna. Hami sen hakem ol.
“ş” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
aş, eş, oş, iş, uş, öş, üş	şa, şe, şo, şı, şu, şö, şü	şış, şok, baş, beş, boş, diş, düş, dös, duş, kaş, kuş, leş, loş, muş, şar, şek, şak, şat, şom, şor, şut, taş, tuş	ateş, ekşi, eriş, eşik, eşi, eşli, eşya, eşek, işte, kişi, koşu, koşa, köşe, maşa, şaka, şair, şişe, şaşma, şoke, şube, Şule, uşak, Şeyma, Şakir, beşik, beşli, döşek, düşme, eşlik, etmiş, işle, işlem, koşma, şubat, şerit, şöyle	Şeyma beş şişe al. Şişelere ekşi erik koy. Şişelere ekşi erik koyma. Şeyma şişelere ekşi erik suyu koy. Şeyma erik suyuna şeker at. Şeyma ekşi erik suyuna şeker at. Şeyma erik suyu şekerli. Şeyma erik suyu şerbet gibi. Şeyma şerbet al.

“z” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
az, ez, oz, iz, uz, öz, üz	za, ze, zo, zi, zu, zö, zü	zil, zor, baz, bez, boz, buz, büz, daz, diz, doz, kaz, kez, koz, kuz, Laz, loz, muz, naz, nez, ruz, saz, sez, siz, söz, süz, taz, toz, tez, tiz, töz, tuz, yaz, yoz, yüz, zam, zan, zar, zem, zen, zer, zil, zit, zor	azim, azot, bize, bezi, boza, dize, düze, ezik, ikaz, imza, koza, müze, omuz, otuz, ozan, öküz, özel, özen, özet, özne, özür, size, sözü, taze, tozu, uzak, bozma, büzme, deniz, dokuz, düzen	Aziz müze yaz. Aziz dokuz da yaz. Aziz dokuz ile deniz yaz. Aziz güzel güzel yaz. Aziz düz yaz. Aziz dize dize yaz. Aziz şiir yaz. Aziz azar azar yaz. Aziz acele etme. Aziz şair oldu. Aziz şiir yaz. Aziz, İzzet ile birlikte yaz. Aziz, İzzet ile şiir yaz. Aziz güzel güzel yaz.
“ç” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
aç, eç, oç, iç, uç, öç, üç	ça, çe, ço, çi, çu, çö, çü	çal, çel, baç, çam, çan, çar, çat, çak, çay, çer, çil, çim, çin, çir, çit, çiy, çor, çöl, çöz, çul, maç, meç, taç, saç, geç, hiç, çiz, raç, çem, çeş, biç, çüm, çüt	içi, çare, çile, çita, elçi, içme, ilaç, ilçe, oruç, otçu, ölçü, uçan, uçar, uçma, üzer, içeri, çatal, çakal, biçme, biçer, biçen, bütçe, çamur, çetin, çeyiz, çizme, çoban, çomar, çorba, Çorum, çözüm, etçil, içten, mizaç, ölçer	Çetin süt iç. Çetin taze süt iç. Çetin bardak ile süt iç. Çetin üç bardak süt iç. Çetin içeri gel. Üç bardak süt iç. Çetin çorba iç. Çetin çorba içmedi. Çetin süt içti. Çetin taze süt içti. Çetin güzel süt içti. Çetin taze süt içti. Çetin süt iç, hasta olma. Çetin üç bardak süt içti.

“ğ” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ağ, eğ, iğ, uğ, üğ	ğa, ge, go, gi, ğu, gü	Çiğ, çağ, dağ, değ, tuğ, bağ, sağ, yağ, niğ, boğ	uğra, öğüt, öğle, iğne, eğri, eğil, eğik, eğim, ağla, otağ, eğer, eğil, eğit, sağa, boğa, iğde, doğa, yoğun, tuğla, söğüt, söğüş, Niğde, düğme, doğum, diğer, değiş, değil, Buğra, göğüs, soğuk, soğan, doğal, doğru	Buğra, yağmur yağar. Buğra yağmur çok güzel yağar. Buğra bugün yağmur yağacak. Buğra sokağa bak. Buğra yağmurluğunu giy. Üzerine yağmur yağacak. Buğra yağmurda kalma. Buğra hasta olursun. Doktor sana iğne yapar.
“ı” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ıl, it, ık, ır, im, id, ib, iy, in, is, if, ig, ic, ip, ih, ış, iz, iç, iğ	lı, tı, kı, rı, mı, dı, bı, yı, nı, sı, fi, gı, cı, pı, hı, şı, zı, çı, ğı	nıl, kır, tır, yır, dır, kın, tın, mın, mız, şır, pır, hır, cır, ğız, çık, tıp, mır, yın, sık, şıp, mıış, kış, hız, fın, fır, mıy	akı, atı, anı, akıl, akın, akılı, alın, altı, anıt, atıl, atkı, atlı, ıtır, katı, kına, kanı, altın, kalın, karın, karlı, karnı, katlı, kırma, mantı, martı, takım, Tarık, ılık, aşı, ayı, azı, bıktı, bastı, fırla, sıra, salı, saçı, sarı, kası, kapı, ışın, ıslak, ıslık, ıssız, ağız, pırasa	Itır süt iç. Itır ılık süt iç. Itır süt içti, hastalanmadı. Itır ile annesi çarşıya gitti. Annesi çarşıda altın satan mağazaya girdi. Itır çarşıda Anıl'ı gördü. Annesinin aldığı altını gösterdi. Itır, altın tıkr tıkr, dedi. Itır, altın takıdır, dedi. Anıl altını görünce çok şaşırdı.

“v” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ev, av, ov, iv, öv	ve, va, vo, vi, vu, vi	bav, dev, cav, çav, dav, hav, kav, kov, lav, nev, sav, sev, şev, şov, tav, vah, vak, van, var, vat, vay, vız, vık, vın, vır, vız, yav, yiv	ova, ava, avcı, avlu, avuç, civa, dava, deva, düve, evci, evin, evli, güve, grev, kova, liva, mavi, nevi, ovma, övme, övgü, sıva, tava, üvey, varil, avize, bavul, cevap, ceviz, çevik, çevir, çuval, davul, devam, devir, divan, dövme	Vefa eve geldi. Vefa ile birlikte Alev de geldi. Alev bize havlu getirdi. Vefa elini yıkadı. Alev, Vefa’ya havlu verdi. Vefa elini havlu ile sildi. Vefa, havlu elimi iyi kuruladı, dedi. Vefa teşekkür etti. Vefa ile Alev vişne yediler. Sonra ellerini havlu ile kuruladı.
“j” sesi				
Örnek Kapalı Heceler	Örnek Açık Heceler	Örnek Heceler	Örnek Kelimeler	Örnek Cümleler
ej, aj, ij	ja, je, jo, ji, ju, jö, jü	jet, jel, jen, jön, ruj, jak, bej	Jale, Ajda, jile judo, jüri, imaj, guaj, buji, jöle, jest, staj, reji, plaj, jilet, müjde, ejder, viraj, tonaj, tiraj, rejim, refüj, ojeli, majör, kolej, joker, mesaj, jambon, dublaj, proje, alerji, lojman, jübile, voltaj, virajlı, nikelaj, müjdecı	Jale jeton al. Jale jeton ile oyun oyna. Jale jetonu kutuya at. Jale iki jeton at. Jale bu oyun jetonla çalışıyor. Ajda, Müjde bize geldi. Ajda, Müjde ruj sürmüş. Ajda, Müjde jöle de sürmüş. Ajda sen de jöle kullan. Ajda jöle saçını düzeltir.

BÖLÜM VI: BRAİLLE YAZI KISALTMA SİSTEMİ

Okuma yoluyla öğrenmenin ortaya çıkardığı en önemli sorun, anlamayı kolaylaştıracak bir hızla okuma yeterliliğini kazanmak ve bundan yararlanarak çok şey okuyabilmektir. Bütün harflerin ayrı ayrı yazıldığı Braille kitaplar iki zorluk çıkarmaktadır:

1. Çok yer kaplaması ve maliyetin yüksek oluşu
2. Okuma hızının, görenlere oranla çok düşük olması

Okuma hızını arttırabilmek için çeşitli tedbirler aranmıştır. Bu tedbirlerden en yaygın olanı kısaltma sistemidir (Enç,1972).

Braille yazının okunup yazılması, mürekkep yazıya göre daha yavaştır. Bir kelimenin kâğıt üzerinde kapladığı yer de mürekkep yazıdan çok daha fazladır. Dolayısıyla bu ve benzeri olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacıyla, belirli kurallar çerçevesinde, her dilin kendine ait bir Braille kısaltma sistemi oluşturulmuştur. Kısaltma sistemi, bir dilde çok sık kullanılan kelimelerin, hecelerin ve eklerin belli harflerle ve işaretlerle kısaltılması demektir. Bu sayede görme engellilerin kısaltmasız bir yazıya göre daha hızlı okuma yazma olanağı sağlanır. Ayrıca daha az sayıda kâğıt kullanılarak daha ince kitaplar oluşturulmaktadır.

Ülkemizde kısaltma sistemiyle ilgili ilk çalışmalar 1950'lerde başlamıştır. Oluşturulan Türkçe kısaltma sistemi 1987 yılına kadar kullanılmıştır. Türkçe Braille kısaltma sistemiyle ilgili bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulması üzerine, düzenlemeler için 1987 yılında Özel Eğitim Daire Başkanlığı tarafından bir komisyon oluşturuldu. Komisyon ilk olarak ilgili kişi, kurum ve kuruluşların görüşlerine ve düşüncelerine başvurarak şikâyet ve öneriler içeren raporlar istedi. Bu raporlar dikkate alınarak çalışmalar ve düzenlemeler yapıldı. Özellikle kısaltmalar ile ilgili yeni düzenlemeler Türkçe Braille Kısaltma Sistemi'ni oluşturmuş oldu. Türkçe Braille Kısaltma Sistemi'nde, eski kısaltma sistemindeki kısaltmaların sayısı 239; yeni kısaltma sistemindeki kısaltmaların sayısı 217'dir.

Bizim dışımızdaki bazı ülkelerde de kendi kısaltma sistemleriyle ilgili çeşitli şikâyetlerin yer aldığı bilinmektedir. Örneğin, ABD ve İngiltere gibi ülkelerde konuyla ilgili yapılan uzun tartışmalar sonunda kısaltma sisteminde yapılacak bir değişikliğin sağlayacağı faydalardan, yaratacağı sorunların çok daha fazla olacağı düşünülerek sistem üzerinde herhangi bir değişiklik yapılması doğru bulunmamıştır. Kısaltma sistemi üzerinde bazı şikâyetlere rağmen onların herhangi bir değişiklik yapmaktan vazgeçmesinin bazı gerekçeleri vardır. Bu gerekçelerden bazıları eski kısaltma sistemi ile okuma yazma öğrenen görme engelli bireylerin, yeni kısaltma sistemi ile oluşturulacak kaynaklardan yararlanmalarının zorluğu, ayrıca hâlihazırda kullanılan kısaltma sistemi kullanılarak oluşturulmuş kaynak, kitap ve diğer yazılı materyallerin oldukça fazla olması,

bu yazılı materyaller ile büyük kütüphaneler oluşturulması, yeni düzenlemeler yapmaktan alıkoymuştur.

VI.1. KISALTMA ÖĞRETİMİ

Kısaltma sisteminin eğitim öğretimin başlangıç döneminde öğretilmesi gerekmektedir. İlköğretim birinci sınıftan itibaren görme yetersizliği olan birey okuma yazma becerisi kazandıktan sonra kısaltma sistemini öğrenmeye başlamalıdır.

Kısaltmalar belli bir düzen içerisinde verilmelidir. Öncelikle kısaltmalar metin içerisinde verilerek okutulur. Cümle içerisinde kısaltmanın yazılması istenerek yazdırılır. Öğrenci, bu şekilde kısaltma sistemini daha çabuk öğrenir. Hem okuma hem de yazma esnasında örneklendirerek verilen kısaltmanın zihinde kalıcılığı artar. Örneklendirmeler çeşitlendikçe kısaltmalar pekiştirilir.

Birinci sınıfta bir harfli kısaltmaların öğretilmesi önerilmektedir. Bir harfli kısaltmalar öğretildikten sonra yine birinci sınıfta, iki harfli kısaltmaların öğretilmesi önerilmektedir. Hece kısaltmalarının ise, ikinci sınıfta öğretilmesi önerilmektedir. Üçüncü sınıfta kelime kökü ve kelime parçası kısaltmalarının öğretilmesi ile kısaltma sisteminin öğretimi tamamlanmış olur.

Yukarıda uygun görülen kısaltma öğretim sistemi, ilköğretime yeni başlayan 7 yaş grubu öğrencileri için uygulanır. Bu yaş grubunun dışında kalan görme yetersizliğinden etkilenmiş birey için bireyselleştirilmiş eğitim programı planlanarak bu plan doğrultusunda kısaltma öğretimi gerçekleştirilir.

VI.1.1. TÜRKÇE BRAİLLE YAZI KISALTMALARI

Braille yazının okunması parmak ucu duyumu ile gerçekleşmektedir. Parmakların noktaları algılaması ve sembole dönüştürerek Braille Yazı Sistemi'ni okuması belli bir hızda gerçekleşmektedir. Braille Yazı Sistemi'nde okuma hızı oldukça düşüktür.

Görenlerin kullandığı yazı sisteminde, okuma esnasında göz, sıçrama hareketleri yaparak okur. Görenlerin kullandığı yazı sistemi, Braille Yazı Sistemi'ne göre hem yazma hem de okuma bakımından çok daha hızlı gerçekleşir. Braille Yazı Sistemi'nde, okumayı ve yazmayı hızlandırmak için kısaltmalara yer verilir.

Bu kısaltmalar, belli kurallar çerçevesinde belirlenmiştir. Kolay okunup yazılması, anlaşılır olması, kolay hatırlanması, çok kullanılır nitelikte olması, açık sembollere bağlanmış olması, dilimize uygun olması, frekansı yüksek kelime, kök veya ekleri karşılaması gerekmektedir.

Türkçe Braille Yazı Sistemi'nde beş tip kısaltma kullanılmaktadır. Bu kısaltmalar:

1. Bir harfle gösterilen kelime kısaltmaları
2. İki harfle gösterilen kelime kısaltmaları

3. Kelime yapılarında yer alan hece kısaltmaları
4. Kelime kökü kısaltmaları
5. Kelime parçası kısaltmaları

VI.1.1.1. BİR HARFLİ KISALTMALAR

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime
a	⠁	1.nokta	Aynı	p	⠏	1.2.3. ve 4.nokta	Para
b	⠃	1.2.nokta	Büyük	r	⠗	1.2.3. ve 5.nokta	Artık
c	⠉	1.4.nokta	Can	s	⠎	2.3.ve 4.nokta	Sonra
ç	⠒	1.6.nokta	Çok	ş	⠎	1.4.ve 6.nokta	Şey
d	⠙	1.4.ve 5. nokta	Daha	t	⠞	2.3.4.ve 5.nokta	Taraf
e	⠑	1.5.nokta	Ekonomi	u	⠤	1.3. ve 6. nokta	Uygun
f	⠋	1.2.ve 4. nokta	Fakat	ü	⠤	1.2.5. ve 6. nokta	Dünya
g	⠎	1.2.4.5. nokta	Göre	v	⠤	1.2.3. ve 6. nokta	Var
ğ	⠎	1.2. ve 6.nokta	Eğer	y	⠤	1.3.4.5. ve 6.nokta	Yok
h	⠉	1.2. ve 5.nokta	Her	z	⠵	1.3.5. ve 6.nokta	Zaman
ı	⠇	3.5.nokta	Kısa				
i	⠇	2.4.nokta	İçin				
j	⠎	2.4.ve 5. nokta	Gün				
k	⠏	1.3.nokta	Kadar				
l	⠇	1.2.ve 3. nokta	İlgi				
m	⠎	1.3 ve 4.nokta	Meydan				
n	⠎	1.3.4. ve 5.nokta	Neden				
ö	⠎	2.4.ve 6. nokta	Öyle				

Bir harfli kısaltmalar, alfabemizde yer alan yirmi dokuz harften yirmi sekizinin karşılığı olarak birer kelime kısaltmak suretiyle elde edilmiştir. Ancak alfabemizde kullanılan “o” harfi tek başına kelime niteliği taşıdığından, sembol karşılığı yapılmamıştır.

Bir harfli kısaltmalar, tek başlarına veya sonlarına ek almak suretiyle yeni bir kelimenin elde edilmesinde kullanılır.

1. Yalnız başlarına kullanıldıkları zaman yanlarında varsa noktalama işaretleri konulur; noktalama işareti dışında ise başka bir işaret almadan yazılır.

ÖRNEK 1: Ali çok çalışandır.

⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Evden para, pul aldı.

⠠ ⠠

2. Sonlarına ek aldığı zaman üçüncü nokta ile ayrılırlar.

ÖRNEK: Büyükçe bir çanta aldı.

⠠ ⠠

3. Bir harfli kısaltmalardan sonra kelime parçası kısaltmaları kullanıldığı zaman da kısaltma, üçüncü nokta ile ayrılır.

ÖRNEK: Nedensiz yere küstü.

⠠ ⠠

4. Bir harfli kısaltmalar, tek başlarına ve bir kelimenin başında kullanılır. Bu kısaltmalar, kelimenin ortasında ve sonunda kullanılamaz. Sonlarına uygun ekler almak suretiyle her türlü kelime yapımında kullanılabilirler.

ÖRNEK 1: Görenek (Kısaltma kullanılır.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Cansız (Kısaltma kullanılır.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Heyecanlı (Kısaltma kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 4.: Söyle (Kısaltma kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

VI.1.1.2. İKİ HARFLİ KISALTMALAR

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime
bd	⠠⠃⠎	1,2-1,4,5	Beden	dl	⠠⠎⠎	1,4,5-1,2,3	Dolayı
bğ	⠠⠃⠒	1,2-1,2,6	Bağımsız	dm	⠠⠎⠎	1,4,5-1,3,4	Demek
bl	⠠⠃⠎	1,2-1,2,3	Bilgi	dn	⠠⠎⠎	1,4,5-1,3,4,5	Deney
bn	⠠⠃⠎	1,2-1,3,4,5	Bundan	dv	⠠⠎⠎	1,4,5-1,2,3,6	Devlet
br	⠠⠃⠎	1,2-1,2,3,5	Beraber	fz	⠠⠎⠎	1,2,4-1,3,5,6	Fazla
bs	⠠⠃⠎	1,2-2,3,4	Basit	gb	⠠⠎⠎	1,2,4,5-1,2	Gibi
bş	⠠⠃⠎	1,2-1,4,6	Başka	gc	⠠⠎⠎	1,2,4,5-1,4	Gece
bt	⠠⠃⠎	1,2-2,3,4,5	Bütün	gn	⠠⠎⠎	1,2,4,5-1,3,4,5	Genel
by	⠠⠃⠎	1,2-1,3,4,5,6	Böyle	gz	⠠⠎⠎	1,2,4,5-1,3,5,6	Güzel
bz	⠠⠃⠎	1,2-1,3,5,6	Bazı	hb	⠠⠎⠎	1,2,5-1,2	Haber
cm	⠠⠎⠎	1,4-1,3,4	Cumhuriyet	hç	⠠⠎⠎	1,2,5-1,6	Hiç
cs	⠠⠎⠎	1,4-2,3,4	Cisim	hl	⠠⠎⠎	1,2,5-1,2,3	Halk
cv	⠠⠎⠎	1,4-1,2,3,6	Cevap	hm	⠠⠎⠎	1,2,5-1,3,4	Hemen
çc	⠠⠎⠎	1,6-1,4	Çocuk	hn	⠠⠎⠎	1,2,5-1,3,4,5	Hangi
çğ	⠠⠎⠎	1,6-1,2,6	Çoğu	hp	⠠⠎⠎	1,2,5-1,2,3,4	Hepsi
çl	⠠⠎⠎	1,6-1,2,3	Çalışkan	hy	⠠⠎⠎	1,2,5-1,3,4,5,6	Hayat
çn	⠠⠎⠎	1,6-1,3,4,5	Çünkü	hz	⠠⠎⠎	1,2,5-1,3,5,6	Hazır
çş	⠠⠎⠎	1,6-1,4,6	Çeşit	kb	⠠⠎⠎	1,3-1,2	Kabul
çv	⠠⠎⠎	1,6-1,2,3,6	Çevre	kç	⠠⠎⠎	1,3-1,6	Küçük
dğ	⠠⠎⠎	1,4,5-1,2,6	Değil	kd	⠠⠎⠎	1,3-1,4,5	Kadın

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime
kh	⠠⠏⠞	1,3-1,2,5	Kahraman	rt	⠠⠗⠞	1,2,3,5-2,3,4,5	Orta
kl	⠠⠗⠗	1,3-1,2,3	Kolay	sb	⠠⠎⠃	2,3,4-1,2	SebeP
kn	⠠⠗⠞	1,3-1,3,4,5	Kendi	sc	⠠⠎⠒	2,3,4-1,4	Sıcak
ks	⠠⠗⠎	1,3-2,3,4	Kısım	sğ	⠠⠎ğ	2,3,4-1,2,6	Soğuk
kt	⠠⠗⠞	1,3-2,3,4,5	Kitap	sk	⠠⠎⠗	2,3,4-1,3	Eski
kv	⠠⠗⠞	1,3-1,2,3,6	Kuvvet	sm	⠠⠎m	2,3,4-1,3,4	Osmanlı
kz	⠠⠗⠞	1,3-1,3,5,6	Kuzey	sr	⠠⠎r	2,3,4-1,2,3,5	Soru
lz	⠠⠗⠞	1,2,3-1,3,5,6	Lazım	sv	⠠⠎v	2,3,4-1,2,3,6	Savaş
md	⠠⠗⠞	1,3,4-1,4,5	Madde	şğ	⠠⠎ğ	1,4,6-1,2,6	Aşağı
ml	⠠⠗⠗	1,3,4-1,2,3	Millet	şh	⠠⠎h	1,4,6-1,2,5	Şehir
mm	⠠⠗⠗	1,3,4-1,3,4	Memleket	şk	⠠⠎k	1,4,6-1,3	Şekil
nc	⠠⠗⠒	1,3,4,5-1,4	Ancak	şm	⠠⠎m	1,4,6-1,3,4	Şimdi
nç	⠠⠗ç	1,3,4,5-1,6	Niçin	şt	⠠⠎t	1,4,6-2,3,4,5	İşte
nd	⠠⠗⠞	1,3,4,5-1,4,5	Anadolu	şy	⠠⠎y	1,4,6-1,3,4,5,6	Şöyle
nh	⠠⠗h	1,3,4,5-1,2,5	Nehir	tb	⠠⠞b	2,3,4,5-1,2	Tabiat
nn	⠠⠗⠞	1,3,4,5-1,3,4,5	Anne	tp	⠠⠞p	2,3,4,5-1,2,3,4	Toprak
ns	⠠⠗⠎	1,3,4,5-2,3,4	İnsan	vt	⠠⠞t	1,2,3,6-2,3,4,5	Vatan
rk	⠠⠗k	1,2,3,5-1,3	Arka	yd	⠠⠞d	1,3,4,5,6-1,4,5	Aydın
rn	⠠⠗⠞	1,2,3,5-1,3,4,5	Örneğın	yk	⠠⠞k	1,3,4,5,6-1,3	Yukarı
rs	⠠⠗⠎	1,2,3,5-2,3,4	Arası	yl	⠠⠞l	1,3,4,5,6-1,2,3	Yalnız

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Kelime
yn	⠠⠎⠠	1,3,4,5,6- 1,3,4,5	Yeni	zl	⠠⠵⠠	1,3,5,6- 1,2,3	Özel
yr	⠠⠽⠠	1,3,4,5,6- 1,2,3,5	Yarar	zn	⠠⠵⠠	1,3,5,6- 1,3,4,5	Uzun
yv	⠠⠽⠠	1,3,4,5,6- 1,2,3,6	Yavaş	zr	⠠⠵⠠	1,3,5,6- 1,2,3,5	Üzere
yz	⠠⠽⠠	1,3,4,5,6- 1,3,5,6	Yüzyıl				

Dilimizde çok kullanılan ve kitaplarda çok sık geçen kelimelerin ilk iki ünsüzleri alınarak sembol kabul edilip kısaltılması uygun görülmüştür. Bu kısaltmalarla ilgili bazı kurallar vardır. Bu kurallar şunlardır:

1. Yalnız başlarına veya sonlarına ek alabilecekleri şekilde kelimelerin başında kullanılabilirler.

ÖRNEK 1: Bazı ⠠⠽⠠

ÖRNEK 2: Bazıları ⠠⠽⠠⠠⠽⠠⠠

2. İki harfli kısaltmalar, bir kelimenin başında kullanıldıkları zaman sonlarına aldıkları eklerden önce eke ait olmadıkça hiçbir işaret almaz.

ÖRNEK: Böylece ⠠⠽⠠⠠⠽⠠⠠

3. İki harfli kısaltmalar, birleşik kelimelerin ikinci kelimesinde veya başka bir kelimenin ortasında ve sonunda kullanılamaz.

ÖRNEK 1: Kırşehir (Şehir kısaltması kullanılamaz.)

⠠⠽⠠⠠⠽⠠⠠⠽⠠⠠

ÖRNEK 2: Danimarkalı (Arka kısaltması kullanılamaz.)

⠠⠽⠠⠠⠽⠠⠠⠽⠠⠠

4. İki harfli kısaltmaya ait semboller, her zaman birlikte kullanılır; satır sonlarında dahi birbirinden ayrılamaz.

5. Bir veya iki harfli kısaltmalar içerisinde yer alan kısaltmaların bir kısmı (p-ç-t-k), sert ünsüzlerle bitmektedir. Bu kısaltılmış kelimelerden bazıları sonlarına ünlü ile başlayan bir ek aldıkları zaman sonlarında bulunan (p-ç-t-k) sert ünsüzleri (b-c-d-g), yumuşak ünsüze dönüşür. Bu kelimelerin yazılışında bir değişiklik yapılmadan bunlar, diğer kısaltılmış bir ve iki harfli kelimeler gibi yazılır. Ancak, değişikliğe uğrayan kelimelerin okunmaları sırasında (p) (b) olarak, (t) (d) olarak, (ç) (c) olarak, (k) de (g) olarak okunacaktır.

ÖRNEK 1: Kitap ⠠ ⠠ Kitabı ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Çeşit ⠠ ⠠ Çeşidi ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Çocuk ⠠ ⠠ Çocuğu ⠠ ⠠ ⠠

6. İki harfli kısaltmalar özel isim olarak yazıldığında ve sonlarına ek geldiğinde kesme işareti kullanılır.

ÖRNEK 1: Toprak'ı ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Cumhuriyet'i ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Devlet'i ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

VI.1.1.3. HECE KISALTMALARI

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları
ba	⠠	2,3,5	le	⠠	3,4,6
be	⠠	3,5,6	ma	⠠	3,4
bir	⠠	2,3,4,6	na	⠠	1,3,4,6
bu	⠠	2,3	ne	⠠	1,2,3,4,5
da	⠠	1,4,5,6	sa	⠠	1,5,6
de	⠠	2,4,5,6	se	⠠	3,4,5
di	⠠	1,2,3,4,6	ta	⠠	2,3,4,5,6
ha	⠠	2,5	te	⠠	1,2,4,5,6
ka	⠠	2,5,6	ve	⠠	2,6
ki	⠠	3,4,5,6	ya	⠠	1,2,4,6
la	⠠	1,2,3,4,5,6	ye	⠠	1,2,3,5,6

Dilimizde en çok kullanılan heceler, belirli sembollerle kısaltılmıştır. Hece kısaltmalarına verilen sembollerin bazıları, aynı zamanda noktalama işaretleri olarak da kullanılır. Böylece iki işlevi olan sembollerin karışıklığa sebep olmaması için noktalama işareti sembolleri taşıyan heceler, kelime sonunda kullanılmamaları gerekmektedir.

Hece kısaltmalarının öğretimi yapılırken, kısaltma sembolünü tek başına yazmak yerine, her hecenin başına altı nokta yazarak öğretim yapılması önerilmektedir. Bunun nedeni, öğrencinin hece kısaltmasından önce yazılan altı noktayı referans alarak kısaltma sembolünü daha kolay kavrayacağıdır.

Örnek 1: :: :: (ha hecesi)

Örnek 2: :: :: (be hecesi)

VI.1.1.3.1. HECE KISALTMALARI İLE İLGİLİ KURALLAR

1. “ba, be, bu, ka, ha” heceleri kelime sonlarında kullanılamaz. Ayrıca “ki” hecesi, rakam işareti anlamı taşıdığından ve sonuna konulacak noktalama işaretleri sıra sayıları gibi okunabileceğinden yalnız başına kullanılamaz.

ÖRNEK 1: Araba (Ba hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.) :: :: :: :: ::

ÖRNEK 2: Talebe (Be hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.)

:: :: :: :: ::

ÖRNEK 3: Tabu (Bu hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.) :: :: :: ::

ÖRNEK 4: Şaka (Ka hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.) :: :: :: ::

ÖRNEK 5: Saha (Ha hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.) :: :: :: ::

ÖRNEK 6: Öyle ki (Ki hecesi, tek başına olduğu için kullanılamaz.)

:: :: :: :: ::

2. Yalnız başına bir kelime anlamı taşıyan heceler, ünlem olarak kullanılanlar ve bir ifadede hece olarak vurgulanmak istenenler, gerektiği yerlerde yalnız başlarına kullanılabilir.

ÖRNEK 1: Bu nedir? :: :: :: :: :: ::

ÖRNEK 2: Bu ne be? :: :: :: ::

ÖRNEK 3: Çabuk söyle ha! :: :: :: :: :: :: :: :: :: ::

ÖRNEK 4: Kaba kelimesinde “ka” ve “ba” heceleri bulunur.

ÖRNEK 2: Radar ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Nida ⠠ ⠠ ⠠

de (⠠) (2-4-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Deniz ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Çekirdek ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Mide ⠠ ⠠ ⠠

di (⠠) (1-2-3-4-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Direk ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Sedir ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Melodi ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ha (⠠) (2-5): Kelimenin başında ve ortasında kullanılır; kelimenin sonunda kullanılmaz.

ÖRNEK 1: Haraç ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Rahat ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Çuha (Ha hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ka (⠠) (2-5-6): Kelimenin başında ve ortasında kullanılır; kelimenin sonunda kullanılmaz.

ÖRNEK 1: Kalp ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Pikap ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Yaka (Ka hecesi, kelimenin sonunda olduğu için kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠

ki (⠠) (3-4-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır; tek başına kullanılamaz.

ÖRNEK 1: Kişi ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Mekik ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Saki ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 4: Ola ki (Ki hecesi, tek başına olduğu için kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

la (⠠) (1-2-3-4-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Lara ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Salata ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Mala ⠠ ⠠

le (⠠) (3-4-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Leğen ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Fesleğen ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Yele ⠠ ⠠

ma (⠠) (3-4): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Marul ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Yaman ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Yama ⠠ ⠠

na (⠠) (1-3-4-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Nağme ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Sinan ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Kına ⠠ ⠠ ⠠

ne (⠠) (1-2-3-4-5): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Nergis ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Senet ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Nane ⠠ ⠠

sa (⠠) (1-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Saat ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Masal ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Yasa ⠠ ⠠

se (:) (3-4-5): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Sel : :

ÖRNEK 2: Kaset : : :

ÖRNEK 3: Kese : : :

ta (:) (2-3-4-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Taze : : :

ÖRNEK 2: Yatak : : :

ÖRNEK 3: Malta : : :

te (:) (1-2-4-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Tezek : : : :

ÖRNEK 2: Yeter : : :

ÖRNEK 3: Çete : : :

ve (:) (2-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Vezir : : : :

ÖRNEK 2: Geveze : : : : :

ÖRNEK 3: Eve : :

ya (:) (1-2-4-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Yapı : : :

ÖRNEK 2: Kıyafet : : : : :

ÖRNEK 3: Soya : : :

ye (:) (1-2-3-5-6): Kelimenin başında, ortasında ve sonunda kullanılır.

ÖRNEK 1: Yemek : : : :

ÖRNEK 2: Piyas : : : :

ÖRNEK 3: Sermaye : : : :

VI.1.1.4. KELİME KÖKÜ KISALTMALARI

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Ekler	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Ekler
5b	⠠⠠	5-1,2	Bil	5ş	⠠⠠⠠	5-1,4,6	Başla
5c	⠠⠠	5-1,4	İncele	5t	⠠⠠⠠	5-2,3,4,5	Tut
5ç	⠠⠠	5-1,6	Çalış	5u	⠠⠠	5-1,3,6	Uğra
5d	⠠⠠	5-1,4,5	Dur	5ü	⠠⠠⠠	5-1,2,5,6	Yürü
5e	⠠⠠	5-1,5	Eğit	5v	⠠⠠⠠	5-1,2,3,6	Vur
5f	⠠⠠	5-1,2,4	Faydalan	5y	⠠⠠⠠	5-1,3,4,5,6	Yetiş
5g	⠠⠠	5-1,2,4,5	Gel	5z	⠠⠠	5-1,3,5,6	Gözle
5ğ	⠠⠠	5-1,2,6	Öğren	5 ba hecesi	⠠⠠	5-2,3,5	Bulun
5h	⠠⠠	5-1,2,5	Harca	5 be hecesi	⠠⠠	5-3,5,6	Bekle
5ı	⠠⠠	5-3,5	Kır	5 bir hecesi	⠠⠠	5-2,3,4,6	Koş
5i	⠠⠠	5-2,4	İste	5 da hecesi	⠠⠠	5-1,4,5,6	Yüksel
5k	⠠⠠	5-1,3	Kullan	5 de hecesi	⠠⠠	5-2,4,5,6	Geç
5l	⠠⠠	5-1,2,3	Alış	5 di hecesi	⠠⠠	5-1,2,3,4,6	Düşün
5m	⠠⠠	5-1,3,4	Tamamla	5 ka hecesi	⠠⠠	5-2,5,6	Kalk
5n	⠠⠠	5-1,3,4,5	Anla	5 ki hecesi	⠠⠠	5-3,4,5,6	Koy
5o	⠠⠠	5-1,3,5	Sor	5 la hecesi	⠠⠠	5-1,2,3,4,5,6	Konuş
5ö	⠠⠠	5-2,4,6	Gör	5 le hecesi	⠠⠠	5-3,4,6	Öğret
5p	⠠⠠	5-1,2,3,4	Topla	5 ma hecesi	⠠⠠	5-3,4	Oyna
5r	⠠⠠	5-1,2,3,5	Bırak	5 na hecesi	⠠⠠	5-1,3,4,6	Oku
5s	⠠⠠	5-2,3,4	Söyle	5 ne hecesi	⠠⠠	5-1,2,3,4,5	Göster

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Ekler	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Ekler
5 sa hecesi	⠠ ⠠	5-1,5,6	Yerleş	5 te hecesi	⠠ ⠠	5-1,2,4,5,6	Götür
5 se hecesi	⠠ ⠠	5-3,4,5	Yara	5 ya hecesi	⠠ ⠠	5-1,2,4,6	Yaşa
5 ta hecesi	⠠ ⠠	5-2,3,4,5,6	Getir	5 ye hecesi	⠠ ⠠	5-1,2,3,5,6	Büyü

Kelime kökü kısaltmaları için alfabemizde bulunan 29 harften 27 tanesi ile 19 tane hece kısaltması sembol olarak alınmıştır.

Bir harfli ve hece kısaltmalarını kelime kökü kısaltmalarından ayırmak için kök kısaltma işareti olarak beşinci nokta kullanılmıştır. Bunun gibi kelime kökü kısaltmaları ile ilgili bazı kurallar vardır. Bu kurallar şunlardır:

1. Kelime kökü kısaltmaları yalnız başlarına kullanılabilir.

ÖRNEK 1: Dur ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Vur ⠠ ⠠

2. Bir kelimenin başında yer almak suretiyle sonlarına ek alarak yeni bir kelimenin meydana getirilmesinde kullanılabilir.

ÖRNEK 1: Başlangıç ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Toplama ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Koyun ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

3. Kelimenin ortasında ve sonunda kullanılamazlar.

ÖRNEK 1: Dondurma (Dur, kelimenin ortasında olduğundan kısaltma kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Çakır (Kır, kelimenin sonunda olduğundan kısaltma kullanılamaz.)

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

4. Birleşik kelimeleri meydana getiren sözcüklerden her ikisi de kısaltılmış kelime köklerinden meydana geliyorsa, yalnız baştaki kelime kısaltılır; ikinci kelime kökü kısaltması kullanılmaz.

ÖRNEK 1: Görebilmek :: :: :: :: :: :: :: :: ::

ÖRNEK 2: Söyleyebilmek :: :: :: :: :: :: :: :: ::

5. Sonu “a” ve “e” ünlüleri ile biten kelime kökü kısaltmalarının sonuna (-yor) eki geldiği zaman kısaltılmış kelimenin sonunda bulunan “a” sesi “ı” veya “u” olarak; “e” sesi “i” veya “ü” olarak da okunur.

ÖRNEK 1: İsteyor değil, istiyor. :: :: :: ::

ÖRNEK 2: Harcayor değil, harcıyor. :: :: :: ::

6. Kelime kökü kısaltmaları bir kelimenin başında kullanılıp yeni bir kelime meydana getirildiğinde bu yeni kelime, hece kısaltmaları veya diğer kısaltmalar kullanılarak aynı miktarda altı nokta yuvası kapsayacak biçimde yazılabilir dahi kelime kökü kısaltmaları ile yazılır.

ÖRNEK 1: Bilen :: :: :: :: değil :: :: :: ::

ÖRNEK 2: Gelen :: :: :: :: değil :: :: :: ::

VI.1.1.5. KELİME PARÇASI KISALTMALARI

Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Ekler	Harf	Braille Sembolü	Braille Noktaları	Kısaltmanın İfade Ettiği Ekler
4,5c	⠠⠠	4,5-1,4	ınca, ince, unca, ünçe	4,5n	⠠⠠	4,5-1,3,4,5	nun, nün
5,6c	⠠⠠	5,6-1,4	ıncı, inci, uncu, üncü	5,6n	⠠⠠	5,6-1,3,4,5	nın,nin
4,5ç	⠠⠠	4,5-1,6	tıkça, tikçe, tukça, tükçe	5,6o	⠠⠠	5,6-1,3,5	yor
5,6ç	⠠⠠	5,6-1,6	dıkça, dikçe, dukça, dükçe	5,6r	⠠⠠	5,6-1,2,3,5	arak, erek
4,5d	⠠⠠	4,5-1,4,5	tıkları, tikleri, tukları, tükleri	5,6s	⠠⠠	5,6-2,3,4	ması, mesi
5,6d	⠠⠠	5,6-1,4,5	dıkları, dikleri, dukları, dükleri	4,5ş	⠠⠠	4,5-1,4,6	muş, müş
4,5e	⠠⠠	4,5-1,5	lara, lere	5,6ş	⠠⠠	5,6-1,4,6	miş, miş
5,6e	⠠⠠	5,6-1,5	ları, leri	4,5t	⠠⠠	4,5-2,3,4,5	tıktan, tikten, tuktan, tükten
4,5g	⠠⠠	4,5-1,2,4,5	gan, gen	5,6t	⠠⠠	5,6-2,3,4,5	dıktan, dikten, duktan, dükten
5,6g	⠠⠠	5,6-1,2,4,5	gın, gin, gun, gün	5,6y	⠠⠠	5,6-1,3,4,5,6	ıyla, iyle, uyla, üyle
4,5ğ	⠠⠠	4,5-1,2,6	mayı, meyi	4,5z	⠠⠠	4,5-1,3,5,6	suz, süz
5,6ğ	⠠⠠	5,6-1,2,6	mağa, meğe	5,6z	⠠⠠	5,6-1,3,5,6	sız, siz
4,5i	⠠⠠	4,5-2,4	tığı, tiği, tuğu, tüğü	4,5 bir	⠠⠠	4,5-2,3,4,6	sun, sün
5,6i	⠠⠠	5,6-2,4	dığı, diği, duğu, düğü	5,6 bir	⠠⠠	5,6-2,3,4,6	sın, sin
4,5j	⠠⠠	4,5-2,4,5	tır, tir, tur, tür	4,5 ne	⠠⠠	4,5-1,2,3,4,5	lığa, liğe, luğa, lüğe
5,6j	⠠⠠	5,6-2,4,5	dır, dur, dür	5,6 ne	⠠⠠	5,6-1,2,3,4,5	lığı, liği, luğu, lüğü
5,6k	⠠⠠	5,6-1,3	ken	5,6 ma	⠠⠠	5,6-3,4	malı, meli
4,5l	⠠⠠	4,5-1,2,3	luk, lük	4,5 te	⠠⠠	4,5-1,2,4,5,6	cak, cek
5,6l	⠠⠠	5,6-1,2,3	lık, lik	5,6 te	⠠⠠	5,6-1,2,4,5,6	cağı, ceği
5,6m	⠠⠠	5,6-1,3,4	madan, meden				

Kelime parçası kısaltmaları, dilimizde kelimelerin çeşitli parçalarının belirli semboller kullanılarak kısaltılmalarından elde edilmiştir. Sembol olarak alfabemizin harfleri ile hece

kısaltması sembolü olan işaretler seçilmiştir. Bu sembollerin başlarına altı nokta kümesinin 4-5 noktaları veya 5-6 noktaları konularak elde edilmiş kısaltmaların birer kelime parçası kısaltması olduğu belirlenmiştir. Kelime parçası kısaltmalarını kullanırken uyulması gereken bazı kurallar vardır. Bu kurallar şunlardır:

1. Kelimenin başında kullanılamazlar.

ÖRNEK 1: Genç ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Mayıs ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

2. Yalnız başlarına kullanılamazlar.

ÖRNEK 1: Uncu ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: tır ⠠ ⠠ ⠠

3. Sessiz harfle başlayan kelimelerin ilk harfinden sonra kullanılamazlar.

ÖRNEK 1: Bunca ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Tarak ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

4. Kelimenin kökünde, gövdesinde veya kök ve gövdesine eklenerek kullanılabilirler.

ÖRNEK 1: Salık ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Yatır ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 3: Tuzluk ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 4: Yorgun ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 5: Sevdikleri ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 6: Bilmeli ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

5. Bir kelime içerisinde birden fazla kelime parçası kısaltması varsa, her parça kısaltmalı olarak yazılabilir.

ÖRNEK 1: Sakladıklarının ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

ÖRNEK 2: Yaptırdıklarının ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

VI.2. BRAİLLE YAZIDA NOKTALAMA İŞARETLERİ

Noktalama İşareti	Braille Sembolü	Noktalama İşareti	Braille Sembolü
Nokta	⠠ (2,5,6)	Yay ayraç	⠠⠠ (2,3,5,6)
Virgül	⠠ (2)	Köşeli ayraç	⠠⠠⠠ (2-3-5-6, 2-3-5-6)
Noktalı virgül	⠠⠠ (2,3)	Kesme işareti	⠠⠠ (3)
İki nokta	⠠⠠ (2,5)	Büyük harf işareti	⠠ (6)
Üç nokta	⠠⠠⠠ (2,5,6-2,5,6-2,5,6)	Hepsi büyük harf işareti	⠠⠠⠠ (6-6)
Soru işareti	⠠⠠ (2,3,6)	Tek küçük harf işareti	⠠ (5,6)
Ünlem işareti	⠠⠠ (2,3,5)	Tek büyük harf işareti	⠠⠠ (5,6-6)
Kısa çizgi	⠠⠠ (3,6)	İtalik işareti	⠠⠠ (4,6)
Uzun çizgi	⠠⠠⠠ (3,6-3,6)	Yıldız işareti	⠠⠠⠠ (3-5, 3-5)
Eğik çizgi	⠠⠠ (3-4)	Şiir işareti	⠠⠠⠠ (3-4-5, 3-4-5)
Tırnak işareti (açma)	⠠⠠ (2,3,6)	Düzeltilme ve yabancı harf işareti	⠠ (4)
Tırnak işareti (kapama)	⠠⠠ (3,5,6)		

VI.2.1. Nokta İşaretinin Öğretimi (.) (⠠) (2,5,6)

Çalışma 1. Nokta işaretinin sembolünün (2,5,6) olduğu, öğrenciye söylenir. “Nokta işaretinin sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde noktanın sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Nokta sembolünü yazma çalışması yapılır. Nokta sembolünün noktalarının, 2., 5. ve 6. noktalara basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, nokta sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her nokta sembolünü yazdığı anda, “**nokta**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten

çkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

- a) Öğretmen, öğrencilere üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “nokta (model olma).”
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “nokta” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “nokta” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “nokta” sembollerini bulduğunda “nokta” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “nokta” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembollerini arasında bulunan “nokta” sembollerini bulduğunda “nokta” demesi

istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara nokta sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi okurken ona, “Nokta nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “nokta” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

NOT: Noktalama işaretlerinin öğretimi, öğrenci seviyesi göz önünde bulundurularak basit düzeyde yapılmalıdır. Bu bölümde noktalama işaretlerinin kullanıldığı yerler ayrıntılı olarak verilecektir.

Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler

1. Cümlenin sonuna konur:

ÖRNEK :

Ela al.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

2. Bazı kısaltmaların sonuna konur:

ÖRNEK 1:

Alb. (albay)

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ÖRNEK 2:

Dr. (doktor)

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ÖRNEK 3:

İng. (İngilizce)

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

3. Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur:

ÖRNEK 1:

I. 1. A. a.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ÖRNEK 2:

II. 2. B. b.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

4. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

ÖRNEK:

Tren 09.15'te kalktı.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5. Kitap, dergi vb.nin künyelerinin sonuna konur:

ÖRNEK:

Agâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TDK Yayınları, Ankara, 1960.

⠠⠠

⠠⠠⠠

⠠⠠⠠

6. Genel Ağ adreslerinde kullanılır:

ÖRNEK:

http://tdk.org.tr

⠠⠠⠠

VI.2.2. Virgül İşaretinin Öğretimi (,) (⠸) (2)

Çalışma 1. Virgülün sembolünün (2. nokta) olduğu, öğrenciye söylenir. “Virgülün sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde virgülün sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Virgül sembolünü yazma çalışması yapılır. Virgül sembolünün noktasının, 2. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, virgül sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her virgül sembolünü yazdığında, “**virgül**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “virgül (model olma).”

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “virgül” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “virgül” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “virgül” sembollerini bulduğunda “virgül” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮

⋮ ⋮

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “virgül” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “virgül” sembollerini bulduğunda “virgül” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⋮ ⋮

⋮ ⋮

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

ÖRNEK :

Umduk, bekledik, düşündük. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Umduk, bekledik, düşündük. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

3. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan öğeleri belirtmek için konur:

ÖRNEK :

Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi koltuğundan fırlamış ve ona kapıyı kendi eliyle açmaya gelmişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi koltuğundan fırlamış ve ona kapıyı kendi eliyle açmaya gelmişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

4. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur:

ÖRNEK :

“Şimdi, efendiler, müsaade buyurursanız, size bir sual sorayım.” (Atatürk)

“Şimdi, efendiler, müsaade buyurursanız, size bir sual sorayım.” (Atatürk)

5. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:

ÖRNEK :

Akşam, yine akşam, yine akşam,

Göllerde bu dem bir kamış olsam! (Ahmet Haşım)

ÖRNEK :
Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

6. Tırnak içinde olmayan aktarma cümlelerinden sonra konur:

ÖRNEK :

Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

ÖRNEK :
Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

7. Konuşma çizgisinden önce konur:

ÖRNEK:

– Bu akşam Datça'ya gidiyoruz, diye sordu.

ÖRNEK :
Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

8. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

ÖRNEK:

Bahçe kapısını açtı. Sermet Bey'e,

– Bu anahtar köşkü de açar, dedi.

ÖRNEK :
Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

9. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur:

ÖRNEK:

Peki, gideriz. Olur, ben de size katılıyorum. Hayhay, memnun oluruz. Haydi, geç kalıyoruz.

ÖRNEK :
Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

10. Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:

15. Kitap, dergi vb.nin künyelerinde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur:
ÖRNEK:

Falih Rıfki ATAY, Tuna Kıyıları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1938.

Yazarın soyadı önce yazılmışsa soyadından sonra da virgül konur:

ÖRNEK:

ERGİN, Muharrem, Dede Korkut Kitabı, Ankara, 1958.

VI.2.3. Noktalı Virgül İşaretinin Öğretimi (;) (2,3)

Çalışma 1. Noktalı virgül sembolünün (2. ve 3. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Noktalı virgülün sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde noktalı virgülün sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

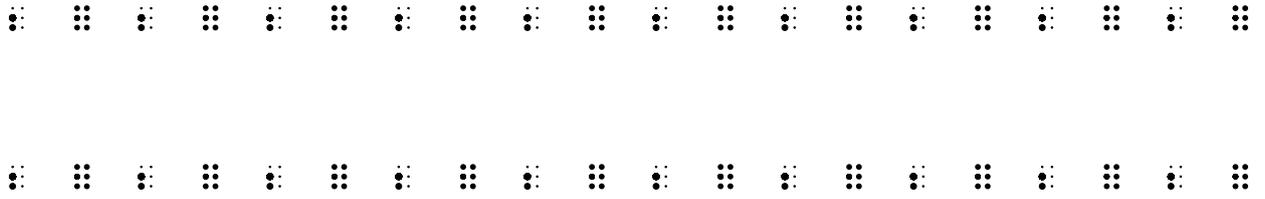
Çalışma 2. Noktalı virgül sembolünü yazma çalışması yapılır. Noktalı virgül sembolünün noktasının, 2. ve 3. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, noktalı virgül sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her noktalı virgül sembolünü yazdığımda, “**noktalı virgül**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

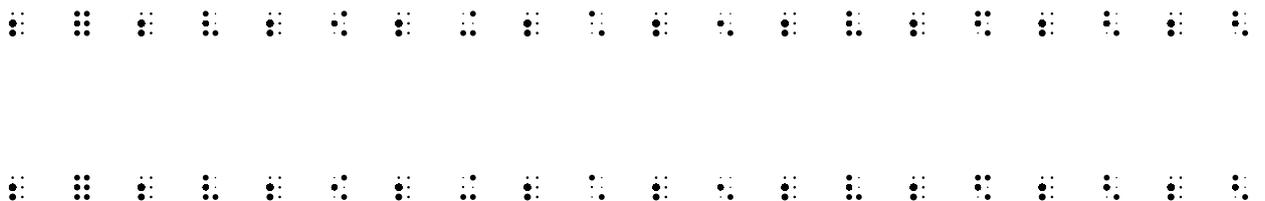
a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “noktalı virgül” (model olma).
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip öğrencinin “noktalı virgül” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında dah a önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “noktalı virgül” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “noktalı virgül” sembollerini bulduğunda “noktalı virgül” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “noktalı virgül” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “noktalı virgül” sembollerini bulduğunda “noktalı virgül” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara noktalı virgül sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, noktalı virgül nerede kullanılmış?” şeklinde sorular

VI.2.4. İki Nokta İşaretinin Öğretimi (: (⋮) (⋮) (2,5)

Çalışma 1. İki nokta sembolünün (2. ve 5. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “İki noktanın sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde iki noktanın sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. İki noktanın sembolünü yazma çalışması yapılır. İki nokta sembolünün noktalarının, 2. ve 5. noktalara basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, iki noktanın sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her iki nokta sembolünü yazdığı anda, “**iki nokta**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

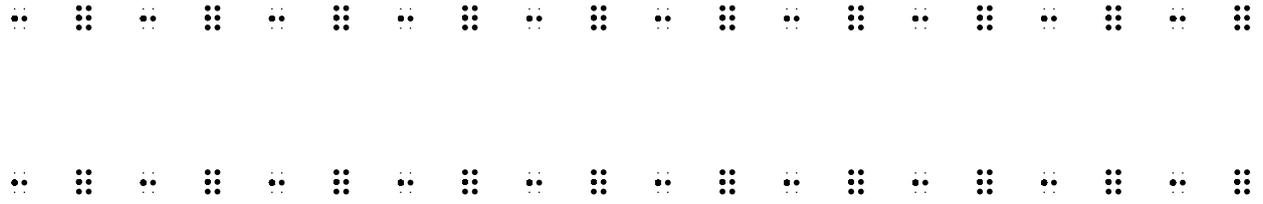
⋮ ⋮

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

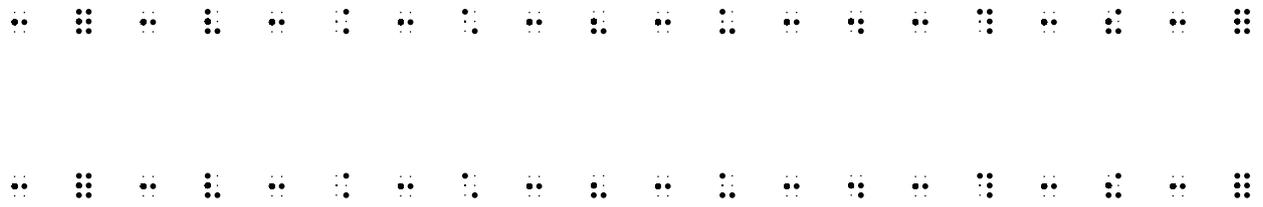
⋮ ⋮

- Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- Öğrencilerin, parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “iki nokta (model olma).”
- Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip ondan, “iki nokta” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında, daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “iki nokta” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “iki nokta” sembollerini bulduğunda “iki nokta” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “iki nokta” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “iki nokta” sembollerini bulduğunda “iki nokta” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

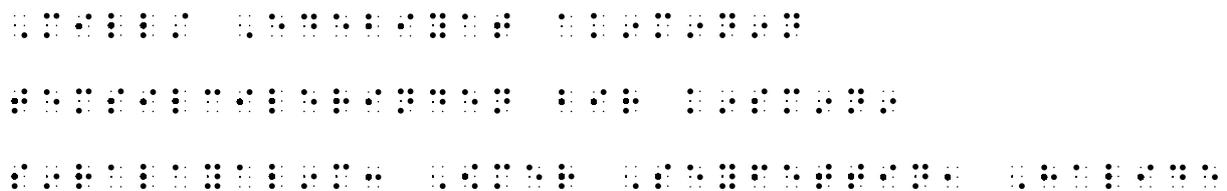
Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara iki nokta sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken ona, “İki nokta nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “iki nokta” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci, bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

İki Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler

1.Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlenin sonuna konur:

ÖRNEK:

Millî Edebiyat akımının temsilcilerinden bir kısmını sıralayalım: Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Ali Canip Yöntem.

2. Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlenin sonuna konur:
ÖRNEK:

Bu kararın istinat ettiği en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. (Atatürk)

2. Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlenin sonuna konur:
ÖRNEK:
Bu kararın istinat ettiği en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. (Atatürk)

3. Ses bilgisinde uzun ünlüyü göstermek için kullanılır:

ÖRNEK:

a:ile, usu:le, i:cat.

a:ile, usu:le, i:cat.

4. Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur:

ÖRNEK:

Bilge Kağan: Türklerim, işitin!

Üstten gök çökmedikçe,

Alttan yer delinmedikçe

Ülkenizi, törenizi kim bozabilir sizin?

Koro: Göğe erer başımız

Başınla senin! (A. Turan Oflazoğlu)

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

5. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

ÖRNEK:

– Buğdayla arpadan başka ne biter bu topraklarda?

Ziraatçı sayar:

– Yulaf, pancar, zerzevat, tütün... (Faliş Rıfkı Atay)

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••
••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

6. Genel Ağ adreslerinde kullanılır:

ÖRNEK:

<http://tdk.org.tr>

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

VI.2.5. Üç Nokta İşaretinin Öğretimi (...) (•••) (2-5-6, 2-5-6, 2-5-6)

Çalışma 1. Üç nokta sembolünün (2., 5., 6. nokta, 2., 5., 6. nokta ve 2., 5., 6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Üç noktanın sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru

cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde üç noktanın sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Üç noktanın sembolünü yazma çalışması yapılır. Üç nokta sembolünün noktalarının, 2., 5., 6, 2., 5., 6 ve 2., 5., 6. noktalara basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, üç noktanın sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her üç nokta sembolünü yazdığı anda, “**üç nokta**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin, parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “üç nokta” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip ondan, “üç nokta” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında, daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “üç nokta” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “üç nokta” sembollerini bulduğunda “üç nokta” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “üç nokta” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “üç nokta” sembollerini bulduğunda “üç nokta” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara üç nokta sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, üç nokta nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “üç nokta” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Üç Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler

1. Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:

ÖRNEK:

Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyor da bu yanı... (Tarık Buğra)

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

2. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten ötürü açıklanmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur:

ÖRNEK:

Arabacı B...’a yaklaştığını söylüyor, ikide bir fırsat bularak arabanın içine doğru başını çeviriyordu.

(Ahmet Hamdi Tanpınar)

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• ••••• •••••

3. Alıntılarda; başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur:

ÖRNEK:

... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı... (Tarık Buğra)

... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı... (Tarık Buğra)

4. Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur:

ÖRNEK:

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz! (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz! (Faruk Nafiz Çamlıbel)

5. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur:

ÖRNEK:

Gölgeler yaklaştılar. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar:

— Koca Ali... Koca Ali, be!.. (Ömer Seyfettin)

Gölgeler yaklaştılar. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar:
— Koca Ali... Koca Ali, be!.. (Ömer Seyfettin)

6. Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

ÖRNEK:

— Kimsin?

— Ali...

— Hangi Ali?

— ...

— Sen misin, Ali usta?

— Benim!..

— Ne arıyorsun bu vakit buralarda?

— Hiç...

— Nasıl hiç? Suyu çekicini mi düşürdün yoksa!..

— !.. (Ömer Seyfettin)

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

⠠ ⠠

VI.2.6. Soru İşaretinin Öğretimi (?) (:?) (2,3,6)

Çalışma 1. Soru işareti sembolünün (2., 3. ve 6. nokta) olduğu öğrenciyeye söylenir. “Soru işareti sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde soru işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Soru işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. Soru işareti sembolünün noktalarının, 2., 3. ve 6. noktalara basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, soru işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her soru işareti sembolünü yazdığı anda, “**soru işareti**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin, parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “soru işareti” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip öğrenciden, “soru işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “soru işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “soru işareti” sembollerini bulduğunda “soru işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “soru işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “soru işareti” sembollerini bulduğunda “soru işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara, soru işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Soru işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “soru işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci, bağımsız olarak sembolü

- a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “ünlem işareti” (model olma).
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip ondan, “ünlem işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “ünlem işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “ünlem işareti” sembollerini bulduğunda “ünlem işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “ünlem işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “ünlem işareti” sembollerini bulduğunda “ünlem işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden, alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

⠠ ⠠

- a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “kısa çizgi” (model olma).
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “kısa çizgi” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “kısa çizgi” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “kısa çizgi” sembollerini bulduğunda “kısa çizgi” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “kısa çizgi” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “kısa çizgi” sembollerini bulduğunda “kısa çizgi” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

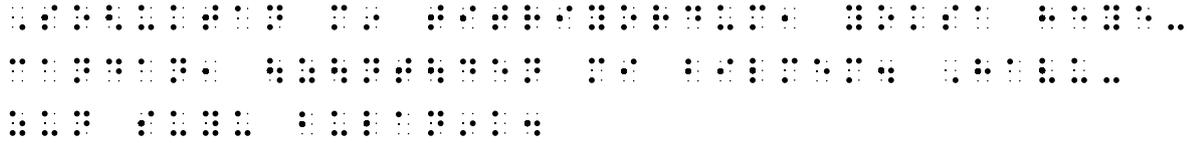
Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara kısa çizgi sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken “Kısa çizgi nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “kısa çizgi” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Kısa Çizgi İşaretinin Kullanıldığı Yerler

1. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur:

ÖRNEK:

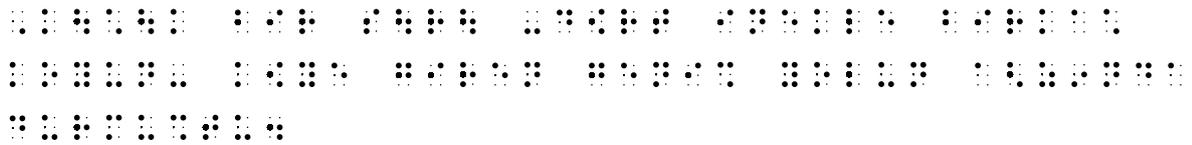
Soğuktan mı titriyordum, yoksa heyecandan, üzüntüden mi bilmem. Havuzun suyu bulanık.

2. Cümle içinde ara sözlere veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır:

ÖRNEK:

Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.

3. Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır:

ÖRNEK:

gör-gü-süz-lük

4. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır:

ÖRNEK:

al-, dur-

5. İsim yapma eklerinin başına, fiil yapma eklerinin başına ve sonuna konur:

ÖRNEK:

-ak, -den

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

6. Heceleri göstermek için kullanılır:

ÖRNEK:

a-raş-tır-ma-cı

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

7. Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır:

ÖRNEK 1:

Aydın-İzmir yolu

⠠ ⠠

ÖRNEK 2:

Türk-Alman ilişkileri

⠠ ⠠

ÖRNEK 3:

1914-1918 Birinci Dünya Savaşı

⠠ ⠠

8. Sıfırdan küçük değerleri göstermek için kullanılır:

ÖRNEK:

-2

⠠ ⠠ ⠠

9. Braille yazıda ikilemeler yazılırken önce birinci sözcük yazılır. Sonra bir boşluk bırakılarak kısa çizgi yazılır (Buradaki kısa çizgi, kelimenin tekrar okunacağı anlamına gelir.).

ÖRNEK:

Pırıl pırıl gökyüzü.

Sular şırıl şırıl akıyor.

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠

10.Braille yazıda madde sıralamada kullanılır.

ÖRNEK.

2- ⠠⠠⠠⠠

a- ⠠⠠⠠⠠

VI.2.9. Uzun Çizgi İşaretinin Öğretimi (__) (⠠⠠⠠⠠) (3,6) (3,6)

Çalışma 1. Uzun çizgi sembolünün (3.,6. ve 3.,6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Uzun çizgi sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde uzun çizgi sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Uzun çizgi sembolünü yazma çalışması yapılır. Uzun çizgi sembolü noktalarının, 3.,6. ve 3.,6. noktalara basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, uzun çizgi sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her uzun çizgi sembolünü yazdığı anda, “**uzun çizgi**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

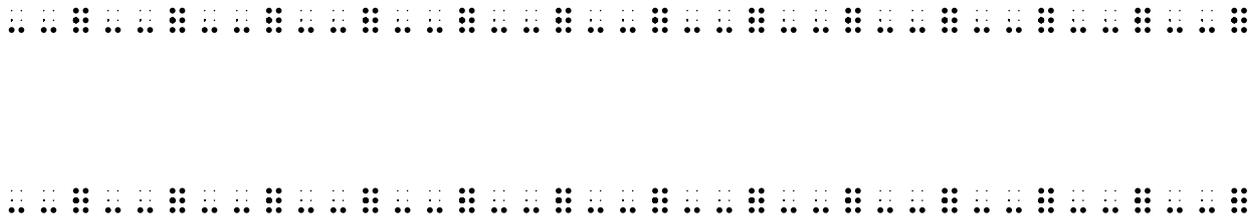
b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “uzun çizgi” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

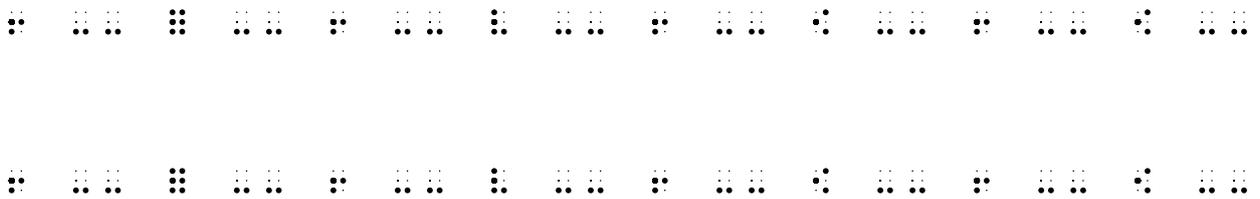
ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “uzun çizgi” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “uzun çizgi” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “uzun çizgi” sembollerini bulduğunda “uzun çizgi” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “uzun çizgi” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “uzun çizgi” sembollerini bulduğunda “uzun çizgi” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara uzun çizgi sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, uzun çizgi nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “uzun çizgi” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

- a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “eğik çizgi” (model olma).
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “ Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “eğik çizgi” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “eğik çizgi” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “eğik çizgi” sembollerini bulduğunda “eğik çizgi” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “eğik çizgi” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “eğik çizgi” sembollerini bulduğunda “eğik çizgi” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara eğik çizgi sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi okurken “Eğik çizgi nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “eğik çizgi” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Eğik Çizgi İşaretinin Kullanıldığı Yerler

1. Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur:

ÖRNEK:

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak /
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak / O benimdir, o benim milletimindir ancak. (Mehmet Akif Ersoy)

⠠
⠠
⠠
⠠
⠠
⠠ ⠠

2. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur:

ÖRNEK:

Altay Sokağı No: 21/6 Kurtuluş / ANKARA

⠠
⠠ ⠠

Ülke adı yazılacağında ise:

ÖRNEK:

Atatürk Bulvarı No:217

06680 Kavaklıdere / Ankara

TÜRKİYE

materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “tırnak açma işareti” sembollerini bulduğunda “tırnak açma işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “tırnak açma işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembollerini arasında bulunan “tırnak açma işareti” sembollerini bulduğunda “tırnak açma işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara kesme işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, tırnak açma işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “tırnak açma işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

b) Tırnak Kapama İşaretinin Öğretimi (") (⠈) (3,5,6)

Çalışma 1. Tırnak kapama işareti sembolünün (2.,5. ve 6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Tırnak kapama işaretinin sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde tırnak kapama işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Tırnak kapama işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. Tırnak kapama işareti sembolü noktalarının, 2.,5. ve 6. noktalara basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, tırnak kapama işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her tırnak kapama işareti sembolünü yazdığı anda, “**tırnak kapama işareti**” diye

bulduğunda “tırnak kapama işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara tırnak işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken “Tırnak işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “tırnak işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Tırnak Açma ve Kapama İşaretinin Kullanıldığı Yerler

Bu işaret, tırnak içerisine alınacak kelime, kelime grubu, harf veya rakamın ilk kelime, harf veya rakamının başına konulur. Tırnak açmadan sonra aralık verilmez.

Tırnak içerisine alınmış olan kelime, kelime grubu, harf veya rakamın en son kelime, harf veya rakamının sonuna boşluk bırakılmadan yazılır. Tırnak kapamadan sonra bir boşluk bırakılarak yazıya devam edilir.

1. Aktarma söz ya da cümleler tırnak içinde gösterilebilir.

ÖRNEK:

Sanatçının şu sözünü unutmamak gerekir: “Gerçek uygarlık insanın yüreğinde değilse hiçbir yerde yoktur.”

⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

2. Önemi belirtmek istenen sözcükler, terimler tırnak içinde gösterilir. Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır:

ÖRNEK:

Günümüzün en önemli sorunlarından biri de “çevre kirliliği”dir.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “yay ayraç işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “yay ayraç işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “yay ayraç işareti” sembollerini bulduğunda “yay ayraç işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “yay ayraç işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “yay ayraç işareti” sembollerini bulduğunda “yay ayraç işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara yay ayraç işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, yay ayraç işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “yay ayraç işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Yay Ayraç İşaretinin Kullanıldığı Yerler

Bu işaret mürekkep yazıda nerelerde kullanılıyorsa braille yazıda da aynı yerlerde kullanılır. Braille yazıda yay ayraç açma ve yay ayraç kapama aynı işaretle yapılır. Bu işaret yay ayraç içerisine alınacak kelime veya kelime gruplarının en başına konulur. Aralık verilmeden parantez

ÖRNEK:

Eşin var, aşyanın var, baharın var ki beklerdin
Kıyametler koparmak neydi ey bülbül, nedir derdin?

(Mehmet Akif Ersoy)

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5. Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay
ayraç içine alınır:

ÖRNEK:

Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

6. Bir bilginin şüpheyile karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti
yay ayraç içine alınır:

ÖRNEK:

Ankara'dan Konya'ya 1,5 (?) saatte gitmiş.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

7. Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra ayraç konur:

ÖRNEK:

I) 1) A) a)

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

VI.2.13. Köşeli Parantez İşaretinin (Köşeli Ayraç) Öğretimi ([] (: :) (2-3-5-6, 2-3-5-6)

Çalışma 1. Köşeli ayraç işareti sembolünün (2.,3.,5.,6. nokta ve 2.,3.,5.,6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. "Köşeli ayraç işaretinin sembolü nedir?" diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde köşeli ayraç işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Köşeli ayraç işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. Köşeli ayraç işareti sembolü noktalarının, 2., 3., 5., 6. nokta ve 2., 3., 5., 6. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, köşeli ayraç işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her köşeli ayraç işareti sembolünü yazdığına, “**köşeli ayraç işareti**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

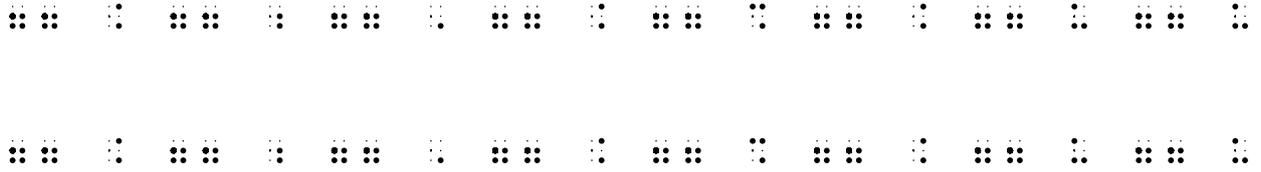
- Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “köşeli ayraç işareti” (model olma).
- Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Okul!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “köşeli ayraç işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “köşeli ayraç işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “köşeli ayraç işareti” sembollerini bulduğunda “italik işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠

⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠ ⠠⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “köşeli ayraç işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “köşeli ayraç işareti” sembollerini bulduğunda “köşeli ayraç işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

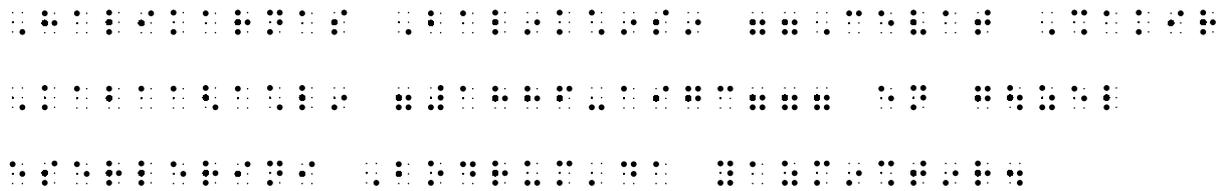
Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara köşeli ayraç işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken “Köşeli ayraç işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “köşeli ayraç işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Köşeli Ayraç İşaretinin Kullanıldığı Yerler

1. Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:

ÖRNEK:

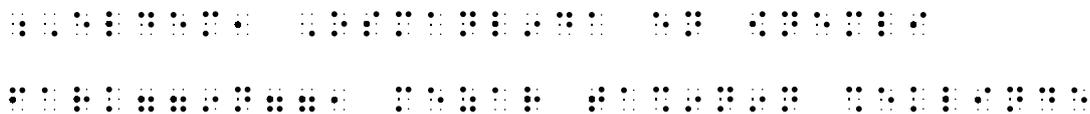
Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum’da yazmıştır.

2. Metin aktarmalarında, çevirilerde, alıntılarda çalışmayı yapanın eklediği sözler için kullanılır:

ÖRNEK:

“Eldem, Osmanlıda en önemli fark[ın], mezar taşının şeklinde ortaya çık[tığını] söyledikten sonra...”

Reşat Nuri [Güntekin], Çalıkuşu, Dersaadet, 1922. Server Bedi [Peyami Safa]

3. Kaynak olarak verilen kitap veya makalelerin künyelerine ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır:

ÖRNEK:

Reşat Nuri [Güntekin], Çalıkuşu, Dersaadet, 1922. Server Bedi [Peyami Safa]

Reşat Nuri [Güntekin], Çalıkuşu, Dersaadet, 1922. Server Bedi [Peyami Safa]

VI.2.14. Kesme (apostrof) İşareti: (') (⠠) (3)

Çalışma 1. Kesme işareti sembolünün (3. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Kesme işareti sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde kesme işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Kesme işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. Kesme işareti sembolü noktasının, 3. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, kesme işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her kesme işareti sembolünü yazdığı anda, “**kesme işareti**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

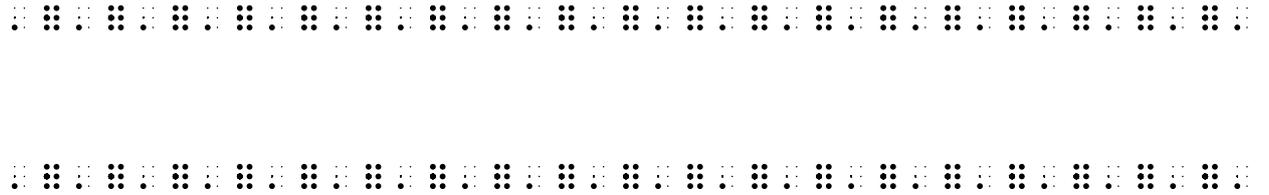
b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “kesme işareti” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

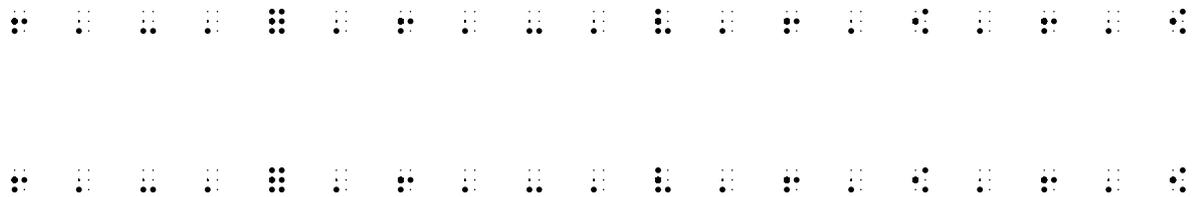
ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “kesme işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “kesme işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tabletten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “kesme işareti” sembollerini bulduğunda “kesme işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “kesme işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tabletten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “kesme işareti” sembollerini bulduğunda “kesme işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara kesme işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, kesme işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “kesme işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tabletten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

13. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur:

ÖRNEK 1:

a'dan z'ye kadar

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ÖRNEK 2:

Türkçede -lık'la yapılmış sözcükler.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

VI.3. Braille Yazının Yazılmasında Dikkat Edilecek Diğer Hususlar:

VI.3.1. Büyük Harf İşaretinin Öğretimi (⠨) (6)

Çalışma 1. Büyük harf işareti sembolünün (6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Büyük harf işaretinin sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde büyük harf işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Büyük harf işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. Büyük harf işareti sembolü noktalarının, 6. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, büyük harf işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her büyük harf işareti sembolünü yazdığı anda, **“büyük harf işareti”** diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tableten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “büyük harf işareti” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Okul!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “büyük harf işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “büyük harf işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “büyük harf işareti” sembollerini bulduğunda “büyük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “büyük harf işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “büyük harf işareti” sembollerini bulduğunda “büyük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara büyük harf işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken “Büyük harf işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “büyük harf işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Büyük Harf İşaretinin Kullanıldığı Yerler

A. Cümle büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Ela lale al.

⠠ ⠠

6. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Türk

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Oğuz

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Karakeçili

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

7. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Türkçe

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

8. Devlet adları büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Türkiye Cumhuriyeti

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

9. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Müslümanlık

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

10. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Allah

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Cebrail

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

11. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Merkür

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

12. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır:

ÖRNEK:

Doğu medeniyeti

⠗ ⠕ ⠑ ⠗ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒

13. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Asya

⠗ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒ ⠗ ⠒

İç Anadolu

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

İstanbul

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

Ürgüp

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

Bahçelievler

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

14. Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Ağrı Dağı

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

Çanakkale Boğazı

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

Ege Denizi

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

Tuna Nehri

⠗ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒ ⠒

15. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Yunus Emre Mahallesi

☞ ☞

Karaköy Meydanı

☞ ☞

16. Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Dolmabahçe Sarayı

☞ ☞

Çankaya Köşkü

☞ ☞

17. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır:

ÖRNEK:

Boğaz'dan

☞ ☞

18. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Türkiye Büyük Millet Meclisi

☞ ☞

19. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

ÖRNEK:

Medeni Kanun

☞ ☞

Türk Bayrağı Tüzüğü

☞ ☞

Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği vb.

☞ ☞

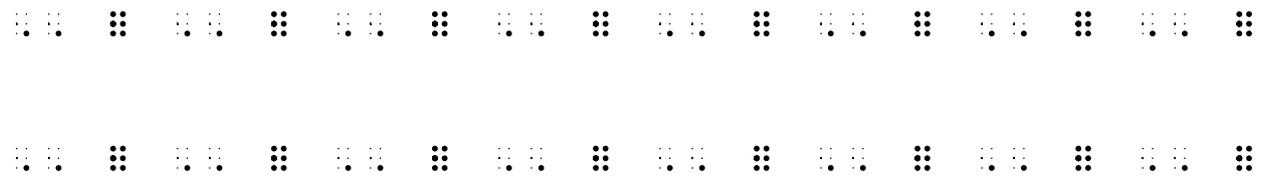
☞ ☞

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

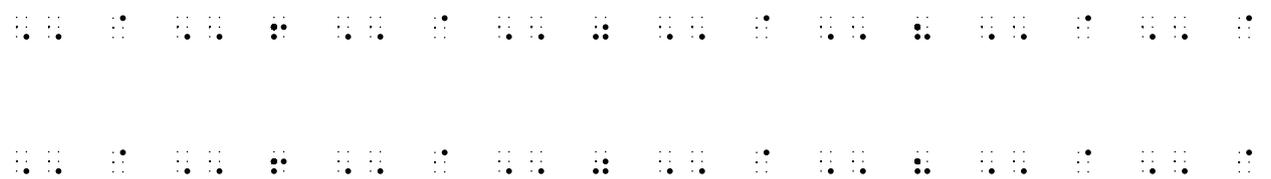
ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “hepsi büyük harf işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “hepsi büyük harf işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “hepsi büyük harf işareti” sembollerini bulduğunda “hepsi büyük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

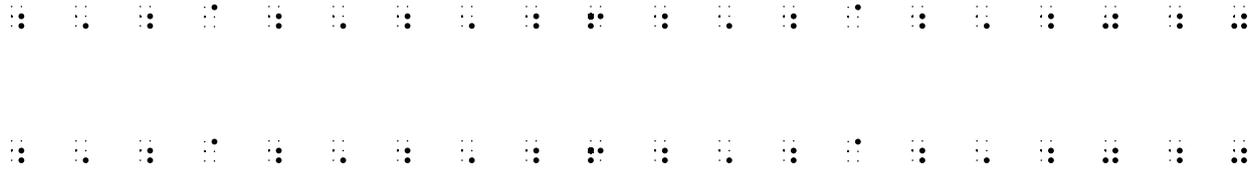

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “hepsi büyük harf işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “hepsi büyük harf işareti” sembollerini bulduğunda “hepsi büyük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara hepsi büyük harf işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, hepsi büyük harf işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “hepsi büyük harf işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya,

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “tek küçük harf işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “tek küçük harf işareti” sembollerini bulduğunda “tek küçük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara tek küçük harf işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken “Tek küçük harf işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “tek küçük harf işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Tek Küçük Harf İşaretinin Kullanımı

Bu işaret, harflerin kelime ve kısaltma amacı dışında yalnız başlarına yazılmaları halinde kullanılır. Tek küçük harf işareti, ait olduğu harften önce harfe bitişik olarak yazılır.

ÖRNEK:

Üçgenin a köşesini, b köşesini ve c köşesini göster.

b) Tek Büyük Harf İşaretinin Öğretimi (⠠⠠) (5,6) (6)

Çalışma 1. Tek büyük harf işareti sembolünün (5.,6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “Tek büyük harf işaretinin sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde tek büyük harf işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. Tek büyük harf işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. Tek büyük harf işareti sembolü noktalarının, 5.,6. ve 6. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden, tek büyük harf işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her tek büyük harf işareti sembolünü yazdığında, “**tek büyük harf işareti**” diye

seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “tek büyük harf işareti” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “tek büyük harf işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

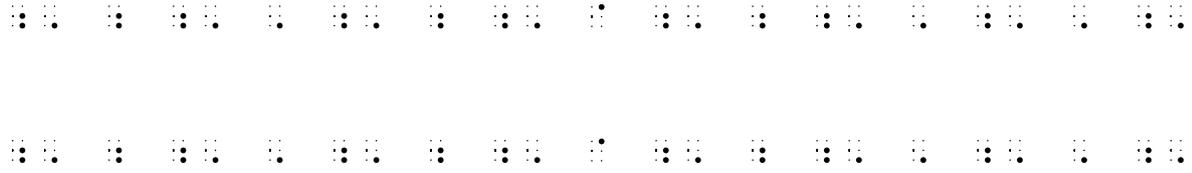
Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “tek büyük harf işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “tek büyük harf işareti” sembollerini bulduğunda “tek büyük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “tek büyük harf işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “tek büyük harf işareti” sembollerini

bulduğunda “tek büyük harf işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

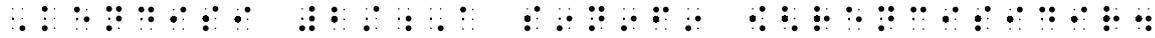
Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara tek büyük harf işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, tek büyük harf işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “tek büyük harf işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tabletten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

Tek Büyük Harf İşaretinin Kullanımı

Yalnız başlarına kullanılan harf, tek büyük harf ise o zaman tek harf işaretinden sonra altıncı nokta konulur. Tek büyük harf işareti, ifade ettiği harfin önüne bitişik olarak yazılır.

ÖRNEK:

Kendisi 2/A sınıfı öğrencisidir.

Karenin A kenarı, B kenarı, C kenarı ve D kenarı birbirine eşittir.

VI.3.4. İtalik İşaretinin Öğretimi: (⠨) (4-6)

Çalışma 1. İtalik işareti sembolünün (4. ve 6. nokta) olduğu öğrenciye söylenir. “İtalik işaretinin sembolü nedir?” diye sorulur ve cevap istenir. Öğrenci, doğru cevabı verdiğinde pekiştirilir. Yanlış cevap verdiğinde italik işareti sembolü tekrar söylenerek öğretim yapılır.

Çalışma 2. İtalik işareti sembolünü yazma çalışması yapılır. İtalik işareti sembolü noktalarının, 4. ve 6. noktaya basılarak yazıldığı söylenir ve öğrenciden,italik işareti sembolünü yazması istenir. Öğrenci, bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar bu çalışmaya devam edilir. Her italik işareti sembolünü yazdığında, “**italik işareti**” diye seslendirmesi istenir. Yazma çalışması bittikten sonra

kâğıt, tablettten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠ ⠠

a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”

b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “italik işareti” (model olma).

c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.

ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)

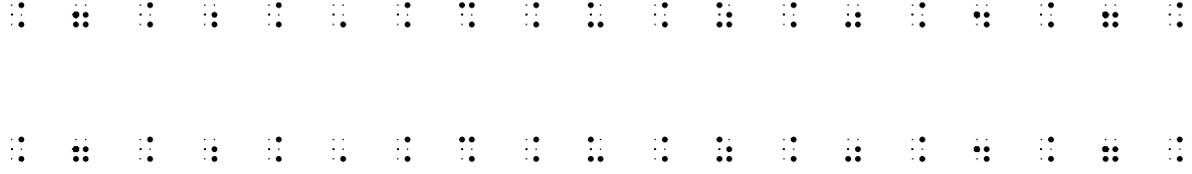
d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “italik işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “italik işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “italik işareti” sembollerini bulduğunda “italik işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠ ⠠

⠠ ⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “italik işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “italik işareti” sembollerini bulduğunda “italik işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara italik işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci cümleyi yazarken “İtalik işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “italik işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak sembolü yazıncaya kadar devam edilir. Öğrenci bağımsız olarak yazdıktan sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak okuma çalışması yapılır.

İtalik İşaretinin Kullanıldığı Yerler

İtalik işareti;

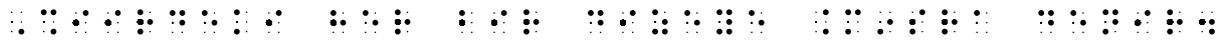
- İtalik harfle yazılmış harf, rakam, kelime ve kelime gruplarını,
- Koyu ve açık ton farklılıkları ile yazılmış harf, rakam, kelime ve kelime gruplarını,
- Değişik renkler kullanılarak yazılmış harf, rakam, kelime ve kelime gruplarını,
- Yazıda altı çizili olarak ifade edilen kelime ve ya kelime gruplarını, braille yazıda ifade edebilmek için kullanılır.

a. Tek İtalik İşaretinin Kullanımı

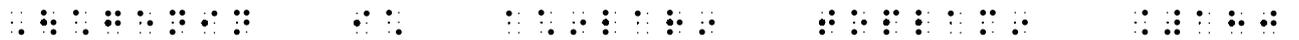
Yukarıda sıralanmış farklılıklarla yazılmış olan bir veya iki harf, rakam veya kelimedenden önce ve harf, rakam veya kelimeye bitişik olarak tek italik işareti yazılır.

ÖRNEK:

Şiirdeki her bir dizeye *mısra* denir.

Üçgenin iç açıları toplamı *180* derecedir.

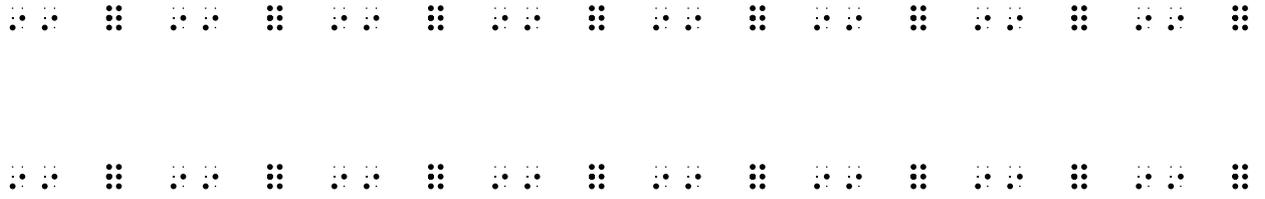

Maddenin halleri *katı*, *sıvı* ve *gaz* şeklindedir.

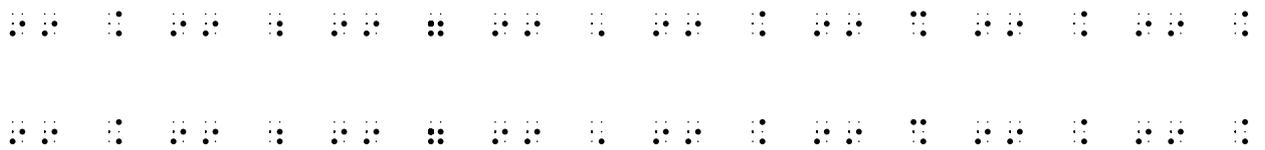

- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “yıldız işareti” (model olma).
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “yıldız işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “yıldız işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “yıldız işareti” sembollerini bulduğunda “yıldız işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “yıldız işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “yıldız işareti” sembollerini bulduğunda “yıldız işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra öğrenciden alt satıra geçmesi istenir. Aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

Çalışma 5. Küçük tablette 1. ve 3. satırlara yıldız işareti sembolünün kullanıldığı cümleler yazdırılır. Öğrenci, cümleyi yazarken “Ona, yıldız işareti nerede kullanılmış?” şeklinde sorular sorularak “yıldız işareti” sembolünü kavraması sağlanır. Bu çalışmaya, öğrenci bağımsız olarak

bittikten sonra kâğıt, tablettten çıkarılarak, ters çevrilip soldan sağa doğru okuma çalışması yapılır. Yazarken yapılan çalışma aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Okuma çalışması sırasında sembolün konumu aşağıdaki gibi olacaktır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

- a) Öğretmen öğrencilere, üzerinde öğretimi yapılacak sembolün yazılı olduğu kâğıdı verir. “Ben söyleyince sembole dokunacaksınız, sembolü okuyacağım. Ben sembolü okuyunca parmaklarınızı sembolden çekeceksiniz. Ben sembolü okuyunca ne yapacaksınız?”
- b) Öğrencilerin parmaklarıyla sembole dokunmalarını ister. Öğrencilerin **parmakları sembolün üzerindeyken** 4 saniye bekler, öğretmen sembolü söyler “şiiir işareti” (model olma).
- c) Öğretmen, öğrencilerin sembolü okumalarını grup olarak üç dört kez değerlendirir. Daha sonra öğrencilere tek tek söz hakkı vererek bireysel değerlendirme yapar. Bunun nedeni, sembolün yanlış telaffuz edilip edilmediğini anlamaktır.
- ç) Öğretmen, adını söylediği öğrencisinden sembole dokunmasını ister ve “Oku!” der (İşaret verir.). Ayırt etme aşaması (dönüşümlü değerlendirme)
- d) Öğretmen, daha önce öğrendiği harflerin de yazılı olduğu kâğıdı öğrenciye verip “şiiir işareti” sembollerini bularak okumasını ister. Bu çalışma sırasında daha önce öğrendiği sesleri de tekrar etmiş olacaktır.

Çalışma 3. Öğrenciye, küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir “şiiir işareti” sembolü, bir altı nokta bastırılarak çalışma materyali hazırlatılır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken altı noktalar arasında bulunan “şiiir işareti” sembollerini bulduğunda “şiiir işareti” demesi istenir. 1. satır bittikten sonra aynı çalışma 3. satır için de yaptırılır.

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠

Çalışma 4. Küçük tablette 1. ve 3. satırlar kullanılarak ve aralarında bir kutu boşluk bırakılarak satır sonuna kadar bir farklı ses sembolü, bir “şiiir işareti” sembolü basılarak çalışma materyali hazırlanır. Kâğıt, tablettten çıkarılır. Öğrenciden, soldan sağa doğru satır takibi yapması, satır takibi yaparken farklı ses sembolleri arasında bulunan “şiiir işareti” sembollerini bulduğunda “şiiir işareti”

Dilimize yerleşmiş bazı yabancı kökenli kelimelerde yer alan (â,î,û) harfleri için Braille yazı sisteminde ayrı birer sembol kullanılmasına gerek görülmemiştir.

2. Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince “g ve k” ünsüzlerinden sonra gelen “a ve u” ünlülerinden önce kullanılır:

ÖRNEK:

Dergâh

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

mahkûm

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Kişi ve yer adlarında ince “l” ünsüzünden sonra gelen “a ve u” ünlülerinden önce de düzeltme işareti yazılır:

Halûk

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Lâle

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

3. Alfabemizde yer almayıp yabancı dillere ait alfabelerde buldukları halde Türkçe Braille Yazı Sisteminde farklı karşılıkları bulunan bazı sembolleri içeren w, x, q gibi harfler yabancı kelimelerde harf olarak yer aldıkları zaman kendilerinden önce konur.

ÖRNEK:

Windows

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

queen

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

xenon

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

4. Alfabemizde bulunmayıp sadece bazı yabancı dillere ait alfabelerde yer almakta olan harflerde yazılmadan önce düzeltme ve yabancı harf işareti konulur ve aralık verilmeden yazılır.

ÖRNEK:

Êlise

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

KAYNAKÇA

Akçamete, Gönül, “*Görme Özürlülerde Sesli Okumanın Değerlendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, 1980.

Enç, Mitat, “*Görme Özürlüler Gelişim, Uyum ve Eğitimleri*”, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972.

Karataş, K.(Yayına Hazırlayan), “*Görme Özürlülerin Eğitimi*”, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2000.

Kılıçoğlu, Mahir, “*Anasınıfı, Hazırlık ve İlköğretim Birinci Sınıflarda Okuyan Görme Engelli Öğrencilerin Oyunlarının Değerlendirilmesi*” Yüksek Lisans Tez Çalışması, 2006.

Kozanoğlu, Mehmet, “*Başbakanlık Osmanlı Arşivlerine Göre ‘Sağır Dilsiz ve Körler Mektebi’ (Osmanlı’dan Cumhuriyete Kadar)*”, Ankara, 2011 (basılmamış kitap).

Millî Eğitim Bakanlığı, “*Braille Kabartma Yazı Kılavuzu*”, İstanbul, 1991.

Millî Eğitim Bakanlığı, “*İlköğretim 1. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*”, İstanbul, 2009.

Özyürek, Mehmet, “*Görme Özürlüler İçin Öğretim Yöntemleri ve Öğretimin Zenginleştirilmesi*”, Tez Çalışması, 1981.

Sağlamer, Emin, “*Kabartma Yazı El Kitabı*”, İstanbul, 1961.

Sağlamer, Emin, “*Kabartma Yazı El Kitabı*”, İstanbul, 1975.

Sayı, Hasan Basri, “*Osmanlı Belgeleri Işığında Dr. Esat Bey’in Biyografisi ve Görme Engellilere Yönelik Çalışmaları*”, Yüksek Lisans Tez Çalışması, 2008.

Tuncer, Tuba, “*Braille Okuma Yazma Öğretimi Ders Notları*”, 2012.

Tuncer, T., “*Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin Okumaya Hazırlık Becerileri*” Ed: Umran Tüfekçioğlu. Anadolu Üniversitesi Yayınları. *İşitme, Konuşma ve Görme Sorunu Olan Çocukların Eğitimi*. Eskişehir, 2003.

Tuncer, Tuba, Altunay Banu, “*Doğrudan Öğretim Modeli’nde Kavram Öğretimi*”, Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.

Wymer, Norman, “*Louise Braille*” (Çeviren: Halil Köseler), Türkiye Körler Vakfı Yayını, Ankara, 1985.

26.12.2008 tarih ve 281 sayılı TTK Başkanlığı, “*Görme Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*”.

www.tdk.gov.tr

Görsel Kaynaklarda Yararlanılan İnternet Siteleri

www.brailleteknik.com.tr

www.beyid.com.tr

www.engellilermarketi.com

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Beşevler MEB Kampüsü A Blok ANKARA
FAX:0312-213 13 56 /TEL: 0312 212 76 14-15-16-17-18-19
MAPS:39.935842575018086 / 32.826075551376334

<http://orgm.meb.gov.tr/>